

D VV
HENRICO S
DORFFIO, SS. THEO
DOCTORI COLONIENSI, &
rio ibidem Professori, & Ordinis Eren
S. Aurelij Augustini Priori, & per
inferiorem Germaniam Vi-
sitatori, &c.

VVM nuper in libel-
lum hunc, ante annos
centum & quod ex-
currit, excusum, inci-
dissem, eumq; doctis viris inspici-
endum dedissem, autores illi mihi
fuerint, ut rursus eundem prelo

ci.
gia
que
im e-
esse in-
quidquā
hodū spectes,
us atq; ordinatius ex.
i possit. Sed vino vendibi-
spensa hedera opus non est. E-
quidem non dubito mecum sensu-
ros omnes qui librum hunc per-
uolutarint.

Eum vero Reuerenda admo-
dum Tuae Paternitati dedican-
dum cē sui, maximè eam obcaus-
sam, quod quum hic ex Ordine
vestro profectus sit, merito ad e-
ius Ordinis primarium apud nos

vin
sin
tio
Re
bus
gust
E p
man
tus.

Su
lumn
meu
cero
uant
bona
In qu
Adm
nitat
ad Ec

vi
sin
tio

INCIPIT LIBER MA-
Rebus ARINTRODUCTORIS
bus eff
gustini.

Et per on
maniam Visitator
tus.

Suscipe igitur hilari pro-
lumni ex Ordine vestro libellum
meumque hunc conatum, ex sin-
cero Et virtutum tuarum obser-
uantissimo animo procedentem,
bonam in partem interpretare.
In quo omine desino, Tuamque
Admodum Reuerendam Pater-
nitatem Dei Opt. Max. tutela,
ad Ecclesie sue utilitatem Et mul-

PIERRE B VII

m.
l.
ir-
mo
Septi-

Reuerendæ Tuæ Pa-
ternitati addictissimus,

Petrus à Brachel.

IN

R
R
I.
N
A
ti.
refe
ma
to l
infi
cau
vnd
stre
pera
qua
nus

IN(IPIT LIBER MAN-
UALIS AG?NTRODVCTORVS

*in Bibliahistorias figuraſque Veteris ac Noui Te-
ſtamenti peroptimus, iuxta Biblia*

vocatus.

Religioſis atq; ceteris viris in
Chriſto dilecti
dentibus Neapoli
tu Ordinis Fratrum
rum ſancti Auguſtini,

Antonius Ampigollus Ordinis memora-
ti. Salutem dilectioni veſtræ poſtulata
referens, metuo non incongrue nelitus
maris arauerim in opere, quod tamē mul-
to labore ſudoreque condidi, & ne velut
inſpidum relinquatur mea imperitia
cauſante. Ideoque receptis labruſcis
vnde racemi decidantur, & ne veſtra fru-
ſtretur intentio, & mea ſine fructu anxie
peracta opera conticeſcat, retrahunt tria
quæ protuli. Inſtigat yero largitoris ma-
nus, quæ ſapientiam præſtat paruulis & vi-
ris

P R A E F A T I O

ris prudentiam postulantis. Nam sanctarum mentium precibus inclinata, largienda donare nouit, & elargita benedictionis rore perfundens, suscipientis & seminantis culturam abundantius fecundare. Urget etiam me ad hoc opus, quoniam noui meam inertiam non latere, cum imperfectum meum viderint oculi vestri. Idcirco sagittas, quas propriè arcus iacit, præcite minus feriunt, præsertim cum mea

amplius imbecillitati testi, quanto apertius vestra

lectio me modicum quod noui

logantia petentibus impartiri. In

iusmodi figurarum compendio, ne loco refectionis fastidium generetur, succinctè loquor & clarè, vt mihi propria valetudo permiserit; malens opusculum sub breuitate componere, diuisionibus ac subdiuisionibus lectorum exercitio derelictis, quam nimia prolixitate confundere inuoluentes. Materias enim distinguam per ordinem alphabeti paticiores & plures in fabrica collocans, vt pauperis ingenij facultas permiserit. Vt autem quaesita facilius occurrant. *Tabulam alphabeticam* posui, Spiritus sancti gratia annuente

In hoc

AD LECTOREM.

In hoc enim opusculo si quispiam vestrum
legentium vel audientium quisque mo-
nouerit defecisse, meminerit cultoris inu-
tilis fragilitatem, qui licet fruges debiles
paucasque produxerit, mente tamen &
corpore fideliter laborauit. Idcirco loco
effectus, affectum recompensans, animam
meam Lector superno recommendet a-
gricolæ, vt saltem cum hora vndecima o-
perantibus non quod iustum fuerit tri-
buar, sed quod consuevit egregia suæ
misericordiæ largi-
tate.

INDEX

I N D E X
BIBLIORVM
AVREORVM QVO SINGVLA

capita, & res, quæ in eis tractan-
tur, ostenduntur.

Cap. 1.	D e abstinemia.	1
Cap. 2.	D e accensione munerum.	5
3	De acidia	8
4	De adoratione Dei	19
5	De adulatione & blanditiis.	11
6	De ambitione, & ambitiosis	13
7	De Amicitia	15
8	De amore Dei	17
9	De amore proximi	18
10	De Amore carnali	20
11	De Angelis bonis	22
12	De Angelis malis	26
13	De anime resurrect. & immortalitate.	28
14	De apparentibus sanctis.	32
15	De incanto aspectu.	34
16	De infamia, & calliditate falsa	35

De aua-

C A P I T U L U M.

17	De auaritia, & cupiditate	39
18	De verbo Dei audiendo	42
19	De auaritia mulierum	45
20	De auxilio Dei.	48
21	De Baptismo Christianorum.	49
22	De diuina hominum benedictione.	51
23	De benedictione hominum ad Deum.	52
24	De benedictione hominis ad hominem	55
25	De benignitate Dei.	57
26	De blasphemia in Deum.	61
27	De castitate & continentia	63
28	De casu peccati	65
29	De confessione peccatorum	66
30	De confidentia	68
31	de compassione proximi	71
32	De consiliis bonis	75
33	De consiliis malis	77
34	de consolationibus diuinis	79
35	de contemplatione Dei	82
36	de correptione fraterna.	86
37	de curiositate humana.	91
38	de decimis & primitiis.	93
39	de irrisione & conuiitiis.	94
40	de detractione & susurratione.	96
41	de discordia, & lite.	99
42	de diuitiis & obstinatione.	102
43	de Ecclesia vel templo	104
44	de Electione Prælatorum	106
45	de exhortatione & predicatione.	109

I N D E X

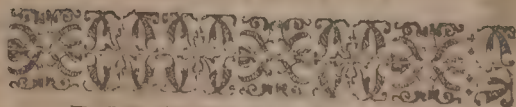
46	de fallaciis mulierum.	113
47	de fide ad Deum	116
48	de fide mulierum.	120
49	de fidelitate homini seruanda.	121
50	de filiis erudiendis	124
51	de fortitudine bona.	126
52	de fortitudine mulierum	129
53	de fortitudine mala.	131
54	de gratiis Deo agendis.	132
55	de gratitudine humana.	135
56	de gula & ebrietate.	138
57	de homicidio	
58	de honore parentum.	145
59	de humilitate.	148
60	de iactantia & gloriatione.	156
61	de idololatria & idolorum cultu.	159
62	de impatientia & murmure	161
63	de ingratitudine de beneficiis.	164
64	de inimicitia & odio.	166
65	de reſta & ſyncera operum intentione	169
66	de inuidia & amulatione.	172
67	de hypocrifi, & ſimulatione.	175
68	de ira Dei aduerſus peccatores.	176
69	de ira hominis per Zelum.	180
70	de ira hominis per odium.	182
71	de occultis Dei iudiciis.	184
72	de rectis hominum iudiciis.	190
73	de falſis hominum iudiciis.	191
74	de iuramento hominum.	193
	de iu-	

CAPITULUM

75	de iustitia & equitate.	198
76	de iustis inter peccatores.	198
77	de lacrymis & fletu.	
78	de liberalitate & curialitate.	206
79	de loquacitate mulierum.	211
80	de luxuria & incontinentia.	211
81	de maledictione qua Deus maledicit.	115
81	de maledictione qua Deus maledicit homini.	217
83	de matrimonio.	219
84	de mendacio.	224
85	de miraculis diuine potentie.	227
86	de morte in communi.	237
87	de horre da morte improborum, & homicidarum.	29
88	de morte pretiosa iustorum.	
89	de multitudine reproborum.	
90	de obedientia & subiectione.	237
91	de operante quem Deus propitius respicit.	241
92	de operatione bona.	247
93	de oppressione bonorum & malorum.	246
94	de oratione & deprecatione.	249
95	de superbo mulierum ornatu	260
96	de patientia & mansuetudine.	261
97	de paupertate & inopia.	264
98	de pace & concordia.	267
99	de peccato & eius effectibus.	269
100	de poenitentia peccatorum.	272
101	de peregrinis & hospitibus recipiendis &c.	276
102	de permissione diuina.	276
103	de permissione humana.	280
	de quo-	

INDEX.

104	de perseverantia per seipsum hominum	285
105	de perseverantia in proposito	286
106	de pietate mulierum	290
107	de varia populi mobilitate	294
108	de praeceptis Dei observandis.	297
109	de praelatis & principibus bonis	307
110	de praelatis & principibus malis	310
111	de prodicione & proditoribus	314
112	de prophanitate mundani	315
113	de prudentia & sagacitate	320
114	de pietate bone indolis	323
115	de pietate & sapientia.	324
116	de pietate & sapientia	325
117	de pietate & sapientia	329
118	de pietate & sapientia	331
119	de pietate & sapientia.	334
120	de pietate & sapientia	336
121	de pietate & sapientia	340
122	de societate bonorum.	342
123	de societate bonorum	343
124	de pietate & sapientia	345
125	de pietate & sapientia	310
126	de pietate & sapientia	360
127	de pietate & sapientia	354
128	de pietate & sapientia	356
129	de pietate & sapientia	357
130	de pietate & sapientia	359
131	de pietate & sapientia	361
132	de pietate & sapientia	363

BIBLIA AVREA,
SEU
VETVS ET NOVVM
TESTAMENTVM

Secundum ordinem Alphabeticum
in Locos Communes digesta.

CAPVT I.
De Abstinencia.

Abstinencia est meriti augmentativa.

Sapientia acquisitiva.

Religiositatis ostensiva.

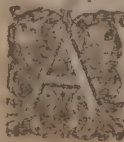
Carnis refrenativa.

Victoria impetrativa.

Orationis auxiliativa.

Indulgentia obtemperativa.

Exempli demonstrativa.

ABSTINENTIA primo est meriti aug-
mentativa: auget enim merita & vir-
tutes. Ideo voluit Dominus parentes
nostros primos non omni cibo uti in
Paradiso, sed ab aliquo abstinere, vt
ex obedientia & abstinencia amplius mererentur,
vt habetur Genes. 2. Propter eandem causam præ-
cepit Dominus filiis Israel, vt à multis cibariis ab-

A - - - - - stino

DE ABSTINENTIA.

stinerent, ut habetur *Leuit. 11.* Abstinencia valet ad habendam sapientiam. Moyses postquam ieiunauit & abstinuit, meruit à Domino legem in monte Sinai accipere. *Exod. 24.* Helias ut libentius & sapientius prophetaret, utebatur victu tenui & exili, quando petiit à vidua Sareptana aquam & buccellam panis, *3. Reg. 17.* Et notandum est, quod corui pascebat Eliam carnibus bis in die; sed angelus pane & aqua: & hoc solum semel in die, *3. Reg. 17. & 19.* Danieli propter eius abstinentiam ostendit Deus visiones mirabiles, *Dan. 12.* Et eidem post ieiunium reuelatum est mysterium passionis & incarnationis Iesu Christi. Post hebdomadas 62 occidetur CHRISTVS, *Daniel. 9.* Quia Anna seruiebat Domino die ac nocte in ieiunio & orationibus; ideo meruit à Domino prophetare de Christo, ut habetur *Luc. 20.* Abstinerere debent Clerici & Religiosi præ cæteris. Ideo vir qui solebat consecrari Domino ab omni eo, quod eum inebriare poterat, abstinebat. *Num. 6.* In horum figura, commendatur abstinentia Rechabitarum à Domino, qui noluerunt bibere vinum, sicut pater eorum mandauerat. *Ierem. 35.* Propter eius abstinentiam dicebatur Ioannes Baptista sanctus ultra omnes. Nam ipse fuit primus religiosus in nouo Testamento, cuius cibus erat locusta & mel siluestre, *Matth. 11.* Ideo dixit Christus de eo: *Venit ad vos Ioannes non manducans, neque bibens vinum. Matth. 11.* Mittens Dominus discipulos suos ad prædicandum dixit: *Comedite & bibite, quia apud illos sunt*

CAPVT I.

los sunt: hoc est sitis contenti de apposis, & ne delicata petatis, *Luc. 10.* Petrus volens ostendere, quod Religiosi discipuli non essent ebrii, dixit: *hi ebrii non sunt, cum sit hora diei tertius. Act. 2.* Abstinentum est ab esu carnium, maxime Religiosis & Clericis, qui debent carnem suam præ cæteris refrenare. Ideo vxor Ieroboam vadens ad Achiam Prophetam tulit panem & mel, carnes vero non legitur attulisse. *3. Reg. 13.* Pulmentum & panes, sed non carnes per Abacuc Dominus transmisit Danieli, vt ipse Daniel abstinere, à carnibus, *Daniel. 14.* Multum facit abstinentia carnium, patet ex illo, quod Dominus multotiens multiplicauit pisces, & nūquam carnes, de quibus piscibus plures saturauit, vt habetur *Matth. 14. Marc. 6. Iohan. 6.* Non legitimus Saluatorem nostrum comedisse carnes, nisi de agno Paschali, sed de piscibus comedit & dedit discipulis, *Luc. 24. Iohan. 21.* Populo vero Iudaico tanquam carnali, id est, de carne curanti dedit carnes, licet in eorum malum, vt habetur *Numer. 11. Exod. 16.* Abstinentia præbet victoriam in temporalibus & spiritualibus bellis: ideo vxori Manuæ concepturæ Samsonem fortissimum pugnatorem angelus abstinentiam indicxit. *Jud. 13.* In 300. viris aquam bibentibus temperatè, Dominus liberauit populum suum, *Jud. 7.* Ob hanc causam populo Israel existente in castris nullus comedit, nisi Ionas contra præceptum Patris, vt habetur *1. Reg. 14.* Iosaphat rex Iuda victoriam habuit; quia ieiunauit ipse, & alius ieiunium prædicauit

dicaui, vt habetur 2. *Paral.* 20. Iudith castissima,
quia omnibus diebus ieiunauit, de Holoferne ty-
ranno victoriam reportauit, *Iudith* 8. & 13. Filii Is-
rael bis debellati a filiis Benjamin ieiunauerunt &
victoriam habuerunt, *Iudic.* 20. Philistæi debella-
uerunt filios Israel & arcam ceperunt, 1. *Reg.* 4.
Postea vero filii Israel fleuerunt & ieiunauerunt,
& victoriam habuerunt, 1. *Reg.* 7. Saluator cum
diabolo pugnaturus ieiunauit, & ipsum in tribus
tentationibus superauit, *Matth.* 4. Abstinencia
iuuat orationem, Ileo Tobias dixit: *Bona est ora-
tio cum ieiunio*, *Tob.* 10. Prædicaui Esdras ieiuniū;
quia petitori erant a Domino viam rectam, 1. *Esd.*
8. Filii Israel timentes potentiam Holofernis ie-
iunauerunt prius & postea orauerunt, *Iudith* 4. In
huius figura Hester locutura Regi Asuero ieiuna-
uit cum ancillis & Mardocheo, *Hester.* 4. Multum
valet abstinencia, vt homo possit vigilare & orare.
Nam post cenam increpauit Apostolos
nus, quia vigilare & orare non poterant, v-
tetur *Matth.* 26. Abstinencia meruit indulge-
re peccatorum. Nam temperauit Dominus per
Achab, quam ei cōminatus fuerat, propter ie-
niū quod seruauit, 3. *Reg.* 21. Niquiuitis Dominus
pepercit, quia à maximo vsque ad minimum om-
nes se ieiunio affligerunt, *Ion.* 3. Abstinere debet
homo propter aliorum exemplum. Nam Dauid
desideratam aquam de Bethleem allatam sibi, bi-
bere noluit, vt exemplum abstinenciae aliis de-
monstraret, 2. *Reg.* 23. Eleazarus maluit occidi,
quāquam

C A P V T I I.

quàm vetita manducare, vt exemplum aliis præberet, 2. *Mach.* 6. Septem fratres cum pia eorum matre potius varios cruciatus voluerant recipere, quam de eis sacrilego manducare, ne alii similia perpetrarent, 2. *Mach.* 7. Quamquam esuriret Petrus, tamen immunda noluit manducare, ne exemplum ingluuici aliis demonstraret. vt habetur *Actor.* 10.

C A P V T I I.

De Acceptione munerum.

Acceptio munerum vendit libertatis obsequium. 1.

Pernuit veritatis iudicium.

Nutrit proditoris flagitium.

Præbet simonia vitium.

Nocet ad Dei seruitium.

Valeat si munus fuerit proprium.

ACCIPERE non debet homo munera pro impensis seruitiis, quasi seruitia vendens. Ideo Abraham noluit accipere munera, quæ ei obtulit rex Sodomorum pro victoria quæ reportauit de inimicis suis, ne seruitium vendere videretur. *Genes.* 13. Magister militiæ regis Babylonis non recepit munera pro liberatione ipsius; sed dedit ei munuscula & dimisit eam, *Ierem.* 40. Daniel respondit Balthasar regi munera promittenti pro expositione scripturæ; *munera tua tibi sint, &*

DE ACCEPTIONE MVNERVM

dona tua domus tua alteri da, Dan. 5. Acceptio munerum pervertit iudiciũ & veritatem. Ideo Balaam amicus Balach acceptis muneribus contra iustitiam maledicere populo Dei satagebat, *Num. 22.* Munera quæ sibi obtulit fuerunt causa, quoddam David sententiam falsam tulit contra Miphiboseth, *3. Reg. 16.* Menelaus propter vasa aurea, quæ dedit Andronico, contra iustitiam fecit Oniam occidi; & propter pecuniam quam Ptolomæo promisit, evasit ipse & fecit accusatores occidi, *2. Machab. 4.* Propter pecuniam quam custodes sepulchri Christi acceperunt à principibus Sacerdotum, mentiti sunt corpus Christi furtim ab Apostolis fuisse sublatum, *Matth. 28.* Felix præses tenebat Paulum in vinculis, quia sperabat ab eo pecuniam obtinere, *Actor. 24.* Acceptio munerum generat & nutrit prodicionem. Nam Aroth per munera quæ dedit Eglon regi Moab, ipsum prodicione occidit, *Judic. 3.* Dalila Samsonem tradidit Philistæis, propter munera quæ recepit ab eis, *Judic. 16.* Propter munera missa Benadab rex Syriæ rumpit fœdus quod fecerat cum rege Israel cum tradens, *3. Reg. 15.* Muneribus Tryphonis deceptus est Ionathas, remittens socios, qui fuit proditiose occisus, ut habetur *1. Machab. 13.* Menelaus accepit munera à latrone, & ipsum postea nequiter supplantavit, *2. Machab. 53.* Acceptio munerum est causa simoniæ ideo de filiis Samuelis dicitur: *Declinauerunt post auaritiarum, & susceperunt munera, 1. Reg. 8.* Quia Giezi recepit munera pro sanatione Naaman

Naaman, accepit eum lepra, 4. Reg. 5. Propter munera quæ promisit Iason Antiocho, summum sacerdotiam occupauit, 2. Machab. 4. Alcimus cupiens fieri summus Sacerdos Demetrio coronam auream præsentauit, 2. Machab. 4. Simon magus voluit Spiritum sanctum pecuniâ & muneribus comparare, dicens: *Dare etiam mihi hanc potestatem, ut cumcunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum, Act. 7.* Accipere possunt munera Deo seruientes & pauperes à diuitibus ad Deum placandum. In cuius figura Iacob misit fratri suo munera, ut placaret eum, Genes. 32. Munera obtulerunt filii Israel ad opus tabernaculi, quantum oportebat in opere, Exod. 26. In signum quod munera danda sunt Deo, dedit regina Saba Salomoni, centum viginti talenta auri, 3. Reg. 10. Interfecto Amon Iudæi pauperibus largiti sunt elemosynam, Hest 9. In cuius etiam figura Jonathas dedit Alexandro munera, & inuenit gratiam coram eo, 1. Machab. 10. Accipi non debent munera de alieno, sed de proprio, ut Deo sit placitum. Ideo Dauid noluit offerre sacrificium de munere alieno, 2. Reg. 4. Rex Ahas spoliata domo Domini misit munera regi Assyriorum, sed nihil ei profuerunt, 2. Paralip. 28. Magi apertis thesauris suis, non alienis, munera, auram, thus, & myrrham Deo obtulerunt, Matth.

2. Duo minuta paupercula videt proprio
quæ sita labore à Domino diuitum
muneribus præferuntur, Luc, 21.

CAPVT III.

De Acidia.

*Acidia vitium.**Requirat reprehensionem.**Acquirat transgressionem.**Inquirat mortis occasionem.**Exquirat punitionem.*

ACIDIOSI reprehendēdi & sollicitandi sunt à Patribus diuinis & Prælati; ideo Jacob acidiosus filios increpauit & sollicitauit, dicens: *quid negligitis, Genes. 42.* Propter hanc causam præcepit Ionas Leuitis, vt essent solliciti, qui negligentes erant, *2. Paral. 25.* Redarguit Dominus in sua parabola ociosos, & remunerauit operantes, *Math. 20.* Dormiebat Ionas sopore graui, & gubernator nauis redarguit eum, *Ion. 1.* Redarguit Dominus dulciter discipulos, qui tecum vna hora non poterant vigilere, *Math. 26.* Acidia est causa quasi omnium peccatorum: vnde filii Israel manducantes panem angelorum, attradiati, acidiosi, murmurantes, viles Egypti cibos desiderare cœperunt. vbi pater, quod acidia fuit eis causa murmurationis, impatientiæ, corporalis desiderii & mendacii. *Numer. 11. & 21.* Tempore belli manens Dauid ociosus in domo, adulterium & homicidium commisit, *2. Reg. 11.* Cum dormirent homines post seminationem in seminis, inimicus homo superseminauit zizania, *Math. 13.* Acidia est causa corporalis

& spiri-

C A P V T III.

& spiritualis mortis. Ideo Silara iacens opertus pallio, clauo concussus est in terra à Iahel vxore Abel Cinei, vt habetur *Iud. 4.* Samson dormiens inter genna Dabiz, fuit captus, catenatus & mortuus, *Judic. 16.* Quia Abner negligenter custodiebat Saul, poterat eum Dauid occidere si volebat, *1. Reg. 31.* Isboseth dormiens super lectum, à latronibus Principum occisus est, *2. Reg. 24.* Acidiosos punit Deus grauitè. Nam quandò cœpit populum tardere itineris & laboris, locutus est contra Moysen, dicens: *Anima nostra nauſeat super cibo isto leuissimo.* Idèd misit Dominus serpentes ignitos, qui populum occidebāt. *Numer. 21.* Virgines dormientes & lampades accensas lucidi operis non habentes, à sponsi cœlettis nuptiis sunt exclusæ. *Matth. 25.*

C A P V T IV.

De Adoratione Dei.

Adorandus est Deus & colendus.

Cum bonorum oblatione.

Cum verbarum oratione.

Cum templorum fabricatione.

Credendorum ordinatione.

Idolorum detestatione.

ADORANDVS & colendus est Deus muneribus bonis. Ideo duobus primis fratribus adorantibus & sacrificantibus Deo, respexit Dominus ad Abel & eius munera, & non ad

A s Cain,

10 DE ADORATIONE DEI.

Cain: quia ille obtulerat meliora. *Genes. 4.* Paratus erat Abraham vnicum filium suum Domino offerre super monte in holocaustum, vt habetur *Genes. 22.* Postquam præceperat Dominus Moyfi, quod ipse & Aaron & Leuitæ ascenderent & adorarent, duodecim vitulos obtulerunt *Exod. 24.* Salomon abiit, vt immolaret mille hostias, & ibi apparuit ei Dominus. *3. Reg. 3.* Magi intrantes domum, adorauerunt puerum, & munera obtulerunt. Quid ergo deberent facere Christiani iam regnanti, si gentiles, sic fecerunt paruulo vagienti. *Matth. 2.* Adorandus est Deus in oratione, vnde Enoch filius Seth fuit primus, qui orando cœpit innocare nomen Domini. *Genes. 5.* Salomon stetit ante altare, & expandens manus, genibus flexis orauit. *3. Regum 8.* Leprosus adorauit Dominum orans & dicens: *Domine si vis, potes me mundare.* *Matth. 8.* Mater filiorum Zebedæi accessit ad Iesum, orans & petens aliquid ab eo. *Matth. 20.* Ad adorandum Deum debent fabricari Ecclesiæ & altaria. Ided Noë edificauit altare Domino, & de mundis animalibus & volacribus obtulit holocaustum Domino *Genes. 9.* Helchana tantæ fidei erat, quod descendebat de ciuitate sub statutis diebus, vt adoraret Deum in Sylo, *1. Reg. 1.* Rex David cultum Dei in Sacerdotibus & cantoribus ampliauit, *1. Paralip. 15.* Cæcus natus & illuminatus à Deo ait: *Credo Domine, & procidens adorauit eum.* *Ioan. 9.* Adorandus est Deus in tribulationibus & periculis, vt ab ipsis homines liberentur.

Ided

Idē filii Israel afflicti in Ægypto audientes, quod respexisset Dominus afflictionem eorum, proni adorauerunt in terra. *Exod. cap 4. in fin.* Cum dixisset Dominus de percussione Ægypti, inclinatus populus adorauit. *Exod. 12.* Offerente Samuele sacrificium, liberatus est populus à tribulatione Philistinorum. *1. Reg. 7.* Reuerſi filii Israel de captiuitate Babylonis, die ac nocte confitebantur Domino. *Nehem. 9.* Cum audisset Iob nunciorum verba, dicentium ipsi perditionem rerum, adorauit Dominum, dicens : *Nudus egressus sum de utero matris mee Job 1.* Adorandus est Deus solus, & non aliqua creatura. Idē primum præceptum decalogi fuit : *Non adorabis deos alienos, & non facies sculptile, Exod. 20.* Manue volenti sacrificare angelo, ait angelus : *Si vis offerre sacrificium, offeras Domino, Iudith. 13.* Cum irent filii Israel ad vitulos aureos, Tobias fugiebat consortia eorum, & ibat in Hierusalem ad templum, ibi adorabat Dominum Deum Israel, *Tob. 1.* Quamuis esset prohibitum vt nullus peteret aliquid ab aliquo Domino, nisi tantum à Dario : tamen Daniel tribus temporibus Dominum adorabat. *Dan 6.* Populus qui voluit Paulum & Barnabam adorare, prohibitus est ab eis. *Actor. 9.* Angelus Ioannem prohibuit ne se, sed solum Dominum adoraret,

Apocal. vii.

CAP.

CAPVT. V.

De Adulatione & Blanditiis.

Adulatores in adulationibus quarunt complacentiam.

Reperiunt displicentiam.

Tendunt ad infamiam.

ADVLATORES semper loquuntur ea quæ credunt placere audientibus eos. Ideò Certe & complices populo placere volentes, dixerunt: *sufficiant nobis. Numer-16.* Absalon vt causam in curia patris habentibus complaceret, dicebat cuilibet: *Videntur mihi sermones tui recti. 2. Reg. 15.* Prophetæ dicebant Achab prospera de bello futuro, sicut ei complacere credebant, *3. Reg. 22.* Consiliarij Assueri adulantes ei dixerunt: *Regis iusta est indignatio:* cum tamen temperare eius irâ contra reginam potius debuissent. *Hest. 1.* Amici Amon volentes ei complacere, dixerunt: *Inbeparari excelsam trabem, Heb. 5.* Alcimus proditor volens placere Demetrio dixit. *Perdidit Judas amicos suos 2. Machab. 14.* Herodi acclamabat populus voces Dei, ei desiderans complacere. *Act. 12.* confestim autem percussit eum angelus Domini, & cõsumptus à vermibus expirauit. Adulatores displicent sapientibus quibus placere credebant per suas blanditias. Nam adolescens narrans David mortem Saulis inimici sui, ei complacere credēs, fuit in eius visione occisus, *2. Reg. 1.* Duo latrones qui

qui occiderunt Ishoseth, & attulerunt caput eius David placere credentes, displicuerunt multum & similiter sunt occisi. 2. Reg. 4. Adulatores laudant in facie, & in absentia detrahant & diffamant. Contra quorum consuetudinem Saluator noster recedentibus discipulis Ioannis cœpit Ioannem multipliciter commendare, quem in eorum præsencia non laudauit, vt lucidè habetur, *Matth. ix.* Pharisei volentes Iesum capere in sermone, & postea ei detrahere, in facie eum laudare cœperunt, dicentes: *Magister scimus, quia verax es, Matth. 24.*

CAPVT VI.

De Ambitione & Ambitiosis.

Ambitiosi sunt alieni nominis detractores.

Innocentis sanguinis effusores.

Presumptuosi famæ iactatores.

Cito regiminis sui desertores.

Prophani sermonis secutores.

Superbi culminis zelatores.

Ambitio causat detractionem. Nam ambitiosi idè detrahunt alijs, vt ipsi magis appareant. Sic Maria & Aaron ambientes dominium populi, detrahebant Moyli dicentes: *Nobis locutus est Dominus, Numer. 12.* Chore & compli-ces ambientes dominium populi Moyli similiter detraxerunt, *Numer. 16.* Arabiens Absalon regnum

14 DE AMBITIONE ET AMBITIOSIS.

gnum detrahebat patri & dixit cuilibet : *videtur mihi sermones tui recti: sed non est qui te audiat constitutus a rege, 2. Reg. 15.* Alcimus qui volebat fieri summus Pontifex, coram Demetrio detrahebat Iudæ *1. Machab. 7.* Ambitiosi non timent sanguinem effundere, & multa mala committere ut liberius valeant dominari. unde Abimelech procurauit eligi per amicos in Dominum, & postea *77.* fratres suos occidit, & multa mala fecit. *Iudic. 9.* Parabola Ionathæ de Rhamno vrente ligna ambitiosos & eorum opera mala declarabat. *Iudic. 9.* Ieroboam ambitiosus pessimè regnauit, & multa mala commisit, *3. Reg. 11.* Athalia libidine dominandi, omne semen regum interfecit. *3. Reg. 11.* Ptolemæus ut obtineret regionem, Simonein & eius filios interfecit, *1. Machab. ult.* Ambitiosi semper mala & præsumptuosa de se loquuntur. Ideo Baal præsumptuose dicebat, *ut daret aliquis populum israhel sub manu mea Et auferrem de medio Abimelech,* quod non fecit, ut habetur *Iudic. 9.* Eleuabatur Adonias dicens : *Ego regnabo.* quod non euenit postea, *3. Reg.* Nabuchodonosor dixit, cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo imperio subiugaret, *Iudith 2.* Dicebat Seron faciam mihi nomen & glorificabor in regno, & debellabo Iudam: & ipse fuit postea debellatus. *1 Machab. 3.* Ambitiosorum dominium citò transiit, diuino iudicio. Ideò Zambri qui occidit dominum suum, ut regnaret post eum, septem diebus tantum regnauit. Ingressus est enim palatium, & suc-

& c.
pec
xan
uisu
11. A
quia
ed p
mul
hon
mife
quen
stare
cuni
plus
later
eo.
doch
de al

A
Fa
Fi
A
Sa

A

& succendit se cum domo regia, & mortuus est in peccatis suis, 3 Reg. 16. Ptolemæus regnum Alexandri voluit occupare ambitiosè, sed parum gauisus est: quia die tertia defunctus est, 1. Machab. 11. Ambitiosi vt plurimum sunt Simoniaci. Nam quia Iason summum Sacerdotium ambiebat, id eò promisit Antiocho 368. talenta argenti, & alia multa: tamen modico tempore functus est hoc honore: quia Menelaus, quem ipse ad Antiochum miserat, sciuit in se dictum Sacerdotium retorquere, 2. Machab. 4. Simon magus ambiens potestatem dandi Spiritum sanctum, voluit illum pecunia comparare, Actor. 7. Ambitiosi & superbi plus dolent de paucis qui non honorât eos, quàm latentur de multis, qui eis obediunt & honorant eos. Talis fuit Amon, qui plus dolebat de Machabeo eum adorare nolente, quam lætaretur de aliis qui eum quotidie adorabant. Hesi. 5.

CAPVT VII.

De Amicitia,

Amici habere debent commune gaudium:

Familiare colloquium:

Fidele obsequium:

Mutua tedium:

Salubre consortium.

Amici debent inter se communicare gaudia, & omnia temporalia & spiritualia bona. Id eò La-

ed Laban vocatis amicis, fecit Racheli nuptias, & desponsauit eam, vt habetur *Genes. 29*. Dilexit Dauid Ionathan sicut animam suam, & exspoliavit se tunica sua, & dedit Ionathæ, *1. Reg. 18*. In huius figura laudauit Dominus villicum iniquitatis, & consuluit nobis facere amicos de Mamona iniquitatis, eis bona nostra communicando grater. *Luc. 6*. Patens etiam exemplum de illo, qui vadit media nocte ad amicum, & sibi petit communicari panem, vt habetur *Luc. 11*. Amici debent simul habere de suis negotijs secretum colloquium. Idco loquebatur Dominus Moyse de agendis sicut solet loqui homo cum amico suo. *Exod. 28*. Vocauit Amon amicos suos ad se, & exposuit eis magnitudinem diuitiarum & filiorum turbam, & prospera & aduersa quæ reputabat se habere. *II. Reg. 5*. Tres amici Job venerunt consolari eum, & loqui secum, *Iob. 2*. Saluator cum dilexisset suos quæ erant in mundo, in finem dilexit eos: & faciens sermonem finaliter locutus est eis. *Iob. 13*. Amici debent esse fideles, & vnus alium nunquam debet deserere, sed verbis & factis inuicem se iuuare; ideo Ruth dixit Naemi: *quo perrexeris pergam, & ubi stabis stabo. Ruth 1*. Fidelis amicitia, sed indiscreta fuit, qua armiger Saul mortuus est cum eo, *1. Reg. 31*. Vltimo dixit Abner ad Dauid: *fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum. 2. Reg. 3*. Chusi amicus Dauid fidelis eum non dereliquit, sed dissipauit consilium Achitophel contra eum, *2. Reg. 17*. Fideles amici erant Elea-

zaræ

zaræ
tere
est d
ed P
ram
iung
proc
adue
Iuda
ribal
facti
tia co
tenti
thæ:
ster.
Rege
Bono
eum n

An
Mu
Scr

A
Ego D
me, & c

zaro secundum corpus qui ei consulebant ne pateretur. 2. *Machab.* 6. Amicitia tamen malorum est detestanda, quia semper tendit ad malum; idèd Propheta Iehu dixit ad Iosaphat: *His quæ odorant Dominum, auxilium præbes, & cum eis amicitia iungeris, ideo iram Dei mereris.* 2. *Paral.* 19. Alcimus proditor factus amicus Demetrii, concitauit eum aduersus Iudam, & fratres eius. dicens: *perdidit Iudas amicos tuos, ut habetur 2. Machab.* 14. Duo ribaldi & pessimi homines Herodes & Pilatus facti sunt amici in morte Christi. *Luc.* 23. Amicitia contrahenda est cum bonis, sapientibus & potentibus viris. Idèd Rex Alexander scripsit Ionathæ: *Aud ui quod potens sis & aptus: esto amicus noster.* *Machab.* 9. Misit Alexander ad Ptolemæum Regem, ut faceret secum amicitias, 1. *Machab.* 10. Bonos amicos habuit Paulus, qui rogauerunt eum ne federet in theatro. *Actor.* 19.

CAPVT VIII.

De Amore Dei.

Amor Dei:

Misericordiam obtinet peccatorum:

Scripturam continet præceptorum.

Amor Dei facit misericordiam obtinere; idèd daturus Dominus Legem Moyli dixit: *Ego Dominus facio misericordiam his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.* *Exod.* 20. Ob hanc

B cautam

causam post decem repetita praecepta dixit Moyses: *Diligas Dominum Deum tuum, &c.* Et hoc ideo post-
 posuit, ut si in aliquo praeceptorum offendimus,
 per dilectionem Dei misericordiam habeamus.
Deuter. 6. Amor Dei, principium & finis est om-
 nium mandatorum; ideo dixit Moyses: *Quid petit*
Deus a te, nisi ut ambules in visceribus, & diligas eum.
Deuteron. 10. Iohne post alias monitiones dixit
 populo: *Diligetis Dominum Deum vestrum:* quasi
 faceret conclusionem omnium praeceptorum.
Iohne 23 Paulus etiam dixit: *Si quis non amat Deum,*
an. hom. sit ac si diceret; talis nullum praeceptum
feruat. *1. Corinb. 6.* Hoc est etiam quod Paulus
 dicit: *Si linguis hominum loquar & angelorum, cha-*
ritatem autem non habeam factus sum sicut as sonans,
& cymbalum tinniens, ubi ostendit, quod nullum
bonum potest fieri sine dilectione Dei: & ipsa ha-
bita, non facit homo malum. *1. Corinb. 13.*

CAPUT IX.

De Amore proximi.

Amare debemus proximum:

Spiritualem offerendo orationem:

Singularem ostendendo dilectionem:

Salutarem exhibendo compassionem:

Liberalem faciendo subventionem.

Personalem dimittendo offensionem.

Amor

A Mor proximi ostenditur esse verus, quando pro eo oramus, etiam si sit malus vel inimicus; ideo Abraham sollicitè & deuote orauit Deum, vt peccata Sodomitis indulgeret: quod fuit signum magnæ dilectionis, vt habetur *Genes. 18*. Tantam dilectionem habuit Moyses erga proximos vt orans pro eis, diceret Domino: *aut dele me de libro in quo me scripsisti. ecce quanta dilectio. Exod. 32*. Dominus etiam monuit nos orare pro proximis, non solum pro amicis, sed etiam pro inimicis, dicens: *Orate pro persequentibus vos. Math. 5*. Amare debet homo proximum sicut seipsum; ideo reprehensus est graniter Cain, qui dixit se non esse custodem fratris sui. *Genes. 4*. Moyses ita dilexit quemlibet de populo suo, sicut seipsum, ita vt optaret quemlibet prophetizare, sicut ipse, licet in hoc honor suus diminui videretur. *Num. 11*. Noluit ipse Moyses maiorem populum, quam Dominus sibi promittebat; eo quod sicut se, quemlibet de populo diligebat. *Num. 14*. Anima Ionathæ colligata erat animæ David, & dilexit eum sicut animam suam, *1. Reg. 18*. Amare debet homo proximum suum ostendendo ei compassionem in eius aduersitatibus Sic filii Israel post occisionem filiorum Benjamin compatiētes fleuerunt. *1. Reg. 1*. Sanctus Propheta David ostendit compassionē dilectionis, scilicet in planctu Saulis. *2. Reg. 1*. Hoc idem ostendit in planctu scilicet Ionathæ, *2. Reg. 1*. Ostendit hoc etiam idem in filio licet malo, in fletu quē fecit in morte Absalonis, *2. Reg. 18*.

Moyſi:
d post-
dimus,
eamus.
est om-
id petit
s eum.
s dixit
: quasi
orum.
Deum,
eptum
Paulus
n, cha-
sonans,
illum
pſa ha-

Amare debet homo proximum, subueniēdo ei in necessitatibus suis; idē magnam dilectionem habuit Neemias ad filios transmigrationis in multis, quia amabiliter fecit eis. *Nem. per totum.* Tobias etiam multum proximos diligebat, qui multis multa beneficia exhibebat. *Tob. 1.* Hunc amorem Samaritanus perfectē habuisse ostenditur, qui vulnērato & semivivō relicto multa beneficia est elargitus. *Luc. 10.* Amare debet homo proximum iniurias dimittendo: in cuius signum dixit Dominus Petro: *Dimitte fratri tuo non tantum septies, sed septuagies septies,* *Matth. 18.* Miram dilectionem habuerunt ad proximos Christus & Stephanus, qui non solum dimiserunt iniurias, sed etiam pro persecutoribus orauerunt, *Luc. 22. Actor. 7.*

CAPVT X.

De Amore Carnali.

*Amor consanguinitatis non debet impedire,
Bonorum distributionem,
Dolorum mitigationem,
Supernorum prapositionem,
Diuinerum reuelationem.*

AMORE carnalis consanguinitatis non debet Prelatus bonā Ecclesiasticā & alia distribuere, sed solum amore meriti virtutis; idē Moyles distribuens Leuitis bonas & planctra, nullum dedit filiis Caath sibi carnem propinquis. *Numer. 7.*
Non

Non legimus Moyſen aliquod magnum officium dediffe alicui de filiis ſuis. *Exod. Leuit. Numer. Deuter.* Migraturus Moyſes rogauit Dominum, vt populo ſuo prouideret de duce idoneo : nullum autem de filiis aut conſanguineis nominauit. *Numer. 27.* Distribuens Joſue terram Iſraelitis, minorem partem dedit tribui ſuæ, *Joſua 17.* Joannem & vtrumque Iacobum Chriſti fratres non dimiſit Dominus caput Eccleſiæ fieri, ſed ſolum Petrum, *Joann. 21.* Amari debent in tantum non conſanguinei, vt nimius dolor de eorum morte habeatur; ideò Heli audiens mortem filiorum, non eſt viſus multum curare, ſed ſolum de capitione Arcæ, *1. Reg. 4.* Dauid etiam mortuum filium paruulum non plorauit, ſed gaudium potius demonſtrauit, *2. Reg. 12.* Joab increpauit Dauid de nimio ſteru in morte Ablalonis filii ſui, *2. Reg. 19.* Mater illa mirabilis ſeptem filios mori videns, non oſtendit dolorem, ſed eos mirabiliter confortauit, *2. Machab. 7.* Amari debent conſanguinei moderate, vt eis ſemper præponantur diuina; ideò Iudæi præliaturi contra Nicanorem plus timebant de templo & diuinis quam de vxoribus & filiis, *2. Machab. vlt.* Loquente Ieſu ad turbas, cum quidam dicerent adeſſe matrem & fratres, reſpondit : *Que eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater, ſoror & mater eſt.* *Matth. 12. Luc. 8.* Amor carnalis conſanguinitatis impedit conſolationes diuinas; ideò dixit Chriſtus Petro:

Caro & Sanguis non reuelant tibi. ostendens quod paruas caro reuelationes ostendit. *Matth. 16.* Ob hanc causam dicebat Paulus Apostolus: *Cum autem placuit ei qui me segregauit ex utero matris, &c.* continuo non acquieui carni & sanguini, vt habetur *Galat. 1.*

CAPVT XI.

De Angelis bonis.

Angeli boni sunt

Reuelatores contingentium:

Liberatores innocentium:

Regulatores promerentium:

Eruditores nescientium:

Propugnatores confligentium:

Increpatores delinquentium:

Incitatores exercentium:

Confortatores patientium:

Introductores decedentium.

Angeli boni reuelant & annunciant secreta, quæ debent contingere, vt fides adhibeatur; idè apparuerunt angeli Abraham, & se erga eum familiariter habuerunt, reuelantes ei plura secreta, *Genes. 18.* Reuelauit angelus vxori Manue conceptionem Samsonis, & vitam quam eum facere oportebat: & hæc eadem vxori & viro nullus postmodum reuelauit. *Iud. 13.* Reuelauit angelus He-

Helix, quod nunciaret nuncijs Ochozia, quod dilectio suæ infirmitatis descendere non debeat. ut habetur 4. *Regum cap. 1.* Danieli sunt multa & magna mysteria per angelos reuelata. *Daniel. 9. 10.* II. Zacharia apparuit angelus, conceptionem & vitam præcursoris annuncians & reuelans. *Luc. 1.* Mariæ etiam modum incarnationis Saluatoris idem angelus nunciauit *Luc. 1.* Magdalenæ & sociabus angeli reuelauerunt Christum à mortuis resurrexisse. *Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioh. 25.* Aduentum Christi ad indicium angeli reuelauerunt Apostolis in die Ascensionis *Act. 1.* Per angelum suum reuelauit Dominus Ioanni Euangelistæ diuersa genera tormentorum. *Apoc. 1. per tot.* Angeli boni liberant & adiuant in periculis, & maxime innocentes; ideo illi qui hospitati sunt cum Loth, eum de periculo Sodomæ, de quo erat innocens, eruerunt. *Gen. 19.* Raphael, qui fuit dux Tobia, eum à piscis deuoratione eruens liberauit. *Tob. 6.* Vxorem etiam eius à Dæmone, & patrem ab oculorū cæcitate liberauit. *Tob. 8. & 11.* Descendit angelus cum Azaria & sociis in fornacem: & eum ab ignis incendio liberauit. *Dan. 3.* Carcerato Petro angelus astitit, & lumen refulsit, & eum de carcere liberauit. *Act. 12.* Angeli boni regulant & dirigunt homines, ut non peccent, sed mereantur; ideo angelus regulauit Abraham prohibens ne filium interficeret & offerret. *Genes. cap. 22.* Stetit angelus in via contra Balam, qui sedebat super asinam, & prohibuit ne populo Dei

24. DE ANGELIS BONIS.

maledictionem offerret, *Numer. 22.* Regulavit angelus Joseph volentem Mariam coniugem suam dimittere, prohibens dimissionem, & rationem eius integritatis ostendens, *Matth. 1.* Angeli boni erudiunt & docent ignorantes; in cuius figura vidit Iacob scalam, & angelos ascendentes & descendentes per eam significantes viam eundi ad cælum; in qua docent angeli per viam contemplatiuam ascendere, & ad compassionem proximorum descendere per actiuam, *Genes. 28.* Apparuit Esaiæ vnus de Seraphin, & mundauit labia eius calculo, instruens ad loquendum, *Esaia 6.* Docuit angelus pastores inuenire Christum puerum natum in Bethleem, pannis inuolutum, *Luc. 2.* Instruxit angelus Joseph accipere Mariam & puerum, & fugere in Aegyptum, quæ sit figura nostri, vt salutarium operum insistentia, prauitatem mundi, qui nos persequitur fugiamus, *Matth. 2.* Angeli boni pugnant pro nobis, nos ab inimicis corporalibus & spiritualibus defendendo; idè angelus Domini stetit inter castra Aegyptiorum & populum Israel, defendens eum, *Exod. 14.* Plures boni angeli in specie equitum erant cum Eliseo, quos puero demonstrauit, *4. Reg. 6.* Cum magna pugna esset inter viduam Machabæum, & Timotheum, apparuerunt de cælo quinque angeli sedentes in equis, & armis Machabæum & populum defendentes, *2. Machab. 10.* Angelus apparuit præcedens Iudam & exercitum eius in veste candida, *2. Machab. 11.* Angeli boni increpant & puniunt delinquen-

tes. Sic increpauit angelus filios Israel, qui amicitiam fecerunt cum Chanaan, eis diuina beneficia memorando. *Judic. 2.* Numerato populo à Dauid angelus extendit manum super Hierusalem, vt disperderet eam; & vidit Dauid angelum cadentem populum, & ait: *Ego sum qui peccavi*, vt lucidè habetur. *2. Reg. 24.* Percussit angelus Domini in vna nocte centum octogintaquinque millia peccatorum in castris Senacherib, qui iniuste contra populum Dei dimicabant. *3. Reg. 19.* Percussit angelus Domini Heliodorum, qui templum exspoliare volebat. *2. Mach. 3.* Herodem volentem recipere diuinos honores, percussit angelus Domini, & consumptus à vermibus expirauit, vt habetur *Act. 12.* Angeli boni confortant & consolantur umidos & afflictos, ne in tribulatione desperent. Sic confortauit Gedeonem, animans eum ad pugnam; & ne desperaret de triumpho, victoriam repromisit. *Judic. 6.* Eiectæ Agar & tribulatæ cum filio, apparuit angelus & confortauit eam. *Genes. 21.* Fugientem Heliam à facie Iesabelis, angelus cibo reficiens confortauit eum. *3. Reg. 19.* Transtulit angelus Abacuc de Iuda in Babylonem, vt confortaret Daniele in lacu leonum. *Daniel. 14.* Post recessum tentatoris, accesserunt angeli & ministrabant ei. *Matth. 4.* Orante Christo à se transferri calicem passionis, apparens angelus viriliter confortauit eum. *Luc. 22.* Angeli excitant & sollicitant proficientes & exercentes ad bonum, sic angelus Domini à populo de carcere eduçtos excitauit,

tauit, dicens: *Surgite & loquimini ad plebem. Actor.*
 5. Apparuit angelus Philippo, & incitauit eum vt
 irer: qui vadens in illo itinere Eunuchum cōuer-
 tit. *Aktor.* 8. Incitauit angelus & suscitauit Corne-
 lium, vt irer ad Petrum, qui vadens, fidem Christi
 recepit. *Aktor.* 10. Angeli boni deducunt homi-
 nem ad portum salutis vitæ æternæ animas eo-
 rum deducentes. In cuius figura redeuntibus fi-
 lijs Iacob ad patrem suum, apparuerunt angeli, &
 ipsum deduxerunt securum. *Genes.* 32. Propter
 hanc causam dixit Dominus populo: *Ecco mitto*
angelum meum, qui praecedet te, &c. & introducet te
 in terram promissionis. *Exod.* 2. Raphael ange-
 lus sub huius figura reduxit Tobiam ad patrem.
Tob. 11. Ob hoc dixit Judith: *Custodiant me angeli*
Domini, hinc euntem illic comminorantem, & inde
 reuertentem. *Judith* 13. Factum est vt moreretur
 mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abra-
 hæ. *Luc.* 16.

CAPVT XII.

De Angelis malis.

Angeli mali sunt Christianorum tormentatores:

Adulterorum punitores:

Peccatorum introductores:

Mendaciorum relatores:

Diuinorum formidatores.

Angeli mali tormentant fideles; in cuius fi-
 gura legitur, quod Spiritus Domini malus
 exagi-

exagitabar Saul: qui dicitur *Spiritus Dei*, quia potestate Dei potest quicquid potest, *1. Reg. 16.* Sic etiam tormentauit Iob in rebus, filijs & carne propria permissione Diuina. *Job. 1.* Filia Chanaanæ male à Dæmonio vexabatur, quam Christus misericorditer liberauit *Matth. 15.* Sic etiam vexabatur ab eo ille dæmoniacus, qui spumabat & stridebat. *Matth. 17. & Luc. 9.* Angelus malus habet potestatem super luxuriosos, adulteros, & male vrentes matrimonijs & coniugibus. Nam hoc est quod occidit septem viros filia Rachue-
 lis, qui intrabant ad eam sicut equus & mulus, non amore prolis, sed ardore libidinis. *Tob. 6.* Propter hanc causam dicitur Dominus de Magdalena 7. Dæmonia eiecisse, quæ quia luxuriæ vacabat operibus, in ea vniuersaliter potestatem Diabolus possidebat. *Matth. 16.* Angelus malus omnem defectum inducit in hominem, quem possidet per peccatum. Nam facit hominem crudelem: quod figurant illi dæmoniaci, de quibus dicitur *Matth. 8.* Iterum, facit hominem immundum: quia dæmoniaci habitant in monumentis. *Matth. 8.* Petierunt etiam Dæmones intrare porcos, propter immunditiam possessorum ab eis. *Luc. 8.* Idèò vocatur à Domino *Spiritus immundus*: quia aliquando per poenitentiam exit ab homine, post hoc sumit alios septem spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, vt *Luc. 11.* Facit hominem cæcum in sui cognitione, & mutum ad cõfessionem. *Matth. 12. Luc. 11.* Angeli mali virtute diuina

28 DE ANIMÆ RESVRRECT. ET IMMORT.

diuina eiiciuntur, quam ipsi timent, potentissimam cognoscentes. Vnde Saluator noster octo dæmoniacos liberauit, vt patet in capite *Demiraculis Dei*, infra hoc eodem cap. 8. Paulus in hac virtute curauit puellam, quam spiritus Pythonicus possidebat. *Act. 16.* Quia quidam derisive in nomine Dei & Pauli dæmonia volebant eicere, dæmon in eos insinuit, & confudit, vt habetur *Act. 19.* Angeli mali mendaces sunt, & mendacia profertunt, & si aliquando vera dicunt, semper falsa veris commiscunt; ideò audiri non debent, propter quod Saluator noster laudes eorum reuocauit, & ipsos tacere fecit, licet ipsi vera dicerent, vt habetur *Luc 4. cap.*

C A P V T XIII.

De Animæ resurrectione & immortalitate.

*Anima immortalitatem probant exempla;
Personarum decedentium;
Locorum continentium;
Perfectorum credentium;
Mortuorum resurgentium;
Verborum permanentium;
Sanctorum asserentium.*

Animæ rationalis immortalitas probatur, exemplis personarum defunctorum, quæ in alia vita leguntur viuere; ideò dicitur de Abraham:

ham: *Appositus est ad populum suum.* Ex quo probatur quod alia vita habet populum, scilicet eos qui in hac vita bene vixerunt, sicut & ipse vixit. Et similiter dicitur de Isaac, & similiter de Jacob. *Genes. 25. & 35.* Apparens Dominus Moyse dixit: *Ego sum Deus Abraham, Isaac & Jacob. Exod. 3.* Per hoc probat Saluator resurrectionem mortuorum, dicens: *Non est Deus mortuorum sed viuorum. Matth. 22.* Dominus reddidit omnia Iob quæ perdidit in duplo: & tamen non habuit nisi septem filios & tres filias, sicut prius, secundum Gregorium in *Moralibus*. Hi qui fuerant mortui, viuere comprobantur, *Iob. ult.* Frequenter legimus in libris Regum: *Dormiuit cum patribus suis.* Ex quibus verbis monstratur eos viuere post mortem, & iterum resurrekturos: sicut de dormiente apparet. Ex verbis etiam defunctorum damnatorum colligitur, quod viuent tam boni quam mali in alio seculo, dicentium: *Nos insensati vitam illorum existimabamus in vanam. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Sapient. 5.* Animæ rationalis immortalitatē probant loca in Sacra Scriptura animabus specialiter deputata, scilicet infernus, & requies Paradisi; idēd cum Iacob crederet esse mortuum Ioseph dixit: *Descendam ad filium meum cum dolore ad inferos. Genes. 37.* Fratres Ioseph dixerunt: *Quoddecim fratres sumus:* quali adhuc viueret, quem mortuum credebant: vnus cum patre nostro est, alius non est super, sed subter. *Genes. 42.* De Cora & complicebus dicitur: *Descendent viui ad inferos.*

ros. Operi humo: vt per hoc ostendatur quod mali
 in inferno viuunt secundum animas immortales:
Num. 16. Cū Absalon interiisset Dauid lacrymatur
 & planxit eū, vt dicit S. Augustin. 3. de Doct. Christ.
quod non erubesceret filius doluit, sed quod noceret quam
grauibus penis, tam impia & parricidalis anima tor-
queretur. Nō prius quā alio fili o innocente & agro-
 tante affligebatur moriente lacatus est. 2. Reg. 12.
 & 18. Tobias dixit: *Ego Sanctorum sumus. & vitam*
illorum expectamus, quā Dominus dixerit eis his qui
fidem eum me merentur. Tob. 2. De Nabuchodonosore
 dicitur: *In carnis conuulsione in aduentu tuo.* Esa.
 14. Anima immortalis, tam ostendit fides creden-
 tium, & perfectiorum, & sapientiorum. Si enim Saul
 non credidisset Samuelē secundum animā viuere,
 non eum suscitari peccasset. 1. Reg. 28. Hanc fidē ha-
 buit Dauid perfecte, dicens, quando mirantibus
 seruis, quod ipse pro mortuo filio non lugebat, di-
 xit: *Ego ibo ad eum, ipse vero non reuertetur ad me.* 2.
 Reg. 12. Hanc fidem tenebat Tobias dicens: *Preci-*
pe in pace reponi spiritum meum. Tob. 3. Fidelis Elea-
 zarus ait sibi laudentibus. *Mannam Dei, nec viuis*
nec defunctis effugiam. 2. Mach. 16. Ex verbis fide-
 libus septem fratrum credentium aperte colligitur
 animas viuere post hanc vitam. 2. Mach. 7. Animæ
 immortalitate probat resurrectio mortuorū Vet.
 & N. Testamenti: idē Helias resuscitaturus pue-
 rū hospite suæ dixit: Reuertatur anima pueri huius
 ad viscera eius: quæ nisi vixisset, non poruisset vis-
 cera introire. 3. Reg. 57. Heliseus non suscitasset fi-
 lium

liu
 4. S
 fun
 Luc
 qua
 9. l
 voca
 mon
 men
 cipu
 ante
 tet e
 hus
 eius
 mas
 Chr
 tis, 2
 culu
 cula
 prob
 a Spr
 us a
 illu
 dice
 17. l
 tar,
 celis

lium Sanamitis, nisi tūc anima eius vixisset. 4. Reg.
 4. Saluator noster suscitaturus adolescentem de-
 functum, ac si viueret, vocādo surgere imperavit.
Luc. 7. Dormientem appellat puellam mortuam,
 quā tanquā de sōmno excitans suscitavit *Matth. 9.*
 Lazarum quattuordecim annis tanquam viuētem
 vocans, dixit; *Lazare veni foras* *Ioan. 11.* Animæ im-
 mortalitatem probat testimonium veritatis, quod
 mentiri non potest, scilicet Iesu Christi, dicentis dis-
 cipulis: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam
 autem occidere non possunt.* *Matth. 10.* Hoc idem pa-
 tet ex verbis eius resurrectionem pronuncianti-
 bus Saduceis, ut habetur *Matth. 22.* In parabola
 eius de Lazaro & diuite epulone, &c ostendit ani-
 mas viuere post hanc vitam. *Luc. 16.* Consilium
 Christi est: *Facite vobis amicos de mōna iniquita-
 tis, ut cum defeceritis recipiant vos in eterna taberna-
 cula.* Ergo anima post hanc vitam æterna taberna-
 culum possidebit. *Luc. 16.* Animæ immortalitatem
 probant testimonia Sanctorum, qui fuerunt docti
 a Spiritu sancto. Idēd Salomon ait: *Reuertatur pul-
 vis ad terram suam, & spiritus ad Deum qui creauit
 illum.* *Ecclesiast. 12.* Stephanus cum lapidaretur,
 dicebat: *Domine iesu, accipe spiritum meum.* *Act. 7.*
 17. Paulus ait: *Si terrestris domus nostra corrumpi-
 tur, habemus domum non manufactam, æternam in
 coelis.* 2. *Corinth. 5.* Idem: *Cupio dissolui & esse cum
 Christo.* quod nihil esset dicere, si anima
 non viueret in æternum. ad *Phi-*

lip. cap. 1.

GA-

CAPVT XIV.

De Apparentibus Sanctis.

Apparuit Deus aliquando nescientibus, instruendo:

Delinquentibus, corrigendo:

Sequerentibus, promittendo:

Confligentibus, defendendo:

Non credentibus, asserendo:

Patientibus, refouendo:

Diligentibus, experiendo.

Apparuit Deus aliquando, vt instrueret nescientes, & admoneret eos; sicut ante peccatum apparuit, & locutus est ad Adam dicens, instruens & admonens eum ne de ligno vetito manducaret. *Genes. 2.* Noe apparuit, & instruxit vt faceret arcam, & modum, & ordinem demonstrauit. *Genes. 6.* Vt monuit etiam Dominus Abraham, vt de terra & cognatione sua exiret. *Genes. 12.* Multoties apparuit Moyse, ipsum de liberatione, ducatu & regimine populi instruens. *Exod. 3.* & in multis locis. Sic & Iosue multoties apparuit, instruendo eum. *Iosue 1. 3. 5. 11. & 27.* Spiritus sanctus apparuit in linguis igneis; vt discipulos ardentem instrueret predicare. *Actor. 2.* Petro oranti apparuit Dominus, & eum de conuersione Cornelij instruxit. *Actor. 10.* Paulo apparuit, & monuit, vt sicut in Hierusalem predicauerat, sic predicaret & Romae

Romæ. *Actor. 24.* Apparuit quandoque Dominus ad corrigendum delinquentes. Sic post peccatum apparuit & locutus est Adæ & Eux, & serpenti pœnas & maledictiones inferens pro peccato. *Genes. 4.* Sic apparuit Cain post fratricidium, eum arguens de commissio peccato, *Genes. 4.* Per somnum apparuit Abimelech dicens: *Morieris propter mulierem quam tulisti, Genes. 20.* Salomoni apparuit, & eum dure de commissis sceleribus increpauit. *3. Reg. 11.* Cum appropinquaret Saulus Damascus, ut caperet Christianos, apparuit ei Dominus in luce de cœlo, eum prostravit, cœcavit, arguit, & correxit. *Actor. 9.* Apparuit aliquando Dominus promittendo mercedem quærentibus se. Sic apparuit Abraham dicens: *Semini tuo dabo terram hanc. Genes. 12.* Salomoni apparuit Dominus, dicens: *Postula quod vis & dabo tibi:* qui petiuit sapientiam à Domino, & quod petierat impetrauit. *3. Regum 3.* Apparuit quandoque ad defendendum sic multoties apparuit Jacob, quando fratris iracundiam fugiebat, & eum defendere promisit, & ipso redeunte dixit Dominus ad Laban: *Cave ne quicquam loquaris asperere contra eum. Genes. 31.* Quando David debebat committere prælium, semper consulebat Dominum: quoniam semper apparebat, & respondebat, promittendo ipsi auxilium, & ferendo, *1. Reg. 23. & 30.* Apparuit aliquando ad testificandum veritatem, ut increduli credant. Sic supra Christum baptizatum Spiritus sanctus visus & paterna vox audita est: *Hic est filius meus dilectus. Matth. 3. Luc. 3.*

34 DE APPARENTIBVS SANCTIS.

In transfiguratione, vt discipuli crederent, apparuit Spiritus sanctus in nube, & Pater in voce, testificans filium Dei esse, vt habetur *Matth. 17.* Apparuit aliquando ad consolandum afflictos. Sic apparuit Jacob in persecutione Esau, monstrando ei mirabiles visiones. *Genes. 28.* Sic Christus post resurrectionem suam apparuit primo Mariæ Magdalene afflictæ, deinde Petro, postea duobus discipulis euntibus in Emaus. *Lucæ ultimo.* Stephano in sua passione ostendit celos apertos & in apparen-
7. se ipsum stantem à dextris Dei ostendit. *Act. 7.* Apparuit quandoque ad tentandum & probandum. Sic apparuit Abraham tentans eum, vt tolleret filium suum, & super vno montium offerret in holocaustum, vt habetur *Genes. 22.* Apparitiones & reuelationes angelorum quære *supra cap. 11.*

C A P V T XV.

De incauto, Aspectu.

*Aspectus incautus est
Præceptorum transgressus:
Lasciuorum incensus.*

A Spectus incautus est causa transgressionis omnium præceptorum, & commissionis omnium peccatorum. Nam prima mulier quæ primum incauté aspexit, transgressa est præceptum Domini cum gulæ vitium lethaliter commisit *Genes. 3.* Quia Cham verendi patris incauté aspexit,
trans-

CAPVT XV.

95

transgressus est, & incurrit maledictionis effectum. *Genes. 9.* Timuit Abraham ne ex incauto aspectu homicidium sequeretur; ideo dixit Saræ uxori suæ: *Si viderint te Egyptu, occident me, & te seruabunt.* vt habetur *Genes. 12.* Dina volens incautè aspicere mulieres regionis illius fuit violata à Sichem, vnde multa homicidia sunt secuta. *Genes. 34.* Herodes quia saltatricem aspexit incautè, caput Joannis promisit, & nequiter adimpleuit. *Matth. 14. Marc. 6.* Aspectus incautus accendit & fouet lasciuias & luxurias, & maximè aspectus pulchritudinis mulierum. Nam filij Dei videntes filias hominum, quod essent pulchræ vxores, quas elegerant acceperunt. *Genes. 6.* Judas, quia Thamar aspexit in biuio, exarsit libidine, & cum ea peccauit. *Genes. 38.* Domina Memphitica cui seruebat Joseph, oculos iniecit, & eius ardens libidine, eum molestauit. *Genes. 39.* Vidit Dauid mulierem lauare se, & ex hoc adulterium & homicidium perpetravit. *2. Reg. 11.* Holofernes Iudith pulchram videns & ornatam, ab eius pulchritudine fuit captus, & turpiter capite truncatus. *Iudith. 10.* Videbant duo senes Susannam in pomærio ambulanti, & eius concupiscentia exarserunt. *Daniel. 15.*

CAPVT XVI.

De Astutia & calliditate falsa.

Astuti sunt imitatores demoniorum,

E 3

Deco

*Deceptores sociorum.
Suppressores sociorum,
Simulatores amicorum,
Exinctores inimicorum,
Zelatores delictorum.*

Astuti sunt imitatores Diaboli, qui primus Imagister astutia & calliditatis fuit: & hoc in serpente, qui erat callidior cunctis animantibus terræ, qui primam mulierem suam seduxit astutia, & callidè non est aggressus virum, in quo maior prudentia residebat, ut dicitur *Genes* 20. Quia Sathan coram Deo veritati & sanctitati Iob nō potuit derogare, eum callidè decipere voluit, omnia auferendo, & nuncios simul venire faciendo, ut multiplicato dolore, citius per impatientiam frangeretur. *Iob* 1. Astuti sunt deceptores sociorum suorum & aliarum etiam personarum, & semper nouas vias subtilitatis ad decipiendum inueniunt. Sic Laban multotiens voluit Iacob deludere, nunc in vxore, nunc in mercede, & semper nouas astutias exquirendo. *Genes* 29. & 30. Cum Laban scrutaretur omnem supellectilem quam habebat Iacob callide fuit à Rachele illus. *Genes* 31. Filij Iacob voluerunt patrem astute decipere, mittentes ei tunicam intinctam sanguine, ut crederet filium à bestiis deuoratum. *Genes* 37. Gabaonitæ nouis astutis Iosue & filios Israel decipere procurauerunt. *Ios* 9. Harum circuitum fecerunt Pharisæi cæco nato, ut eum verbis caperent, &

mon-

CAPITULUM XVI. 37

monstrarent mendacem. *Joan. 9.* Astuti sunt simulatores, fingentes se esse quod non sunt. Nam fratres Dinæ callide deceperunt Sichem, & populum ciuitatis, religionem & amicitiam simulantes. *Genes. 34.* Sedechias propheta fecit sibi cornua ferrea, verum Prophetam se simulans, & fefellit regem Achab, dicens: *Hu cornibus Syriam ventilabis*, vt habetur *3. Reg. 22.* Callide cogitauerunt Pharisei, demonstrantes se velle honorare Iesum, dicentes: *Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces*, &c. Volentes eum capere in sermone, *Matth. 22.* Simile fecerunt, cum adduxerunt ei mulierem in adulterio deprehensam. *Ioann. 8.* Astuti sunt tyranni nouas inuenientes astutias vt subditos & alios deprimant & occidant. Sic fecit Pharao, qui nouas adinuenit astutias, vt filios Israel extingueret. *Exod. 1. 2. 5.* Callide voluit Saul facere occidi Dauid, simulans se velle eise consanguineum eius, dans & filiam in uxorem. *1. Reg. 18.* Sceleratam & nouā Iezabel inuenit astutiam vt vineam auferret Naboth, & eum occidi faceret sine culpa, *3. Reg. 21.* Athalia regina vt regnare posset, omne semen regium callide interfecit. *4. Reg. 11.* Herodes tyrannus impius callide cogitauit Christum occidere, exquirendo à Magis innocentes pueros occidendo. *Matth. 2.* Astutias subriles inueniunt inimici, vt possit vnus alium superare. sic cogitauerunt callide Philistai, vt faber ferrarius non inueniretur in Israel, ne fabricaret arma vel gladios, & sic eos facile superarent.

1. Reg. 13. Quia Absalon inimicabatur Amon qui eius sororem oppressit; callidè, vt eum occideret, conuiuium ordinauit. 2. Reg. 13. Astute Rapses Nuncius Senacherib loquebatur alta voce, vt audiret populus qui erat super muros, vt timens ei traderet ciuitatem. 3. Reg. 18. Sattapæ Persarum inimicantes Danieli, astute procurauerunt, vt Rex faceret decretum, contra quod sciebant Daniele facturum; & sic ipse regi exotus incurreret pœnam mortis. Dan. 6. Calliditate quorundam inimicantium Paulo in ciuitate Lystra, vbi Paulum voluerunt populi adorare vt Deum, fuit postea Paulus lapidatus. Actor. cap. 14. Iudæi callide Paulum volebant educi, quem ipsi coniurauerant occidendum. Actor. cap. 14. Astuti nituntur sua scelera occultare, facta & fienda, aliquo velamine bonitatis, ne cognoscantur. Sicut Dauid astute voluit celare adulterium pietate, quando misit pro Vria vt cum vxore quiesceret & dormiret. 1. Reg. 11. Nefandam astutiam tenuit Amon, qui volens violare sororem, sub specie ægritudinis, iniquitatem celauit. 2. Reg. 13. Ambitionem regni ce'abat astute Absalon sub pietate iudicij, dicendo canentibus: *Videntur mihi germanes tui boni & recti: sed non est qui te audiat a rege constitutus.* 2. Reg. 15. Duo senes sub prætextu iudicij iniquitatem pessimam celauerunt. Dan. 3.

CAPVT XVII.

De Auaritia & cupiditate terrena.

*Auari sunt**Iurgiorum materiam exquirentes:**Thesaurorum pecuniam appetentes:**Iudiciorum iustitiam peruercentes:**Sacrilegiorum nequitiam committentes:**Occisorum malitiam incurrentes:**Proditorum peritiam exercentes.**Punitorum tristitiam sustinentes.*

AVari & amantes diuitias sunt litigiosi & discoli, sub cuius figura Cain (qui interpretatur possessio) Abel fratrem suum occidit. *Genes. 4.* Propter nimiam substantiam Abraham & Loth, non potuerunt habitare simul, propter pastorum iurgia vtriusque. *Genes. 13.* Locupletato Isaac, pastores & conuicinorum iurgia incoeperunt. *Genes. 26.* Propter hanc causam Saluator noster noluit se intromittere in diuisionem terrenæ hereditatis, cum super hoc fuerat requisitus. *Luc. 12.* Auarinunquam temporalibus satiantur, sed semper acquirere & congregare nituntur. In cuius figura dicitur Cain ædificasse ciuitatē Enoch, nomine filij sui, & nō Abel. Quia sancti & pauperes Christi nolunt hic habere manentem ciuitatem, sed futuram inquirunt. *Genes. 4.* Obiecta victoria de Arphaxat Nabuchodonosor alia regna cupinit. *Iudith cap. 1.* Adolescens iuuenis qui semper inhiabat ad plura, recessit tristis, cum audiuit à Domi-

no, quod non solum plura non quæreret, sed relinqueret etiam acquisita. *Matth. 19.* Contra illos qui bona temporalia congregare nituntur, dixit Christus similitudinem diuitis, cuius ager fructus vberes afferebat. *Luc. 12.* Propter auaritiam quæstuariorum qui amplius volebant acquirere, factum est vt Paulus & Silas fuerint virgis cæsi. *Act. 16.* Ex auaritia vltius congregandi pecuniam Demetrius nomine argentarius, seditionem in Paulum concitauit. *Act. 19.* Auari cupiditate ducti peruertunt rectum iudicium, & veritatem in falsitatem commutant; ideo dixit Iethro Moyfi: *Elige tibi consiliarios homines Deum timentes, qui oderint auaritiam:* quasi diceret, tales non peruertunt veritatem. *Exod. 18.* Balaam seductus auaritia, benedictionem populi in maledictionem conuertit. *Numer. 22.* Filii Samuelis secuti sunt auaritiã, vt iudicium peruerterint. *1. Reg. 8.* Vinea Naboth fuit causa quod falsi testes producti fuerunt contra eum. *3. Reg. 21.* Per pecuniam corrupti custodes sepulchri, mentiti sunt dicentes, quod corpus Christi per discipulos sublatum fuerat. *Matth. 28.* Felix Præses, qui à Paulo pecuniam non recepit, ipsum non restituit libertati. *Act. 24.* Auari clerici Symoniam committunt, & oblationes Requirit. vnde pauci sunt hodie clerici, qui faciant oblationes populo prohiberi, sicut qui præerant operibus templi. *Exod. 36.* Hiezi propter auaritiam vendidit curationem Naaman, quam Heliseus fecerat gratis, munera recusando. *3. Reg. 5.* Menelaus propter

propter pecuniam quam promisit Andronico, habuit Sacerdotium. 2. *Machab.* 4. Sacerdotes propter auaritiam mittebāt vendi in templo oues & columbas. *Matth.* 21. Auari propter suam cupiditatem multotiens incurrūt mortem. Nā Achior cupiditate ductus tulit de anathemate Iericho: idēd fuit morti adiudicatus, vt habetur *Ios.* 7. Nabal qui nuncijs Dauid fuit nimis auarus, ferē totam substantiam & vitam perdidit, nisi quod propter largitatem & prudentiā vxoris euasit, 1. *Reg.* 25. Quia Semei ex auaritia exiuit seruos requirere, fecit eum Salomon occidi, 3. *Reg.* 2. Propter hanc causam dixit Iudas commilitonibus suis: *non concupiscatis spolia, quia bellum contra vos est.* quasi diceret: Iaciliter occidentur, 1. *Machab.* 4. Obsidentes corrupti pecuniā, dimiserunt quosdam; ideo sunt occisi, 2. *Machab.* 10. Credūtur Iudæi corruisse in prælio: quia inuenta sunt donaria Idolorum sub tunicis interfectorum, quod prohibebatur eis, 2. *Machab.* 12. Auari vt pecuniam habeant, proditones exercent: & amicus supplantat amicum. Nam Dalila propter pecuniam Samsonem tradidit, quem prius se diligere ostendebat, vt dicitur *Judic.* 16. Iudas Scarioth propter cupiditatem decimæ quam perdidit de vnguento Christum tradidit & vendidit, à quo tot & tanta receperat beneficia, vt habetur *Matth.* 26. Auari sunt grauitè puniendi & corrigendi à Prælati: & grauitè puniuntur à Deo Omnipotenti. Nam præcipua occasio reprobationis Saul vide-

tur fuisse cupiditas quam habuit in præda Amelech, vt habetur *1. Reg. 15*. Opprimentes alios per vsuras & exactiones Neemias grauiter increpauit. *Neem. 1*. Ptolemæus vituperauit Alexandrum, quia regnum eius per auaritiam concupiuit. *1. Machab. 11*. Acerbe est punitus diues epulo, qui fuit de micis panis erga Lazarum avarus. *Luc. 16*. Emptores bouum & villarum, id est, mobilium & immobilium, sunt exclusi à cœna magna quam Dominus præparauit, *Luc. 14*. Terribiliter punita est auaritia Ananiæ & Saphiræ, per apostolum Petrum, quia subitanea morte occubuerunt. *Act. 5*.

CAPVT XVIII.

De Verbi Dei Auditu.

*Audiri debet verbum Dei,
Cum fidelitate credendi:
Cum sinceritate reuerendi:
Cum assiduitate adimplendi:
Cum voluntate pœnitendi:
Sine impietate resistendi.*

AVditi debet verbum Dei cum credibilitate & fide: idè cum Aaron verba Domini locutus fuisset ad populum, credidit populus omnis, & prout adorauerunt. vt habetur *Exod. 4*. Post aduentum Spiritus sancti multi qui audierunt verbū Dei, crediderunt: & creuit Ecclesia. *Act. 4*. Gentes audientes quod Paulus & Barnabas prædicarent,

gausi

gausi sunt & crediderunt. *Actor. 13.* Paulo & Barnaba prædicantibus, Iconii audierunt, & multi cum auditate crediderunt. *Actor. 14.* Intrante Paulo in synagogas Beryti audierunt multi cum auditate qui crediderunt. *Actor. 19.* Audiri debet verbum Dei cum reuerentia & deuotione cordis & gestus; ideò Egion rex statim surrexit de folio, quando Ayoch dixit ei: Verbum Dei habeo ad te, o rex: maximam reuerentiam exhibens verbo Dei. *Ind. 3.* Heli docuit Samueleni vt reuerenter diceret: *Loquere Domine quia audi seruus tuus. 1. Reg. 2.* Legit Eltras verba legis à mane vsque ad mediam diem; & aures populi erant erectæ ad librum. *2. Esdr. 8.* Reuerenter audiebat Maria soror Marthæ, quæ sedens secus pedes Domini, audiebat verba illius. *Luc. 10.* Loquebatur Iesus docens in templo: & omnis populus suspensus erat audiens verbum eius. *Luc. 19.* Reprehendentes se discipuli de ignorantia cognitionis Christi, dicebant adinuicem: *Nonne cor nostrum ardens erat in via, dum loqueretur nobis. Luc. 24.* Prædicante Philippo in Samaria, intendebant turbæ deuotæ his quæ dicebantur ab eo. *Actor. cap. 8.* Audire verbum Dei non sufficit, nisi homo adimpleat opere illud quod audit: Ideò dixit populus Moyfi: *Omnia verba quæ loquutus est Dominus, faciamus. Exod. cap. 18.* Job dixit Domino: *Auditu auris audiui te. & post pauca: Ago penitentiam in farina & cinere. Job. 42. & ultimo.* Herodes licet pessimus, audiebat Ioannem; Et audito eo multa facie.

faciebat. *Marc. 6.* In fine sermonis in monte dixit Iesus: *Omnis qui audit verba mea & facit ea, similabitur viro, qui edificauit domum suam supra firmam petram. Matth. 7.* Mulieri dicenti: *Beatus venter qui te portauit, dixit Christus: Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. Luc. 11.* Estote factores verbi, & non auditores tantum. *Jac. 1.* Auditus verbi Dei conuerti facit peccatorem ab errore viæ suæ; idè dixit Dominus Hieremiæ: *Noli subtrahere verbum, si forte audiant & conuertantur, Ierem. 26.* Verbum prædicationis Ionæ venit ad regem, & conuertit eum, & populum totius ciuitatis Ninive. *Ion. 3.* Post prædicantem Christum in nauicula Petrus & alij relictis omnibus secuti sunt eum. *Luc. 5.* Videntes discipuli quod per prædicationem conuertebantur infidel. s. dixerunt multitudini: *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei & ministrare mensis* & tamen illæ mensæ erant pauperum & viduarum: vt ostenderent, quod prædicatio verbi Dei ad homines conuertendos præualeat operibus misericordiæ corporalis. *Act. 6.* Quia eunuchus audiuit verbum Domini à Philippo, conuersus & baptizatus est. *Act. 8.* Prædicatio Petri & admonitio angeli Cornelium conuerterunt. *Act. 10.* Lidda purpurissa ad prædicationem Pauli est conuersa, vt habetur *Act. 10.* Paulo loquente de resurrectione mortuorum, Dionysius Ario-pagita credidit. *Act. 17.* Audire verbum Dei nolunt mali & incorrigibiles, ne conuertantur; idè dixit Moyses Domino: *Filii Israel non me audiunt;*
& quo-

& q
nolu
phet
bere.
Israe
m
anre
eines
dissen
moro

Al
Fil
Ge
Su
Sec
Im
Ga

A
ma m
legitu
concu
Genes
retro

C A P V T XIX. 45

Et quomodo audiet me Pharaos. Exod. 4. Rex Achab noluit audire Micheam Prophetam, quia nō prophetavit ei nisi malum, sicut ipse merebatur habere. *3. Reg. 22* Dixit Dominus Ezechiel: *Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt me audire: quia domus exasperans est. Eze. h. 3.* Iudæi obturauerant aures suas, vt non audirent Stephanum, & audientes discabant cordibus suis. *Actor. 7.* Cum audissent quidam Paulum de resurrectione mortuorum, irridebant eum. *Actor. 17.*

C A P V T XIX.

De Auiditate mulierum.

Auide sunt mulieres in vetitorum prohibitione:

Filiorum impetratione:

Genitorum prosperatione:

Sublimiorum cumulatione:

Secretorum reuelatione:

Inimicorum vindicatione:

Gaudiorum secretorum enarratione.

A Vidæ sunt mulieres semper de sibi prohibitis, & amplius desiderant vetita; ideò prima mulier de concessis fructibus comedisse non legitur, nec eos desiderasse, sed solum vetitum concupuit, & viro suo attulit ad comedendum. *Gene. 3.* Vxor Loth voluit contra prohibitionem retrò post tergum respicere, & verba est in statuam salis.

46 DE AVIDITATE MULIERVM.

salis. *Genes. 19.* Dina contra licentiam patris & fratrum voluit videre mulieres regionis illius: & oppressa est à Sichem, & sic de illis quæ volunt videre viros & videri ab eis, vt habetur *Genes. 3.* Domina cui seruiebat Joseph, quia sciebat adulteriũ à naturali lege fore prohibitum, auidæ sollicitabat eum ad peccandum. *Genes. 29.* Auidæ sunt mulieres habere filios, vt careant sterilitatis opprobrio; ideo Sara ita desiderabat filios, vt potius voluerit Abraham habere filios de ancilla quam non habere, credens de se nunquam posse filios generare. *Genes. 16.* Filia Loth potius voluerunt habere filios de patre proprio, quam filios non habere. *Genes. 19.* Rachael videns sororem fecundam, dixit marito: *Da mihi liberos, alioquin moriar.* *Genes. 30.* Anna desiderio habendi filios flebat, & non capiebat cibum. *1. Reg. 1.* Multum desiderabat illa mulier & proprium filium, quæ rapuerat alienum. *3. Reg. 3.* Auidæ sunt mulieres de profectibus & prosperitatibus filiorum; ideo mulier Sunamitis voluit ire ad Helisem pro suscitatione filij, quamuis vir eius plenam licentiam nõ concessisset. *4. Reg. 4.* Vxor Tobia: quotidie respiciebat viã, vt videret filium prospere venientẽ. *Tob. 10.* Mulier Chananæa sic feruide desiderabat filia: sanitatem, quod Dominũ pluries pro ea rogauit; & plura opprobria sustinens, nõ desistit donec quod petierat impetrauit. *Matth. 15.* Mater filiorum Zebedæi sic anida fuit pro filiorum prosperitate, quod accessit ad Iesum & petijt filios ante laborem remu-

merari. *Matth. 20.* Auidæ mulieres possunt habere possessiones & gloriam; ideo Aza filia Caleph obtinuit terram irriguam, quia suspirans affectuosissime postulauit. *Iosue 15.* Ita concupiuit Iezabel vineam Naboth, vt fecerit eum iniuste lapidari. *3. Reg. 21.* Athalia concupiscens gloriam & possessionem regni, omne semen regum excepto Ioas abscondito, interfecit. *4. Reg. 11.* Auidæ sunt mulieres scire secreta viro- rum: & quanto magis eis occultantur, eo amplius scire desiderant. Sed nullum secretum continent. Vnde vxor Samsonis tantum institit, quod ei Samson reuelauit secretâ & propositionem obscurâ, quam parētibus noluit reuelare, quæ eam postea propalauit. *Iud. 14.* Dalila sua importunitate deuicit Samsonem vt ei panderet fortitudinis suæ: quod secretum Philistæis postmodum reuelauit. *Iudic. 16.* Auidæ sunt mulieres ad vindictam, & non parcunt nisi vlciscantur. Vnde Hester non fuit contenta de vindicta Amon suspensi, & 4000. virorum occisorum, sed in crastinum fecit ceteros trucidari. *Hester. 9.* Herodias sic desiderabat vindictam de Ioanne, qui dixerat contra eam, quod magis elegit petere ab Herode caput Ioannis quam dimidium regni sui. *Marc. 6.* *Matth. 14.* Dixit Christus exēplum de vidua, quæ multū fuit molesta iudici vt eā de aduersario vindicaret. *Luc. 13.* Auidæ sunt mulieres secreta gaudia sui cordis exprimere, & alijs reuelare. Vnde interrogata Rebecca, si vellet ire cum ierno Abrahā ad maritum suum, lætitiā volens ostendere, non dixit

dixit, si placet vobis: sed lætanter dixit, Vadam.
Genes. 24. Puella nomine Rode præ gaudio non
 apparuit Petro, sed quod Petrus adesset, lætanter
 cucurrit intro instantibus nunciare, vt habetur
Actor. 12.

CAPVT XX.

De Auxilio Dei.

Auxilium petendum est à Deo: quia solus est:

Auxiliator in tribulatione:

Solus in tentatione:

Solus in contemplatione.

Primus Auxiliator in tribulatione Deus est pos-
 sitis. Psalmista, *Da nobis auxilium de tribulatione.*
 Et hoc tripliciter conseruando, siue defendendo.
 Plalmus: *Mutat tibi auxilium de Sancto, & de Sion*
tueatur te. Esaia 50. *Dominus Deus auxiliator meus,*
& ideo non sum confusus. Item confortando Psalmus:
Manus enim mea auxiliabitur ei. Item spem
 gloriæ donando Psalm. *DEVS auxilium mei,*
& spes mea in Deo est. Auxiliator Deus in pugna
 tentationis. 2. Paral. 32. Cum Senacherib brachium
 carniū est nobiscum Dominus Deus noster auxiliabitur nostri.
 Item hostes debellando. Esa. 30. *Egyptus homo & non Deus,*
& equi eorum, caro & non spiritus. Inclinauit Dominus manum &
corrueit auxiliator, & cadet. Propter hoc dicebat
 Esa.

Esaia
 qui m
 26. Eg
 retur e
 Deus
 Israel
 scutum
 infun
 um g
 gratia
 Lenan
 mibi. I
 do. Pla
 tus en

Bap
 Den
 Prop
 Rob

BA
 qu
 brum i
 stiani
 bus, est
 ur bap

Elaias: *Ecce Dominus Deus auxilium meum*, quis est qui me contemnet? Item corroborando, 2. Par. 26. *Egressum est nomen Ozie procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus & corroborasset illum.* Auxiliator Deus in contemplatione. *Deut. penult. Beatus es tu Israel! quis similis tui popule, qui salutaris in Domino scutum auxilii tui, & gladius gloriae tuae.* Item gratiam infundendo. *Hebr. 4. Adeamus cum fiducia ad thronum gloriae eius, ut misericordiam consequamur & gratiam in auxilio oportuno.* Item mittendo. *Psalm. Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.* Item concupita & petita ad libitum faciendo. *Psalm. Beatus vir cuius auxilium est abs te.* Beatus enim est cui omnia optata succedunt.

CAPVT XXI.

De Baptismo Christianorum.

*Baptismus Christianorum est
Demonstratus in figuris:
Prophetatus in Scripturis:
Roboratus Christi curis.*

BAPTISMVS praefiguratus fuit in figuris antiquae legis. Nam figuratus fuit per mare rubrum in quo filij Israel liberati sunt, id est, Christiani: & Pharaon, id est, diabolus cum suis sequacibus, est submersus *Exod. 14.* Per aquam signabatur baptismus in quam Helizeus misit salem, id

D

est,

50 DE BAPTISMO CHRISTIANORVM.

est, Christus gratiam, vt eius sceleritas sanaretur, vt lucide habetur, 4. Reg. 20. Septena lotio Naaman in Jordane, quæ eum mundauit à lepra, signat septem dona Spiritus sancti, mundantia hominem baptizatum, 4. Reg. 5. Baptismus prophetatus fuit in Scripturis à Prophetis antiquis & nouis. Nam de eo prophetauit Ezechiel, dicens: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquamentis vestris. Ezech. 36.* Ioannes Baptista eximius Prophetarum, prophetauit & prædicauit Baptismum, & incæpit eum, & Christi baptismum propheticè nunciauit. *Matth. 3.* Baptismum consecrauit & approbauit Christus, quando baptizatus est à Ioanne, & Spiritus sanctus apparuit in columbæ specie, vt aquis virtutem tribueret salutarem. *Matth. 30. & Luc. 3.* Præcepit Christus baptismum fieri de necessitate, cum dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit regnum celorum. Ioann. 3.* Prædicari etiam voluit Christus baptismum, & formam baptizandi tradidit, dicens: *Euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Matth. 28.* In baptismo & fide ostendit Christus esse salutem nostram, dicens: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Marc. ultimo.*

CAP.

aretur,
o Naa-
a, signat
homi-
heratus
nouis.
Effun-
mini ab
oatnes
rauit &
Christi
Bapti-
quan-
sanctus
rtutem
Præce-
e, cum
ritus san-
edicari
ormam
e omnes
Fili, &
fino &
ram,

C A P V T XXII.

De Benedictione Dei ad hominem.

*Benedictionem Dei recipiant,
Coniugiorum perfecti observatores:
Præceptorum subiecti executores:
Flagellorum electi supportatores:
Arduorum accepti operatores:
Deuotorum dilecti hospitaliores.*

Benedixit Deus existentibus in matrimonio
ad filios procreandos: sicut benedixit Adæ
& Euz, dicens: *Crescite & multiplicamini*, &c. *Ge-
nes. 1.* Noe etiam & filijs eius benedixit, dicens:
Crescite, &c. *Genes. 9.* Benedixit Deus obedienti-
bus præcepto eius: ideo dixit Abraham: *Egrede-
re. Benedicam tibi: magnificabo nomen tuum.* *Genes.
12.* Ascensurus in cælum Saluator eduxit discipu-
los in Bethania, in montem Oliueti: quibus obe-
dientibus, eleuatis manibus benedixit. *Luc. 24.*
Benedixit Deus tribulatis, tribulationes patienter
portantibus. Sic benedixit Deus Abraham, de
Ismæle eiecto & tribulato, dicens: *Ecce bene-
dicam ei, & augebo & multiplicabo eum valde.* *Ge-
nes. cap. 17.* Iob benedixit, quia patiens fuit, &
restituit ei duplicia. *Iob. cap. 42.* Benedixit Deus
iustis & bene operantibus, augendo eis bona
temporalia & spiritualia: sic benedixit Isaac, &
ibat proficiens: *Genes 26.* Iacob lectaturus cum

angelo dixit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.*
 & benedixit ei in eodem loco. *Genes. 32.* Operibus
 manuum Iob Deus benedixit, & possessio eius
 creuit in terra. *Iob. 1.* Desideranda est illa benedi-
 ctio, quam daturus est Dominus iustis & bene o-
 perantibus in die iudicii, dicens: *Venite benedicti*
Patris mei, percipite regnum, &c. Matth. 25. Bene-
 dixit Deus recipiētibz sanctos homines, vel san-
 ctas reliquias. hospitio. Sic dixit Iacob ad Laban:
Modicum habuisti antequam venirem ad te: & nunc
dives factus es, & benedixit tibi Deus propter aduen-
tum meum. Genes. 30. Propter Ioseph benedixit
 Deus domui Egypti, & multiplicauit in omnibus.
Genes. 39. Habitabat arca Domini in domo Obe-
 dedom tribus mensibus, & benedixit Deus do-
 mui Obededom, vt habetur *2. Reg. 6.*

CAPVT XXIII.

De Benedictione hominis ad Deum,

Benedicere debet homo Deo,

Pro superatione decertationum:

Pro acquisitione illustrationum:

Pro adeptione perfectionum:

Pro promotione prelationum;

Pro effusione orationum;

Pro euasione tribulationum;

Pro cognitione retributionum.

Benedicere debet homo Deo, pro obtentis vi-
 ctorijs corporalium inimicorum; ideo Mel-
 chise-

chisedech occurrēs Abrahā post victoriam quam habuerat ipse de quatuor regibus, Dominum pro obtenta victoria benedixit, vt habetur *Genes. 13.* obtenta victoria de Sifara Delhora & Barac cecinerunt dicentes: *Qui sponte obtulistis animas vestras de Israel ad periculum, benedicite Deo. Iudth. 5.* Post victoriam quam habuit Dauid de Goliath, dicitur fecisse *Psalm. Benedictus Dominus, &c. 1. Reg. 7. Psal. 143.* Ozias princeps videns Iudith cum capite Holofernis, benedixit Deum. *Iudth. 13.* Obtenta victoria & ædificato altari sub Iuda Machabæo benedixit populus Dominum *1. Machab. 4.* Heliodoro volente spoliare templum, sed terribiliter flagellato, benedixerunt Deum, *2. Machab. 3.* Benedicere Deum homo debet, pro acquisita vel acquirenda sapientia; ideo cum audisset Hira verba Salomonis, ait: *Benedictus Deus, qui dedit Dauid filium sapientem, vt habetur 3. Reg. 5.* Cum aperuisset librum Efdras, vt instrueret populum, benedixerunt Domino ipse & populus. *Neem. 8.* Tobias instruens filiū & sapientiam docēs, inter cætera dixit ei: *omni tempore benedic Domino. Tob. 4.* Daniel qui accepit sapientiam & reuelationes à Deo, ait: *Benedictus Deus qui dat sapientiam. Dan. 2.* Benedicere debet homo Deo pro complemento & perfectione cuiuslibet operis boni. Sic Salomon ædificato templo benedixit Deo, qui dedit gratiam complendi opus suum dicens: *Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ad Dauid patrem meum, & compleuit. 3. Reg. 3.* Completo muro Hierusalem sub

54 DE BENEDICTIOE HOMINIS.

Esdra & Neemia, dixerant Leuitæ: *Surgite, benedicite Deum nostrum ab aeterno. Neem. 9.* Completa promissione, facta Simeoni à Spiritu sancto, accepit Iesum, & benedixit Deum, dicens: *Nunc dimittis, &c. Luc. 2.* Benedicere debet homo Deo in electione & promotione boni Prelati & iusti Principis. Ideo facto principe Asaph, ad confitendum Domino, sequitur: *Benedixit Dominus, &c. 1. Paral. 16.* Videns Esdras animum Artaxerxis regis esse bonum dixit: *Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis. 1. Esdr. 7.* Benedicere debet homo Deo in oratione: & maxime in Ecclesia. Ideo Sara filia Rachuelis orando, dixit: *Benedictum nomen tuum Deus, qui cum iratus fueris misericordiam facis. Tob. 3.* Post ascensionem Domini erant in templo discipuli, orantes & benedicentes Deum. *Luc. 24.* Benedicere debet homo Deo, pro euasione tribulationum; ideo Raguel & uxor eius, videntes quod dæmon Tobiam non vexaret, dixerunt: *Benedicimus te Domine Deus Israel: quia non contigit nobis ut putabamus. Tob. 8.* Ananias & socij liberati à flamma fornacis, benedixerunt Domino. Et similiter Nabuchodonosor Deum pro eorum liberatione plurimum benedixit. *Dan. 3.* Petrus Apostolus tribulationes patiens dicebat: *Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. 1. Pet. 1.* Benedicere debet homo Deo, pro receptis beneficijs gratias referendo. Ideo Raguel soli-

cite

CAPVT XXIV. 55

cite monuit Tobiam & filiam, vt pro receptis beneficijs benedicerent DE VM cœli, & omnia eius beneficia & mirabilia narrarent. *Tob. 10.* De recuperato visu & auditis sermonibus Rague-
lis Tobias Dominum benedixit. *Tob. 13.* Macha-
bæus & qui cum ipso erant audientes auxilium à
Domino sibi miſſum, benedixerunt Dominum.
2. *Machab. 11.* Zacharias recepta prole, & ſoluto
vinculo linguæ eius, prophetauit, dicens: *Benedi-
ctus Dominus Deus Iſrael. Luc. 1.*

CAPVT XXIV.

De Benedictione hominis ad ho- minem.

Benedicere debet homo

Bellatorum victoribus:

Genitorum pignoribus:

Hospitiorum cultoribus:

Egenorum benefactoribus:

Et bonorum actoribus.

Benedicere debet homo Deo ad acquirendam
victoriam; ideo Melchisedech benedixit Ab-
rahæ reuertenti cum victoria qua fuerat pro iu-
ſtitia præliatus. *Genef. 14.* In cantico pro victoria
habita de Siſara dicitur: *Benedicta inter mulieres Ia-
hel.* Ozias princeps populi dixit ad Iudith, quæ
obtruncauerat Holofernem: *Benedicta tu es filia
a Domino Deo excelle, &c. Iudith. cap. 13.* Bene-
dicere

dicere debet homo filiis suis & propinquis. Fiente Esau dixit pater eius : *In rore celi & pinguedine terra desuper erit benedictio tua. Genes. 27.* Iacob benedixit filio suo Ioseph & duobus filiis eius dicens : *Benedicat Deus pueris his.* Et post modicum, benedixit omnibus filiis suis. *Genes. 49.* Rachuel benedixit filiam, tradens eam Tobia, dicens : *Deus sit vobiscum, qui coniungat vos & impleat benedictionem. Tob. 7.* Benedicere & salutare debet homo hospites suos, sicut Pharaa postquam Ioseph introduxit patrem suum, Iacob benedixit : & interrogans eum de tempore vitæ suæ. *Genes. 47.* Rachuel oscularus Tobiam hospitem suum, præ gaudio fleuit, & ait : *Benedictio sit tibi fili mi : quia bonus & optimus viri es filius. Tob. 7.* Gabelus inueniens Tobiam hospitem in domo Rachuelis benedixit simili modo. *Tob. 9.* Veniente Maria ad domum Elizabeth, & salutata ea, exclamavit Elizabeth, dicens : *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Luc. 1.* Benedicere debent Prælati subditos suos; idè dixit Dominus Moyfi : *sic benedices filios Israel : Benedicat tibi Dominus Deus tuus, & custodiat te. Numer. 6.* Extendens manum Aaron ad populum benedixit eis. *Leuit. 9.* Non solum Prælati boni, sed etiam mali debent benedicere subditos suos; ideo dixit Balaam : *Ad benedicendum ductus sum, benedictionem prohibere non debeo, & non potero : vt habetur Numer. 23.* Conuertit Salomon faciem suam, & benedixit omni Israhel; & omnis Ecclesia stabat. *3. Reg. 8.* Cum Da-

yid

uid obreulisset holocausta, benedixit populo in nomine Domini. *1. Paralip. 16.* Benedicere debent pauperes benefactoribus suis; ideo dixit Moyſes populo: *Non pernoctabit apud te pignus pauperis, ut dormiens in vestimento, benedicat tibi. Deuter. 24.* Naemi videns quod Boos benedixit Ruth nurui suæ & pauperi & viduæ, benedixit ei, dicens: *Penedictus sit a Domino, quia gratiam quam seruauerat viuis, reparauit & mortuis. Ruth. 2.* Benedicere debet homo bene operantes & sancta opera facientes; ideo Iosue dixit Rubenitis & Gaaditis; Fecistis omnia quæ præcepit Moyſes: Et sequitur: benedixit eis. *Ios. 23.* Quia Ruth caste vixerat, & bene fuerat operata, Boos benedixit ei. *Ruth. 3.* Heli Sacerdos benedixit Helchanæ & vxori eius, orantibus & offerentibus in templo. *1. Reg. 1.* Nunciatum est Dauid quod viri Fabes Galaad sepeſſent Saul mortuum, dixitque ad eos: Benedicti vos à Domino qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepeſtistis eum. *2. Reg. 2.*

CAPVT XXV.

De Benignitate Dei.

Benignus est Deus exorantibus pro alienis delictis:

Tolerantibus, & habentibus ascriptis:

Operantibus cæli cænis ascriptis:

Deoſtantibus sed effrenis deuictis:

*Iam peccantibus & pœnitentibus de delictis:
Ægrotantibus morbi pœnis afflictis.*

Benignus est Deus operantibus pro peccatoribus. Vnde Abraham petenti à Domino vt parceret Sodomitis, quicum multa fiducia loquebatur, semper benigne respondit: & quamuis Abraham visus fuisset hominibus importunus, Dominus ei quod petebat benigne concessit: vt lucide ponitur *Genes. 18.* Dixit Dominus Moyfi: *Cerno quod populus iste dura cervicis est: dimitte me vt irascatur furer meus, & deleam eos.* quasi benigne diceret: Tu tenes me benigne, pro eis orando. *Exod. 32.* Similia dicebat Iheremiæ oranti pro populo, quem volebat propter peccata delere. *Hierem. 7.* Benignus est Dominus tribulationem sustinentibus; ideo fugienti Iacob iram fratris sui, Dominus benigne apparuit, & reuertentem, benigne ab insecutione defendit. *Genes. 33.* Loquebatur Dominus Moyfi vt amico, & ipsum à detractoribus pluries liberauit. *Numer. 12. & 14.* Helix angustiato cornu panes & carnes iussu Dei cum benignitate ferebat. *3. Reg. 17.* Eidem Helix fessio & tribulato Deus panem & aquam per angelum destinavit. *Reg. 3. & 19.* Cum Azaria & sociis eius in fornace vidit Nabuchodonosor similem filio Dei, ad probandum quod semper Deus est cum tribulatis, sustinentibus patienter. *Dan. 3.* Danieli existenti in lacu leonum Deus benigne misit costum per Abacuc de longinquo. *Dan. 14.* Discipulis de
Christi

CHRISTI recessu tribulatis ipse Spiritum paracletum promisit & dedit. *Joan. 14. Act. 2.* Petrum fluctuantem in mari Dominus benigne de fluctibus liberauit. *Matth. 14.* Stephano posito in tribulatione martyrij, Dominus benigne cælum apertum & seipsum ostendit. *Act. 7.* Joannes existens in Pathmo à Deo est multis reuelationibus consolatus. *Apocal. per totum.* Susannam in maximis tribulationibus & periculo mortis, Deus misericorditer per Danielelem liberauit. *Dan. 13.* Latronem clamantem in suis tribulationibus, consolatus est eum DOMINVS dicens: *Hodie mecum eris in Paradiso. Luca 23.* Ionam qui deglutitus fuit à pisce, Dominus misericorditer liberauit, ut dicitur *Ione cap. 2.* Ex his omnibus colligitur benignitas Dei Omnipotentis. Benignus est Deus iustis & recte viuentibus. Ideo Iacob qui fideliter vixerat & fiducialiter dicebat: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*, benigne benedixit ei, ut habetur *Genes. cap. 32.* Ezechias Rex dixit: *Dominus propitiabitur cunctis, qui in toto corde querunt Deum. 2. Paralip. 30.* Misit Dominus benigne angelum Raphaellem, qui Tobiam duxit incolumem & reduxit. *Tob. 5. usque ad 12.* Magdalenam pio operi intententem Christus benigne discipulis murmurantibus excusauit. *Matth. 26. Marc. 14.* Exaudiuit Dominus innocentem Susannam, & benigne eam ab iniustis senibus liberauit. *Dan. 13.* Discipulos iustos Christus benigne defendit tēpore passionis, dicēs; *S: ergo me queritis, sinite hos abire.*

O quan-

O quanta benignitas. *Ioan. 18.* Benignus est Dominus praeliantribus pro iustitia, eos confortando & adiuuando; idè obediuit Dominus voci Iosue dicenti: Sol contra Gabaon non mouearis. *Ios. 10.* Gedeoni dedit benigne bis signū in vellere, quod de hostibus victoriam obtineret. *Iudic. 6.* Machabæus & qui cum eo erant bis à Deo auxilium acceperunt. *1. Machab. 10.* Benignus est Dominus peccatoribus, & specialiter volentibus pœnitere; idè benigne pepercit Dauid confitenti peccatum cum à Nathan fuit reprehensus, vt dicitur *2. Reg. 12.* Licet posteri Dauid multipliciter peccarent, tamen Dominus multotiens pepercit eis. *3. Reg. 17.* Præparauit Dominus piscein qui recepit Ionam, quamuis iuste ex inobedientia puniretur. *Ion. 2.* Statim post vocationem Matthæi, benigne cum peccatoribus manducauit. *Matth. 9. Marc. 2.* *Luc. 5.* Magdalenz piæ peccata cōdonauit, & à murmurante Phariseo eam defendit. *Luc. 7.* Exemplum Christi de filio prodigo maximam Christi benignitatem ad peccatores ostendit. *Luc. 20.* Zachæus publicanus qui Christum desiderabat videre, benigne fuit à Domino visitatus. *Luc. 19.* Latroni petenti sui à Christo memoriam, in breui, promisit tempore paradisum. *Luc. 23.* Magna pietas Christi qua Petrum ter negantem non abiecit, sed potius benigne respexit. *Luc. 22.* Thomam nō credentem non repulit, sed se tangi & palpari permisit. *Ioan. 20.* Saulum persecutorem benigne prostratum cecauit pariter & conuertit.

Aster.

A
firm
Iesu
& in
ad e
Lep
dare
Mat
imm
uit.
quo

7
I
B
S
A

B
tun
blas
dari
zera
lium
in n
min

Actor. 9. Benignus est Dominus debilibus & infirmis, eis sanitatem largiendo. Nam circumibat Iesus totam Galilæam, sanans omnem languorem & infirmitatem: quod nisi fecisset, multi infirmi ad eum non potuissent accedere. *Matth. 4. & 9.* Leprosum dicentem: Domine si vis potes me munda-
dare: extendens manum Iesus, tetigit & mundauit.
Matth. 8. A muliere sanguiflua, secundum legem immunda, Iesus se tangi permisit, ipsamque sanauit. *Matth. 9.* De benignitate Dei circa infirmos quos curauit, vide caput. 44.

CAPVT XXVI.

De Blasphemia in Deum.

Blasphemi acerbitatem punitionis subeunt.

Iniquitatem transgressionis committunt:

Benignitatem correptionis omittunt:

Sublimitatem elationis præmittunt.

Malignitatem detractionis immittunt.

Blasphemi in Deum grauiter puniuntur: etiam in præfenti & tamen propter hoc non dimittunt multi. Nam filius mulieris Israelitæ, quia blasphemauerat Deum, iussus est à Domino lapidari. *Leuit. 14.* Vir Dei dixit ad regem Israel, qui dixerat: Deus montium Dominus, & non Deus vallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu sua. *3. Reg. 20.* Multum displicuerunt Domino blasphemix seruorum Senacherib regis Assyriorum

fyriorum, propter quos percussit Deus 185. millia hominum de exercitu suo. 4. *Reg.* 19. Blasphemi committunt peccatum grauissimum, & acriter Deum in sua iniquitate impugnāt; ideo dixit Heli filijs suis: *Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus.* Si autem in Deum: *quis orabit pro eo?* vt habetur 1. *Reg.* 2. Multum aggrauauit Sathan peccatum Dauid, quod fecerat inimicos blasphemare nomen Domini. 2. *Reg.* 12. Maius peccatum nesciuit excogitare impia Ieſabel quam blasphemiam, vt Naboth faceret blasphemare. 3. *Reg.* 21. Blasphemi quanto magis reprehenduntur & respondetur eis, peiores fiunt & amplius blasphemant: propter quam causam prohibuit Ezechias ne populus responderet aliquid blasphemijs Rapsacis, vt habetur 4. *Reg.* 18 & *Esa.* 36. Cum argueret Hieremias propheta populum, quia sacrificabat dijs alienis, responderunt: *Sermonem Domini non audiemus, sed sacrificabimus Regina cœli.* Hierem 44. Blasphemia ex magna superbia & elatione trahitur; ideo superbi sunt qui blasphemāt, & maiores se Domino reputant. Vnde Nabuchodonosor dixit tribus pueris: *Quis est Dominus, qui eripiat vos de manu mea?* Hæc autē dicebat, quia statuam eius adorare nolebāt. Dan. 3. Holofernes indignatus, quia Achior Dei potētiam cōmendauit, dixit: & prophetaſti quod Israel defenderetur a Domino, ostendam tibi quod non sit Deus in terra, nisi Nabuchodonosor. Iud. 6. Dicentibus Judæis Nicanori: *Est Deus potens in cœlo, qui iubet custodiri Sabbathum,* Respondit, &

ego potens in terra, qui iubeo sumere arma. 2 Machab. 15. Blaphemant Deum increduli & infideles, detrahentes operibus Dei. Vnde cum Iesus eiecisset demonem Pharisei clamabant, dicentes: *In Beelzebub principe eueit demonia.* Matth. 12. Luc. 11. Pendente Christo in cruce, prætereuntes blaphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: *Vah! qui destruis templum Dei, & in triduo reedificas illud.* Matth. 27.

CAPVT XXVII.

De Castitate & Continentia.

*Castitas sociorum malignitate amittitur,
Flagellorum acerbitate dimittitur,
Præ cunctorum utilitate diligitur,
Clericorum maturitate dirigitur,
Religiorum sobrietate acquiritur,
Sine morum aequalitate perditur.*

Castitas seruatur in societate bonorum, & perditur in societate malorum; in cuius signum partes nostri dum in Paradiso fuerunt, erant casti; sed postquã eiectioni fuerant, conuersantes in terra, cognouit Adam uxorem suam Euã. Gen 4. Donec Dina fuit cum fratribus suis & patre, fuit casta: sed exiens mulieres videre, est corrupta, vt habetur Genes. 34. Castitatem frangentes contra præceptum Domini, grauitè puniuntur. Nam cū Sichem violasset Dinam filiam Iacob, fratres eius Sichem & patrem & populum occiderunt. Gen 39. Post debel-

64 DE CASTITATE ET CONTINENT.

debellationem Madianitarum iussit Moyses corruptas iugulari, & virgines seruari. *Numer. 21.* Amon propter deforationem Thamar ab Absalone in conuiuium est occisus. *2. Reg. 1.* Post violationem vxoris Leuitæ plusquam sexaginta millia virorum sunt occisi. *Iudic. 20.* Castitas cara res est & multum diligenda; & debet homo se morti exponere vt eam custodiat. Ideò Ioseph licet esset iuuenis, & sollicitaretur à demina, maluit incarcerari & diffamari, quam perdere castitatem. *Genes. 39.* Iudas qui castus nō erat, diligebat in alijs castitatem; ideò detestatus est fornicationē Thamar. *Genes. 38.* Sic diligebat Sara castitatem, vt diceret: *Tu scis Domine, quia nunquam concupivi virum.* *Tobie. 3.* Grauius fuit Susanna molestata à Senibus: sed nec famam, nec vitam praposuist castitati. *Daniel. 13.* Maria non est oblita votum castitatis tenere, licet angelus diceret ei quod de ea filius Dei nasceretur, vt habetur *Luc. 1.* Castitatem maxime seruare debent Sacerdotes & ministri Dei: In cuius figura dicitur quod mundi debeant esse à mulieribus, qui panes Sacerdotales manducarent, vt habetur *1. Reg. 21.* Quando mulier Sunamitis volebat loqui Heliseo, tunc Heliseus mittebat puerum, seu seruum, tanquam vitans consortia mulierum. *4. Regum 4.* Propter illud quod Christus dixit, quod in alio sæculo non nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei, ostenditur quod vita ministrorum Dei in terra debet esse casta, vt sequantur vitam cœlestium ministro-

rum *Matth. 22.* Argumentum est castitatis Præ-
latis & Clericis, quod Stephanus mulieribus est
præpositus. *Actor. 6.* Caste debent viuere relicte
& viduæ inter alias mulieres: & quia castitas est
eis difficilior, propter voluptates expertas, ad
eam seruandam debent intendere ieiuniis ora-
tionibus; idèd Judith post mortem viri sui non
cognouit alium virum, sed cum puellis suis clausa
morabatur, habens cilicium supra lumbos, & ie-
iunans cunctis diebus. *Judith. 8.* Anna vidua fuit
casta, quæ steterat cum viro annis septem tantum,
& vidua fuit vsque ad annos octoginta quatuor:
quæ nec descendebat de templo, ieiuniis & ora-
tionibus vacans. *Luc. 2.* Castitas non sufficit sola
ad salutem, si non aliis virtutibus & moribus bo-
nis adornatur. Quod ostenditur in parabola de
decem virginibus: vbi tot virgines fatuæ ex-
clusæ, sed sapientes introductæ sunt. Quia fatuæ
virgines licet castæ erant, oleum tamen bonorum
operû non habebant, vt lucide habetur *Matth. 25.*

CAPVT XXVIII.

De Casu peccati.

*Casu peccati cadunt aliquando præsignati boni à
vulgaribus*

Prædonati donis singularibus.

CAdunt aliquando viri boni in peccatum, &
crepurati sunt sancti; idèd qui se existimat sta-
re vi-

re, videat ne cadat. Nam licet primi parentes essent in innocentia sancti, in loco tam eminenti & Domino satis propinquo, nihilominus tamen ceciderunt. *Genes. 3.* Loth qui bonus fuit inter malos, egressus à Sodomis cum duabus filiabus suis, cecidit in peccatum luxuriæ. *Genes. 19.* Dauid qui fuit sanctus & electus à Deo, de graui peccato in grauius cecidit: dum post adulterium in seruum Dei fidelem homicidium perpetravit. *2. Regum 11.* Iudas cecidit & Petrus, qui erant discipuli Christi & socij: quia vnus tradidit eum, & alius negauit eum. *Matth. 26.* Cadunt aliquando in peccatum homines dotati multis donis, quibus se tueri debebant. Nam angeli ceciderunt, qui fuerunt creati in cælo, dotati multis dotibus, nullam habentes materiam inclinantem ad casum, vt dicitur *Esaia 14.* Salomon dotatus sapientia, cecidit; qui cum amaret alienigenas mulieres, idola propter luxuriam pessimam adorauit. *3. Regum 11.* Fortissimus Samson, qui mandibula mille viros occidebat. & portas apportauerat ciuitatis, deceptione mulierculæ cecidit, cæcatus & mortuus est. *Iudicum 15.*

CAPVT XXIX.

De Confessione peccatorum.

*Confessionem peccatorum efficit defecta accusatio,
Inscit erecta desperatio,
Minuit incepta iteratio,*

Con-

*Consulit recepta tribulatio,
Perficit accepta reputatio.*

Confessio peccatorum debet esse accusatoria,
& nullum debet excusare peccatū. Ad quod
mouebat Dominus Adam, vt cognosceret & ac-
cularer peccatum suum: sed ipse retorfit in Deum
& in mulierem, & mulier in serpentem. *Genes. 3.*
Reprehensus David à Nathan, peccatum suum pa-
tenter & humiliter est confessus. *2. Reg. 12.* Simili-
ter cognouit peccatū numerationis populi, & ob-
tulit se pœnæ portandæ. *2. Reg. 24.* Veniebant ad
Ioannem omnis populus Iuda, confitentes pec-
cata sua. *Matth. 3. Marc. 1.* In cuius figura dixit
Christus leprosis: *Itē, ostendite vos Sacerdotibus.*
Luc. 17. Prædicante Paulo, multi veniebant confi-
tentes peccata sua. *Actor. 19.* Confessio peccato-
rum debet esse cum spe veniæ, & non cum de-
speratione. Ideo confessio Cain Deo non placuit,
nec ipsi profuit, quantumcunque peccatum reco-
gnouerit; quia cum desperatione, iniusta fuit, cum
dixit: *Maiores iniquitates meae, quam vt veniam me-
rear.* *Genes 4.* Iudas confessus est peccatum suum,
dicens: *Peccavi, tradens sanguinem iustū, &c.* sed ipsi
non profuit; quia cum desperatione fuit. *Matt. 26.*
Confessio peccatorū debet esse cū proposito vltē-
rius nō peccandi; ideo Pharaoni dicēti: *Peccavi,* nō
profuit illa cōfessio; quia non intēdebat desistere
à peccato, nec derelinquere duritiā cordis sui. *Exo.*
10. Simile accidit Saul cum reprehenderet eū Sa-
muel

68 DE CONFESS. PECCATORVM.

muel de obedientia ad Deum. 1. Reg. 15. Sed quia David dixit illud verbum, scilicet, *Peccaui*, cum intentione vltius non peccandi, dixit ei Nathan: *Transtulit Dominus peccatum à te.* 2. Reg. 12. Confessionem inducit aliquando tribulatio & afflictio: cum enim homo tribulatur, cogitat quod pro peccatis suis patitur, & Domino confitetur; ided dicit Psalmista: *Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt*, scilicet ad confessionem. *Psalm. 15.* Afflicti Israelitarum per serpentes, dixerunt Moyfi: *Peccauimus, quia loquuti sumus contra te.* Numer. 21. Oppressi filii Israel à Philistæis & filiis Amon, tunc confessi sunt, dicentes: *Peccauimus.* *Jud. 1.* Confiteri debent homines quantumcunque iusti, & se peccatores asserere & reputare, exemplo Neemias, dicentis: *Ego & domus patris mei peccauimus; iniquitatem fecimus.* *Neem. 1.* Orans Daniel, qui erat vir perfectus, dicebat confitendo: *Peccauimus, iniquitatem fecimus.* *Daniel. 9.* Sextus illorum septem fratrum qui pro Domino sustinebant martyrium dixit: *Hec patimur, quia peccauimus, vt dicitur 2. Machab. 7.*

C A P V T XXX.

De Confidentia.

Confidenter debent homines delinquentes prohibere arguendo:

Audientes adhibere referendo:

Insurgentes cohibere fugiendo:

Vora

Pera gentes edocere differendo:

Indigentes se præbere in petendo:

Obsequentes se exhibere parendo.

Confidens debet esse homo ad redarguenda vitia & peccata; ideo confidenter arguit Moyses contra Pharaonem, vt habetur *Exod. 5. & infra.* Audacter & confidenter, sed discrete Nathan arguit Dauid de peccato. 2. *Reg. 12.* Helias confidenter reprehendit Achab, dicens: *Non ego turbo Israel sed tu. 3. Regum 18.* Stephanus audacter & confidenter arguit Iudæos de peccatis eorum, dicens: *O dura, ceruice, & insensatis cordibus: vos semper Spiritui sancto resistitis: vt clare habetur Actor. 7.* Paulus præsentem præconfulit, Elyman magum acriter reprehendit, lumineque priuauit. *Actor. 13.* Confidenter debet homo referre & nunciare audientibus quæ annuncianda sunt; ideo Helias confidenter retulit Ochoziæ regi: *Hæc dicit Dominus, delectulo quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. 4. Reg. 1.* Heliseus homo magnæ confidentiæ dixit ad Ioram regem; *Quid mihi & tibi? Vade ad Prophetas patris tui & matris tue. 4. Reg. 3.* Confidenter & audacter debet homo pugnare pro iustitia, & in prælijs pusillanimes adiungere & animare, sicut Ezechias confidenter bellatores ad bellum confortabat, dicens: *Kirishiter agite & confortamini, nolite timere, 2. Paralip. 32.* Magnæ fuit constantiæ, Neemias, qui ab inimicis non potuit terri. *Neem. 46.* Iudith fuit valde magnanimis,

E 3

quan-

quando decapitabat Holofernem. *Judith. 13.* Iudas dixit sociis timentibus multitudinem hostium: *Abstine vi fugiamus. 1. Machab. 9.* Pugnante Jonatha, fugerunt socij; sed videntes eum fortiter praeliari, reuersi, victoriam habuerunt. *1. Machab. 11.* Confidenter debet homo loqui & predicare publice veritatem, ne timore nec alia causa declinare ab ea: sicut Mardocheus non declinauit à veritate diuini cultus, adorando Amon, & confidenter verbi veritatem loquebatur reginæ. *Esther. 4.* Cæcus illuminatus à Domino audacter confitebatur Pharisæis, miraculi veritatem, vt lucide habetur. *Ioan. 9.* Sanctus Petrus qui prius ad vocem ancillæ negauit Christum, recepto Spiritu sancto sic confortatus est, vt audacter coram toto collegio confiteretur eum. *Actor. 2. & 3.* Magnanimis & audax fuit Paulus predicando coram magistratibus & ciuibus & coram multis iudicibus veritatem. *Actor. 19. & 20.* Confidenter debet homo petere, quod iustum est maxime; sic confidenter petijt Bersabea à Dauid vt Salomon filius eius regnaret, vt habetur *3. Reg. 1.* Audacter sed indiscrete petijt mater filiorum Zebedæi pro filiis suis eos sedere cū Christo. *Matth. 20.* Magna fiducia mulier Chananæa filia liberationem à Domino postulauit. *Matth. 15.* Cum magna fiducia petijt Ioannes proditorem sibi à Domino reuelari. *Ioan. 13.* Ioseph audacter introiit ad Pilatum, & petijt corpus Christi. *Matth. 27.* Confidenter & audacter debet homo se parare ad obedientiam Prælatorum, &

vsque

vsque ad mortem; sicut Thomas volens obedire Christo, dicenti: *Eamus in Iudeam iterum, alius discipulis timentibus*, dixit: *Eamus & nos & moriamur cum illo.* Ioan. 11. Petrus dixit Magistratibus: *Obedire Deo oportet magis quam hominibus.* Actor. 5. De hac materia quærantur plura capita de *Fortitudine cap. 5. per totum.*

CAPVT XXXI.

De Compassione proximi ad proximum.

Compati debet homo carceratis, liberando:

Tribulatis, confortando:

Fatigatis, subleuando:

Mortidatis, deplorando:

Obstinatis, supportando:

Viduatis, consolando:

Secumnatis, adiuvando:

Reprivatis, res dando:

Infirmatis, visitando:

Evagatis, hospitando.

Compati debet homo captiuis, & eos pro posse liberare, sicut Abraham audiens captivum Loth, ei compatiens velociter & viriliter iuivit eum. Genes. 4. Filii Israel ducentena millia mulierum & puerorum captiuorum habentes, remiserunt eos: ecce quanta compassio. 2. Paralip. cap. 28. Tobias multum compatiebatur captiuis

ptiuis, pascens & redimens eos, *Tob. I. § 2.* Abimelech compatiens Hieremiæ in lacum missus, procurauit liberari eum. *Hierem. 38.* Darius audiens in lacu leonum esse Daniele, præ dolore dormiuit incernatus, *Daniel. 14.* Compati debet homo omnibus tribulatis, & consolari eos verbis & factis. Sicut Ruben & Iudas, compatiens tribulato Ioseph, nitebantur liberare eum. *Gen. 37.* Dū Iezabel persequeretur Prophetas, Propheta Domini Abdias cōpatiens, abscondit ex eis centum, vt habetur *3. Reg. 18.* Hester audita, tribulatione populi sui, compatiens eis, se morti exposuit vt liberaret eos: quod & fecit: *Hester. 7.* Discipuli compatiens Chananeæ tribulatæ pro filia, pro eius exauditione Dominum rogauerunt. *Matth. 15.* Vt vidit Iesus Mariam flētem & propter mortem Lazari tribulatam, compatiens ei fleuit, & Lazarum à mortuis suscitauit. *Ioan. 11.* Pendens Christus in cruce, habet compassionem cum matre, quam videbat in anima crucifigi. *Ioan. 19.* Compati debet homo fatigatis, & eos refocillare, si potest; ideo Gedeon compatiens socijs fatigatis, postulauit pro eis panes. *Jud. 8.* Dauid compatiens lassissimis socijs non valentibus ire ad bellum & remanentibus ad sarcinas, constituit quod æqua esset pars eorum sicuti bellatorum. *1. Reg. 30.* Compati debet homo mortuis, & specialiter mortuis in malo statu animæ, vel mortuis contra iustitiam; ideo filij Israel compatiens Benjamin & filijs suis, in eorum excidio amare fleuerunt, licet ab eis fue-

runt grauitèr offensi. *Iudic. 21.* Doluit Dauid de occisione Abiſalonis, compatiens & ſciens eum eſſe damnatum. *2. Reg. 18.* Antiochus licet eſſet malus, audiens Oniam iniuſte eſſe occiſum, compatiens fleuit. *2. Machab. 4.* Compari debet homo peccatoribus obſtinatis & iniuriantibus, eis benigne parcendo & ſupportando, ſicut Samuel lugebat Saulum regem, ei compatiens, quem ſciebat à Deo reprobatum. vt habetur *1. Reg. 15.* Contra nolentes delinquentibus compari, & ſibi iniuriatibus parcere, propoſuit Chriſtus parabolam de ſeruo nequam, cui Dominus multa dimiſerat, & ipſe noluit dimittere pauca; idèd Dominus eum tormentis ſubijci mandauit, & ſibi quod dimiſerat reperit, vt habetur *Matth. 18.* Compatiendum eſt Relictis & viduis, eas dulciter conſolando; idèd Helias benigne accepit verba Viduæ ſatis dura, & ei compatiens, filium ſuſcitauit. *3. Reg. 17.* Similiter compaſſus eſt Helifeus viduæ debitis obligatæ, oleum augmentando. *4. Reg. 4.* Magnum dolorem habuit Onias Sacerdos quando vidit ab Heliodoro templum ſpoliari, in quo erant depoſita viduarum. *Matth. 3.* Vidit Ieſus flentem Viduam, compatiens, conſolatus eſt eam, & eius mortuum filium ſuſcitauit. *Luc. 7.* Petrus videns flere Viduas pro morte Thabitæ quæ aliebat eis, eas compatiens ſuſcitauit eam, vt eis iterum alimenta præberet. *Act. 9.* Compari debet homo ſingulariter patriæ & naus in ea, quando vidit eam eſſe in periculo vel in malo ſtatu. Ideo Neemias audiens

Eſt malum

malum statum Hierusalem, fleuit diebus multis, & tandem consilium & auxilium arripuit opportunum. *Nem. 1* & postea magnam compassionem habuit Hieremias de destructione suæ ciuitatis, plorans & ululans super eam. *Threnor. 1*. Saluator videns ciuitatem Hierusalem destruendam fleuit. compatiens super illam. *Luc. 19*. Compati debet homo pauperibus priuatis temporalibus bonis & eorum necessitatibus subuenire; ideo dicebat Iob: *Auris audiens beatificauit me, eo quod pauperem liberassem Iob. 29*. Multum valet ad compatiendum pauperibus, quod disceptatio futuri iudicii solum de operibus misericordiæ fiet, exhibitis & non exhibitis, pauperibus & egenis, vt habetur *Matth. 25*. Misertus est Dominus turbæ quæ cum expectauerat tribus diebus, & ita pauperes erant vt non haberent quod manducarent: & eis compatiens, de quinque panibus & duobus piscibus eos satiauit. *Ioan. 6. & Matth. 10*. Similiter cum septem panibus satiauit quasi quatuor millia hominum. *Marc. 8 & Matth. 15*. Compati debet homo infirmis, & eos quantum potest iuuare debet. Sic compassus est Samaritanus homini vulnerato, alligans eius vulnera & imponens eum iumento. *Luc. 10*. Petrus videns flere viduas propter mortem Thabiræ quæ alebat eas, eis compassus est. *Act. 9*. Quia diues epulo non est compassus Lazaro vulnerato; ideo sepultus est in inferno. *Luc. 16*. Multum compassus est Saluator surdo & muto, quando ingemuit & sanauit eum.

Matth.

Ma
fione
84. M
eos v
do po
quos
Loth
crede
nes. 19
tes po
24. Q
cum
cap. d

Co
An
Co
Pe
So
es

C
confi
nuit,
nō st
dupli

Matth. 9. Marc. 7. Quotiens Christus ex compassione infirmos sanauerit, quære *de Miraculis cap. 84. Matth. 12.* Compati debet homo peregrinis, & eos vagos recipere, & hospitare & reficere, quando potest. Sic compassus est Abraham angelis, quos credebat homines peregrinos. *Genes. 18.* Loth etiam compatiens peregrinis, angelos, quos credebat esse homines, in hospitium introduxit. *Genes. 19.* Duo discipuli euntes in Emaus, compatiens peregrino, eum ad hospitium coegerunt. *Luc. 24.* Quomodo autem recipiendi sint peregrini & cum compassione humane tractandi, quære *infra cap. de Peregrinis. cap. 100. per tot.*

CAPVT XXXII.

De Consiliis bonis.

Consiliis acquiescendum est,
Angelorum, viriliter erudientium:
Conuictorum, humiliter admonentium:
Peritorum, salubriter instruendum:
Sociorum, fideliter consulendum:
Aduersorum, viriliter edocendum.

Consiliis angelorum & sanctorum acquiescendum est; ideo legitur quod angeli dederunt consilium Loth vxori eius: quod quia vxor non tenuit, versa est in statuam salis. *Gen 19.* Loth etiam, quia non statim ascendit in montem, quod angeli consuluerunt, duplicem incestum commisit: quia cum duabus filiabus

bus suis peccauit. *Genes. 19.* Consiliis bonis consanguineorum non aquiescentes percunt, vel male eis accidit. Sicut generi Loth, quia non crediderunt Loth focero suo, cum Sodomitis perierunt. *Genes. 19.* Quia fratres Ioseph Ruben non crediderunt & eius consilio, venit super eos turbatio. *Genes. 42.* Filij Benjamin non crediderunt filiis Israel, consulentibus post scelus commissum; ideo perierunt, ut habetur *Iudic. 20.* Bonum consiliū dedit Pilato vxor sua, sed ipse non credidit, & occidit Christum. *Matth. 27.* Consilium sapientum seruandum est; idē dicebat filio Tobias: *Consilium semper à sapiente perquire, ut dicitur Tob. 4.* Qui non credit consiliis sapientum, perit: sicut filij Israel, qui noluerunt credere Moyse sapienti, & experto dicenti, *non ascendatis*: idē victi fuerunt. *Numer. 14.* Roboam quia non tenuit consilium sapientū, perdidit maiorem partem populi, *3. Reg. 12.* Daniel sapientia Dei plenus dabat bonum consilium, Nabuchodonosor, ut peccata sua eleemosynis redimeret; sed ipse non credidit; idē in bestiam est mutatus. *Daniel. 4.* Ioseph & Azarias non crediderunt consilio sapientis Iudæ; idē perdiderunt duo millia virorum. *1. Machab. 5.* Consiliis amicorum & sociorum credendum est. Nam fidele consilium dabat Achior Holoferni cum quo erat in exercitu; sed quia non credidit, occisus fuit *Iudith. 5.* Godolias, qui non credidit consiliis Iohannan ut sibi caueret, mortem incurrit. *Ierem. 41.* Iudas cum paucis pugnaturus, cōtra multos non credidit;

dit; id
non lo
nendu
dit Ach
est per
nens A
psum
de hoc

Con

A

A

A

A

C

le e

fruct

man

serui

eiv

perfu

ador

Och

impu

dit; idèd perdidit vitam. 2. *Machab. 9.* Consilium non solum amicorum, sed etiam inimicorum tenendum est, si est vtile. Nam Absalon non credit Achitophel. Idèd postea à Joab tribus lanceis est percussus. 2. *Reg. 18.* Consilium Abner spernens Azahel vt desisteret persequi eum, sed seipsum despiciens, lancea est transfossus. 2. *Reg. 2.* de hoc quære 44. cap.

CAPVT XXXIII.

De Consiliis malis.

Consilium malum procedit à feminis decipientibus:

A subditis contradicentibus:

A reprobis, male loquentibus:

A mundanis, vana docentibus:

A cupidis, lucra quarantibus.

Consilium malarum mulierum detestandum est, nec acquiescendum est eis. Nam Eva male consuluit & persuasit viro vt de ligni vetiti fructu manducaret: quod & fecit; idèd amænissimum locum Paradisi perdidit. *Genes 3.* Domina cui seruiebat Ioseph, male consulebat & persuadebat ei vt castitatem perderet. *Genes 39.* Mulieres suis persuasionibus peruerterunt cor Salomonis vt adoraret idola, vt habetur 3. *Reg. 11.* Athalia mater Ochozia regis Iuda, ingressa viam domus Achab, impulit eum vt male ageret. 2. *Paralip. 22.* Stul-

tum consilium dedit Iob eius vxor: sed ipse tanquam sapiens & sanctus non acquieuit ei. *Iob 2.* Nefandum consilium dedit Herodias filia, dicēs: Nihil aliud petas, nisi caput Ioannis, *Math. 14. Marc 6.* Consilium malum aliquando dant subditi Principibus & Prælati, vt eos venire faciant in scandalum & in malum. Sic populus Israel male consuluit Aaron, vt faceret eis vitulum aureum, quem adorarent: quibus Aaron stulte credidit, & scandalum incurrit. *Exod. 32.* Artaxerxes persuasus à subditis æmulis Iudæorum, prohibuit fieri opus templi. *1. Esdr. 4.* Filij Amon male suggererunt regi suo, vt dehonestaret nuncios David: propter quod scandalum & odium fuit inter ipsos reges generatum. *2. Regum 10.* Consilium malum dant peruersi homines vt faciant alios cadere in periculum & peccatum. Sicut Balaam consuluit Balach, vt filios I Tael faceret fornicari, & iram Dei incurrere. *Numer 24.* Ionadab iniquum consilium dedit Amon, vt violaret Thamar sororem suam. *2. Reg 13.* Amici Amon male consuluerunt, vt pararet suspendium Machabæo, in damnum suum. *Hester. 5.* In diebus Antiochi aliqui peruersi ex filijs Israel persuadebant alijs deletere domos, dicentes: Eamus & disponamus testamentum cum gentibus quæ circa nos sunt, *1. Machab. 1.* Elymas magnus peruersus Proconsuli consulebat vt non crederet verbis Pauli. *Actor. 14.* Cum esset Paulus & Barnabas in magno honore, quidam peruersi persuaserunt popu-

popu-
malu-
rum
dum
men
lium
ter D
derun
19.
Sedeo
Ad m
Perlan
lum J
ut M
co, vt
ter fac
ruptu
laum
chab.
runt l
gis. A

Co
H
Sa
Fu

populis, vt lapidarent eos. *Astor. 14.* Consilium malum aliquando dant mundani sapientes, quorum Deus stultam facit sapientiam. Sic nefandum consilium dedit Achitophel Absaloni, & tamen erat consilium eius illis diebus quasi consilium Dei, ita sapientis vt omnes excederet, præter Deum. *2. Regum 17.* Sapientes Pharaonis dederunt consilium insipiens, vt habetur *Esaie cap. 19.* Rectores populi & sapientes consuluerunt Sedechiæ, vt occideret Hieremiam. *Hierem 38.* Ad malam suggestionem sarraparum statuit Rex Persarum decretum. *Daniel. 6.* Consilium malum dant cupidi & auari propter auaritiam. Sicut Menelaus iniquum consilium dedit Andronico, vt occideret Oniam Sacerdotem, vt ipse haberet sacerdotium. *2. Machab. 4.* Ptolemæus corruptus pecunia consuluit Andronico vt Menelaum absolueret, & faceret Oniam occidi. *2. Machab. 4.* Quæstores perduto quæstu, persuaserunt Magistratibus, & fecerunt Paulum cædi virgis. *Astor. 16.*

CAPVT XXXIV.

De Consolationibus Diuinis.

Consolatur Dominus viriliter patientes;

Humiliter obsequentes;

Salubriter penitentes;

Fideliter confugientes;

Hofii

80 DE CONSOLATIONIBVS DIVINIS.

*Hostiliter subsistentes,
Vulnere incedentes.*

Consolatur Dominus obedientes mandatis
suis: idè Abraham postquam exiuit de terra
sua ad mandatum Domini, Dominus consolatus
est eum diuersis apparitionibus. *Genes. 12. 15. & 17.*
Filij Israhel qui obedientes Deo exierunt de Æ-
gypto, vt sacrificarent in deserto, misit Dominus
consolationem, quando pluit eis in deserto man-
na & carnes. *Exod. 16.* Consolatur Dominus tri-
bulatos post tempestatem tribulationis dans tñ-
quillum consolationis. iuxta illud quod dicebat
Psalm. *Secundum multitudinem dolorum meorum in
corde meo consolationes tua latificauerunt animam
meam.* Idè fugiente Iacob à facie fratris sui Deus
est eum multipliciter consolatus in somno. *Genes.
28.* Moyse exulanti apparuit Dominus in deserto,
consolans eum, quod non accidit ei in domo Pha-
raonis, vt habetur *Exod. 3.* Luctum Iudæorum
Dominus conuertit in gaudium, quando per He-
ster fuerunt à tanto periculo liberati. *Hester. 9.*
Notabile est quod filij Israhel tempore tribulatio-
nis, scilicet captiuitatis Babylonice habuerunt
plures Prophetas, quam tempore Salomonis, in
quo fuerunt in magna prosperitate: scilicet Hie-
remiam in Iudæa. *Hierem. 1.* Ezechielem & Danie-
lem in Chaldaea. *Ezech. 4. & Dan. 4.* Paulus sentie-
bat multas consolationes diuinas in tribulationi-
bus suis. vnde dicebat: *Sicut abundant tribulationes
Christi*

Christi in vobis, ita per Christum abundet consolatio nostra. 2. Corinth. 1. Ioannes exul & tribulatus in Pathmo, plures visiones & consolationes habuit quam in prosperitate cum Christo habuerat. *Apo- cal. per totum.* Consolatur Dominus pœnitentes in multis tribulationibus & necessitatibus & tē-
 rationibus, quæ in pœnitentia accidunt; In cuius figura Moyles, qui ieiunauit in monte 40. die-
 bus & 40. noctibus, cibatus fuit diuina consola-
 tione. *Exod. 24.* In huius etiam figura Heliam cor-
 uis præcepit, vt paceretur *3. Regum 27.* Saluator
 etiam discipulos existentes in mari (quod pœni-
 tentiam signat) cum haberent ventum, scilicet tē-
 rationis contrarium, ingressus ad eos, ipsos est
 multipliciter consolatus. *Matth 8.* Paulus etiam
 volens confortare eos qui erant secum in naui, si-
 militer vento contrario, ait: *Astut mihi angelus*
Domini, dicens: Ecce donavi & saluum omnes qui na-
wigant tecum. Actor. 27. Consolatur Deus præli-
 antes pro Fide & Iustitia, adiuvans & confortans
 eos in pugna. Sic confortauit Josue, dicens: *Noli*
timere, non dimittam te, confortare & esto robustus.
Iosue 1. Machabæus & qui cum eo erant, viden-
 tes sibi adiutorium missum à Domino lætati sunt,
 & benedixerunt Domino, & confortatis animis
 conualuerunt. *2. Machab 11.* Consolatur Deus
 obfessos corporaliter, & specialiter ab hostibus
 carceri mancipatos, sic consolatus est Ezechiam
 Regem, quando interfecit per angelum 185. millia
 virorum de exercitu Senacherib regis Assyrio-
 rum

32 DE CONSOLATIONIBVS DIVINIS.

rum & eum liberavit. *3. Reg. 9.* Filios Israel obsessos ab Holoferne in Bethulia, consolatus est in victoria eorū per manum scēminæ Iudith. *Iud. 10 & 13.* Petrum inclusum in carcere Herodis consolatus est per angelum suum, liberans eum. *Act. 12.* Paulū & Silam positos in carcere Dominus misso terræmotu, consolatus est, frangens vincula, & liberans eos, vt habetur *Act. 16.* Paulum solum positum in custodia Claudij, Dominus per visionem sui mirabiliter consolatus est. *Act. 23.* Consolatur Dominus iustos, vtilia opera facientes. Sic consolatus est Tobiam & Saram, liberando à dæmonio qui viros eius occiderat, vt habetur *Tob. 8.* Danielem iustum bis positum in lacu leonum, Dominus consolatus est per angelum & Abacuc. *Dan. 6. & 14.* Susannam quæ adulterio nolebat consentire, morte damnatam. Dominus per Danielem liberavit. *Dan. 13.* Impleuit Dominus promissum quando in Pentecoste Apostolis Spiritum sanctū misit. *Act. 2.* De Ecclesia dicitur, quod edificabatur in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti. *Act. 9.*

CAPVT XXXV.

De Contemplatione ad Deum.

*Contemplantur Deum & illustrantur penitentes in
religione;*

Quiescentes ab occupatione;

Recedentes ab occupatione.

Profi-

*Præsidentes in Prælatione**Abstinentes à comestione;**Consistentes in oratione;**Patientes in tribulatione.*

Contemplantur Deum & illustrantur viri religiosi, qui relictâ patria & parentibus vadunt in terram religionis sibi à Deo monstratam, vt liberius contemplentur. In cuius figura postquam egressus est Abraham de terra sua & de cognatione sua & venit in terram quam monstrauit ei Dominus, in fernore contemplanti apparuit Dominus. *Genes. 15.* Helie fugienti à facie Iezabel (id est, religioso à facie carnalitatâ) ostensum est quod Dominus non erat in spiritu grandi, i. e. superbîæ: nec in commotione, scilicet auaritiæ; nec in igne, id est luxuriæ: sed in sibilo auris, id est, quiete contemplationis. *3. Regum 19.* Ioanni sequestrato à consolatione mundana, reuelata sunt cœlestia, vt habetur *Apocal. per totum.* Contemplari possunt Deum viri mente & corpore quieti, non discurrentes nec vagabundi: sicut Esau vir vagus non habuit benedictionem patris, sed Iacob domi remanens benedictionem recepit, & reuelationes plures habuit. *Genes. 27.* Item Iacob requiescens super lapide, post solis occasum, vidit scalam & angelos descendentes & ascendentes. *Genes. 28.* Sara cum ancillis suis ascendit in superius cubiculum, vt oraret & contempleretur. *Tobia cap. 3.* Daniel ingressus est domum suam, & de nocte

84 DE CONTEMPLAT. AD DEVM.

nocte reuelatum est ei mysterium. *Dan. 3.* Notabile est quod Maria quæ quietè sedebat ad pedes Domini, præponitur Marthæ, quæ ministrabat ei. *Luca 10.* Cum Petrus oraret in superiori domo, reuelatum est ei, gentiles non abiiciendos. *Altor. 10.* Contemplari volentes liberius, necesse est esse solitarios & à turba remotos. Sicut Isaac habitans in terra australi, relicta familia, egressus est ad meditandum in agro *Genes. 24.* Post transitum fluminis Iacob solus remansit, & contemplatus est angelum luctantem secum. *Genes. 32.* Heliteus quando voluit orare pro filio Sunamitis, remansit solus & clausit ostium. *4. Regum 4.* David contemplaturus dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine: & expectabam eum qui saluum me fecit Psalm. 5.* Dimissa turba Iesus ascendit in montem solus, orare: in quo dat exemplum fugiendi turbas *Matth. 14.* Contemplantur Deum prælati, debitæ prælationis officium exercentes; in cuius figura Moyses pascens oues easque inducens ad interiora deserti, contemplatus est Deum in flamma rubi ardentis. Sic Prælatus ducens populum ad asperam pœnitentiam, deinde contemplatur, vt habetur *Exod. 3.* Iethro dixit Moyli, vt præesset populo in his quæ ad Deum pertinent, id est, in doctrina contemplationis. *Exod. 18* Prælato ascendenti in montem contemplationis, reuelat Dominus quod debeat populo nunciare seruanda. Sicut reuelauit Moyli quando præcepta & ceremonias

monias ei dedit in monte. *Exod. 20.* Loquebatur Dominus Prælati in contemplatione, sicut loquebatur Moyſi facie ad faciem, vt amicus cū amico. *Exod. 33.* Zacharias ingreſſus templum & offerens ſacrificium, contemplatus eſt angelum nunciantem. *Luc. 1.* Contemplantur Deum non crapuloſi & ebrioſi, ſed ieiunantes & ſobrij; ideo Moyſes ſtetit cum Domino in monte, contemplādo, quadraginta diebus panem non manducans, & aquam non bibens. *Exod. 24.* Helias ieiunans contemplatus eſt angelum, qui pauit eum ſpirituāli cibo, qui ambulauit in montem Dei. *3. Regum 19.* Sara vt vacaret liberius orationi & contemplationi, tribus diebus ieiunauit, non manducans neque bibens. *Tobia 3* Danieli ieiunanti & abſtinenti oſtendit Deus mirabiles viſiones in eius contemplatione. *Daniel. 2.* Ad Saluatorem noſtrum poſt ieiunium acceſſerunt angeli & miniſtrabant ei. *Matth. 4.* Saulus proſtratus & excæcatus, ieiunans per triduum, vidit mirabiles viſiones: & tūc raptus creditur eſſe in tertium cælum & ibi audiuiſſe & viduiſſe ſecreta Dei. *Actor. 19.* Contemplari debet homo Deum orando, & Deum in Eccleſia horis debitis collaudando in huius figura Samuelem dormientem in templo, id eſt, in oratione cōtemplantem Dominus vocauit. *1. Reg 3* Dum cantarent pſallentes ante Helifeum, facta eſt ſuper eum manus Domini & prophetauit. *4. Regum 3.* Dicit angelus Danieli oranti; *Egreſſus ſum vt docerem te, & intelligereſ. Dan. 9.* Orantibus Apoſtolis

86 DE CORRECTIONE FRATERNA.

In die Pentecostes, descendit Spiritus sanctus & illustrauit eos. *Act. 2.* Contemplantur Deum tribulati pro liberatione tribulationum; & sic contemplabatur Iudith, quando videns tribulationē ciuitatis suæ, ingressa oratorium & in cinerem se prosternens, orauit. *Iudith. 8.* Hester videns suum populum in tanta tribulatione & periculo positum, depositis vestibibus regijs, induit se sacco, & feruenter orans & contemplans orauit pro liberatione populi. *Hester. 4.* Ezechiele stante in medio captiuorum, facta est super eum manus Domini. *Ezech. 1.*

C A P V T XXXVL

De Correptione fraterna.

Corrigendi sunt fratres & proximi;

Ex intentione miserendi,

Cum discretionē arguendi,

Cum lesione resistendi,

Sub affectione diligendi,

Comminatione puniendi,

Executione puniendi,

In contemplatione dirigendi.

Correptio fraterna est opus misericordiæ & pietatis spiritualis, & est opus magis meritum quā misericordia corporalis; quia corporalis lucratur vitam corporalem, spiritualis vero vitam animæ. Vnde Abraham postquam iurauit Abimelech

lech facere secū misericordiam, statim increpauit eum. *Genes. 21.* Phinees & socij misericorditer egerunt, quod arguerunt fratres suos, qui ædificauerant altare in scandalum filiorū Israel; & eos conuictos misericorditer susceperunt, satisfactionem acceptantes. *Ios. 22.* Misericordiam duplicem fecit Iopathas, quando priorem reprehendendo, temperauit, & Dauid tunc liberauit. *1 Regum 19.* Perfectam regulam dedit Dominus Petro, dicens: *Sic peccauerit in te frater tuus, &c.* Et, si audierit te, lucratus es fratrem tuum. *Matth. 18.* Correctio fraterna debet fieri benigne, discrete & charitatiue; & talis correctio deducit homines errantes ad viam veritatis & pacis. Et sic benigne & discrete compescuit Abraham iurgiū inter pastores Loth & pastores suos. *Genes. 13.* Non cum furore arguit Nathan Dauid de adulterio & homicidio, dicens: Pessime fecisti; scilicet cum discretione, assumpta similitudine, illaqueauit eum verbis oris eius, & eum conuertit. *2. Regum 12.* Similiter vnus de filijs Prophetarum reprehensusus regem Israel, discrete similitudinem proposuit, & regem conuertit. *1. Reg. 13.* Benigne reprehendit Iudith ciues suos, & fecit eos ab incepto proposito remoueri. *Iudith. 8.* Quia Petrus discrete arguit quosdam irridentes Apostolos, ideo conuertit eos. *Act. 2. & 3.* Post sanationem claudi ostendit Petrus quibusdam eorum culpam, benigne aliquantulum eos excusans, & dulcia verba dicens: Itaque conuersi sunt quinque millia hominum. *Act. 4.* Paulus be-

88 DE CORRECTIONE FRATERNA.

nigne & discrete arguit Romanos conuersos ad fidem. *Roman. 3.* Ob quam causam discrete arguit Ioannes Apostolus Ecclesiasticos, dum reprehendendo eos de malis quę faciebant, semper memorabat bona quę faciebant, vt non desperarent, sed magis confortarentur. *Apocal. 2. & 3.* Correctio & reprehensio non prodest obstinatis: imò deteriores facit; ideo dimittendi sunt & habendi tanquam hæretici & publicani, vt dicit os veritatis. *Matth. 8.* Satis benigne & dulciter, increpabat Loth Sodomitas: sed obstinati non audierunt. *Genes. 19.* Hebræus vir cum reprehenderetur à Moyse, iniuriola verba obstinatus prorupit. *Exod. 2.* Filij Israel reprehenderunt filios Benjamin de scelere vxoris Leuitę, & voluerunt punire malos: sed ipsi obstinati non consenserunt; ideo perierunt. *Iudicum 20.* Abner reprehendebat Asahel de persecutione eius; sed ipse contempsit, ideo perijt. *2. Regum 2.* Pulchre arguebat & conuincebat cæcus Pharisęos, illuminatus à Domino, sed ipsi obstinati eiecerunt eum extra templum. *Joan. 9.* Corrighentes & arguentes bonos, diliguntur & honorantur, & correpti meliores efficiuntur; ideo Moyse reprehensus à Ishtro quod stulto labore consummaretur, quamuis homo esset gentilis, verba eius non despexit, sed omnia implens, eum dilexit & honorauit. *Exod. 18.* Daniel discrete arguit regem Balthasar exemplo patris sui. Rex vero patienter verba audiuit, & ipsum dilexit, & magnifice honorauit. *Daniel. 5.* Corrighendi sunt duri

cum

cum zelo & feruore, & dure & acriter increpan-
 di; ideo Helias cum magno zelo arguebat popu-
 lum durum, dicens: *Si Deus est Dominus, sequimini*
eum. Si autem Baal, sequimini illum. 3. Reg. 18. Grandi
 feruore & zelo reprehendebat Heliseus Regem
 Israel, circumstante exercitu, dicens: *Vivit Domi-*
nus in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat
regis Iudaerubescerem, non attendissem te, nec respe-
xissem. 3. Regum 3. Ioannes Baptista cum magno
 feruore dicebat Phariseis: *Progenies viperarum.*
Matth. 3. Luc. 3. Multa audacia & zelo arguebat
 Herodem, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fra-*
tris tui. Matth. 14. Marc. 6. Unus de latronibus
 qui pendeat in cruce, cum magno zelo alterum
 reprehendebat. *Luc. 23.* Stephanus in consilio Iu-
 daeorum feruenter & audacter increpauit eos.
Act. 7. Corrigere debent Prælati subditos suos,
 & eos de quolibet vitio singulariter arguere; quia
 vita subditorum debet stare sub manibus Præla-
 torum. Debent enim eos reprehendere. Sic Sacer-
 dotes resisterunt, Ozia volenti offerre incensum,
 quod non erat sui officii, dicentes: *Non est tui offi-*
cii adolere incensum. 3. Paralip. 26. Item debent eos
 reprehendere si non seruant iura & statuta Eccle-
 siæ, sicut reprehendit Esdras filios transmigratio-
 nis qui duxerunt contra legem filias alienigena-
 rum. 1. Esdr. 9. & 10. Item debent reprehendere
 oppressores minorum & pauperum. Sic Neemias
 increpauit optimates, propter grauamina quæ à
 diuitibus imponebantur pauperibus. *Neem. 5.*

Item debent eos reprehendere de violatione festorum. Sic arguebat Neemias portantem onera Sabbatho, dicens : *Quæ est hæc mala quam vos facitis, & profanatis diem Sabbathi* vt habetur *Neem.*

14. Item debent eos reprehendere dure de mendacio, sicut Petrus Ananiam & Zaphiram. *Actor.*

5. Debent increpare subditos de malo exemplo, per quod alij retrahuntur de bono : sicut Paulus Elymam magum dure reprehendit, qui nitebatur auertere proconsulem. *Actor.* 13. Reprehendere etiam debent dure Simoniacos : sicut Petrus Simonem magum volentem emere Spiritum sanctum. *Actor.* 8. Item de peccato carnis : sicut Apostolus reprehendit Corinthios de fornicatione.

1. *Corinth.* 5. Reprehendere etiam debent litigantes. Sic Paulus eosdem Corinthios, qui de secularibus negotijs litigabant. 1. *Corinth.* 6. Item de irreuerentia circa Sacramenta. Sicut Paulus eosdem

de irreuerentia Eucharistiæ. 1. *Corinth.* 11. Magis debent eos arguere de errore circa resurrectionem. 1. *Corinth.* 15. Multum debent increpati subditi si non reuerenter honorant Prælatos suos, vt

debet : Sic Apostolus reprehendebat eosdem, quod à falsis Apostolis graua sustinebant, & ipsum non honorabant. 2. *Corinth.* 8. Arguendi sunt subditi, vel qui in ingressu religionis vel vitæ spiritualis volunt etiam aliqua tenere de vita seculari.

Sic Paulus arguit Galatas, qui post receptionem Euangelij volebant tenere obseruantias legis. *Galat.* 3. Item debent Prælati corrigere subditos

ros otiosos & pigros : sicut Paulus correxit Thessalonicenses otiosos. 2. *Thessal. ultimo.* Corrigendi sunt ebriosi & crapulosi , non in ipsa crapula & ebrietate (quia tunc non habent intellectum & spiritus claros, sed obfuscatos) sed cum vinum vel crapulam digesserunt. In cuius figura habemus à sapienti Abigayl exemplum , quæ volens reprehendere Nabal super duritiam quam ostendit nuncijs David, noluit tunc dicere illi post prandium statim , sed expectauit tempus opportunum quousque vinum bibitum digessisset , vt habetur 1. *Regum 29.*

CAPVT XXXVII.

De Curiositate humana.

Curiositatem sapientes diligunt per successionem sapientie;

Cupiunt accessionem euidentie;

Appetunt responsionem eminentie;

Exigunt mentionem presentie;

Curiosi desiderant semper noua scire , & ipsa scientia apparere. Ideo prima mulier, quæ desiderauit bonum scire sicut Deus, vocem serpentis audiens, pomum aspexit, & diuinum præceptum contempsit. *Genes. 3.* Discipulorum curiositatem scire volentium tempus secundi aduentus, reprehendit Dominus, dicens: *Nō est vestrum*

92 DE CURIOSITATE HUMANA.

posse tempora vel momenta. Act. 1. Athenienses qui erant curiosi, non vacabant nisi audire vel dicere aliquid nouum, vt semper noua scirent. *Act. 17.* Curiosi volunt videre semper magna & noua, & aliquando in suum periculum. Nam Dina curiose volens videre mulieres regionis, capta & corrupta est à Sichem. Nota illud de mulieribus. *Genes. 14.* Iudæi videntes miracula Dei fieri manifesta, adhuc signa quærebant. *Luca 11.* Herodes curiose desiderabat videre Christum, vt videret ab eo signa fieri. *Luc. 23.* Curiosi cupiunt apparere potentes & magni; quod est contra mandatum Dei; ideo præcepit Dominus populo, ne in montē ascenderent, id est, alta non saperent, & terminos non transirent. *Exod. 14.* Prohibuit Dominus omnē curiositatem intrare sacrificium, nisi prius omnia inuoluerentur. *Num. 4.* Ozias rex Iuda voluit adolere incensum, vt videretur posse fungi officio Sacerdotis, 2. *Paralip. 26.* A curiositate processisse videtur vt Simon magus voluerit baptizari; quia videbat signa quæ faciebat Philippus, & ea ad ostentationem facere cupiebat. *Act. 8.* Curiosi debent adiuuari & prædicari à prudentibus & bonis viris; quia frequenter conuertuntur, & curiositatem relinquunt; ideo prædicante Apostolo in Epheso, multi qui fuerunt curiosi sectati, congegesserunt libros & combusserunt eos coram omnibus discipulis. *Act. 19.* Reprehendebat Apostolus quosdam Thessalonicētes curiosos, curiose & inquirere ambulantes, & nihil operantes. 2. *Theff. 3.* Adolescē-

tio-

tiores
sunt
12. 1.

De
Ad

D
cimas
gnus
Sic fe
mas d
fuit re
Deus
petiui
sicut p
milia
bus &
cimar
deben
Sacerd
entes
re; sec
bent e
cipien
& pri

tiores viduas monet Apostolus esse vitandas, quæ sunt frequentervagæ & curiosæ, ociosæ & verbo-
læ. 1. ad Tim. 4.

CAPVT XXXVIII.

De Decimis & Primitiis.

*Decima considerantur quantum ad qualitatem of-
ferentium, & eorum modum.*

Ad dignitatem exigentium, & eorum modum.

Decimæ considerandæ quantum ad eas dan-
tes, & quantum ad Clericos recipientes. De-
cimas debet dare quilibet, quantumcunque ma-
gnus & potens, libenter & de melioribus rebus.
Sic fecit Melchisedech, qui dedit Abrahæ decimas
de omnibus quæ habebat; qui Melchisedech
fuit rex Salem. *Genes. 14.* Dat homo decimas, quia
Deus eum custodit, pascit, & vestit, & dirigit; sicut
petiuit Iacob *Genes. 28.* Cito debent decimæ dari,
sicut præcepit Dominus, dicens: *Decimas & pri-
mitias non tardabis. Exod. cap. 22.* De meliori-
bus & pulchrioribus & pinguioribus debent de-
cimæ & primitiæ dari. *Numer. 11. 18.* A fidelibus
debent decimæ ad templum præsentari, etiam si
Sacerdotes non petant. *Deut. 18.* Decimas recipi-
entes sunt Clerici, qui non debent superflua pete-
re; sed Deo vacare & de decimis & primitiis de-
bent esse contenti. *Numer. 18.* Per Sacerdotes re-
cipientes decimas, debent communicari decimæ
& primitiæ & alij redditus Ecclesiarum, pauperi-
bus

bus, pupillis & viduis. *Deuter.* 14. Sacerdotes qui recipiunt decimas debent vacare spiritualibus & diuinis, non temporalibus. 2. *Paral.* 31.

CAPVT XXXIX.

De Derisione & Conuicijs.

*Deridentur à derisoribus,
Moderatores malorum affectionum;
Operatores rectarum operationum;
Prædicatores sanctarum operationum.*

Derisores cum suis derisionibus accedunt pacificos, aliquando nocendo qui prius non habebant intentionem nocendi. Sicut viri Sochor deridentes Gedeonem, ipsis si enuntiatis, eum induxerunt ad nocendum eis, qui prius nocere nolebat. *Judic.* 8. Nabal incitauit David contra se & socios eius, qui prius fuerant pacifici, propter derisiones & conuicia dicta nuncijs eorum; nisi per Abigayl fuisset retentus. 1. *Regum* 25. Instruendi sunt pueri à parentibus, ne derideant senes; quia pueri qui deridebant Heiuseum dicentes: *Ascende culue, ascende culue*, permissi sunt deuorari ab vrsis; qui alias compassus, puerum mortuum suscitauit, vt euidentissime habetur 4. *Regum* 2. Derident mali & peccatores bonos iuste operantes, siue iuste operari volentes. Sicut Michol videns ludentem David ante Arcam Domini, de-

mi, derisit eum, dicens: *Quam gloriosus rex est factus.* 2. *Reg.* 6. *Paralip.* 13. & 30. Sanaballat & Tobias deridebant ædificantes muros Hierusalem, id est, mali derident bonos qui in bonis operibus tanquam viuis lapidibus ædificant fideles Ecclesiæ. *Neem.* 4. Nicanor videns holocausta offerri, deridebat offerentes. 1. *Machab.* 7. Derident positi in prosperitate tribulatos, positos in aduersitate: quod maximum malum est. Sic excecato Tobie vxor, parentes & cognati deridebant eum, dicentes: *Vbi est si es tu pro qua elemosina faciebas?* *Tob.* 2. Similiter legitur de Job, cui dicit vxor sua: *Adhuc permanes in simplicitate tua?* *Job.* 2. Saluator noster tempore suæ sanctissimæ passionis multas derisiones, & illusiones recepit: vt daret exemplum tribulatis non curandi de derisionibus mundanorum, vt dicitur *Matth.* 22. & 23. Deridentur hodie Prædicatores & Prælati missi ad prædicandum; quia veritatem dicunt & prædicant. In cuius figura filij Israel deriserunt cursores quos miserat Ezechias 2. *Paralip.* 30. Sic etiam deridebat populus Prophetas missos à Deo, qui eis veritatem annunciabant. 1. *Paral.* 36. Iudæi deridebant populos prædicantes & loquentes varijs linguis, dicentes; eos plenos mero quos Spiritus sanctus repleuerat. *Act.* 2. Cum audissent Athenienses resurrectionem mortuorum quam Paulus prædicabat, irridebant eum. *Luc.*

cap. 17.

GAT

CAPVT XL.

De Detractione & Susurratione.

*Detractores habent sanctitatis malignationem:**Felicitatis indignationem:**Seueritatis punitionem:**Iniquitatis occasionem:**Sublimitatis elationem:**Et bonitatis peruerfionem.*

Detrachunt viri pessimi viris bonis, solum ex malitia multa, falsa plura imponentes. Sicut domina cui seruiebat Joseph inique detraxit ei apud virum suum, imponens ei quod eam voluisset opprimere. *Genes. 29.* Similiter Pharaon detraxit Moyfi, dicens *cui dubium est quod non pessime cogitetis. Exod. 10.* Peiores sunt tales quam Balaam, qui voluit detrahere & maledicere populo Dei, *Numer. 22.* Ancilla pessima detraxit & maledixit Sara, imponens ei interfectionem virorum. *Tobia 3.* Senes illi pessimi Susannam turpiter infamae runt, magnam falsitatem imponentes ei. *Dan. 13.* Simon male loquebatur de Onia prouisore ciuitatis & defensore gentis. *2. Machab 4.* Falsi testes detraxerunt Stephano, dicentes: *Homo iste non cessat loqui. Actor. 7.* Detractio vitium est inuidorum, qui inuidentes felicitati aliorum infamant eos, vt depressant. Sic Principes detraxerunt Dauid apud Achis, vt amouerent eum. *1. Regum 29.* Emuli ad-

fcan-

fcan-
opus fa
detrax
inuiden
moti ac
Rege. J
rati Da
6. Phar
xerunt
Matth.
Cum e
A quib
tullo co
risæis.
Deo in
est det
pra, sed
Israel d
suum, q
sunt ab
14. Et
plicium
tractio
multor
Idumæ
tauerat
ros ind
gum 22.
nuncijs
fuerunt

ficantium scripserunt Artaxerxi detrahentes, vt opus faceret intermitteri. *1. Esd. 4.* Principes populi detraxerunt Hieremæ apud Sedechiam Regem, inuidentes ei. *Hierem. 38.* Viri Chaldæi inuidia moti accusauerunt Iudæos, detrahentes eis coram Rege. *Daniel. 3.* Satrapæ Darij, inuidentes fœlicitati Danielis, detraxerunt ei coram Dario. *Daniel. 6.* Pharisæi inuidentes Christo, multotiens detraxerunt ei, quia cum publicanis conuersabatur. *Matth. 9. Luc. 5.* Paulo pluries ex inuidia detractum est. *Actor. 18.* Apud Ephesum. *Actor. cap. 19.* A quibusdam Iudæis in templo. *Actor. 21.* A Tertullo coram Felice rege. *Actor. 24.* Athenis à Pharisæis. *Actor. 17.* Detractores grauiter puniuntur à Deo in præfenti & in futuro. Nam Maria locuta est detrahendo Moyfi modica occasione assumpta, sed cito secuta est lepræ pœna. *Numer. 12.* Filii Israel detraxerunt terræ promissionis, in malum suum, quia nullus eorum intrauit eam, sed mortui sunt ab hostibus & bestiis in deserto. *Numer. 13. & 14.* Etiam propter detractionem Chore & complicitium eius multi fuerunt occisi. *Numer. 16.* Detractio & accusatio causa est homicidiorum & multorum malorum. Nam hac occasione Boech Idumæi referentis Sauli quod Abimelech cœfortauerat David, occidit Saul octoginta quinque viros indutos Ephod, & mulieres & paruulos. *1. Regum 22.* Principes filiorum Amnon detractores nuncijs David peruerterunt intentionem eius. & fuerunt causa belli debellationis, & homicidiorum

rum multorum. 2. *Regum* 10. Simon Præpositus templi suis malis relationibus faciebat templum Dei despoliari. 2. *Machab.* 3. Mala verba & detractoria quæstuatorum fecerunt Paulum capi & verberari. *Actor.* 6. Detractio à superbia procedit & ambitione : volentes enim exaltari & alios deprimere, detrahunt eis. Sic Absalon ambiens regnum Patris, detrahebat ei, dicens : Non est, qui audiat te constitutus à rege. 2. *Regum* 15. Amon superbus quia non adorabatur à Mardocheo, detraxit omnibus Iudæis coram rege. *Hester.* 3. Alcimus qui volebat fieri, summus Sacerdos, detrahebat Iudæ coram Demetrio, 1. *Machab.* 7. Detractores non debent audiri, nec verbis eorum est adhibenda fides. Nam Siba seruus Miphiboseth nequiter detraxit Domino suo coram David; & David cito fidem adhibuit verbis eius; & ideo peruersum dedit iudicium. 2. *Reg.* 16. Sapiens fuit Alexander rex, qui viros pestilentes qui venerunt aduersus Ionatham detrahentes ei, & interpellantes regem aduersus eum, nullatenus audire voluit. 1. *Machab.* 10. Detractores peruertunt semper bona in mala, vel tanquam mala intentione facta. Nam si ieiunas, dicit te hypocritam; si comedis, voracem; si quiescis, pigrum; si rides, inquerum; si taces, stultum; si loqueris, præsumptuosum; si tua pauperibus das vel erogas, dicit te esse vanum & gloriosum; si non erogas, avarum; si sapiens es, superbum; si religiosus, dicit te hypocritam si lætæ conuersationis, dissolutum; si aliorum gratiam ha-

bes

bes ad
maled
es. vnd
homine
malum
Ioann
dam d
comed
tor vin
traxer
homo p
Ioan. 9
dam d
runt, d
&c. La

Dis
Ex
Ex
Ex
Ex
Ex
Cor

D
inter

bes adulator es; si aliorum gratiam non habes, maledicus es; si maturitati studes melancholicus es. vnde dicit Chrysostomus: *Sunt quidam peruersi homines similes Phariseis, qui de omni re quam vident malum iudicant, & in peius interpretantur.* Ideo de Ioanne Baptista multum ieiunante dicebant quidam detractores dæmonium habere; de Iesu autem comedente, dicebant: Ecce homo vorax & potator vini. *Matth. 11.* Viso miraculo de cæco nato detraxerunt Pharisei, dicentes: *Nos scimus, quia hic homo peccator est:* & maledixerunt illuminato. *Ioan. 9.* Electo dæmonio & loquente muto, quidam detrahentes Christo, miraculum peruerterunt, dicentes: *In Beelzebub principe dæmoniorum, &c. Luc. 11. Matth. 12.*

CAPVT XLII

De Discordia & Lite.

*Discordia oritur ex inuidia fraternitatis,
Ex adiacentia cupiditatis,
Ex eminentia sublimitatis,
Ex fraudulentia carnalitatis,
Ex complacentia cupiditatis,
Ex assistentia fidelitatis,
Corrigitur ex prudentia Prelati.*

Discordia multotiens oritur ex inuidia fratrum, vt patet in prima discordia fratrum, videlicet inter Cain & Abel, quam mouit ex inuidia Cain, quia

quia munera Abel Deo placebant. *Genes. 4.* Occiso à David Philistæo, & auditis cantantibus: *Sauul percussit mille, & David decem millia*, inuidia motus quia minus dederant sibi persecutus est David. *1. Regum 18.* In turba erat dissensio de Iesu. Nam dicentibus quibusdam, quia bonus est; quidam moti inuidia, dicebant, quia malus est, & seducit turbam. *Joann. 7.* Aliquando ex inuidia discordant religiosi, sicut baptizato Cornelio à Petro, discerebant aduersus illum qui erant ex circumcisione fideles, inuidentes ei qui gentilis fuerat. *Actor. 11.* Discordiæ fiunt aliquando ex auaritia propter temporalem substantiam. Nam propter multam substantiam quam habebat Abraham & Loth, facta est discordia & rixa inter utrorumque pastores. *Genes. 13.* Quia Iacob decepit Esau in hereditate & benedictione paterna, facta est discordia inter eos. *Genes. 27.* Locupletato Isaac, pastores ipsius & pastores vicinorum iurgia inceperunt. *Genes. 26.* Et propter auaritiam & tenacitatem Nabal facta est discordia eius ad David, sed per Abigayl prudentissimam largitatem fuit sapienter sedata, ut dicitur *1. Regum 25.* Discordiæ oriuntur multotiens ex superbia & ambitione. Nam quia reges Sodomorum à seruitute Chodorlohomor se vindicare volebant factum est bellum à quatuor regibus contra eos. *Genes. 14.* Extimore perdendi dominium pugnavit Amalech contra Israel. *Exod. 17.* Inter Abimelech & viros Sichem qui male fecerunt eum principem, facta est magna discordia.

Iud.

Iudici
Absal
biam
cit po
maior
Discor
propte
runt
na spe
ne Dis
cordia
vxore
dia ran
tum 2
Iudi
tre eiu
frater
Propte
sio faci
oriunt
filijs I
rem e
tum. A
sunt c
Discor
enda v
nis, bo
prædi
etate

Iudicum 9. Nimis perfida discordia facta est inter Ablalon & Dauid. 2. *Regum* 15. Et propter superbiam & duram responsionem quam Roboam fecit populo, diuisum est regnum. 3. *Regum* 12. Contentio inter discipulos facta est, quis eorum esset maior, quæ per humilitatem sedata fuit. *Luca* 22. Discordiæ fiunt frequenter propter mulieres, siue propter luxuriam. Nam filij Sodomitæ vallaue-
runt domum Loth in qua erant angeli in huma-
na specie, vt libidini vacarent. *Genes.* 19. Occasio-
ne Dinæ quam Sichem oppressit, facta est dis-
cordia, & secuta sunt homicidia. *Genes.* 33. Propter
vxorem Leuitæ pessime tractatæ, facta est discor-
dia tanta, vt exinde bellaretur & ex vna parte tan-
tum 25. millia & centum hominum morerentur.
Iudicum 20. Quia Thamar violata ab Amon fra-
tre eius, facta est discordia inter fratres, ex qua
frater iussit interfici fratrem. 2. *Regum* 12. & 13.
Propter vxorem Samsonis alteri traditam, dissen-
sio facta est cum Philistæis. *Iudicum* 15. Discordiæ
oriuntur aliquando ex vitio gulæ. Sicut accidit de
filijs Israel, qui iurgati sunt contra Moysem ducto-
rem eorum, propter defectum cibi & propter po-
tum. *Exod.* 16. & 17. Attædiati filij manna, rixati
sunt contra Moysem, petentes carnes. *Numer.* 21.
Discordia & dissensio in disputatione pro inueni-
enda veritate vel defendenda fide & faciendis bo-
nis, bona est & sustinenda. Ideo Barnaba & Paulo
prædicantibus Iconij diuisa est ciuitas, & quidam
erant cum Iudeis, quidam vero bonos Apostolos

defendebant, vt habetur *Actor. 14.* Vt per Paulum iustitia & per Barnabam misericordia monstraretur, facta est dissensio inter eos propter Ioanem. *Act. 15.* Cum exclamasset Paulus in Concilio de resurrectione mortuorum, facta est disceptatio inter Phariseos & Saduceos. *Act. 20.* Discordes ac rixantes debent Prælati & Maiores corrigere, & ad pacem & concordiam exemplis & rationibus prouocare: sicut Moyſes corripuit rixantes Hebræos ad inuicem. *Exod. 2.* Mulieres rixantes propter infantem virum, Salomon cum vera iustitia prudenter quietauit. *3. Reg. 3.* Contentionem discipulorum, quis esset maior Christus sedauit, de sua dans exemplum humilitate. *Luc. 22.* Litigantibus Judæis quomodo Christus possit eis dare carnem suam ad manducandum Saluator multis exhortationibus eos quietauit. *Joan. 6.*

CAPUT XLII.

De Duritia & Obstinatione.

*Duri & obstinati verbis vtilibus non informantur,
Signis sublimibus non corriguntur,
Auditis correctionibus peiores efficiuntur.*

DVri & obstinati in malo per verba & prædicationes non emolliuntur, sicut duri lapides, super quibus si cadat aqua, non mollescent interiorius. Sic Heli verbo filios corripuit, sed non profuit.

fuit, vt
graves c
potuit t
Nec per
neſcia,
re, vt ha
ad dulci
rit. 1. R
vt non
occisus
instrue
durati f
ſtinati q
lia fieri
Sic indi
gna qu
emolli
7.8. &
duriffim
tionis
culæ m
nati no
hendu
poſt ad
Genef.
admon
24.

fuit, vt habetur 1. Reg. 2. Samuel satis dixit populo graues conditiones regis, & voluntatem Dei, non potuit tamen immutare animum eorum. 1. Reg. 8. Nec per verba Ionathæ admonentis, nec per beneficium, Dominus cor durū Saulis potuit immutare, vt habetur 1. Regum 18. Nabal fuit ita durus, vt ad dulcia verba nunciorū Dauid flecti non potuerit. 1. Reg. 25. Multa verba dixit Abner ad Asahel vt non persequeretur eum, sed ipse non assensit, & occisus crudeliter fuit. 2. Reg. 2. Nuncij Ezechiae instruebant & prædicabant viris Iuda, sed ipsi indurati subsannabant eos. 2. Paral. 30. Duri & obstinati quantumcunque viderint signa & mirabilia fieri, propter hoc non mollificant mentes suas. Sic induratum fuit cor Pharaonis, qui ad nulla signa quæ Moyses de mandato Domini faciebat, emolliebatur ad credendum Domino. Exod. 5. 6. 7. 8. & 9. Iudæi qui apprehenderunt Iesum, fuerūt durissimi & obstinati, vt neque per signū prostrationis eorum, neque per signum sanationis auriculæ moti fuerint, Luc. 22. Iob. 18. Duri & obstinati non solum non quiescunt, sed etiam si reprehenduntur, peiores fiunt. Nam durior fuit Cain post admonitionem Domini, & fratrem occidit. Genes. 4. Obstinati Iudæi, Zacharia increpante & admonente, eum crudeliter occiderunt. 2. Paralip.

24. Stephanum increpantem Iudæos de eorum duritia, ipsi eum nequiter lapidauerunt. Act. 7.

CAPVT XLIII.

De Ecclesia vel Templo.

*Ecclesia materialis est
Sine peccatis aedificanda;
Summa letitia Domino dicanda;
Qua flagitia non sunt perpetranda;
Ibi spurcitia est emendanda;
Est ad officium sic visitanda;
Ibi plebs vitia sunt pradicanda.*

Ecclēsia cum sollicitudine & feruore debet à fidelibus aedificari. Ideo feruentior fuit Salomon in aedificatione templi quàm domus suæ; quia templum in septem annis, domum vero in duodecim perfecit. 3. Regum 7. Magnam curam habuit Dominus de aedificatione Ecclesiæ, quando præcepit Cyro, vt aedificaret ei domum in Hierusalem; quod prius prædixerat per Esaiam. Esaiæ 2. & 1. Esd. 1. Iudæi prius aedificauerunt templum quam muros ciuitatis, licet haberēt inimicos prope. 1. Esd. 3. Ecclesia aedificata debet solenniter & cum gaudio consecrari, in toto vel in parte, scilicet in altari; ideo magnam solēnitatem fecit Salomon in dedicatione templi. 3. Regum 8. Obtena victoria de inimicis Machabæi, dixerunt: *Ecce contriti sunt inimici nostri qui contaminauerunt templum, ascendamus nunc mundare & innocare sancta*, id est, dedicare Ecclesiam; nec de suis domibus fecerunt

men-

mentio
timere v
dxi pte
violatio
& filijs, 2
libera &
tes ad ea
eo præc
tur, nec i
Regum 1
geret ad
uis Judæ
men pro
nolueru
clesian
cuius fig
ancum a
& filij e
erant tal
tiones; p
bat nisi
gere val
uit Don
ementes
templum
19. Eccle
& specia
das & c
Tobias
Deum, r

mentionem. *1. Machab. 4.* Multum debet homo timere violationem dedicationis templi. Nam Iudæi præliaturi cum Nicanore, plus timebant de violatione templi quam de suis proprijs vxoribus & filijs. *2. Machab. 15.* Ecclesia dedicata debet esse libera & gaudere priuilegio libertatis, vt fugientes ad eam saluentur, nec ibi aliquis occidatur; ideo præcepit Ioiadas pontifex, vt Athalia educeretur, nec ipsi aliquid fieret in templo, vt habetur *4. Regum 11.* Rex Demetrius statuit vt quicumque fugeret ad templum esset liber. *1. Machab. 10.* Quamuis Iudæi graui odio persequerentur Paulum, tamen propter reuerentiam & libertatem templi noluerunt eum occidere in templo. *Act. 22.* Ecclesiam debet homo intrare mundus à peccato; in cuius figura dixit Dominus Moyse: *Facies labrum aeneum ad lauandum:* & missa aqua lauabant Aaron & filij eius manus suas & pedes cum ingressuri erant tabernaculum. Per manus signantur operationes; per pedes affectiones. *Exod. 30.* Non licebat nisi paucis & mundis intrare templum & tangere vasa eius. *Numer. 4.* Quoniam sæpe mundaui Dominus templum, eiiciens vendentes & ementes, & mensas, & boues, & columbas, quæ templum reddebant immundum. *Matth. 21. Luca 19.* Ecclesiam debet homo intrare & sæpe visitare, & specialiter Clerici ad horas canonicas reddendas & orationes offerendas; ideo commendatur Tobias quod frequenter iuit ad templum, orans Deum, nobis in exemplum, *1. Tob. 1.* Instruendi sunt

Sunt pueri vt Ecclesiam visitent, exemplo Christi, qui 40. die à natiuitate voluit ad templum deferri, & duodennis in templo in medio doctorum fuit à matre sua inuentus & reportatus, *Luc. 2.* Petrus & Ioannes ascenderunt in templū, ad horam orationis nonam: & tunc sanatus est Claudus, quem Petrus sanauit. *Act. 3.* Eunuchus Candacis reginæ Æthiopum commendatur, qui de Æthiopia veniebat in Hierusalem ad visitandum templum, & sedens in curru, legebat Esaiam Prophetam: quod est contra illos qui ad sacra loca euntes & redeuntes non referunt salutaria documenta, sed vana. *Act. 8.* Ecclesiam debet homo visitare frequenter, & prædicationes & documenta audire, quæ debent Prælati & religiosi facere, derelictando vitia & laudando virtutes, Exēplo Christi, qui pluries prædicauit & docuit in templo, vt habetur *Matth. 21. Luc. 9. & Ioan. 6.* Angelus aperto carcere, in quo erant Apostoli vincti, dicit eis: *Ite loquimini*, vt habetur *Act. 5.*

CAPVT XLIV.

De Electione Prælatorum.

*Electionem semper oratio debet præcedere,
Designatio solet incedere,
Iustificatio debet accedere,
Sed malignatio solet intercedere.*

Electionem debet præcedere deuota oratio ad Deum, vt Deus eligentium corda illuminet ad eligē-

eligendū
ante ele
Provide
betur M
pulus D
Apostol
statueru
runt: Tu
bis quem
aliquan
& ista f
Moyfi:
cum fe
fignum
to Dom
eum in
elegit D
mini, &
sti, vt i
Iethro
pientes
qui od
in exēp
bonus
Post m
bonum
David
moner
Eligite
ic, V

eligendum. Sic nos instruit Moyses, qui moriturus ante electionem alterius Prælati orauit, dicens: *Prouideas de homine qui sit super multitudinē, vt habetur Numer. 27.* Post mortem Iosue orauit populus Domini, & consuluit eum pro duce. *Iud. 10.* Apostoli cum eligerent Apostolum loco Iudæ, statuerunt Ioseph & Matthiam, & orantes dixerunt: *Tu Domine qui nosti corda hominum, ostende nobis quem elegeris ex his duobus, Act. 1.* Elegit Deus aliquando Prælatos per signa vel per reuelationes: & istæ sunt optimæ Electiones, sicut præcepit Moyse: *Tolle virgam & pone in tabernaculo.* quod cum fecisset inuenit virgam Aaron germinasse: in signum diuinæ electionis. *Numer. 17.* De mandato Domini speciali elegit Samuel Dauid, & vnxit eum in regem. *1. Regum 16.* Barnabam & Paulum elegit Dominus per reuelationem, dicens: *sequimini,* &c. *Act. 14.* Eligendi debent esse boni & iusti, vt iuste & pacifice regant populum. Tales dicit Iethro Moyse esse eligendos monēs vt eligeret sapientes & timentes Deū, in quibus esset veritas, & qui oderint auaritiā; nobis & præcipuè religiosi in exēplum *Exod. 18.* Saul quando fuit electus, erat bonus, & non erat in filiis Israel melior. *1. Reg. 9.* Post mortē Saul, illi de tribu Iuda elegerūt Dauid bonum in regem. *2. Reg. 2.* Appropinquans morti Dauid dixit: De filiis meis elegit Dominus Salomonem. *1. Paral. 28.* Scripsit Dominus rex, dicens: Eligite meliorem de filiis Domini vestri. *4. Regum 10.* Vocauit Iesus discipulos suos, & elegit ex eis duos.

duodecim meliores quos vocauit Apostolos. *Luc. 6.* Elegerunt Apostoli Stephanum, virum plenum Spiritu sancto & fide. *Actor. 6.* Eligere debent electores prælatum non infirmum, sed fortem, qui possit contra hostes spirituales vel temporales, vel corporales eos defendere & onera prælationis magnanimiter portare; ideo Moyses videns Madianitas superare populum Dei, ad vlciscendura, elegit duodecim milla virorum de omni tribu fortissimos, qui bellare possent. *Numer. 13.* Videntes filij Israel quod Gedeon viriliter pugnabat, dixerunt: *Dominare tu nobis.* & elegerunt eum in ducem & Dominum. *Iudic. 8.* Maiores natu Galaad elegerunt Jephthe, vt imperaret eis & pugnaret pro eis. *Iudicum 10.* Amici Judæ dixerunt Ionathæ: Ecce Iudas defunctus est, & non est ei similis, te e- legemus hodie in principem pro eo, & ducem ad bellandum bellum nostrum, *1. Machab. 9.* Elegerunt aliquando diuino iudicio, in damnum suum, & mali populi eligentis, sicut Abimelech, qui procurauit eligi per amicos; sed male successit vtrisque. *Iudicum 9.* Parabola de rhamno electo ab arboribus, pertinet ad prælatos malos. *Iudicum 9.* Terribili Dei iudicio factus est rex Jerobeam super decem tribus, qui fuit occasio quod populus recederet à cultura Dei.

3. Regum 12.

CAP.

De

Exhorta

Conten

Audien

Mon

Exerc

Delin

Patien

Per pa

Neglig

Refere

Non co

Exhorta
dest.

nihil pro

nitus ex

non dest

cidit. Gen

respond

tatus est

acquieui

zechia e

ti destru

tur Dani

meret el

Exhorta

C A P V T XLV.

De Exhortatione & Prædicatione.

*Exhortatio bona solet
 Contemnentes non iuuare;
 Audientes honorare;
 Morientes liberare;
 Exercentes recreare;
 Delinquentes coarctare;
 Patientes confortare;
 Per parentes obsecrare;
 Negligentes incitare;
 Referentes animare;
 Non credentes reuocare.*

EXhortatio & Prædicatione obstinatis non prodest. Exterior enim exhortatio sine interiori nihil prodest, & parum est efficax. Nam Cain monitus exteriore voce Dei, à concepta nequitia non destitit, sed pium fratrem suum crudeliter occidit. *Genes. 4.* Sodomitæ cum admonerentur, male responderunt, & pessime egerunt. *Genes 19.* Hortatus est Abner Asahelem, sed ipse obstinatus nõ acquieuit & occisus fuit. *2 Regum 2.* Cursores Ezechie exhortati sunt filios Israel, sed ipsi obstinati destruxerunt eos. *2. Paral. 30.* Satis exhortabatur Daniel Nabuchodonosor vt peccata sua redimeret eleemosynis; sed nihil ei profuit. *Daniel. 14.*
 Exhortationes bonorum audientibus & sequen-
 tibus

EYO DE EXHORTATIONE ET PRÆDICATIONE.

tibus multum profunt, & bene accidit eis. Sic bene accidit Iacob, qui acquieuit exhortationibus matris, & benedictionem habuit. *Genes. 27.* Bene successit fratribus Ioseph, qui crediderunt exhortationibus Ruben & Iuda, ne interficerēt Ioseph; quia per eum postea ab inopia sunt subleuati & exaltati. *Genes. 37. & 64.* Serui Naaman hortati sunt eum ut crederet verbis Helisei; qui acquieuit, & in Iordane se septies lauit, & sanitatem recepit. *4. Regum 5.* Tobia bene accidit, quod credidit exhortationibus Raphael. nam incolumis iuit & rediit, ut habetur *Tobia 6.* Exhortatio bona quandoque liberat hominem à morte. nam exhortatione quam fecit soror Moyfi filia Pharaonis, mulier Hebræa pro nutriendo paruulo cum vocaretur, liberauit Moysen à morte. *Exod. cap. 2.* Bona exhortatio quam fecit Abigail ad Dauid, liberauit Nabal à morte. *1. Regum 25.* Quia Mardocheus exhortatus est Hester ut rogaret Regem pro populo, populum à periculo eruit. *Hester. cap. 4.* Abimelech exhortatus est Sedechiam, & liberauit Hieremiam à carcere in quo morabatur. *Hierem. cap. 38.* Exhortatio bona laborem & fatigationem minuit, & recreationem tribuit. Nam exhortatione quam fecit Iethro Moyfi ut iudices minores statueret, & ipse stulto labore se non consumeret; Diminutus est labor & fatigatio Moyfi. *Exod. cap. 18.* Aedificantes templum in Hierusalem de captiuitate reuersos hortabantur Aggeus & Zacharias Prophetae, & recreabant

eos in. l.
mias ad
optimat
cemus, &
nus corun
peccato
tatio Ab
quod co
25.

Quā
gem lud
factus el
hebat eu
exhorta
tur 2. Pa
nem Ne
tius non
te popul
cata sua.
fortat. &
eo Tob
exhorta
Job ver
Hiob cap
in sartag
tabantu
num aspi
hortatio
se bone
repres f

. Sic be-
 tionibus
 7. Bene
 t exhor-
 Ioseph;
 leuari &
 rati sunt
 ieuuit, &
 a recepit
 credidit
 is iuit &
 na quan-
 exhorta-
 araonis,
 cum vo-
 ap. 2. Bo-
 id, libe-
 Mardo-
 Regem
Hester.
 niam, &
 moraba-
 orem &
 tribuit.
 Moyſi vt
 labore ſe
 & fatiga-
 plum in
 rabantur
 creabant

CAPVT XLV. III

eos in laboribus ſuis. 1. *Eſdr.* 5. Deſiderans Neemias ædificare muros Hieruſalem, hortatus eſt optimates & magiſtratus, dicens: *Surgamus, & ædificemus, & alienatus eſt labor, & confortata ſunt manus eorum in bono.* *Neem.* 2. Exhortatio retrahit à peccato iam in propoſito exiſtentes. Sicut exhortatio Abigail ad Dauid eum à peccato homicidij, quod conceperat facere, retraxit, 3. *Regum cap.* 25.

Quãdiu vixit Ioiada qui exhortabatur Ioas re-
 gem Iuda, tamdiu fuit Ioas bonus; ſed eo mortuo,
 factus eſt peſſimus. Exhortatio enim illius retra-
 hebat eum à malo: & poſtea quando non habuit
 exhortationem, ruit in omne peccatum, vt habe-
 tur 2. *Paraſp.* 24. & 4. *Regum* 12. Ad exhortatio-
 nem Neemias, vlurarii reddiderunt vſuras, & vlte-
 rius non acceperunt. *Neem.* 5. Baptiſta exhortan-
 te populum multi baptizabantur, cõſitentes pec-
 cata ſua. *Matth.* 3. Exhortatio bona tribulatos con-
 fortat & tribulationes portare leuius adiuuat. Id-
 eo Tobias adibat omnes in captiuitate poſitos,
 exhortans eos, vt habetur *Tobia cap.* 1. Tribulato
 Job venerunt amici eius ad confortandum eum.
Hioh cap. 2. Primum illorum ſeptem fratrum cum
 in ſartagine torqueretur, cæteri cum matre hor-
 tabantur, vna ſe mori fortiter, dicentes: *Domi-
 nus aſpicit*: vt habetur 2. *Machab.* cap. 7. Ex-
 hortatio bona parentum ad filios facit eos eſ-
 ſe bonos. Ideo ſummopere ſtudere debent pa-
 rentes filios & filias exhortari: Sicut parentes
 vxoris

112 DE EXHORTATIONE ET PRÆDICATIONE.

uxoris Tobia monuerunt eum honorare soceros, maritum diligere & gubernare domum & seipsam irreprehensibilem exhibere. *Tobia* 8. Moriturus Mathathias filios efficaciter hortatus est ad agendum viriliter pro lege Domini: quod ipsi optime seruauerunt. *1. Machab.* 2. Exhortatio bona incitat & iuuat homines ad bonum & virtutem. Sicut Iudith sua exhortatione animauit homines de Bethulia ad viriliter resistendum Holoferni, & ad complacendum Deo. *Iudith* 8. Iudas Machabæus hortabatur & animabat populum sermonibus bonis. *1. Machab.* 3. & 4. & *2. Machab.* 8. 10. & 11. Paulus & Barnabas hortabantur fratres, & animabant ut permanerent in fide. *Actor.* 14. Exhortationes in prædicationibus debent prædicatores libenter facere: quia eis hoc officium à Deo iniungitur; & quia ex ipsis peccatores & infideles ad Dominum conuertuntur. Propter primum dixit Dominus. *Esaiæ* 1. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum* *Esaiæ* 57. Hieremias primo de prædicatione se excusauit: postea Domino consulente, consensit. *Hierem.* 1. & 2. Factum est verbum Domini ad Ionam Prophetam, ut iret prædicare in Niniuem ciuitatem grandem: qui licet primo fugerit, postea obediuit. *Ion.* 1. & 2. Misit Saluator discipulos, dicens: prædicate dicentes: Appropinquabit enim regnum Dei. *Matth.* 10. Exprobrata incredulitate eorum, Christus dicit discipulis suis: *Prædicate Euangelium omni creatura.*

Maro.

Marc. 1.
peccato
Sicut p
propter
in Pent
tria mill
cap. 2. A
factus f
Actor. 4.
credide
debet h
gem, n
vtilis.
que ad
oppress
descend
resume
dra stan
sive leg
mnis p
aures e

Falle
Gulo
Veru
Carn

foceros,
 & seipsam
 oriturus
 agendū
 ime ser-
 a incitat
 Sicut Iu-
 s de Be-
 ni, & ad
 habæus
 nonibus
 io. & II.
 & ani-
 Exhor-
 icatores
 o iniun-
 deles ad
 um dixit
 a exalta
 eorum,
 eremias
 Domi-
 Factum
 , vtiret
 : qui li-
 2. Mi-
 e dicen-
 atib. 10.
 us dicit
 reatura.
 Marc.

CAPVT XLVI.

113

Marc. 16. Exhortatio prædicationis utilis est; quia peccatores & infideles ad Deum conuertuntur. Sicut prædicatione Ionæ conuerit Niniuitas. qui propter peccata subuerti debebant. *Iona 3.* Petrus in Pentecoste sic efficaciter prædicauit, vt circiter tria millia hominum conuerterit ad fidem. *Actor. cap. 2.* Ad prædicationem Petri tot crediderunt, vt factus sit numerus credentium quinque millia. *Actor. 4.* Prædicantibus Paulo & Barnabæ Iconis, crediderunt multi Iudæi & Græci. *Actor. 14.* Non debet homo prædicator attendi prædicare legem, nec auditores audire, dummodo sermo sit utilis. Nam quadam vice prædicauit Paulus vsque ad mediam noctem, vbi quidam adolescens oppressus somno cecidit & mortuus est; quem descendens, suscitauit, & iterum prædicationem resumens, vsque ad diem protraxit. *Actor. 20.* Esdra stante super gradum ligneum, & prædicante siue legente libros à mane vsque ad meridiem, omnis populus congregatus est quasi vir vnus, & aures eorum erant erectæ ad librum. *Neem. 8.*

CAPVT XLVI.

De Fallacijs mulierum.

Fallentes mulieres intendunt

Gulositatis deceptionem:

Veritatis subuersionem:

Carnalitatis accensionem:

H

Cupi-

*Cupiditatis repletionem,
Dei pietatis compassionem.*

Fallacia mulierum est, vt seducant hominem ad omne malum siue vitium. Et quia per vitium gulæ cætera vitia introducuntur, ideo de vitio gulæ homines decipiendo seducunt, vt sic ad spiritualement & corporalem deducant interitum. Nam occasione Euæ primus homo seductus est vt veritum fructum comederit: ex quo spiritualement & temporalem mortem incurrit. *Genes 3.* Sifaram sitientem ex labore Jahel inuitauit ad portum, & fraudulenter aquam petenti lac tribuit, de cuius potatione sopitum occidit. *Iudicum 4.* Fallaces mulieres sunt, decipiendo mendacijs, quibus multum in fallendo vtuntur. Vnde Sara non solum homines, sed DEVM voluit fallere mentiando, dicens: *Non risi. Genes 18.* Suis mendacijs addunt aliquando lachrymas fallæ mulieres, vt citius eis credatur. Sic vxor Samsonis fundebat lachrymas, dicens: *Odisti me*, se simulans Samsonem diligere: cuius secretum postea retulit, quod celare promiserat. *Iudicum 16.* Mentira est Dalila simulans se Samsonem diligere donec secretum suæ fortitudinis reuelaret; quem postea fallens tradidit inimicis. *Iudicum 16.* Fallacias multas inueniunt mulieres, vt viros ad luxuriam trahant, & sic ad suas voluptates alliciant. Nam filia Loth bene alios viros deceperant, ex quo patrem taliter deceperunt, vt ad luxuriam eum

& in-

2ince
Mulier
Israel.
fallere
habetur
lum m
tur N
Holose
Judith
mentar
nem, q
14. F
piditate
tiam fu
insecut
trem p
Saphira
& cred
diuinar
muliere
passion
rum m
raonem
rael, vt
scondit
Micho
eum o
suum, &
gum ca

& incestum duplicem prouocauerint. *Genesis* 19. Mulieres Moabitarum fornicari fecerunt filios Israel. *Numer* 25. Domina cui Ioseph seruiebat, fallere eum per luxuriam voluit; sed nequinit, vt habetur *Genesis* cap. 39. Citius deceperunt populum mulieres Moabitæ, quam Dalila, vt habetur *Numer*. 30. Licet optima intentione, Iudith Holofernem per accensionem luxuriæ decepit. *Iudith* cap. 10. Herodias per libidinem sic dementauit Herodem, vt decollari faceret Ioannem, quem iustum reputabat. *Marc.* 5. *Matth.* 14. Fallacias inueniunt mulieres, auaritia & cupiditate attractæ. Sic Rachel quæ propter auaritiam furata fuerat idola patris sui; & cum pater infecutus, supellectilem Iacob scrutaretur, patrem pulchra adinventionem delusit. *Genesis* cap. 31. Saphira per auaritiam furata fuerat precium agri, & credidit Petrum decipere: & ipsa experta est diuinam ultionem. *Actor.* 5. Fallunt aliquando mulieres iniquos, volentes aliis nocere, ex compassione & pietate detrahendo, & eruendo de eorum manibus innocentes. Sicut obstetrices Pharaonem, nolentes interficere pueros filiorum Israel, vt habetur *Exod.* 1. Raab exploratores abscondit, & eos ad mortem quærentes illusit. *Ios.* 2. Michol fecit fugere David à Saule, quærente eum occidere, & posuit simulachrum in locum suum, & sic delusit Saul & David liberauit. *1. Regum* cap. 19.

CAPVT. XLVII.

De Fide ad Deum.

*Fides ad Deum;**Commendatorum perfectione ostenditur;**Miraculorum praeceptione extenditur;**Inimicorum abiectiōe attenditur:**Periculorum euasione accenditur;**Mira signorum ostensione defenditur;**In deuotorum saluatione perpenditur;**Pradicatorum instructione infunditur:**Incredulorum vexatione praetenditur.*

Fidem habentes magnam & Deo credentes in scriptura commendantur, vt eorum exemplo credamus. Nam credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. *Genes. 15.* Moysen de magna fide commendat Apostolus, dicens: *Fide Moyses magnus effectus est. Ad Hebr. 11.* Mariam virginem de magna fide commendat Elisabeth, dicens: *Beata es quae credidisti*, quoniam perficientur ea, &c. *Luc. 10.* Commendat Saluator fidem Centurionis dicens: *Non inueni tantam fidem in Israel.* *Muth. 8.* Credentes laudat Dominus dicens eos esse beatos. *Beati qui non viderunt & crediderunt.* &c. *Ioan. 20.* De fide commendatur Stephanus. Nam dicitur Stephanus plenus fide & Spiritu sancto. *Act. 6.* Fides aliquando acquiritur ex miraculis praecedentibus & ostensis. Dum enim homines vident

mira-

mirac
postqu
diuifun
muerim
Magi v
tam, ma
tes de l
sum fir
miracu
nem, fa
lia. *Act.*
uerfi su
videns

etorai
stibus.
Heb. 11.
dum, fid
fide arm
multis v
gum 14.
Tu veni
ad te ven
gna. 1. K
Aza: De
paucis an
habuit.
baus soe
facit ho
fert om

miracula inducuntur citius ad credendum. Ideo postquam filii Israel transierunt mare miraculose diuisum, & viderunt Pharaonem submersum, timuerunt Deum & crediderunt Deo. *Exod.* 14. Magi videntes stellam eius miraculose monstratam, magnam & nouam fidem receperunt, venientes de longinquo adorare paruulum puerum, ipsum firmiter credentes esse Deum. *Muth.* 2. Viso miraculo de claudo sanato per Petrum & Ioannem, factus est numerus credentium quinque milia. *Actor.* 4. Paulus & Cornelius miraculis conuersi sunt ad fidem. *Actor.* 9. & 10. Proconsul videns Elymam magum per Paulum miraculose cæcatum, credidit. *Actor.* 13. Fidei attribuitur victoria: ipsa enim est quæ triumphum habet de hostibus. Iuxta illud: *Sancti per fidem vicerunt regna.* Heb. 11. Hæc est enim victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Ideo dixit Ionathas cum magna fide armigero suo: *Non est Deo difficile saluare in multis vel paucis:* qui postea victoriam habuit. 1. *Regum* 14. Cum magna fide dixit Dauid ad Goliath: *Tu venis ad me cum gladio, hasta & clypeo: ego autem ad te venio in nomine Domini,* & triumphauit in pugna. 1. *Regum* 18. Magna fides fuit quando dixit Aza: *Domine, non est apud te vlla distantia vtrum in paucis auxiliaris an in pluribus:* & bellando victoriā habuit. 2. *Paralip.* 14. Simile dixit Iudas Machabeus sociis, & fuit triumphator. 1. *Machab.* 3. Fides facit hominem securum in omni periculo, & auferit omnem timorem. Ideo dixit Iosaphat exer-

citui suo : *Credite in Domino Deo, & securi eritis.* 2. *Paralip.* 20. Elcias venturus in Hierusalem per periculolam viam, noluit conductum petere à rege, sed cum fide magna conuertit se ad Dominum ieiuniis & orationibus, vt habetur 1. *Esd.* 8. Videns Neemias tot imminere pericula & laborem ædificantibus, dixit cum fide magna: *Deus noster pugnabit pro nobis, & nos secuti faciemus opera.* *Neem.* 4. Cum magna securitate dixerunt tres pueri regi : *Deus pater eripuit nos de manibus tuis.* *Dan.* 3. Ex abundanti fide & securitate processerant verba illorum septem fratrum. 2. *Machab.* 7. Fides operatur miracula. Ideo Christus dixit: *Si habueritis tantam fidem quantum granum sinapis, & dixeritis huic monti, tolle & mitte te in mare.* *Matth.* 21. *Marc.* 11. Dicitur autem ibidem: *Signa autem eos qui in me credent hac sequentur: In nomine meo eicient demonia Marci ultimo.* Miracula etiam recipiunt fidem habentes. Ideo Dominus propter fidem Centurionis sanauit seruum. *Matth.* 8. Multum debet valere Christianis fides propria, si tantum valuit paralytico aliena, quod sanauit eum. *Luc.* 5. *Matth.* 9. Quia mulier Chananæa magnam fidem habuit, ideo sanitatem filie impetrauit. *Matth.* 15. Credens pater pueri lunatici, dixit: *Credo Domine adiung. incredulitatem meam.* *Marc.* 9. Paulus videns quendam qui nunquam ambulauerat habentem fidem, sanauit eum. *Actor. cap.* 14.

Fides saluat, siue facit homines saluari. Ideo mulier

mulier
Si reig
Et sequ
cit. &
dalerat
Fide: m
Luc. 24
denste
Quian
Crede
Fid
tores
eam in
Petro
Aktor.
cation
8. Pe
dixit E
ptikar
toto co
Aktor.
queb
fidem
cam h
eo Z
te, an
Non
cred
"patr
do v

mulier patiens fluxum sanguinis ait intra se:
Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua er.
 Et sequitur: *Confide filia, fides tua saluam te fe-*
cit. & sanata est. Matth. cap. 9. Magna fuit Mag-
 dalenæ fides propter quam CHRISTVS dixit ei:
Fide: tua saluam te fecit, vade in pace, vt habetur
Luc. cap. 7. Custos carceris in quo erat Paulus vi-
 densterramotum, & carcerem apertum, dixit:
Quia me oportet facere vt saluus sim? respondit ei:
Crede in Iesum, & saluus eris. Act. 16.

Fidem instruunt & instruere debent prædica-
 tores verbi Dei ad populum audientem, & ad
 eam inducere non credentes. Nam prædicante
 Petro in Pentecoste, crediderunt millia virorum.
Act. 2. Multi Samaritani crediderunt in prædi-
 catione Philippi: & etiam Simon magus. *Act. 8.*
 Postquam Philippus prædicauit Eunuchis:
 dixit Eunuchus: *Ecce aqua, quis prohibet me ba-*
ptizari. Dixit Philippus: *si credideris in Deum ex*
toto corde. & ait: *Credo Dominum Iesum Christum.*
Act. cap. 8. Quidam Cyprii & Cyrenenses lo-
 quebantur ad gentes, & multi conuersi sunt ad
 fidem. *Act. 11.* Fidem non habentes, vel modi-
 cam habentes, debent reprehendi & puniri. Id-
 eo Zacharia verbis angeli fidem non adhiben-
 te, angelus eum taciturnitate percussit, dicens:
Non poteris loqui quousque hac fient, pro eo quod non
credidisti. Luc. 10. Puniuit Dominus illos de
 patria sua, propter carentiam fidei, subtrahen-
 do virtutes & miracula. Nam quia ipsi fidem

non

120 DE FIDE MAGNA MULIERVM.

non habebant, ipse ibi virtutes & miracula non ostendebat *Mat. h. 13.* Reprehendit Saluator Petrum, dicens: *Modica fidei, quare dubitasti. Matth. 14.* Thomam etiam non credentem Dominus arguit, dicens: *Noli esse incredulus, sed fidelis. Ioan. cap. 20.*

C A P V T XLVIII.

De Fide magna mulierum.

*Fides Sanctarum mulierum magna est:
More virorum sic extolluntur.
Verbis Sanctorum sic obsequuntur.*

Fides sanctarum mulierum in Sacra Scriptura extollitur & laudatur. Nam commendat Apostolus ad *Hebreos 11.* Raab meretricem quæ non perit cum incredulis suscipiens nuncios exploratores in pace. De quibus dicitur *Iosue 2.* Commendatur de fide Ruth quæ dixit socru suæ: Populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus, ut habetur *Ruth. 1.* Redarguitur Zacharias ab angelo de incredulitate. Sed Elisabeth commendatur de fide; quia fideliter exclamauit. *Luce 1.* De resurrectione Domini multos viros legimus dubitasse, sed de mulieribus nihil legimus tale, sed quod apparuit primo Mariæ Magdalene & illa credens & currens, fideliter Apostolis nunciauit. *Matth. 28. Marc. 16.* Fidem habent mulieres sanctæ, credendo verbis sanctorum virorum, & eis fi-

dem

dem p
bis H
difficil
tis ob
dem, &
catum
instruc
sua fui
omnes
dicitur a
tem. R
porum
quæ se
mauit.
tur Do
audire.
dem, d
stus. Io
confes
quod tu
De fide
dalena

I
Fide
Ob
Ben

dem plenarie adhibendo; sic vidua Sareptena verbis Helix fidem adhibuit, licet ille rem multum difficilem ipsi iuberet. 3. Reg. 17. ° Alia mulier debitis obligata, verbis Helix magnam adhibuit fidem, & vasa mutuo acquisiuit, & oleum multiplicatum inuenit. 4. Reg. 4. Lidda Purpurissa Paulo instruenti credidit, & baptisata cum omni domo sua fuit. Actor. 16. Fidem non solum mulieres, sed omnes debent ore confiteri. Quia corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Roman. 10. Vnde & mundi creatorem & corporum resurrectionem confitebatur illa mulier quæ septem filios ad mortem pro Dei legibus animauit. 2 Machab. 7. Anna prophetissa confitebatur Dominum, & loquebatur de illo omni volenti audire. Luc. 2. Mulier Samaritana confessa est fidem, dicens: Scio, vt Messias venit, qui dicitur Christus. Ioan. 4. Confessio fidei Marthæ similis fuit confessioni Petri Ioan. 11. quia dixit. Ego credidi, quod tu es Christus filius Dei viui. vt supra Ioan. 11. De fide mulieris sanguifluxæ Chananæ, & Magdalenæ, quære cap. 16.

CAPVT XLIX.

De Fidelitate homini seruanda.

*Fideles debent esse homines,
Obedientia, vere parendo,
Beneuolentia, se diligendo,*

H s

In

In presentia, bene se regendo;

Pleni scientia, in consulendo;

Et incurrentia pacta tenendo.

Fideles debent esse serui dominis suis & nunquam sibi imposita prætermittere. Sic Eleazar seruus Abraham fideliter egit sibi commissum à Domino, quod iuit pro Rebecca nutu eius, vt hatur *Genes. 24.* Iacob fideliter seruiuit Laban, pascendo fideliter & sollicite greges. *Genes. 31.* Erga Dominum suum Ioseph se fideliter habuit, quando uxorem eius virginem, tangere recusauit, vt habetur *Genes. 29.* Noluìt Dauid tangere suum Dominum, persequentem se, cum potuit eum occidere. *1. Reg. 24.* Armiger Saul licet indifcrete, tamen fideliter se habuit, quia noluit viuere post mortem eius. *1. Reg. 31.* Fideliter se habuerunt viri Iabes ad Dominum suum, quem honorifice sepelierunt. *1. Reg. 13.* Vrias fidelis fuit, nolens requiescere in delicijs quamdiu Joab eius capitaneus esset in exercitu, quantumcunque esset à Dauid vt requiesceret, pluries incitatus. *2. Regum 11.* Ioab fuit Domino suo valde fidelis, quando capiendò ciuitates, victoriam non sibi sed Domino adscripsit. *2. Reg. 13.* Tres viri robustissimi viriliter defenderunt Dominum suum, afferentes eiaquam de cisternà Bethleem cum magno periculo vitæ. *Paral. 11. & 2. Reg. 23.* Fidelitatem inter se debent seruare amici tempore tribulationis, & alterutrum se iuuare, Sic Ionathas indicauit Dauid iram patris

patris, & ipsum quantum potuit excusauit 1. *Regum* 19. Dixit David ad filium Abimelech amicum suum: *Non timeas, & non paueas quicquam, qui quaesierint animam tuam, quarent & meam.* 1. *Regum* 22. Cum fugeret David Absalon, dicit ei Ethay: *Viuat Dominus, in quocunque loco fueris, sine in vita sine in morte ero tecum.* 2. *Reg.* 15. Rex Israel dicit regi Iuda amico suo: *Vbi ego, ibi & tu: & sicut populus tuus, sic & populus meus.* 2. *Paralip.* 18. Fideles debent esse Prælati subditis, & eos more boni possitoris & non mercenarij, fideliter defendere; ideo fideliter egit Ioiada Pontifex cum Joas filio Ioram, vt habetur 4. *Regum* cap. 11. Licet ipse male recognouit postea 2. *Paral.* 24. Onias summus Pontifex fideliter laborauit, vt custodiret depositum viduarum & pauperum, quando Simon voluit templum Domini facere spoliari. 2. *Machab.* cap. 3. Fideles debent esse homines in consilijs, & fideliter dare consilium indigentibus. Sic Ioseph fideliter se habuit erga Pharaonem in consilio quod ei dedit, per quod famem euasit. *Genes.* cap. 44. Viri David dederunt ei fidele consilium, vt ipse non exiret cum eis ad prælium, vt non extingueretur lucerna Israel. 2. *Regum* 12. Discretum & fidele consilium dederunt Paulo quidam de Azia ne federet in theatro. *Actior.* 19. Fidelitas seruanda est in promissis, vt homo ex pacto id quod liberè promittit obseruet fideliter: sicut Raab fideliter se habuit cum exploratoribus quos saluare promissit. *Iosue* cap. 2. Iosue etiam fi-

deli-

deliter se habuit erga eam, saluando eam, sicut exploratores promiserant. *Ios 6.* Quamuis Gabonitæ fefellissent Josue & populum eius; tamen Josue & populus eius iuramenta & pacta facta cum eis fideliter seruauerunt, contra hostes eos fideliter defendendo. *70. 9.*

CAPVT L.

De Filijs erudiendis.

*Filii instruendi sunt à parentibus,
Cum reuerentia Deum timere,
Summâ decentiâ, mala cauere.
Cum complacentia, mores habere.*

Filii instruendi sunt & erudiendi. Primo ante omnia, diligendo Deum & reuerendo: quod si non faciunt, pereunt mala morte. Nam quia filius mulieris Israelitæ de viro Ægyptio fuerat male instructus (sicut pluries tales spurii mali sunt, quia non bene à parentibus instruuntur) primus blasphemauit Deum; qui postea fuit à populo de præcepto Domini lapidatus. *Leuit. 24.* Præcepit Dominus filiis Israel, vt docerent filios suos magna quæ fecerat eis, vt eum magis honorarent, vt habetur *Deuter. 10.* Sollicitus erat Job de filijs suis, ne forte Deum offenderet. Ideo pro eis quotidie sacrificium offerebat: omnibus parentibus in exemplum. *Job. 10.* Mater septem fratrum mirabiliter instruebat eos in his quæ Dei erant. 2.

Mach.

Mach.
di sunt
crepab
de sup
tri & m
guebat
Quare
puit fil
I. Regu
pter pa
à Dom
fuit co
fuit à fi
& doc
ut Dau
lium f
regnar
pore d
Nam
bia E
te, vt h
bent in
tur, vt
tes Sar
gere m
liam, &
18. *Qu*
runt e
Matha
ducen
libus i

Machab. 7. Filii instruendi, corrigēdi & increpan-
di sunt de vitiis quæ committunt. Sic Jacob in-
crepabat Joseph filium suum reuelantem somnia,
de superbia & ambitione, per quam videbatur pa-
tri & matri & fratribus dominari. *Genes. 33.* Ar-
guebat Iacob filios suos de negligentia, dicens:
Quare negligitis. Genes 42. Quia Heli male corri-
puit filios suos, ipsi & ipse grauiter sunt puniti.
1. Regum 4. Contumax filius & superbus, qui pro-
pter patris monita non dimisit peccata, præcipitur
à Domino lapidari. *Deuter. 21.* Adonias, quia non
fuit correptus à patre, volens superbe regnare,
fuit à fratre occisus. *3. Regum 2* Filii erudiendi sunt,
& docendi bonos mores, & operari virtutes. Sic-
ut David appropinquans ad mortem, instruxit fi-
lium suum Salomonem de regimine bono, quia
regnare debebat. *1. Paralip. 28.* Et *Regum 2* In tem-
pore debet pater instruere filium vt bene agat.
Nam Tobias docuit filium suum ab infantia. *To-
bia 1* Et postea in iuuentute *Tob. 4.* Postea in mor-
te, vt habetur *Tob. ultimo.* Parentes multum de-
bent instruere filias, quando matrimonio tradun-
tur, vt bene in omnibus se habeant. Sicut paren-
tes Saræ monuerunt eam honorare socrum, dili-
gere maritum, gubernare domum, & regere fami-
liam, & seipsam irreprehensibilem exhibere. *Tobia*
18. Quia parentes Susannæ fuerunt iusti, & erudie-
runt eam, ipsa noluit adulterio cōsentire. *Dani. 13.*
Mathathias instruxit filios suos, dās vnum ex eis in
ducem, & alium in consiliatorem, omnibus nobi-
libus in exemplum. *1. Mach. 2.*

CAPVT LI.

De Fortitudine bona.

Fortes & strenui debent esse viri potentes ad succurrendum;

Parevientes, ad offerendum:

Bella gerentes ad confringendum:

Bella regentes, ad acuendum:

Praeuientes, ad inuadendum:

Se munientes, ad resistendum:

Et patientes, ad sustinendum.

TALIS fuit fortitudo Abrahæ, qui audiens esse captum Loth, assumptis trecentis vernaculis, succurrit ei, & debellauit quatuor reges, & liberauit Loth, & reduxit eum cum tota sua substantia, & populum Sodomorum. *Genes. cap. 14.* Saul fortiter & viriliter succurrit viris Iabes Galaad obfessis, & liberauit eos, vt habetur *1. Regum cap. 11.* Ioiada strenuè eripuit regem de manu Athaliae, succurrens Ioas paruulo electo per eum à regno, & ipsum in regem regni perditì coronauit, vt habetur *4. Regum. 11. & 2. Paralip. cap. 24.* Fortem strenuum & audacem reddit hominem puritas conscientiae, & ad dicendum & agendum securum. Sic Iacob timens iurgium, dicit ad Laban: *Quam ob culpam, &c.* vt habetur *Genes. 31.* Propter veritatem Iacob, cui femur emarcuit, luctanticum angelo, dicit angelus ei: Si contra Deum fortis

fortis fuisti quanto magis contra homines præualeas? *Genes. 31.* Moyses purus & innocens auctor, & constanter stetit coram Pharaone, arguens eum. *Exod. cap. 5. & seq.* Iudith quia puram & bonam intentionem habebat, contra Holofernem strenuè fecit. *Iudith. cap. 12. & 13.* Fortes sunt bellatores in prælijs, & viriliter & strenue bellantes, & maxime instum bellum. Sic Phinees cum duodecim millibus pugnatorum Madianitas, & præter homines & mulieres qui occisi sunt, triginta duo millia virginum duxit in prædam, nec aliquis e suis est mortuus. *Num. 31.* De Caleph dicitur, quod ita fortis erat ad bellandum, in octuagesimo anno, sicut fuerat in vigesimo, quando fuerat explorator. *Iosue cap. 14.* Gedeon fortissimus in trecentis viris, maximum populum viriliter superauit. Dixerat enim ei angelus: Dominus tecum virorum fortissime. *Jud. 6.* Et post hoc, in illa fortitudine liberauit Israel. *Iudic. cap. 8.* Vnus formidolosus dissipat totum exercitum. Ideo dicit Gedeon: Qui formidolosus est reuertatur. *Iudic. cap. 7.* Samson multa fortia superauit contra Philistæos. *Iudic. 15. & 16.*

Dauid fortiter superauit leonem & vrsulum in eremo, & Goliath. *1. Regum 17.* Forte licet desperati fuerunt duodecim pueri ex parte Dauid, & duodecim ex parte Isboseth. *2. Regum 2.* Viriliter percussit Iehu duos reges, Joram & Ochoziam, & filios Achab, vt habetur *4. Regum 9. & 10.* Fortem reddunt exercitum confortationes Principum &

pum & Ducum exercitus. Ideo Caleph & Iosue viriliter confortauerunt populum, dicentes: Ascendamus & possideamus terram. *Numer. cap. 13.* Moyles dixit ad Iosue: Confortare, & esto robustus, tu introduces populum. *Deuteron 27.* Pergens Iosue ad bellum contra plures reges, erat in fronte exercitus, confortans alios sequentes: regibus & principibus in exemplum. *Ios 8.* Captis quinque regibus, dixit Iosue principibus: *Ponite pedes super colla regum, & nolite timere. Ios. 9.* Ayoth princeps confortauit populum, dicens: *Sequimini me, tradidit Dominus inimicos nostros in manibus nostris. Iudic. 3.* Iudas Machabæus hortabatur milites suos, dicens: *Estote fortes in bello. 1. Machab. 4. & 2. Machab. 8. 10. & 11.* Fortis & audax debet esse vir bellator ad præueniendum. Nam, secundum Tullium, Melius est præuenire quam præuiniri. Magnum enim habet auantagium, qui dat primos ictus. Sic peruenit Dauid cum vno milite ad castra Saul, & abstulit sceptrum scyphum & hastam eius. *1. Regum 26.* Jonathas cum solo armigero intrauit in Philistæos, & per eum filij Israel victoriam habuerunt, vt habetur *1. Regum 14.* Tres milites Dauid intrauerunt in castra Philistinorum, & diuiserunt eos. *2. Regum 23.* Iudas Machabæus viriliter transiit Iordanem & irruit in hostes suos. *1. Machab. 5.* Eleazar audacter irruit in elephantem & occidit, licet ipse sit postea mortuus. *1. Mach 5.* Machabæus & socii more leonum irruentes in hostes, occiderunt multitudinem inimicorum

cornu
strenu
quand
cesseru
rueren
bant, &
micis.
Holof
ei. Iuda
thias a
chab. 2.
uerfari
est cons
pessio. T
fornac
eripere
gratia d
sic de a

Fort
Ad
Adm
Ad a

F
viro
culis ex

corum 2. *Machab.* 11. Fortis est nihilominus & strenuus qui strenue & valenter resistit, licet aliquando præueniatur. Ideo filij Israel armati recesserunt de terra Ægypti, vt se ab insequentibus tuerentur. *Exod.* 13. Filij Israel vna manu edificabant, & alia tenebant gladium, vt resisterent inimicis. *Neem.* 4. Audientes filii Israel potentiam Holofernus, viriliter parauerunt se ad resistendum ei. *Judith.* 4. Magnam fortitudinem habuit Marathias ad resistendum hostibus Iudæorum. 1. *Machab.* 2. Fortitudo perfectissima est tolerantia aduersariorum. Vnde dicit Philosophus: *Fortitudo est considerata periculorum susceptio & laborum perpessio.* Tali fortitudine apud Deum tolerauerunt fornacem pueri dicentes regi: Deus potest nos eripere de camino ignis. *Dan.* 3. Stephanus plenus gratia & fortitudine, viriliter sustinuit lapides; & sic de alijs martyribus.

CAPVT LII.

De Fortitudine mulierum.

*Fortes sunt aliquando mulieres;
Ad virorum liberationem;
Aduersorum tolerationem,
Ad animorum demonstrationem.*

FORTES inuentæ sunt mulieres ad saluandum viros, in sacra Scriptura, & aliquando se periculis exponentes. Nam Delbora sic sua fortitudi-

ne populum liberavit cum iudicaret Israel, quod Barach noluit exercitum ducere, ipsa consulente, nisi ipsa iret cum eo. *Iudicum* 4. Viriliter salvavit Abigail virum suum à morte & dissipatione. *1. Regum* 25. Magno periculo exposuit Hester se, ut populum liberaret à lata sententia. *Hester*. 6. Judith fuit in magnis periculis, ut Holofernem occideret, & populum liberaret. *Judith*. 13. Fortes etiam inuentæ sunt mulieres ad sustinendum aduersa. Ideo dixit Boos ad Ruth, quæ erat vidua de sua terra egressa. Scit omnis populus mulierem esse virtutis. *Ruth*. 3. Graue improperium sustinuit Sara filia Raguelis ab ancilla, nec ei respondens: *Tob*. 3. Mulier mater filiorum septem, fuit valde fortiter tormentata, sustinendo duplicia in filiis & etiam in seipsa. *2. Machab*. 7. In passione filij Maria fuit fortissima; quia stans iuxta crucem, gladius passionis eius ipsius animam pertransiuit, secundum vaticinium Simeonis, ut habetur *Luce* 2. *Ioan*. 19. Fortem facit mulierem & audacem amor inflammans, ita ut calefacta igne amoris, nec paueat quidquid occurrat, vnde inuentæ sunt mulieres, quæ ardore filiorum succensæ leonibus, qui filios rapuerunt, occurrisse leguntur. Sic magna fuit Magdalensæ fortitudo & audacia, quæ à morte CHRISTI succensa, in passione Iudæos armatos & crudelissimos non expauit, toriens ad sepulchrum veniens vallatum custodibus recedentibusque discipulis, non recedebat, audacter etiam dicens; Domine, si tu sustulisti eam, dicito

dicito
cap. 2

For
Ac
In
pe

For
&
pone
forti
noce
est o
tuit o
Mul
perfe
perfe
tos la
male
quad
nec o
Alto
la. se
labo
gnat
dom

dicito mihi, ubi posuisti eum, vt habetur *Ioanni*
cap. 20.

CAPVT LIII.

De Fortitudine mala.

*Fortes sunt homines mali,
 Ad offendendam innocentiam,
 Inferendam violentiam,
 Postponendam reuerentiam.*

Fortes sunt mali ad nocendum innocentibus;
 & eis antequam noceāt se multis periculis ex-
 ponentes, qui postea sine pessimo terminant. Sic
 fortis fuit Cain, quando insurrexit in fratrem in-
 nocentem & occidit eum: sed ipse postea similiter
 est occisus. *Genes. 4.* Abimelech multum labora-
 uit occidendo 70. fratres suos innocentes. *Jud. 9.*
 Multis periculis & laboribus exposuit se Saul
 persequendo Dauid; sed nequitiam sui animi non
 perfecit, vt dicitur *1. Regum 18.* Similiter Saul mul-
 tos labores assumpsit, & periculis se exposuit, &
 male seruiuit. *2. Regum 15. 16. & 17.* Plures quam
 quadraginta Iudæi vouerunt non comedere, do-
 nec occiderent Apostolum Paulum innocentem.
Actor. cap. 23. Fortes sunt mali ad mouenda bel-
 la. se multis periculis exponentes. Nam multum
 laborauerunt illi quatuos Reges, qui post ma-
 gnā stragem hominum debellauerunt regē So-
 domorū, & Loth in captiuitatē ducebant. *Gen. 24.*

Terras multas perambulauit & deuastauit Holofernes, multa bella procurans & mouens; tamen vna mulier decapitauit eum antequam completet desiderium suum. *Iuduh per totum.* De hac matetia require plura *cap. 42.* Fortes sunt mali homines volendo se contra Deum erigere & opera diuina minuere. Ideo Ieroboam multum laborauit, vt posset populum à domo Dauid & à cultura Dei abducere. 3. *Regum 12.* Antiochus multum laborem sustinuit vt cultum Dei destrueret in Iudæa; & tandem depauperatus & confusus in terra aliena miserabiliter est defunctus. 2. *Machab. 9.* Non solum prudentiores, sed & feruentiores sunt filij huius sæculi filiis lucis. *Luc. 16.* Nam aliis dormientibus discipulis, Iudas tractans prodicionem Christi, solícite vigilabat. *Matth. 26.* Principes Sacerdotum multa solícitudine fatigati sunt, vt nomen Christi possent extinguere. Nam custodes sepulchri corruerunt pecunia. *Matth. 27.* Et discipulos eius incarcerationunt, & præceperunt ne in nomine Iesu loquerentur. *Actor. 4.*

CAPVT LIV.

De Grátis agendis Deo.

Grates sunt reddenda;

Pro beneficiorum receptione gratifica,

Periculorum euasione mirifica,

Inimicorum ciectione magnifica,

Pro

Pro
Pro
Pro

GR
à Deo
cia qu
nus lib
mino,
nes. 32
missa,
multis
Domi
Dan. 2
cijs fib
1. Cor
tribus
gratia
termis
1. The
pro li
bula
liorum
ceder
guinn
libera
mus I
cebat
Scrip

Pro filiorum adoptione califica,

Pro infirmorum sanatione deifica,

Pro ciborum assumptione pacifica.

GRates sunt agendæ & reddendæ Deo generaliter pro multitudine beneficiorum, quæ à Deo recepimus; ideo Jacob post multa beneficia quæ à Deo abundanter receperat, ditatus, plenus liberis & omnibus bonis, gratias agebat Domino, dicens: *Domine memor sum omnium, &c. Genes. 32.* Audiens David multa beneficia sibi promissa, gratias humiliter egit. *2. Reg. 7.* Daniel de multis beneficiis quæ à Deo acceperat, benedixit Dominum, dicens: *Sit nomen Domini benedictum. Dan. 2.* Paulus Apost. gratias agebat pro beneficijs sibi à Deo collatis, dicens: *Gratias ago Deo meo. 1. Corinth. 1.* Item gratias agebat pro beneficijs fratribus collatis, & omnes homines ad agendas gratias inducebat, dicens: *Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Ephes. 5. & 1. Thes. 5.* Gratiæ reddendæ sunt Deo singulariter pro liberatione & euasione periculorum & tribulationum; ideo voluit Dominus vt tribulatio filiorum Israel de seruitute Pharaonis nunquam recederet ab eorum memoria, dicens: *Eru quasi signum in manu tua. Exod. 13.* Postquam filij Israel liberati sunt, transito mari rubro, dixerunt: *Cantemus Domino gloriose. Exod. 15.* Tres pueri benedicebant Deum, de ignis incendio liberati. *Dan. 3.* Scripserunt Iudæi & populus Aristobulo de ma-

J 3 . gnis

134 DE GRATIIS AGENDIS DEO

gnis periculis liberati. 2. *Machab. 1.* Gratia red-
denda sunt Deo pro triumphis & victorijs ini-
micorum, quas diuina bonitate obtinuerunt, id-
eo post mirabilem victoriam habitam à filiis Is-
rael obtulerunt Domino dona. *Numer. 31.* Simi-
liter post victoriam de Sisara, Barach & Delhora
Domino gratias eecinerunt. *Iud. 4.* Habita victo-
ria & mundato templo per Iudam Machabæum,
benedixerunt in cœlum. 1. *Machab. 4.* Victo &
debellato Timotheo similiter per Judam in hym-
nis & confessionibus benedicebant. 2. *Mach. 10.*
Gratias referendæ sunt Deo pro impetratione si-
ue redemptione filiorum bonorum. Sic laudauit
Dominum Anna pro gratia quam accepit, ablato
sterilitatis opprobrio. 1. *Reg. 2.* De Salomone dici-
tur: *Benedictus Dominus, qui dedit David filium sa-
pientissimum. 3. Reg. 5.* Post conceptionem filij Dei
in se, B. Matia Virgo laudauit Dominum, dicens;
Magnificat anima mea Dominum, &c. Luc. 1. Nato
Ioanne, Zacharias laudauit Dominum, dicens: *Be-
nedictus Dominus Deus Israel, &c. Luc. 1.* Gratias de-
bet homo agere pro sanitate à Deo recepta, vel in
se vel in alio. Nam cum Tobias recuperasset vi-
sum, ipse & vxor eius & nati glorificabant Deum,
Tob. 11. Turbar videntes paralyticum curatum à
Domino glorificabant Dominum qui dedit talem
potentiam, &c. *Matth. 9. Marc. 2.* Post vitam & sa-
larem adolescenti aditam, accepit omnes timor
& glorificabant Deum. *Luc. 7.* Vnus de decem le-
prosis, conuersus est cum magna voce ma-
gnificans

gnifica-
tro sur-
Ait. 3. C
ctu qu
vitam
plo Ch
aurem
parat
suam, &
fecit C
dovol
in cœl
iam la
qui no
stolor
requa
ration
stia, &
genda
qui a
nus s

gnificās Dominum. *Luc. 22.* Claudus sanatus à Petro surrexit, & ambulans, & exiliens, laudans Deū. *Act. 3.* Gratias referre debēt homines Deo pro victu quem Dominus concessit eis ad sustinendam vitam corporalem. Sicut Religiosi faciunt, exemplo Christi & omnium Apostolorum. Debemus autem Deum laudare ante assumptionem cibi qui parat nobis escas, & omni carni aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Sic fecit Christus ante multiplicationem panū, quando voluit turbam pascere in deserto; qui suspexit in cælum gratias agens. *Matth. 14.* Post cœnam etiam laudare debemus Deum, & gratias referre, qui nos satiauit & pavit, exemplo Christi & Apostolorum, qui post cœnam dixerunt hymnum antequam exirent in montem. *Matth. 26.* In præparatione spiritualis & angelici cibi, scilicet. Eucharistiæ, & in eius consecratione & communione agendæ sunt Deo magnæ gratiæ, exemplo Christi, qui accepit panem in sanctas & venerabiles manus suas, & gratias agens, benedixit. *Matth. 26.*

CAPVT LV.

De Gratitude seruanda homini.

*Gratus debet esse homo,
Liberantibus operose,
Dona dantibus generose,
Declarantibus seriose,*

*Amicantibus gratioſe,
Laborantibus virtuoſe,*

GRatus debet eſſe homo ei qui eum de aliquo periculo liberauit, vel in aliqua tribulatione iunxit. Sic gratus fuit Abraham rex Sodomorum, qui liberauit eum & populum ſuum de præda quatuor Regum, offerens ei omnia ſpolia; ſed ille liberalis nihil voluit recipere. *Genef. 14.* Quia Moyses liberauit filios Iethro Sacerdotis, fuit ei gratus. *Exod. 2.* Bene remunerauit Iofue Raab, quæ liberauerat exploratores ab hoſtibus. *Iofue 6.* Cum Gedeon liberaſſet populum, gratus populus dixit: *Dominare tu nobis. Jud. 8. cap.* Tobias gratus fuit Raphaeli, qui liberauerat eum à cæcitate, vxorem à dæmonio, & filium à deuoratione piſcis, offerens ei multa: quia hominem credebat eum eſſe. *Tob. 12.* Naam liberatus à lepra, multa dona obtulit Helifco, licet ipſe tenueret. *4. Reg. 5.* Gratus debet eſſe homo laboranti & fatigato in eius ſeruitio ei retribuendo vt decet: ideo Abraham oblata à Rege Sodomorum, licet per ſe tanquam liberalis reſpuerat, voluit tamen vt ſocii partem prædæ haberent, qui ſecum pro eo fatigati fuerant. *Genef. 14.* Dicit Laban ad Iacob: *Nam quia frater meus es ſeruiſ mihi gratis. Genef. 29.* Regratiatus eſt Dauid ſeruis & viris Iabes, qui laborauerant ad ſepeliendum Saul, dicens: *Benedicti vos a Domino, qui feciſtis miſericordiam hanc cum domino veſtro Saul & ſepeliſtis eum. 2. Reg. 2.* Helias aſcen-

ſurus.

surus in paradysum remunerauit Heliseum , qui
 seruierat ei 4. Reg. 2. Gratus debet homo esse illis
 à quibus recepit dona vel bona, cui semper obli-
 gatus est, si non retribuit ; ideo Laban videns io-
 calia quæ seruus Abraham dederat Rebeckæ sorori
 suæ , dixit ei : *Ingrederere benedicte Domine, cur foris
 stas? Et preparauit ei conuiuium Genes. 24.* Quia re-
 gina Saba multa dederat Salomoni , retribuit ei
 Salomon, sicut gratus. 3. Reg. 10. Helias propter
 beneficia recepta à vidua , eius filium à morte sus-
 citauit. 3. Reg. 17. Heliseus bene remunerauit mu-
 lierem Sunamitem, apud quam transire & habi-
 tare consueuerat, impetrans ei filium & suscitans.
 4. Reg. 4. Plene recognoscebat Paulus collata be-
 neficia, dicens : *Sicut angelum Dei recepistis me. Ga-
 lat. 4.* Grati debent esse homines multum instru-
 ctoribus & doctoribus. Quia vt commentator
 ait : *Patribus Et Doctoribus non possumus reddere æ-
 qualia, nec possumus esse nimis grati.* Sic Pharaο mul-
 tum fuit gratus Ioseph , qui cum visionē & inter-
 pretationem docuit, & in agendis consuluit : quē
 Pharaο magnifice sublimauit. Genes. 41. Nabu-
 chodonosor & Balthasar bene retribuerunt Da-
 nieli pro eruditione eorum & interpretatione
 visionum & somniorum. Dan. 2. Et Gratus de-
 bet esse homo amicis & hæredibus eorum ; ideo
 quia Cyneus amicus fuerat & bene se habuerat
 de filiis Israel, pepercerat ei Saul. 1. Reg. 15. Dicit
 Dauid ad Abimelech, cuius pater fuerat mortuus :
pro eo mane mecum, qui quaesierit animam tuam, qua-

*res meam. 1. Reg. 22. Retribuit Dauid gratiam Mil-
phiboseth pro gratia & amicitia patris, vt dicitur
1. Regum 9.*

CAPVT LVI.

De Gula & Ebrietate.

*Gula vitium solet
Inducere tentationes,
Generum adducere pollutiones,
Mentis inducere cœcationes,
Iuris deducere subuersiones,
Cordis perducere durationes,
Necis prœducere occasiones.*

GULÆ vitium in tentatione obtinet primum
locū. Nam quia comedere & bibere sunt de
necessitate naturæ, diabolus ibi laqueum tenta-
tionis abscondit, vbi necessitatem esse ostendit.
Sic enim vitio gulæ primum hominem in paradi-
so tentauit, imò & vicit. *Genes. 3.* Prima tentatio fi-
liorum Israel fuit de potu, secunda de cibo. *Exod.*
16. & 17. Volens diabolus Saluatorem experiri,
prius ipsum de gula quam de alio vitio tētauit vel
tentari permisit. *Matth. 4.* Gulæ vitium incen-
dit & luxuriam nutrit. Ideo venter & genitalia
sunt propinqua; eoque venter mero æstuans faci-
le despumat in libidinem. Hinc est quod Loth qui
in Sodomis bonus fuit, inebriatus, cum propriis
filiabus peccauit, & duplicem incestū commisit.

Genes.

Genes. 19. In cuius figura dictum est: *Spiritus immū-*
dius. id est, luxuria, *habitat in sepulchris*, id est, in ho-
 minibus gulosis. Iuxta illud *Psalm. Sepulchrū pa-*
tens est guttur eorum. Et dæmones petierūt in por-
 cos intrare, id est, tentatione luxuriæ, in gulosos.
Luc. 8. Marc. 5. Gulæ vitium hominem infatuat &
 demērat, ita ut seipsum & quicquid facere debet
 non cognoscat. Nam Noe qui erat vir perfectus,
 inebriatus sic dementatus est, ut postposita omni
 verecundia denudatus iaceret. *Gen. 9.* Satis stultus
 & demens factus est Esau qui propter lentis edu-
 lium, vendidit primogeniturā fratri suo, *Gen. 25.* In
 quæstione trium sapientum de fortitudine, dixit
 vnus: *Vinum praualeat omnibus qui bibunt illud.* præ-
 ualet, id est, mutādo sapientē in stultum. *3. Esd. 3.* In
 Esaia dicitur: *Absorpti sunt à vino,* scil. propter ebrie-
 tatē, ut dicitur *Esa. 28.* Gulæ vitium deordinat ho-
 minem in omnibus, scil. in ludis, in verbis, in acti-
 bus, & in omnibus operibus malis. Ideo sedit po-
 pulus manducare & bibere, & surrexerunt lude-
 re. *Exod. 32.* In epulis homines fiunt loquaciores,
 & inordinate audaciores; ideo Sichemita inter
 epulas & pocula maledicebant Abimelech. *Jud. 9.*
 De inordinato populo dicitur: *Comederunt & sa-*
turati & impinguati sunt, & prouocauerunt te, scili-
 cet propter inordinationes suas. *Neem. 9.* De inor-
 dinatione gulosorum dicitur: Vocauit Deus ad fle-
 tum & ad planctum. Et ecce gaudium & lætitiā,
 occidere vitulos, iugulare arietes, bibere vinū, &
 cōedere carnes. Comedamus & bibamus: cras, n.
 morie-

moriemur. *Esa. 22.* Propter inordinationes filiorum suorum in commellationibus & in epulis Iob offerebat quotidie holocausta *Iob. 1.* Propter inordinata verba in epulis dicta, diues epulo cruciabatur in lingua. *Luc. 16.* Gulæ vitium etsi detestabile est in omnibus hominibus, in clericis tamen & religiosis est magis detestandum; ideo dixit Dominus ad aron: *Vinum & omne quod inebriat non bibetis tu & filii tui, quando intrabitis tabernaculum. Leuit. 10. Numer. 16.* Filij Heli Sacerdotis qui in tabernaculo seruiebant, nolebant accipere carnes coctas in sacrificijs, sed crudas, vt lautius suæ cupiditati præpararent. *1. Reg. 2.* Religiosi & Clerici qui habent circa diuina obsequia sedulo deservire attendere debent ad discipulos, qui post cœnam inertes erant, & oculi eorum erant grauati à somno, vt non possent cū Domino vna hora in oratione solummodo vigilare. *Matth. 26.* Gulæ vitium multoties causa vel occasio est mortis. Nam iuxta sapientis sententiam: *Per crapulam multi perierunt.* Vnde Philistæis epulantibus & lætantibus, domus cecidit super eos. *Iud. 16.* Amon in conuiuio temulentus fuit ab Absalone occisus *2. Reg. 13.* Comedit Jonathas modicum mellis contra præceptum patris, & fuit condemnatus ad mortem; sed populus ipsum liberauit. *1. Regum 14.* Benadab rex Syriæ temulentus, per Principum prouinciarum pueros ad mortem fugatus est *3. Reg. 20.* Filiis Iob vrescentibus & bibentibus vinum, domus cecidit super eos, & oppressit

pressit eos. *Iob. 1.* Propter ebrietatem Holofernis, Iudith habuit oportunitatem ad eum occidendum. *Judith 12.* Reuersus Amon à conuiuio lætus, statim fuit cum duabus filiabus & cum decem filijs occisus. *Hester. 9.* Fecit Ptolemeus conuiuium Simoni, & eum cum duobus filijs interfecit. *1. Machab. ult.* In conuiuio natalis Herodis regis fuit innocens sanctus Ioannes Baptista propter veritatem miserrime decollatus, vt habetur. *Marc. 6. Matth. 14.*

CAPVT LVII.

De Homicidio & occasione.

Homicidia committuntur,
Ab inuidentium iniquitate,
A defendentium nobilitate,
A superbientium sublimitate,
A lasciuientium carnalitate,
A decipientium seueritate,
Ex retinentium iniquitate,
Sed delinquentium poenam pensate.

Homicidium proceditaliquando ex inuidia, quia videt aliquis illum cui inuidet prospere, occidit eum ne prosperet amplius. Sicut Cain motus inuidia fratrem suum occidit. *Genes. 4.* Tanta erat affectio Saul ad occidendum Dauid, propter inuidiam quam habebat in eum, vt ipsum nó valens

242 DE HOMICIDIO ET OCCASO

valens occidere, occiderit Abimelech, quia contra fortauerat David, & occidit similiter alios Sacerdotes cum mulieribus & paruulis eorundem. *1. Reg. 22.* Judæi occiderunt Saluatorem, solum morti inuidia. Sciebat enim Pilatus quod solum propter inuidiam tradidissent eum. *Matth. 27.* Homicidium fit aliquando propter defensionem suam vel aliorum; sic Moyses occidit Ægyptium calumniantem Hebræum, vt defenderet fratrem suum. *Exod. 2.* Aliquando occidit homo aliquem propter defensionem patriæ vel gentis suæ. Sic David occidit Goliath propter defensionem populi sui Israhel, cui ille plurimum insultabat, vt habetur *1. Reg. 17.* Occidit Abner Asahel persequentem se ad occidendum, nec volentem à persecutione desistere. *2. Reg. 2.* Homicidia aliquando committuntur propter superbiam & ambitionem dominij. Sicut Abimelech occidit septuaginta fratres suos, vt ipse solus dominium obtineret. *Judic. 9.* Zambri occidit Elam dominum suum temulentum, vt regnaret post eum. *3. Reg. 16.* Athalia tanta libidine exarsit dominandi, vt omne semen regium interfecerit. *4. Reg. 11.* Sellus cogitauit contra Zachariam dominum suum, & interfecit eum, vt regnaret post eum. *4. Reg. 15.* Ptolemæus occidit Alexandrum regem, vt regnum quod desiderauerat possideret. *1. Machab. 11.* Homicidia fiunt sæpe propter luxuriam, propter quam causam tam in Sacra Scriptura, quam in antiquorum gestis multi leguntur occisi. Nam propter luxuriam Sichem

them
tre & p
Genes. 3.
xata lu
David
fidelen
pter lu
salone
quia v
nis sen
~~exerce~~
missis
uid, cu
cidit e
Amas
culari
dir. 3.
duos f
eius d
tea à S
lemæ
duobu
quo co
tur 1.
do ius
rum
Salma
ration
accep
Matth

chem deflorans Dinam filiam Iacob, ipse cum pa-
 tre & populo ab ipsis Dinæ fratribus est occisus.
Genes. 34. Occasione vxoris Leuitæ crudeliter ve-
 xatæ luxuria, occisa est maxima multitudo *Iud. 20.*
 Dauid vt liberius cum Bethabea vacaret libidini,
 fidelem militem occidifecit. *2. Reg. 11.* Amon pro-
 pter luxuriam quam exercuit in Thamar, ab Ab-
 salone in conuiuio est occisus. *2. Reg. 13.* Adonias,
 quia vxorem patris perijt in vxorem, fuit Salomo-
 nis sententia occisus. *3. Reg. 2.* Homicidia multa
 exercent proditores, & proditorie. Sicut Joab
 missis nuncijs, vt Abner rediret pacifice ad Da-
 uid, cum loqueretur ei, percussit in inguine, & oc-
 cidit eum. *2. Reg. 3.* Item Joab continens mentum
 Amasæ salutans eum, & quasi desiderans eum of-
 culari percussit eum latenter & proditorie occi-
 dit. *2. Regum 20.* Occidit Triphon Ionathan &
 duos filios eius, cum recepit pro liberatione
 eius duos filios obsides, & triginta talenta argen-
 tea à Simone fratre suo, *1. Machab. cap. 42.* Pto-
 lemæus fecit conuiuium Simoni Sacerdoti &
 duobus filijs eius, quasi volens eos honorare; in
 quo conuiuio eos proditorie interfecit, vt habe-
 tur *1. Machab. cap. ultimo.* Homicidium si aliquan-
 do iuste, cum occiduntur homines ex iustitia, eo-
 rum exigentibus culpis. Nam quia Zebee &
 Salmana occiderunt fratrem Gedeonis, iuste &
 rationabiliter sunt ab eo occisi. Quia omnis qui
 acceperit gladium gladio peribit. *Iudic. cap. 8.*
Matth. 26. Iuste fecit Dauid occidi adolescentem,
 quia

qui Saul Dominum suum se dixerat occidisse. 2. *Reg.* 1. Quia Ioab occiderat duos viros proditorie, scilicet Abner & Amasam, ipsum iustissimus Salomon mandauit occidi. 3. *Reg.* 2. Duo senes pessimi qui Susannam condemnauerunt ad mortem, iussi fuerunt à populo lapidari. *Dan.* 13. Ananias & Sapphira Domino mentientes, Dei & Petri sententia sunt occisi. *Act.* 5. Homicidium valde Deo displicet, qui inter omnia vitia ipsum legitur grauiter puniuisse. Nam homicidium Cain puniuit acerbè, & tamen adhuc non erat prohibitum lege scripturæ. *Genes.* 4. Vnde ut ostenderet Dominus quod ipse homicidium abhorreret, & homo etiam abhorreere deberet, sub figuræ velamine carnem cum sanguine prohibuit comedi. *Leuit.* 9. Homicidia in animam sunt & corpore. Ideo dicebat Rebecca, timens ne Esau occideret Iacob: *Cur orbabor vtroq; filio vno die?* vno scilicet anima, alio in corpore. *Genes.* 27. Tantum offenditur Deus innoxium sanguinem effundendo, quod voluit ne ut Dauid, qui sanguinem innoxium effuderat, sed Salomon templum ei ædificaret, quod & Salomon fecit. 3. *Reg.* 7. Quia Ioas fecit Zachariam iniuste occidi, grauiter fuit punitus à Domino, quia diuina permissione est occisus, nec in sepulchro regio est sepultus. 2. *Paralip.* 24. Vnde dicit quidam sanctissimus Doctor, hortans & admonens quemlibet homicidam ut pœniteat: O homicida quid fecisti? si totum orbem terræ combussisses, cœlum destruxisses, paradysum spoliales; Deum non in tantum

tur-

turbasse
Domini
guinem
nem qu
pœniten

Homo
Eis lo
Eisp
Cura
Non
Fru
Pœna

Homo
quendo
honora
rexit de
eam sup
ter ali
norem h
templo
Domus
lam spel
nolite
tiation

eurbasses, quam quod fudisti sanguinem pro quo Dominus noster IESVS CHRISTVS suum sanguinem roseum effudit. Interemisti enim hominem quem Deus viuificauit. Couertere & age pœnitentiam; & erit tibi gratia à Deo.

CAPVT LVIII.

De Honore parentum.

*Honorare debemus parentes,
Eis loquendo cum reuerentia,
Eis parcendo cum obedientia,
Curam gerendo in indigentia,
Non efficiendo tristes tacentia,
Fructum querendo ex complacentia,
Pœnam timendo de negligentia.*

Honorare debet homo parentes, eis exhibendo reuerentiam, scilicet reuerenter loquendo & reuerenter assurgendo. Sic Salomon honorauit Bersabee matrem suam: quia ipse surrexit de solio suo in occursum matris, & posuit eam super sedem suam. 3. Reg. 2. Tobias iustus inter alia quæ dedit filio documēta, & hoc fuit: *Honorem habe matri tuæ. Tob. 4.* Expellens Iesus de templo vendentes & ementes dixit: *Scriptum est, Domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Luc. 19. Et Matth. 21.* Et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis: vos autem fecistis, &c. Volens Christus

K

osten-

dere quod patrem in miraculis & in omnibus honorabat, dixit eis qui eum accusabant quod haberet dæmoniū: *Ego honorifico Patrem meum. Ioan. 8.* Omnia opera quæ faciebat Iesus attribuebat Patri; ostendens quomodo Pater debebat honorari, *Ioan. 8.* Honorare debet homo patrem & matrem in præceptis, insuper & in omnibus obsequendo: quia non obedientes, malam incurrunt sententiam; ideo filii Heli, quia non obedierunt patri vt desisterent à malis, diuinam sententiam grauissime incurrerunt. *1. Reg. 2.* Ionathas, quia nō obediuit præcepto patris, scilicet contra eius mādātum modicum mellis comedit, mortis sententiam incurrit. *1. Regum 14.* Puer Iesus ascendens in Nazareth cum parentibus, erat subditus illis. *Luc. 2.* Obedire debent filij parentibus, scita eorum voluntate, etiam dato quod verbis non exprimūt; ideo Iesus sciens matri displicere, quod vinum in nuprijs non haberetur, aquam in vinum mutauit. Nam tantum dixit mater: *vinum non habent. Ioan.* 2. Honorare debemus parentes de ipsis in vita & in morte habendo curam, & in necessitatibus eis subueniendo. Ideo Dauid in magna necessitate existens, curam de parentibus habuit, & ipsos regi Moab diligentius commendauit. *1. Reg. 22.* Tobias senior dixit filio suo: *Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli cum honoribus: matrem tuam honorabis omnibus diebus vite tua.* Omnibus filijs in exemplum. *Tob 4.* Pendens Christus in cruce, matrem suam dilecto discipulo commenda-

mēdauit
ipsa gen
habetur
sanctus
matrem
bera sua
vinculat
res in nu
possum
set malu
men vo
patre, ne
cebat:
eum. Gen
tris, ad
Beniam
te in om
quod lu
uit verb
ben dic
ducam
cum sup
ait: No
puero;
Genes. ca
pter fru
præcep
tibus,
præcep
nora pa

médauit. Ex quo patet quantam sollicitudinem de ipsa gerebat qui de ea in tali articulo cogitabat, vt habetur *Ioan. 19.* Nota hic exemplum quod dicit sanctus Augustinus de quadam filia, quæ nutriuic matrem in carcere, præbens ei singulis diebus vbera sua. Propter quam charitatem rex matrem vinculatam liberauit. Honorare debemus parentes in nullo eos contristando, nec eos in quantum possumus, contristari sinendo. Nam licet Esau esset malus & fratrem suum vellet occidere, non tamen volebat hoc perpetrare viuente matre vel patre, ne contristaret eum, scilicet patrem, sed dicebat: *Veniet dies luctus Patris mei, & interficiam eum. Genes. 27.* Timens Iudas contristationem patris, ad magnam pœnam se obtulit, cum dixit de Benjamin: Si non reduxero eum tibi, reus ero in te in omni tempore. *Genes. cap. 43.* Videns Iacob quod Iudas non patiebatur eum tristari, acquieuit verbis eius, qui non acquieuerat verbis Ruben dicentis: duos filios meos occide, si non reducam eum tibi, vt habetur *Genes. cap. 43.* Iuda cum supplicaret Ioseph, vt remitteret Benjamin, ait: Non possum redire ad patrem meum absente puero; ne calamitatis Patris mei existam testis. *Genes. cap. 44.* Honorare debemus parentes, propter fructum consequendum. Nam alicui alij præcepto *De v s* non adiunxit præmiũ seruantibus, & pœnam non seruantibus, nisi solum præcepto de honore parentum. Vnde ait: *Honora patrem & matrem, vt sis longæuus super ter-*

ram. Et sequitur: Qui maledixerit patri vel matri, sit ille maledictus & morte moriatur. Exod. cap. 20 & II. Quia Sem & Iaphet patrem denudatum honorauerunt, ideo eius benedictionem acceperunt. Genes. 9. Benedictio autem patris magnæ reputationis erat, quando Esau & Iacob pro ea taliter contendebant. Genes. 27. Quia Cham patrem non honorauit, sed derisit, eius maledictionem incurrit. Genes. 9. Ad Ruben dicit Iacob: Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui Genes. 49. Honorare debemus parentes, vt durum diuinum iudicium fugiamus, & eius ultionem, quam in præsentibus parentes non honorantibus præparauit. Præcepit enim Dominus per Moysen: Si genuerit quispiam filium contumacem proteruum, & c. lapidibus obruet eum populus. Deut. 21. Absalon pessime persecutus est patrem suum: ideo fuit morte pessima interemptus. 2. Regum 18. Dno filij Senacherib occiderunt eum, sed neuter eorum regnauit. 4. Regum 9.

CAPVT LIX.

De Humilitate.

*Humiliare nos debemus,
In petitione diuinorum,
Famulatione dominorum,
Gubernatione subditorum,
In responsione iurgiorum,*

In

*Inrel
Exult
Reput
Cum
Per re
Christi*

HV
qu
ham De
ad Dom
sum ego.
angelo
in Man
cum 5. E
do ante
Quand
uid se l
plinant
excusau
Magna
adorau
turio h
dignus,
ægrota
& Mat
accessi
liari d
& eis
ad Ag

*In religione clericorum,
Exultatione pramiorum,
Reputatione minorum,
Cum despectione laudatorum,
Per remissionem peccatorum,
Christi sanctione exemplorum.*

Humiliare debemus nos Deo in oratione, loquendo humiliter & seruiendo. Sic Abraham Deo humiliter loquebatur, dicens: *Loquar ad Dominum Deum meum, quoniam cinis & pulvis sum ego. Genes. 18.* Gedeon humiliter locutus est angelo à Deo misso, dicens: *Familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei. Iudicum 5.* Dauid coram Deo humiliter se habuit, quando ante eius arcam ludendo saltauit, 2. Regum 5. Quando Nathan venit ad Dauid ex parte Dei, Dauid se humiliter habuit ad eum. 2. Reg. 12. Discipulante Domino populum, Dauid humiliter se excusauit, dicens: *Ego sum qui peccaui. Regum 24.* Magna humilitas fuit in Magis, qui procidentes adorauerunt puerum in praesepio. *Matth. 2.* Centurio humiliando se Deo dicit: *Domine non sum dignus, &c.* Fecit se dignum recipere gratiam pro aegrotante seruo quā à Christo postulabat. *Matth. 8.* Mater filiorum Zebedæi, precatura pro filiis, accessit humiliter & adorauit. *Matth. 20.* Humiliari debet homo coram dominis temporalibus, & eis seruire & respondere; ideo dixit angelus ad Agar: *Revertere ad domum tuam, & humiliare*

domina tua. Gen. 16. Multum humiliavit se David contra Saul dominum suum, cū debebat esse eius gener, dicens: *Quid ego sum, & quæ est domus mea, ut fiam gener regis, &c. 1. Reg. 18.* Similiter cum Saul persequeretur eum, multum se humiliavit, dicēs: *Cur persequeris pulcem vinum. 1. Reg. 26.* Mibhibo-feth inique accusatus regi à seruo, iniuste exheredatus à Domino, humiliter loquebatur. *2. Regum 16. & 19.* Humiles debent esse prælati, non ambitione prælationibus inhærendo vel se ingerendo, sed humiliter excusando, ac cum subditis humiliter conuersando; ideo humiliter se quinquies Moyses excusauit antequam vellet ducatum populi accipere: ad vltimum, volente Domino, accepit. *Exod. 4.* Non debent prælati totum sibi velle superbe, sed alijs humiliter partem dare; ideo Moyses licet ducatum à Domino haberet, tamen rogauit Hobab vt secum iret, & populi ductor esset. *Numer. 10.* Non debent negotia de suo capite facere, sed humiliter requirere consilium subditorum. Nam licet Moyses sic familiariter loqueretur cum Domino, tamen consilium lethro consulentis sibi fideliter, non despexit. *Exod. 18.* Quātum debeant homines prælationem respuere, patet in Gedeone; qui licet electus, noluit tamen populo dominari. *Iudic. 8.* Non debent velle Prælati salutationes hominum inferiorum & genuflexiones ante se sustinere, & adorari vt Deus. Nam cum Petrus adoraretur à Cornelio, ait: *Surge, quia ego homo sum.* Similiter fecit Paulus & Barnabas,

A. Flor.

A. Flor. c.
cūlibet re
tiam, *M.*
ciat furor
humiliter
eius. *Gen.*
Saul quæ
Si Roboa
decem pa
ceps qui
ptus ab i
1. Quia
verbis C
catellum
nitatem
Quæren
ligeretur
scis quia
ter: amo
giosi præ
ligiolon
stament
debent
les & h
sum dign
bent de
Ego vo
1. Del
dum, q
regum

Astor. cap. 10. & 14. Humiliter debent homines
cuiuslibet responderc. Quia, iuxta Sapientis senten-
tiam, *Mollis responsio frangit iram: sermo durus sus-*
ciat furorem. Nam quia Iacob loquens cum Esau
humiliter respondebat, ideo compescuit iram
eius. *Genes. 33.* Vnde humiliter respondit Dauid ad
Saul quando debuit fieri gener ipsius. *1. Regum 18.*
Si Roboam humiliter respondisset, nequaquam
decem partes populi perdidisset. *3. Regum 12.* Prin-
ceps quinquagenarius terrius non est consum-
ptus ab igne, quia humiliter loquebatur. *4. Regum*
1. Quia mulier Chanaanæ respondit humiliter
verbis Christi quæ aspera videbantur, asserens se
catellum, de micis mensæ Domini capientem, sa-
nitatem integram filiæ procurauit. *Math. cap. 15.*
Querente Domino à Petro, vtrum plus alijs di-
ligeret? respondit humiliter, dicens: *Domine, tu*
sus quia amo te. Non dixit, plus alijs, sed humili-
ter: amo te. *Joan. 20.* Humiles debent esse Reli-
giosi præ cæteris gentibus, exemplo aliorum Re-
ligiosorum & Eremitarum noui & veteris Te-
stamenti, scilicet Eliæ & Ioannis Baptistæ; ideo
debent Religiosi de se humiliter sentire & se vi-
les & humiles reputare. Sic Ioannes dicebat: *Non*
sum dignus soluere corrigiam, &c. *Ioan. 1.* Item de-
bent de se humiliter loqui. Sic Ioannes dicebat:
Ego vox clamantis in deserto. vt habetur *Ioann. cap.*
1. Debent non pompaticè, sed humiliter in-
dui; quia qui mollibus induuntur in domibus
regum sunt. In cuius figura sanctus Ioannes

erat indutus de pilis camelorum *Matth. 3.* Vnde Augustinus in Regula dicit: *Non sit notabilis habitus vester.* Super quo verbo dicit Hugo de S. Victore: *Non enim tenera vestis, sed munditia mentis ornatum facit Clericum.* Vnde Gregorius: *Si cultus vestium subtilium peccatum non esset, nequaquam sermo diuinitatis tam vigilanter expresisset, dicens: quod dives ille qui purpura fuit indutus apud inferos torqueretur.* ut habetur *Luc. 16.* De Helia similiter, qui erat accinctus zona pellicea circa lumbos eius. *4. Regum 1.* Item debent humiliter & non laute palci, ut murmurent in deserto cum filijs Israel dicētibz: *Vtinam mortui essemus in terra Egypti quando sedebamus super ollas carniū.* Sed ipsi sint contenti victu tenui, cum Joanne, cuius cibi erāt locustæ & mel sylvestre. *Matth. 3.* Helia etiam in cuius figura angelus solum panem subcinericiū ministravit. *3. Reg. 9.* Debent etiam victum humiliter quærere, nec ex superbia verecundari mendicare: cum talis seruus Dei à vidua Sareptana buccellam panis humiliter postulauit. *3. Reg. 17.* Item debent humiliter habitare, non in altis domibus & excelsis palatijs, sed in locis solitarijs & desertis; ideo habitauit Ioannes in deserto. *Luc. 3.* Humiliantes se Domino humiliter, exaltātur, iuxta Saluatoris sententiam: *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* In cuius figura Saul qui quærebat asinas, fuit à Domino super regnum Israel exaltatus. *1. Reg. 9.* Veniens Heliseus ad Iordanem, primo percussit aquas nihil dicens, & non est diuisa, quia

quia super
uocauit
Helia d
cere incl
filij Israe
& fueru
per trigi
a populo
Christo
cium A
misit. v
humilit
dicens:
in nonis
mo qua
Salomo
omnibus
batur fi
cet ma
fratribz
pheta
pheta,
iustus
virgin
Ioanes
diceba
1. Hu
bona
gloria
stus p

quia superbe agebat. Secundo nomen Helix inuocauit humiliter, & sic exaltatus est; quia spiritū Helix duplicem habuit, propheta fuit, & mira facere inchoauit, vt habetur 4. Reg. 2. Dispersi sunt filij Israel per Holofernem & humiliauerunt se, & fuerunt per victoriam exaltati in tantum quod per triginta dies vix collecta sunt spolia Assyriorū a populo Israel. *Judith. 15.* Petro dicente humiliter Christo: *Exi a me quia peccator sum ego*, ex hoc officium Apostolatus ipsi Dominus benigne commisit, vt habetur *Luc. cap. 5.* Optimam regulam humilitatis & exaltationis suæ ostendit Saluator, dicens: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nonisimo. Luca cap. 14.* Humiliari debet homo quantumcunque magnus, iuxta sententiam Salomonis, qui ait: *Quanto maior es humilia te in omnibus.* Ideo Hester magna humilitate abominabatur figuram & signa superbix. *ibid. 4.* Dauid licet magnus & in regem vnctus, tamen victualia fratribus humiliter deferebat. *1. Regum 17.* Propheta magnus Hieremias, ex utero vocatus Propheta, dicebat: *Nescio loqui. Hierem. 1.* Ioseph vir iustus & castus, reputans se indignum coniugio virginis, voluit eam occulte dimittere. *Matth. 1.* Ioānes cum per sanctitatem crederetur Christus, dicebat: *Non sum dignus soluere corrigiam, &c. Ioan. 1.* Humiles debent esse homines quando aliqua bona faciunt, vt non velint inde ventum vanæ gloriæ, vel ab hominibus collaudari. Nam Christus publica sua miracula prohibebat dici, vt etiam

iam patet in leproso mundato. *Matth. 8.* Et de duobus cæcis liberatis, *Matth. 9.* Et de furdo & muto sanato. *Marc. 7.* Et similiter de transfiguratione *Matth. 17.* Ad fugiendam iactantiam & vanam gloriam de bonis quæ nos agimus, & ad habendam humilitatem, multum valere exemplum de superbo Pharisæo, & de humili publicano. *Luc. 18.* Petrus loquens humiliter de claudo sanato. Sibi quicquam attribuere noluit. *Act. 3.* Humilitas bonis meretur indulgentiam peccatorum; nō solum autem bonis, sed etiam malis. Exemplum. Nam Achab nequissimus, imponens sibi pœnam debitam pro peccatis, humiliatus est, & Deus ei pœnam temperavit. *3. Reg. 21.* Roboam & Principes eius humiliati sunt, & Dominus mutavit sententiam per Prophetam suum. *1. Paral. 12.* Ezechias humiliatus est; idcirco non venit ira Dei in diebus eius. *2. Paral. 19.* Nabuchodonosor humiliatus, recognovit statum suum, & reductus est ad statum pristinum. *Dan. 4.* Quia viri Niniuitæ humiliati sunt, non est eorum ciuitas subuersa. *Ion. 3.* Magdalena, quia ad pedes Christi humiliter accessit, peccatorum veniam humiliter impetrauit. *Luc. 7.* Humilitatis exemplum de Christo debemus suscipere in triplici suo statu, scil. Natiuitatis, Vitæ, & Mortis. In natiuitate fuit humilis; quia concipi voluit in ciuitate parua, scil. Nazareth; vnde dixit Nathanael. A Nazareth poterit aliquid boni esse. *Ioan. 1.* Item quia de humili matre *Luc. 1.* Respexit humilitatem in humili loco collocando se, sc. in præsepio

seprio. *L.*
do hum
quia de
re autem
lima. Ca
terrena
ma, in im
Econtra
vulnera
ctus, à d
debuere
nia pate
do Deu
sub hum
phræm
figurati
cit, & c.
nit? S
bat? S
non era
Deus,
Maria
adorab
bat? si
erat ho
quis re
quis es
dieban
non er
cibus.

.8. Et de
furdo &
nsfigura-
am & va-
& ad ha-
templum
ano. Luc.
nate, sibi
ililas bo-
nō solam
m. Nam
am debi-
ipœnam
ipes eius
tentiam
s humi-
bus eius.
s, recog-
tum pri-
iati sunt,
gdalena,
peccato-
Humi-
uscipere
& Mor-
pi voluit
Natha-
e. Ioan. I.
it humi-
in præ-
seprio

seprio. *Luc. 2.* De humilitate autē Christi quomo-
do humiliter vixit, humiliter docuit, nūc emitto:
quia de hoc plena sunt omnia Euangelia. De mor-
te autem Christi notandum est, quod fuit humil-
lima. Caruit enim ijs quę superbi quærunt, scilicet
terrena affluentia, mundana sapientia, populari fa-
ma, inimicorū victoria, numerositate amicorum.
Econtra fuit Christus vestibus spoliatus, in carne
vulneratus, insipiens reputatus, corporaliter vi-
ctus, à discipulis derelictus, ab his qui amici esse
debuerunt acriter afflictus, & crucifixus. Hęc om-
nia patent. *Matth. 27. Luc. 23. & Ioan. 19.* Quomo-
do Deus omnipotens suam Deitatem abcondit
sub humanitate, patet ex hoc, prout pulchre E-
phrām deducit in quodā sermone de Christi trans-
figuratione, vbi Christum Deum & hominem di-
cit, &c. *Si non erat Deus, Gabriel quem Deum voca-
uit? Si non erat homo, Maria quem in ventre gesta-
bat? Si non erat Deus Elizabeth quem salutabat? Si
non erat homo, in praesepe quis iacebat? si non erat
Deus, angeli quem glorificabant? si non erat homo,
Maria quem lactabat? si non erat Deus Magi quem
adorabant? si non erat homo, Ioseph quem circumcide-
bat? si non erat Deus, columba quem testabatur? si non
erat homo, Ioannes quem baptizabat? si non erat Deus,
quis relaxabat peccatam? si non erat homo, in deserto
quis esuriebat? si non erat Deus, mare & venti cui obe-
diebant? si non erat homo, in naui quis dormiebat? si
non erat Deus, mortuos quis suscitabat? si nō erat homo,
cibos quis sumebat? si non erat Deus, latroni regnum*
quis

quis dabit? si non erat homo, in cruce qui pendebat? si non erat Deus, Sol lucem propter quem tenebat? si non erat homo, in sepulchro quis iacebat? si non erat Deus, die tertia quis resurgebat? si non erat homo, Thomas quem palpabat? si non erat Deus, in cælum quomodo ascendebat? Patet ergo quod Christus fuit Deus & homo, ex substantia Patris ante secula natus, omnia implens, omnia continens, equalis per omnia Patri in substantia, ex ipso & cum ipso sempiternus. Nam in se suscepit humanam naturam creator ac Dominus omnium creaturarum, & suam Gloriosissimam Deitatem velavit ac humanavit, sua humilitate, nobis in exemplum ut ita faciamus, & cum eo aternaliter gaudere valeamus.

CAPUT LX.

De Iactantia & Gloriatione.

Iactatores consueverunt alios despiciere detrahendo:

Pompis se perficere extollendo,

Sic Deum abicere obloquendo,

In factis deficere abdicendo.

Iactatores aliorum facta & personas despiciunt & seipsos extollunt. sic Gaal dicebat: *Quis est Abimelech, & qua est Sichem ut seruiamus ei? utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, quasi diceret: Ego magna facerem. Iudicum 9.* Granda verba dixit Rapsaces ex parte regis Assyrio-

rum, despiciens regem Iuda, & regem Ægypti, & extollens Dominum suum & seipsum. 3. *Regum* 18. Contra iactantes se & ceteros despicientes ponit Christus parabolam de publicano humili & de Phariseo superbo, exaltante se, & deprimēte alios, dicens: *Domine, non sum sicut ceteri hominum, raptores, adulteri*: Peior tamen erat omni homine: *Luc.* 18. Despiciebant Pharisei cæcum illuminatum, dicentes: *In peccatis natus es, & doces nos.* *Ioan.* 9. Arroganter ait Pilatus Christo: *Nescis quia potestatem habeo crucifigere te & dimittere te.* *Ioan.* 19. Iactatores pompæ & ex superbia magna loquuntur, sed homo sapiens de quibus iactare posset, tacet. Sic Samson inermis interfecit leonem, volens ostendere suam probitatem. *Iudicum* 14. Stultum est se iactare de futuris contingentibus. Nam Adonias eleuabatur, dicens: *Ego regnabo*: & postea non regnavit. 3. *Regum* 1. Vnde Philosophus: *de futuris contingentibus non est determinata veritas*, Benadab rex Syria pompose locutus est regi Israel per nuncios suos; cui bene responsum est, vt dicitur 3. *Regum* 20. Amon superbus pompose iactauit se quod solus cum regina pranderet; qui fuit postea suspensio condemnatus, vt dicitur *Hester* 5, & 7. Nabuchodonosor in aula deambulans, dicebat cum superbia: *Nonne est hæc ciuitas quam ædificauit mihi?* & cætera verba iactatoria. *Daniel.* 4. Quantumcunque humiliantur superbi se iactare non desinunt. Sicut Antiochus turpiter fatigatus superbe se iactabat. 2. *Ma-*
chab.

chab. 5. Iactatores non solum supra homines se extollunt; sed etiam supra Deum. Ideo dicitur de Lucifero angelo, qui dicebat in corde suo: *In cœlum ascendam, supra astra exaltabo solum meum*, qui postea confusus & turpiter cecidit. *Esa. 14.* Nabuchodonosor dicit sociis Danielis: *Quis est Deus qui eripiat vos de manu mea.* *Daniel. 3.* Dicentibus Iudæis: *Est Deus potens in cœlo qui iussit celebrare diem septimum.* Respondit Nicanor: *Et ego potens in terra qui impero sumi arma.* *2. Machab. 5.* Qui se sic iactant, semper mentiuntur, & imitantur diabolum, qui se iactabat plura possidere quam Deus, dicens Christo: *Hæc omnia dabo tibi si cadens adoraveris me.* *Matth. 4.* Secundum vero Lucam, se iactavit, dicens: *Hæc mihi tradita sunt, & cui volo, dabo illa.* *Luc. 4.* Iactatores multa dicunt & pauca faciunt, imò ut plurimum confunduntur & deficient. Iuxta illud poeticum: *Sæpe minus faciunt homines qui magnaminiuntur.* Sic Goliath se iactans, inuitabat alios ad singulare certamen, qui fuit à puero superatus. *1. Regum 17.* Holofernes iactabat se coram Achior quod ipsum occisurus & filios Israel superaturus esset: qui postea fuit à femina interfectus. *Iudith 6 & 13.* Dixit Seron: *Faciam mihi nomen, & delebo Judam:* & ipse fuit postea debellatus. *1. Machab. 3.* Demetrius superba verba misit ad Ionathan, sed cito male ipsi successit, *1. Machab. 10.* Nicanor iactavit se daturum pro vno talento nonaginta mancipia Iudæorum, sed ipse succubuit. *2. Machab. 8.* Petrus iactanter se obtulit

eum Chr
ter nega

De

Idolol
Terrio
Callia
Malig
Tum
Iniqu

I Dolol
Præla
Moyses
Fac nobi
rimens p
tilem, qu
tuo Josu
Domini
suorum,
facit hor
tia muli
cum fili
cia sua:
Num. 2
vel mal

eum Christo mori, qui eum ad vocem foeminae
ter negauit. *Math. 26.*

CAPVT LXI.

De Idololatria & idolorum cul-
tura.

*Idololatrare facit homines,
Timiditas vel absentia Prælatorum,
Calliditas & adharentia lasciuorum,
Malignitas & complacentia sociorum,
Tumiditas & excellentia superborum:
Iniquitas & conscientia reproborum.*

Idololatrare facit homines aliquando absentia
Prælatorum. Tales fuerunt filij Israel; quia dum
Moyses esset in monte, interim dixerunt ad Aaron:
Fac nobis deos qui præcedant nos Qui pusillanimus,
timens populi insultum, fecit eis vitulum confla-
tilem, quem ipsi adorare coeperunt. *Exod. 32.* Mor-
tuo Josue, filij Israel fecerunt malum in conspectu
Domini, & deleuerunt Dominum Deum patrum
suorum, & idolis seruierunt. *Indic. 2.* Idololatrare
facit homines luxuria & inordinata concupiscen-
tia mulierum. Nam fornicatus est populus Israel
cum filiabus Moab, quæ vocauerunt illos ad sacrifi-
cia sua: & illi comederunt & adorauerunt idola sua.
Num. 25. Idololatrare facit homines mala societas
vel malum exemplum: videtur in aliis qui male egerunt.

NON

Non enim suffecit Achab regi Israel, vt ambularet in peccatis Ieroboam, sed insuper feruinit Baal, & adorauit eum. 3. *Regum* 16. Ahas rex Iuda ambulauit in vijs regum Israel, insuper & filium suum consecrauit, transferens per ignem, vt habetur 3. *Regum* 16. Translatis filijs Israel in Syrios, collocatae sunt diuersae gentes, in ciuitatibus Samariae: & vnaquaeque fecit Deum suum iuxta consuetudinem gentium, 4. *Regum* 17. Idololatrare facit homines superbia eorum qui se reputant aequales vel maiores Deo. Sic Holofernes iratus contra Achior qui commendabat potentiam Dei Hebraeorum, dixit, se esse ostensurum quod non esset Deus, nisi Nabuchodonosor. *Iudith* 6. Darius rex Persarum praecipit, vt nullus peteret aliquid ab aliquo deo intra triginta dies, nisi ab ipso, tanquam se, sicut Deum ostenderet potentem. *Dan* 6. Nabuchodonosor fecit statuam auream, & praecipit superbe vt omnes gentes adorarent ipsam *Dan* 3. Idololatrare facit homines malitia propria & peruersitas animi. Sicut Ieroboam excogitato consilio fecit duos vitulos aureos adorari pro Deo, vt habetur 3. *Regum* 12. Aedificauerunt viri Iuda Aras & statuas super colles & subter arbores. 4. *Regum* 17. Confusus Senacherib reuertens est Niniuem; & cum adoraret in templo Dei sui, duo filij eius occiderunt eum. 4. *Regum* 19. Manasses rex Iuda fecit aras Baalim, & adoraue- runt omnem malitiam coeli. 2. *Paral.* 32. Babylo- nij prius adorantes idolum, post eius tubuersio-

nem ador
iussit æd
suillas, vt
chenis, in
uitatem;
ria Dei. A

D
Impat
re
Seruie
Inuide
Irasce
Nescie
Excel

Impat
Ines &
quando
minae su
eius, reco
nem con
dixerun
inter te &
runt iro
Egypto
quod m
impatie

nem adorauerunt Draconem, *Dan. 14.* Antiochus iussit ædificari aras & idola, & immolari carnes suillas, vt patet 1. *Machab. 1.* Manente Paulo Athenis, incitabatur videns idololatrare totam ciuitatem; in quo monetur quilibet dolere de iniuria Dei, *Actor. 17.*

CAPVT LXII.

De Impatentia & murmure.

Impatientes sunt & murmurantes, subiacentes correctionibus dominorum:

Seruientes crapulationibus gulosorum,

Inuidentes consolationibus aliorum,

Irascentes, in implexionibus aduersorum,

Nescientes in instructionibus peritorum:

Excellentes in inuentionibus sublimiorum.

Impatientes sunt serui & subditi ad correptiones & verba dominorum & prælatorum aliquando. Sic Agar non ferens correptionem dominæ suæ quæ affligebatur propter superbiam eius, recessit impatiens, sed est ad angeli monitionem conuersa. *Genes. 16.* Præpositi filiorum Israel dixerunt Moyfi prælato eorum; *Iudicet Dominus inter te & nos. Exod. 5.* Filij Israel impatientes dixerunt ironice Moyfi; *Nunquid non erant sepulchra in Ægypto?* vt habetur *Exod. 14.* Videns populus quod moraretur cum Domino, vt instrueret eos, impatienter dixerunt ad Aaron; *Fac nobis deos qui*

L

pra-

precedat nos. Exod. 32. Ancilla Saræ impatienter ferens increpationem, contumeliose respondit. *Tobia 3.* Impatientes & murmurantes sunt homines gulosi, non volentes pati aliquem defectum escæ & potus. Nam impatiens populus Israel murmurauit propter defectum potus. *Exod. 17.* Murmurauerunt postea tanquam impatientes propter cibum & grauius puniti sunt. *Exod. 15.* Gulosi multa habentes, murmurare non desinunt. Sic filij Israel habentes Manna & coturnices à Domino, adhuc murmurabant, propter ariditatem sitis. *Exod. 17.* Recordabantur filij Israel carniū de Ægypto, sed de miseria & seruitute in qua fuerant non fecerunt aliquam mentionem, de qua à Deo fuerunt liberati. *Exod. 16.* Propter defectum potus & fructuum murmurauerunt ad aquas contradictionis. *Numer. 20.* Impatientes & murmurantes sunt homines inuidi de aliena felicitate: quod Domino multum displicet. Ideo propter murmurationem contra Aaron & Dominum ex inuidia factam egressus est ignis à Domino, & deuorauit extrema castrorum. *Numer. 16.* Discumbente Domino in domo Matthæi, Pharisei inuidi murmurare cœperunt quod cū peccatoribus ināducaret. *Matth. 9. Luc. 5.* Similiter cum discuberes cum Zachæo. *Luc. 19.* Operarij murmurabant aduersus patrem familias, quia largus fuerat non tantum laborantibus tota die, sed & venientibus hora vndecima. *Matth. 20.* Principes sacerdotum audientes pueros cantantes Osanna, indignati sunt.

Luc.

Luc. 19. A
fratris, in
tientes si
quid pati
in damnu
suum dis
laqueo se
filij Iuda
2. *Paral. 1.*
duas suas
aduersus
betur *Act.*
quando
quia hab
recusant
strueret,
tes maxi
ritatem,
phas cor
monstra
in verita
sunt. 2.
luminati
maledix
Stephan
Impatie
queunt
tur. Na
nes imp
tiens su

patienter fe-
ondit. *Tob.*
homines
tum esca-
l murmu-
Murmu-
s propter
5. Gulosi
unt. Sic fi-
à Domi-
atem sitis.
nium de
a fuerant
qua à Deo
ectum po-
quas con-
e murmu-
felicitate:
o propter
minum ex
ino, & de-
Discumbē-
isæi inuidi
ribus mā-
discūberet
rabant ad-
t non tan-
ntibus ho-
dotum au-
gnati sunt,
Luc.

Luc. 19. Matth. 21. Frater filij prodigi inuidēs festo
fratris, indignatus volebat intrare. *Luc. 15.* Impa-
tientes sunt homines iracundi, qui nesciunt ali-
quid patienter pati. Aliquando impatientes sunt
in damnum suum. Sic Achitophel videns consiliū
suum dissipatum, ira & indignatione commotus
laqueo se suspēdit. *2. Reg. 17.* Quia dure locuti sunt
filij Iuda tribus decē iratæ & separatæ sunt ab eis.
2. Paral. 10. & 3. Reg. 12. Græci quia videbant vi-
duas suas in quotidiano ministerio despici, irati
aduersus Hebræos murmurare cœperunt, vt ha-
betur *Actor. 6.* Impatientes sunt aliquando multi,
quando instruuntur, & veritas eis manifestatur:
quia habentes oculos obtenebratos illuminari
recusant. Sic vxor Tobiz, cum eam Tobias in-
strueret, impatienter respondit. *Tob. 2.* Disputan-
tes maxime quando superantur ab ostendente ve-
ritatem, turbantur & impatientes sunt. Sic Eli-
phas conuictus à Job, multa signa impatientiæ
monstrauit. *Iob. 22.* Quia Eleazarus instruebat eos
in veritate, qui eum duxerunt, in iram conuersi
sunt. *2. Machab. 6.* Pharisei audientes cæcum il-
luminatum disputantem & conuincentem eos,
maledixerunt ei. *Joan 9.* Audientes Iudæi verba
Stephani, dissecabantur cordibus suis. *Actor. 7.*
Impatientes sunt homines superbi; qui audire ne-
queunt verba quæ eorum extollentiæ opponun-
tur. Nam cum cessasset loqui Achior, Holofer-
nes impatienter tulit. *Iudith. cap. 5.* Sic fuit impa-
tiens superbus Amon, vt quia Mardocheus non
L 2 adra-

adorabat eum, paruum reputans omnem aliam gloriam, mortem eius & aliorum Iudæorum procurauerit nequiter, *Hester* 3. Nabuchodonosor audiens quod tres pueri eius statuam noluerunt adorare, quam superbe erexerat, in ira & in furore præcepit eos mitti in fornacem ardentem. *Daniel* 3. Herodes rex iratus, audiens quod Christus Rex natus esset, propter superbiam dominandi, pueros in furore mandauit occidi, vt habetur *Matth.* 3.

CAPVT LXIII.

De Ingratitudine beneficiorum.

*Ingratus est homo de beneficiis largienti sponte,
Paris seruitiis, relucenti fronte,
De præcipitiis eruenti prompte,
In amicitia non viuente fonte.*

Ingrati sunt homines Deo, ipsius beneficia obliuioni tradentes, nec de ipsis gratias referentes. Sic filij Israel educti à Domino de seruitute Ægypti fecerunt vitulum aureum, adorantes eundem, vt habetur *Exod.* 32. Cito obliui sunt beneficiorum Dei filij qui fastidiebant Manna & murmurabant. *Numer.* 21. Reprehendit angelus Iudæos ingratos, diuina beneficia recolendo *Iudic.* 2. Sublimauit Deus Ieroboam super decem tribus & ille auertit populum à cultu Dei. *3. Regum* 12. Ingrati sunt aliquando homines seruientibus eis fide-

fideliter i-
do, siue op-
positus pi-
dentibus
Genes. 40.
sibi fideliter
recepta
sæpius ni-
David Vr
Ingratus
magno p-
do destru-
David ha-
eum quæ-
gum 23.
fratricidi-
grauiter
thas viro-
ea aliena-
Dominu-
qui post-
21. Ex de-
runt ing-
tione pu-
secuti. A-
micis ho-
tibus, eis
trarium
uis Dau-
niosum

fideliter in quocunque seruitio, siue ore instruendo, siue operibus seruiendo. Sic ingratus fuit prepositus pincernarum aduersus Joseph, qui succedentibus prosperis sui interpretis est oblitus. *Genes. 40.* Laban multotiens voluit fallere Iacob sibi fideliter seruientem. *Genes. 29.* Multa seruitia receperat à Dauid Saul, & tamen eum occidere sæpius nitebatur. *1. Regum 18.* Valde ingratus fuit Dauid Uriæ, cui tradidit litteras mortis. *2. Reg. 11.* Ingratus est aliquando homo liberanti eum de magno periculo, tales liberati nituntur aliquando destruere liberantes. Nam saluauit & liberauit Dauid habitatores Ceylæ; & tamen in manu Saul eum quærentis occidere tradere voluerunt. *1. Regum 23.* Postquam Dauid condonauit Absaloni fratricidium, & liberauit eum de exilio, ipse eum grauitè persecutus est. *2. Regum 15.* Misit Ionathas viros, qui liberauerunt Demetrium; qui postea alienatus, vexauit eum, *ut habetur 1. Machab. 11.* Dominus vineæ pepercit persequentibus seruos, qui postea eius filium occiderunt. *Luc. 20. Matth. 21.* Ex decem leprosis liberatis à lepra, nouè fuerunt ingrati. *Luc. 17.* Quæstores ingrati de liberatione puellæ à dæmone, sunt postea Paulum persecuti. *Actor. 16.* Ingratus est homo aliquando amicis honorantibus eum, & puro corde diligentibus, eis vel eorum hæredibus retribuendo contrarium. Sic filij Amon pro honore accepto à seruis Dauid ad eos personaliter destinatis, ignominiosum vituperium reddiderunt. *2. Reg. 10.* Valde

ingratus fuit Dauid amicitiae Ionathæ, quando filios hæreditate priuauit. 2. Regum 16. Non est recordatus Joas rex misericordiae & amicitiae quam fecerat ei Ioiada Sacerdos, quando Zachariam eius filium interfecit. 2. Paralip. 24. Heliseus multum honorauerat populum Israel & regem, & tamen iussit eum rex decapitari. 4. Reg. 6.

CAPVT LXIV.

De Inimicitia & odio.

Inimicitia & odium,

Iniquitate acquiritur propendente,

Cupiditate inquiritur propendente,

Malignitate perquiritur inuidente,

Carnalitate exquiritur inuadente,

Auctoritate concipitur arguente,

Cum pietate dimittitur pacifcente.

Inimicitias permittit Deus fieri, & hoc propter peccatum. Peccatum enim causa est inimicitiarum. Vnde Aurelius Augustus dicit: *Peccatum est deformitas, quam Deus detestatur*; iniquitas quam dæmon amplexatur; infirmitas qua totus mundus dissipatur. In cuius signum statim post peccatum primorum parentum posuit Deus inimicitias inter serpentem & mulierem & inter vtriusque semen, vt dicitur Genes. 3. Tres inimicos suscitauit Dominus Salomoni post peccatum, scilicet Razon filiū Cliada, & Adad, & Ieroboam. 3. Reg. 11.

Cum

Cum fl
ram De
5. & seq
eos, sed
casion
ipse en
nibus
tiz mu
tur. N
inimic
pastor
tato. I
inimic
redita
& inte
oritur
fratre
amar
pacifi
quia
eos. A
agere
micu
xuria
& fil
deba
cens
carn
& T
por

Cum filii Israel peccarent & facerent malum coram Domino, insurrexerunt inimici eorum. *Judith. 5. & seqq.* Judæis peccantibus Holofernes obsedit eos, sed penitentes liberati sunt. *Judith. per tot.* Occasione peccati diabolus dicitur inimicus noster: ipse enim est inimicus, qui dormientibus hominibus superseminavit zizaniam. *Matth. 13.* Inimicitia multæ ex cupiditate rerum temporalium oriuntur. Nam inter pastores Abraham & Loth factæ sunt inimicitia propter substantiam. *Gen. 13.* Rixati sunt pastores Getara cum pastoribus Isaac, eo locupletato. Ideo appellavit nomen loci illius, *Puteus ad inimicitias. Gen. 26.* Oderat Esau Iacob propter hereditatem, & dicebat: *Vemet dies lucus patris mei, & interficiam eum. Genes 27.* Inimicitia & odium oritur aliquando, ex invidia. Nam invidentes fratres Ioseph quod à patre cunctis fratribus plus amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui. *Gen. 37.* Ægyptij oderant filios Israel, quia creuerant & multiplicati sunt, & affligebant eos. *Exod. 1.* Videns Saul quod David prudenter ageret & populus eum diligeret, factus est eius inimicus. *1. Regum 18.* Inimicitia magna surgit ex luxuria: Propter deflorationem Dinæ, inter Sichem & filios Iacob inimicitia magna fuit. *Genes 34.* Fudebat apud Samsonem lachrymas vxor eius, dicens: *Odisi me, &c. Jud. 16.* Iudicio Dei fit ut post carnalē amorem sequatur odiū, ut patet in Amon & Thamar eiecta. *2. Reg. 13.* Inimicitias & odium portant aliquando homines mali reprehendentibus

eos & loquentibus veritatem. Nam cum Helias argueret Achab de iniqua morte Naboth, dixit ei Achab; *Num inuenisti me inimicum tibi.* 3. Regum 21. Dixit Achab ad Iosaphat de Michea: *Ego odi eum, quia non prophetat mihi nisi malum.* 3. Regum 22. De hac materia require multum in cap. de Veritate. cap. 135. Inimicitias debet homo fugere, & quantum potest inimicos pacificare, & vt pacem cito inueniat, non nimis offendere. Nam Iephthe pacificatus est cum Galaditis qui expulerunt eum, & pro eis pugnavit. *Iudicum* 11. Duo latrones Rechab & Baana; qui tulerunt caput Isboseth David, inimici ipsius fuerunt, ab eo condemnati, 2. Regum 4. Cognouit Simon quod Triphon in dolo teneret vel peteret argentum vel pueros, iussit tamen dari, ne inimicitia in populo magna fieret. 1. Machab. 13. Reprehendendi sunt qui propter bonas causas nō faciunt pacem cum inimicis, cum propter mortem Domini facti sint amici Herodes & Pilatus, qui fuerunt inimici. *Luc.* 23. Inimicis deuictis diuinā non humana virtute, Deo gratiæ sunt reddendæ. In cuius figura Thou rex audiens, quod Dauid expugnasset Adarezer inimicum suum, misit ad eum filium suum, & gratias egit ei, vt dicitur 1. Paralip. 18. Amputato capite Holoferni, dixit Iudith: *Laudate Deum, qui fecit victoriam, & interfecit inimicum nostrum.* *Judith.* 13. Subuersis Aegyptijs dixit Moyses: *Cantemus Domino gloriose: quia equum & ascensorem proiecit in mare.* *Exod.* 15. Raquel & Anna laudauerunt Deum, qui excluserat ab eis

ab eis
etoria
teria qu

Inter
Op
Hab
Neg
Deb

I Nte
iudi
operat
virtute
peccau
nem h
& me
deret.
promi
mend
reprel
18. Ph
ui: ne
tio eo
xit fin
tione
diuer

ab eis inimicum vexantem. Tob. 8. Machabæi victoria habita, dicunt: *Confusi sunt, &c.* De hac materia quære in cap. de Discordia. cap. 4.

CAPVT LXV.

De Intentione recta in opere.

Intentio in opere facit exterminare si fuerit.

Opus acceptari, si defuerit,

Habet occultari, si latuerit,

Nequit indicari, quid voluerit,

Debet regulari, ne ruerit.

INtentio imponit finem operi, opus de se non iudicatur, sed intentio. Nam vna & eadem operatio facta ad diuersas intentiones, sortitur virtutem & vitium. Vnde Cain occidit Abel, & peccauit, quia ex inuidia fecit & malam intentionem habuit. Genes. 4. Dauid interfecit Goliath, & meruit; quia ex iustitia, & vt populum defenderet. 1. Regum 17. Abraham & Sara riserunt in promissione filij, sed risus fuit Abrahæ commendatus & virtuosus; quia ex lætitia; Saræ vero reprehensibilis, quia ex incredulitate. Genes. 17. & 18. Pharaon dixit, *Peccavi*; Iuda etiam dixit, *Peccavi*; nec tamen veniam meruerunt; quia erat intentio eorum deprauata. Exod. 9. Math. 27. Dauid dixit similiter, & Deus pepercit; quia rectam intentionem habuit. 2. Reg. 12. Non solum idem opus diuersis intentionibus à diuersis personis factum &

virtus & vitium est, sed factum etiam ab eodẽm. Nam Moyses quasi idem dixit & non hæsitauit; & idem postea hæsitans, primo meruit, secundo peccauit, vt habetur *Numer. 20. & Exod 18.* Multiplices intentiones habebant turbæ in sequendo Christum. Nam quidam sequebãtur eum, vt eum nequiter obseruarent: & hi grauiter peccauerunt, vt habetur *Luc. 14.* Quidam vt de panibus eius saturarentur; & hi nec merebantur, nec peccabant. *Joan. 6.* Alij vt sanarentur à languoribus. *Joan. 6.* Alij vt audirent verba eius, & inde ædificarentur: & hi multipliciter merebantur. *Luc. 5.* Diuersitas intentionum in cupiendo Christum videre Zachæum fecit mereri salutem domui suæ. *Luc. 19.* Et latronem demereri Christi responsonem. *Luc. 23.* Intentio & voluntas reputatur pro facto, si possibilitas non affuerit: Nam commendauit Dominus bonam voluntatem Dauid de ædificando templum, licet ipse noluerit quod ædificaretur per eum. *2. Reg. 7.* Herodis intentio quando occidit pueros fuit, quod voluit occidere Christum, licet non potuerit; ideo Christicida vocatur. nam ita peccauit ac si Christum occidisset. *Matth. 2.* Sine causa non dixit Iesus; qui viderit mulierem ad concupiscendã eam iã mæchatus est eã in corde suo. *Matth. 5.* Intentio celatur ab opere, non opus ab intentione; nam Dauid misit ad Vriam vt veniret & quiesceret, non propter eius quietem, sed vt suum peccatum celaret. *2. Reg. 41.* Ornauit se Iudith vti solent se ornare lasciuæ mulieres;

res; sed
mavir
Herod
men e
2. In
nec de
bona v
mo se
ueter
tare a
oppo
Mard
mon c
ctu pr
ueren
duob
rent: a
tamen
cap. 2
lam d
bet h
sustin
nalit
vos h
um.
regu
&c. 4
Mat
cepi
min

res; sed illa ornatio non ex libidine, sed ex maximavirtute patriam defendendi processit. *Iud. 11.* Herodis intentio erat Christum occidere; sed tamen eam sub adorationis pallio abscondit. *Matth. 2.* Intentio hominis in his quæ aguntur ab eo, nec debet nec potest de facili iudicari vtrum sit bona vel mala, maxime in ambiguis; & debet homo semper bonum opus in bonam partem conuertere; nam filij Ruben & Gad ædificauerunt altare ad bonam intentionem, quod filij Israel in oppositum conuerterunt, vt habetur *Ios. 22.* Quia Mardochæus non adorabat Amøn; credebat Amøn quod faceret ex despectu; sed non ex despectu processit, sed quia creaturæ noluit facere reuerentiam creatoris. *Hes. 3.* Prohibuit Dominus duobus cæcis illuminatis ab eo, ne cui hæc dicerent: at illi diffamabant eum in tota terra illa; nec tamen arguuntur transgressores, vt habetur *Matth. cap. 20.* Intentiones habendæ in operibus, regulam dedit Christus, quam scilicet intentionem debet homo habere vel bona faciendo, vel mala sustinendo, (quæ omnia debent referri intentionaliter in ipsum) dicens: *Beati eritis cum oderint vos homines & maledixerint vos propter nomen meum. Gaudete & exultate, &c. Matth. 5.* Similis regula habetur, cum dicitur: *Qui dederit potum, &c. Marc. 9.* Item, *Omnis qui reliquerit domum, &c. Matth. 19.* Eleemosynam dare, ieiunare, orare præcepit Dominus fieri, non intentione placendi hominibus, sed placendi Deo, qui in abscondito videt,

& in

& in abscondito manens iuxta intentionem remuneratur operantem. *Matth. 6.*

CAPVT LXVI.

De Inuidia & Æmulatione.

Inuidia & Æmulatio

Mortis doloribus dat occasionem:

Summis honoribus minorationem

Dat detractoribus oblationem,

Propinquioribus perturbationem,

Dei cultoribus non dat lesionem.

Inuidia occasio est spiritualis & corporalis mortis. Nam, vt scribit Sapiētia: *Inuidia diaboli mors introuit in orbem terrarum*, quia scilicet videns diabolus hominem esse in statu felici, & ad illum locum posse accedere, vnde ipse ceciderat, doluit & tentauit, & vicit, & homo vtriusque sententiam mortis incurrit tunc, vt dicitur *Genes. 3.* Cain motus inuidia Abel fratrem suum occidit: quia eius munera & non sua Dominus accepit. *Genes. 4.* De hac materia quære in *cap. De Homicid. cap. 46.* Non miseris, sed positis in diuitiis & honoribus inuidetur. Nam quia Dominus benedixerat Isaac, & multiplicatus est, ob hoc inuidebant ei Palæstini. *Genes. 26.* Propter honorem quē dabant Palæstini Dauid, canentes percusso Philistæo: Saul percussit mille, & Dauid decem millia, inuidere cœpit Saul, & persequebatur Dauid, i.

Regum

Regum
niel eo
sionem
Sacerd
rari, cla
contra
21. Luc
tum, &
nident
sapien
unt &
quod C
filio su
Reg 17
sacerd
Acto.
Stroph
suis;
extra
Conu
nabat
valen
ad mo
Iudæ
24. D
Etione
quin
dunt
nes. 3
à pat

Regum 18. Videntes satrapæ & principes quod Daniel eos honoribus superabat, quærebant occasionem contra eum, vt dicitur *Dan.* 6. Principes Sacerdotum audientes à pueris Christum honorari, clamantes; *Osanna*, & videntes miracula, sunt contra Christum per inuidiam indignati. *Matth.* 21. *Luca* 19. Audientes Pharisei Lazarum suscitatum, & videntes turbam sequentem Christum, inuidentes collegerunt consilium. *Ioan.* 11. Inuidetur sapientibus & docentibus bona, ab his qui nesciunt & doceri nolunt. Nam videns Achitophel quod Chusi consilium præualeret doctrinæ & consilio suo, inuidia stimulatus laqueo se suspendit, 2. *Reg* 17. Petro & Ioanne loquentibus ad populum, sacerdotes dolebant, quod populum instruerent, *Actor.* 4. Audientes Pharisei verba sapientiæ, quæ Stephanus loquebatur dissecabantur cordibus suis; (quia inuidia inuidus corrumpitur intus & extra) & stridebant dentibus suis in eum. *Actor.* 7. Conuenientibus civibus audire Paulum & Barnabam Iudæi repleti sunt zelo. *Actor.* 13. Inuidi non valentes se aliter sariare, murmurant & detrahunt ad modum canis latrantis. Sic Alcimus proditor Iudæ & Nicanor inuidia detrahebant. 2. *Machab.* 24. De hac materia quære plura in cap. *De Detractione*, cap 39. Inuidi non parcunt propinquis, quin inuideant omnibus, & detrahant, & offendunt Nam Rachel Lyæ sorori suæ inuidebat. *Genes.* 30. Fratres Ioseph inuidebant ei, videtes quod à patre plus amaretur, *Genes.* 37 Maria soror Moyfi & Aaron

& Aaron frater eius in Moysen inuidia moti sunt. *Numer. 12.* Frater filii prodigi videns fratrem suū cum honore receptum indignabatur, ei & noluit intrare. *Luc. 15.* Inuidi in quantum possunt, nituntur impedire bonos, bene operantibus multimode detrahentes. Nam ædificantibus templum, filijs Iuda post reditum de Babylone, gentes inuidentes eis multipliciter inuidebant, & grauissime vexabant eos. *1. Esdr. 4.* Audientes Sanaballat & Tobias quod venisset homo qui quæreretur prosperitatē Israel, contristati & moti sunt contra ædificantes, vt clare habetur *Neem. 4.* Cum ex Atheniensibus multi Iudæi crederent, inuidentes concitauerunt omnes ciues, vt habetur *Actor. 17.* Inuidiam debent fugere boni homines, quātumcunque ab ea aliquando stimulentur; nam cum duo viri prophetarent in castris, Josue quasi inuidens eis (quia mos est discipulorum inuidere doctrinæ aliorum magistrorum) dixit Moysi: Domine mi, perhibe eos; at ille, quid æmularis pro me? nec ad inuidiā prophetantium induci potuit verbis eius, sed desiderabat singulos prophetare, vt dicitur *Numer. 11.* Fugit Joannes Baptista inuidiā; quia cum dicerent ei discipuli sui similiter moti inuidia, quia Christus baptizauit, & turbæ sequebantur eum, Respondit: *In hoc gaudium*

meum impletum est, Ioan.

cap. 3.

CA-

Hyp
Gent
Porn
Den

H
inferre
rorem
decipe
Hiezi
re, vt
menta
nitatib
ens ar
uit, vt
Saluat
mone
sed et
pere.
simul
fecit;
Leger
dam,
detur
catis
res: d

CAPVT LXVII.

De Hypocrisi & Simulatione.

*Hypocrita & simulators,
Gentes decipiunt, bona simulantes,
Porros accipiunt frondes deestantes,
Dentes suscipiunt, mortem comminantes.*

HYPOCRITÆ & simulators intendunt semper suis simulationibus aliquam deceptionem inferre, sicut Amon simulauit se languere, vt sororem suam Thamar ad se venire faceret, vt eam deciperet & opprimeret; quod & fecit. 2. Reg. 13. Hiezi simulauit Dominum suum vestibus indigere, vt Naaman deciperet, & ipse acciperet vestimenta. 4. Reg. 5. Apollonius pacem Iudæis solennitatibus Sabbathum simulauit; & sic eos decipiens arma sumens, multos ex eis nequiter trucidauit, vt dicitur 2. Machab. 5. Pharisei placida verba Saluatori dicebant, volentes eum capere in sermone. Matth. 22. & Marc. 12. Non solum homines, sed etiam ipsum Deum hypocritæ conantur decipere. Et ideo Simon magus reputabat se esse Deum, simulans se volare in aere, quod diabolus modo fecit; quem Petrus turpiter prostrauit, vt patet in Legenda Sanctorum. Legitur & de Simone quodam, qui volebat emere Spiritum Sanctum, vt videtur Act. cap. 8. Hypocritæ cauent sibi de peccatis minoribus; de maioribus vitijs non curantes; de quibus dicit Dominus, quod sunt excolâtes puli-

pulicem, & deglutientes camelum. *Matth. 23.* Pharisei noluerunt intrare in parasceue Pilati prætorium, vt non cõtaminarentur, Christum eadem die occidere non timentes. *Joan. 18.* Archisynagogus volebat Sabbathum custodiri à populo, ne sanitatem reciperet, sed non timebat offendere Deum, detrahendo ei, & populum à bono subtrahendo. *Luc. 24.* Hypocritas punit Dominus maledictionibus, reprehensionibus & flagellis: & sic sunt à Prælatis & à prædicatoribus arguendi. Nam vxori Ieroboam, quæ de viri consilio, mutato habitu, se aliam simulauit prophetam inquirens, Achias Propheta Domini mandato & ipsi & viro multas maledictiones & flagella simul cum nece filij nunciauit. *3. Regum 14.* Nam cum Scriptura diuina generaliter impium detestetur; tamen singulariter hypocritis multipliciter comminatur, dicens: *Va vobis, Matth. 26.* Manifeste hypocrisim Ananiæ & Saphyræ Petrus acriter increpando, puniuit. *Actor. 5.* Elymam magum Paulus grauiter de hypocrisi increpauit. *Actor. 13.*

CAPVT LXVIII.

De Ira Dei contra delinquentes.

Irafcitur Dominus non obsequentibus eius præceptis:

Deum colentibus, aris erectis,

Laudes non canentibus, pro iam receptis,

Se

*Seu ferentibus, rebus ineptis,
Pro praesidentibus, parcat subiectis.*

Iascitur Deus contra non obedientes ei & praecipientis eius. Sed notandum ante omnia, quod secundum Augustinum, 5. *De civitate Dei*, Ira Dei non est perturbatio animi eius, sed iudicium quod irrogatur peccato. Cogitatio vero eius & recognitio mundanorum est immutabilis ratio. Non enim sicut hominem, ita Deum cuiuscunque facti sui poenitet: cuius est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia quam certa praescientia. Sed si non utitur Scriptura talibus verbis, non hoc modo familiari insinuabit omnem gratiam hominum quibus vult esse consultum, ut perterreat superbi- entes, excitet negligentes, exerceat quærentes, & aliat intelligentes; quod non faceret si non se prius inclinaret, & quodammodo descenderet ed iacē- tes. Sic iratus contra Moysen nolentem recipere ducatum populi, quando pluries mandavit ei, *Exod. 4.* Contra Aegyptios nolentes obedire Deo, populum dimittendo iratus est Deus, & misit iram suam. *Exod. 12.* Propter inobedientiam populi & Moysi iratus est Dominus contra eum ad aquas contradictionis. Vnde ipse dixit: *Est mihi Dominus iratus propter vos. Deut. 2.* Filij Israel, quia non obe- dierunt, & tulerunt de anathemate, iratus est Deus. *Ios. 7.* Dixit Iosias; Magnus furor Domini stillavit super nos; quia non custodierunt patres nostri praecepta Domini Dei nostri, 2. *Paralip. 34.* Mul-

178 DE IRA DEI CONTRA DELINQ.

tum debent Christiani iram Dei timere, cum Artaxerxes rex paganus dixerit: *Omnia in nobis secundum legem Dei fiant, ne forte ira Dei exurgat.* 1. *Esd.* 7. Irascitur Deus idololatriis, Deum cœli non adorantibus. Nam iratus est Dominus Salomoni eo quod auersa esset mens eius à Domino; quia deos alienos propter mulierem adorauerat. 3. *Reg.* 9. Propter peccatum idololatriæ iratus est Dominus contra populum Israel; & tradidit eos in manus Azahel regis Syriæ. 4. *Reg.* 13. Propter auguriū & idololatriam irritauerunt Dominum filij Israel; ideo iratus est eis 2. *Paral.* 24. Increduli quasi idololatriæ reputantur super quos descendit ira Dei. Nam qui credit in filium Dei, habet in se vitam æternā: qui autem incredulus est, ira Dei manet super eum. *Ioan.* 3. Irascitur Deus contra ingratos, qui sua beneficia non recognoscentes, peiora mala accumulāt. Sic iratus est contra Amasiani regem Iuda, qui diuino auxilio superauit Idumæos; & attulit deos eorum & adorauit eos. 2. *Paral.* 25. Ezechias non retribuit secundum beneficium Domini; sed eleuauit cor suum contra Dominum, & facta est ira Dei contra Iudam & Israel. 2. *Paral.* 32. Seruus nequā ingratus, cui Dominus tot & tanta dimiserat, noluit miseri conserui. *Matth.* 18. Idcirco iratus Dominus tradidit eum tortoribus, donec quadrātem nouissimum resignaret. Iudæis non recognoscentibus gratiam sanationis infirmorum, quam Christus faciebat infirmis, sed obseruantibus si Sabbatho curaret ut accusarent eum, iratus est Dominus

min
tra in
nir,
Domi
tates
nus co
iratus
gulæ;
dens &
tur: Co
te ad ir
murati
mer. 15
contra
Num. 2
minant
arcam.
& perc
saphat
ei Iehu
catores
Sic irati
quia co
Multū
peccato
Reges te
scandite
lati auer
nibus. S
nus popu

minus super cœcitatē cordis eorū. *Marc. 3.* Contra ingratos inuitatos ad cœnam & nolentes venire, sed persequentes seruos & nuncios, iratus est Dominus; qui perdidit homicidas & eorum ciuitates succendit. *Luc. 20. Matth. 22.* Irascitur Dominus contra peccatores diuersorum vitierum. Sic iratus est contra populum suum propter peccatū gulæ; qui populus æstuabat desiderio carniū, sedens & mærens, *Num. 11.* De gulosis autem dicitur: *Comederunt & saturati sunt, prouocauerunt autē te ad iracundiam. Neem. 9.* Propter peccatum murmurationis egressa est ira à Domino & plaga. *Numer. 15.* Propter vitiū luxuriæ iratus est Dominus contra populum fornicatē cum filiabus Moab. *Num. 25.* Tractantes Eucharistiam indigne, exterminantur irā Dei. Nam Oza quia indigne tetigit arcam Dei vt eam sustentaret, iratus est Dominus, & percussit eum, & mortuus est. *2. Reg. 6.* Quia Iosaphat sociauerat se peccatoribus & Ahab, dixit ei Iehu: Iram Dei meruisti. *2. Paral. 19.* Contra peccatores non loquentes recta, irascitur Dominus. Sic iratus est contra Eliphar & duos socios eius, quia contra Ioab non loquebantur recta. *Ioan ult.* Multū timenda est illa ira quam Dominus ostēdet peccatoribus in die iudicij: de qua dicit Joannes: *Reges terra, &c. dicent mōtibz, cadite super nos, & abscondite nos ab ira agni. Apoc.* Iram Dei debent Prelati auerrere à populo orationibus & obsecrationibus. Sic fecit Moyſes dicens: *Cur irascitur Dominus populo suo? Exod. 32.* Occasione Chore irato

180 DE IRA DEI CONTRA DELINQ.

Domino, dixerunt Moyles & Aaron orantes ad Dominum: *Fortissime Deus spirituum: num uno peccante ira Dei contra omnes deficiet. Numer. 16.* Propter hanc causam constituit Josaphat iudices & principes, id est, Prælatos, dicens eis: *Ostendite fratribus vestris, ut non peccent, ne ira Dei descendat super eos. 2. Paral. 19.*

C A P U T LXIX.

De ira hominis per zelum.

Irafcitur homo bono zelo contra mandata Dei non implentes,

Inordinata vita viuentes:

Cum obstinata mente degentes:

Ut perpetrata sint pœnientes.

IRascuntur Prælati non obedientibus præceptis vel mandatis Ecclesiæ. Sed sciendum est, quod iraper zelum est irasci contra vitia, & non contra homines. Nam, secundum beatum Augustinum: *Sic diligendi sunt homines, ne errores eorum diligantur.* Aliud enim est odisse quod faciunt, & aliud quod facti sunt. Sic Moyles, cum Pharaeo nollet acquiescere præcepto Domini, ut dimitteret populum, exiit ab eo iratus. *Exod. 11.* Præceperat Dominus per Moysen populo, quod nullus dimitteret Manna; quibusdam reternantibus, cum scaturiret vermibus, iratus est Moyles *Exod. 16.* Heliseus iratus est contra Ioab, quia non percussit terram

terram sagitta sicut ei fuerat imperatum. 4. *Regum* 3. Irascuntur hominibus viri & maxime Prælati, quando vident inordinate viuentes, & transgredientes obseruantias, & ceremonias ordinatas. Sic Moyſes reuertens & videns populum inordinate viuentem, ſuo ludentem, & vitulum adorantem, iratus proiecit ad radices montium tabulas & confregit. *Exod.* 32. Cum reuerſus eſt Moyſes, & reperit hircum pro peccato exuſtum, qui debebat comedi, eſt iratus contra Eleazar & Ichamar. *Leuit.* 10. Irascuntur Dei viri contra homines obſtinatos in malo, qui nec admonitionibus nec exhortationibus corriguntur. Sic Moyſes videns obſtinatam rebellionem Chore & complicitium eius, iratus eſt, nihilominus tamen pro eis orauit. *Numer.* 16. Conſiderans Ionathas obſtinatam malitiam patris contra Dauid, ſurrexit à menſa in ira furoris. 1. *Regum* 20. Reſpexit Dominus in ira obſtinatos Iudæos qui obſeruabant eum, & contriſtatus eſt. *Marci* 3 Irascuntur iudices contra reos, vt eos puniant. Quia ſecundum Chryſoſtomum: *Tolle iram, doctrina non proficit, iudicia non procedunt.* Sic audita Dauid parabola à Nathan iratus aduerſus hominem dixit: *Vinit Dominus quia homo mortis eſt.* 2. *Regum* 12. Neemias propter uſuras quas exigebant optimates, iratus increpat eos. *Neem.* 5. Audita ab Heſter querimonia de Amon, Rex Aſuerus ſurrexit de conuiuio iratus *Heſter* cap. 7.

CAPVT LXX.

De Ira hominis per odium.

Iraſcuntur mali ex inuidia ad felicitatem:

Per attrahentia ad iniquitatem,

Ex extollentia ad rapacitatem,

Ex negligentia ad utilitatem,

Ex diſplicitia propter utilitatem.

IRaſcuntur ſolum inuidi propter inuidiam contra innocentes, ſic iratus eſt Cain contra fratrem ſuum Abel, & occidit eum. *Genef. 4.* Audiens Saul commendari Dauid, iratus eſt, & diſplicit ei ſermo. *1. Regum 18.* Inuidi etiam iraſcuntur contra excuſantes illos quibus inuident. Nam cum Ionathas excuſaret Dauid, iratus eſt Saul contra eum, cum iurgio. *1. Regum 20.* Cum audiret Sana-ballath, quod murus Hieruſalem ædificaretur, ex inuidia iratus eſt. *Neem. 4.* Audiens Antiochus prælia & victorias Iudæ Machabæi, iratus eſt. *1. Machab. 3.* Iraſcuntur mali propter bonos quando non poſſunt eos ad malum inducere, vel à bono retrahere, ſic iratus eſt Balach contra Balaam, quia noluit maledicere populo Dei. *Numer. 24.* Irati ſunt magiſtratus Holofernis contra Achior loquentem pro populo Dei volentes occidere eum, ut dicitur *Iud. 5.* Eliu filius Buzites iratus eſt contra Job vere dicentem, ſe iuſtum eſſe, ut dicitur *Job. 32.* Gentes iratæ ſunt, quia filij Iſrael ædificaverunt

uerunt templa & sanctuarium sicut prius. 1. *Machab.* 5. Tortores Eleazari audientes verba constantiæ eius, in iram conuersi sunt. 2. *Machab.* 6. Post constantia verba septem fratrum accensus est Antiochus, & magis defæuit. 2. *Machab.* 7. Irascuntur tyranni superbi contra subditos suos comminiscens causam, vbi non est causa, vt subditos spolient & occidant. Sic iratus est Achab contra Naboth, vt vineam eius auferret; & iniuste fecit eum occidi, seu de consilio Jezabel damnari & lapidari, 3. *Regum* 21. Senacherib fugiens plagam quam intulerat ei Deus iratus, multos ludæos occidit. *Tobie cap.* 1. Holofernes exarsit in iracundiam, audiens quod Iudæi defendere se pararent, *Iudith.* 5. Iratus est Amon contra Mardochæum; quia ei diuinos honores impendere recutabat. *Hester.* 3. Nabuchodonosor in ira magna præcepit sapientes Babylonis occidi, quia nesciebant somnium indicare. *Dan.* 2. Item Nabuchodonosor in ira & furore iussit sibi tres pueros præsentari, & in ignem ardentem mitti, *Dan.* 3. Videns Antiochus quod non posset expugnare Persopolim; iratus est ira magna, 2. *Mach.* 9. Irascuntur mali cōtrainstruentes & consulentes recte. Sic post salubre cōsiliū Helisei Mamam iratus recedebat indignans. 4. *Reg.* 5. Asā iratus est cōtra Hanani Prophetā reprehendentē eū, 2. *Paral.* 16. Ozias rex iratus est contra sacerdotes, & minabatur eis, quia arguebant eū quod adolebat incensum. 2. *Paral.* 26. Dicente Tobia; *videte ne hæc diu furtiuus sit, vxor eius*

irata est. Tob. 2. Principes Iuda irati sunt contra Hieremiam prædicantem veritatem, & incarcerauerunt eum. *Hierem. 38.* Respondente Christo de veritate illis de Nazareth, repleti sunt omnes de synagoga ira. *Luca 4.* Irascuntur videntes & credentes se decipi vel illudi. Sic irati sunt viri de Ephraim; quia separauit eos Amasias ab exercitu suo, vt dicitur *2. Paralip. 25.* Ionas credens se decipi, quia Ninive non erat subuersa, desiccata Heder, iratus est. *Ion. 3.* Iratus est Herodes illusus à Magis, *Matth. 2.*

CAPVT LXXI.

De occultis Dei Iudiciis.

*Iudicium Dei occultum est,
Bonum elicere de indecentibus,
Pœnas aducere, se diligentibus,
Magna subucere, dure regentibus,
Posse deficere, stare credentibus;
Rebenedicere iam pœnitentibus,
Nil potest dicere quis de latentibus.*

Iudicio Dei occulto fit vt aliquando fiant aliqua quæ videntur nobis malefacta, vt inde aliquod bonum eliciatur; quia tunc potuit nobis fieri manifestum; nam sciebat Deus hominem peccaturum, & tamen factus est ab eo peccabilis, cum potuisset impeccabilis fieri; sed quantum bonum occasione illius culpæ sequeretur, scilicet incarnatione

natio filij Dei, non de incarnatione hominis, sed de incarnatione filii Dei. *Gen. 1. & 3.* Vendit onē Ioseph à fratribus suis, consecuta est liberatio Ægypti & circumstantium regionum. *Genes. 41.* Exulauit Moyse de Ægypto, & postea Dei habuit visiones, & fuit princeps populi. *Exod. 2. 3. & seqq.* Iudicio suo occulto permittit Deus aliquando iustos flagellari in mundo, vt si quid habuerint rubiginis, flagelli percussione purgentur. Nam antequam filij Israel educerentur de Ægypto longo tempore affligi & flagellari permisit. *Exod. 12.* Tobias post pia misericordiarū opera in quibus erat sollicitus, lumine est priuatus. *Tob. 2.* Mirabantur & scandalizabantur amici Job iusti, videntes eum taliter flagellari. *Joan. 2.* Prophanatum est per Antiochum venerabile templum Dei: & Dei fidelis populus interfectus. *2. Machab. 9.* Tempore Antiochi multi boni homines interfecti sunt, ex quo Deus elicuit malorum punitionem, & quorundam correptionem, & multorum occisorum merita fuerunt Deo multipliciter augmentata. *2. Machab. 6. & 7.* Iudas & Ionathas & Simon fratres fidelissimi fuerunt mortui. *1. Machab. 12. & 13.* Eleasar vir bonus & senex, & illi septem fratres fuerunt pro lege Dei terribiliter cruciati. *2. Machab. 6. & 7.* Maria purissima Virgo & sanctissima Regina cœli, cum Ioseph & puero Salvatore coacti sunt fugere in Ægyptum propter timorem Herodis. *Matth. 2.* Occisi sunt innocentes ab Herode, sed nunquam tantum profuisset obsequium,

quum quantum profuit odium, *Matth. 2.* Ioannes Baptista sanctitatis exemplum fuit ab Herode nequissimo decollatus. *Matth. 14. Marc. 6.* Ioannes innocens in passione sua passus est ab iniquis diuersa genera tormentorum. *Actor. per tot.* Paulus fuit multipliciter incarcerationatus & iussus, vt à prædicatione cessaret, *Act. 16.* Et tamen hoc factum est voluntate diuina, vt Iudæis multas utilitates efficeret. Nam meritum Pauli excreuit, exempla virtutum reliquit, & melius docuit per opera quàm docuisset per verba. Nec sanctus Paulus tantum profuit prædicando quantum ipse profuit epistolas transmittendo, vt habetur *Actor. 9.* Iudicio Dei fit vt mali indurentur in malo, & exaltentur in mundo ad maiorem eorum confusionem ad pœnam præsentialis vel futuræ. Sic indurari permisit cor Pharaonis, & eum super populum exaltari, vt mirabilem vindictam ostenderet patenter in mari contra eum. *Exod. 14. & 15.* Multa regna permisit Deus ab Holoferne vastari, vt per manum foeminae deijceret eum. *Iudith 13.* Satis permisit Deus prosperari Herodem, qui decollauit Ioannem ad petitionem meretricis & saltatricis puellæ. Nec legimus in Canone de aliquo illorum Deum in præsentiuitionem fecisse; sed reseruauit eos ad futura & grauiora tormenta. *Marc. 6 Matth. 14.* De hac materia quere plura de *Prospernate mūdāna. c. 96.* Iudicio Dei fit aliquādo occulto, vt boni aliquando in diuersa peccata labantur, vt qui se existimat stare, videat ne cadat. Sic nullus pro statu quem

ru q
saper
victor
factur
Moyse
cancer
Num
ciante
ptas,
quand
mino
fecit
à Ryt
gustiu
quod
eius a
mon
mon
men
sima
mino
ad id
rael
tria
rex J
tra v
& be
loru
non
mas

tu quem habet, vel bonum quod facit, debet alia sapere, sed timere. Nam Gedeon post mirabilem victoriam Dei virtute obtentâ fecit Iphod; quod factum est ei & eius domui in ruinam. *Iudith. 8.* Moyses qui totiens populum reconciliauit peccantem, ipse ad aquas contradictionis peccauit. *Num. 20.* Samson à sterili miraculose, angelo nunciante, conceptus, fuit pluries per mulierem deceptus, *Iudic. 16.* Saule non erat in populo melior quando fuit electus; qui factus pessimus, fuit à Domino reprobatus. *1. Reg. 15.* Inter alia mala quæ Saul fecit (quod satis videtur mirabile) S. Samuelem à Rythonissa scæmina suscitari fecit. *1. Reg. 28.* Augustinus tamen dicit in *lib. de Doctrina Christiana*, quod fuit imago Snmuelis, non ipse Samuel, nec eius anima: & talis imago fuit arte sacrilega demonum præsentata. Dauid sanctissimus & Salomon sapientissimus specialiter à Domino commendati. *2. Reg. 7.* Ambo tamen in peccata grauissima corruerunt, *2. Reg. 11.* Ieroboam qui fuit à Domino super decem tribus constitutus, populum ad idololatriam concitauit. *3. Reg. 12.* Iehu rex Israel, qui magno zelo persecutus Baal, ab idololatria Ieroboam non recessit. *4. Regum 10.* Josias rex Juda sanctissimam vitam duxit, qui postea contra voluntatem Dei cum rege Aegypti pugnavit & bellum perdidit. *2. Paralip. 35.* Petrus Apostolorum princeps & caput Ecclesiæ ter Dominum non cognouisse asseruit, ut videtur *Matth. 26.* Thomas qui confidenter dixerat: *Eamus & moriamur*

cum illo, in resurrectione dubitauit. *Ioann.* 20. Ex istis duobus exemplis secutum est, quod Petrus fuerit minor contra peccatores, & quod nullus debet de sua firmitate confidere, & siue cadat siue dubitet, de Dei Omnipotentis misericordia nunquam desperet. Iudas Apostolus Domini & dispensator collegii, in scelus Christi prodicionis incidit. *Matth.* 26. Iudicio Dei fit aliquando ut peccatores puniantur in presenti, ut magnificetur inde Deus; ideo de quibusdam Domini sententia fuit, ut indurentur corda eorum, & caderent & perirent. *Ioan.* 9. Hoc ipso quod filij Israel manserunt 40. annis in deserto propter peccata ipsorum, amplius magnificatus est Dominus, qui tanto tempore eosdem in solitudine paut, & tamen in promissionis terram non introduxit. *Numer.* 18 & *Deuter.* 1. Iratus filius Israel Dominus propter peccata eorum dixit: Non adiciam ut ultra vos liberem. *Jud.* 2. Filij Beniamin propter scelus uxoris Leuitæ sic grauiter sunt puniti; ut pauci remanserint. *Iudic.* 20. Permisit Dominus arcam capi ab incircumcis, ubi multa miracula fecit, ex quo magnificatus est Dominus. *1. Regum.* 4. Terribile fuit quando duos quinquagenarios principes fecit Elias ab igne ibi deuorari, ut appareret Dei magna potentia, ad cuius nutum obediunt vniuersa. *4. Regum.* 1. Occidit leo virum Dei, sed de carne non comedit. *3. Regum.* 13. Diuina iustitia punit interdum malos homines per peiores. Sicut filij Israel puniti sunt per Chaldaeos. *Esai.* 13. Iudicio Dei

Dei occulto dat ipse super peccatores sententiam
 pœnæ, & postea placatus pœnitentia parcit eis.
 Nam cum esset Achab sceleratissimus, & audiret
 pœnam pro criminibus exigendam cœpit humi-
 liari exterius, & Dominus pœnam infligere pro-
 longauit. *3. Regum 21.* Ezechix dedit Dominus sen-
 tentiam quod mori debebat; sed cum orasset cum
 lachrymis, Deus sententiam reuocauit, *4. Reg. 20.*
 Manasses terribilia facinora perpetravit, & ad
 Dominum conuersus à Domino est exauditus. *2.*
Paralip. 33. Niniue subuerti debebat, sed propter
 pœnitentiam euasit subuersionis periculum. *Iou. 3.*
 Iudicio Dei occulto sunt aliqua quorum Deus
 solus inuestigator est. De quibus nullus homo
 balbutiendo loqui potest: quæ sunt soli ipsius se-
 creto consilio relinquenda. Sic moriturus Dauid
 fecit ordinationem satis mirabilẽ. Sed quia Scri-
 ptura commendat eum, non debet perquiri vltè-
 rius. *3. Regum 2.* Quidam Scriba obtulit se ad se-
 quendum Dominum, & non fuit admissus. Alium
 vero incitauit, qui non videbatur voluntarius ad
 sequendum, dicens: *Dimitte me sepelire mortuum.*
Matth. 8. Luca 9. Fecit Dominus virtutem in Co-
 rozaim & Bethsaida, vbi parum profecit, &
 non in Tyro & Sydone, vbi plurimum
 profecisset. *Luc. 10.*

CAPUT LXXII.

De Iudiciis hominum rectis.

Index ut recte iudicet, debet perquirere causam de-
centiam:

Sensus exquirere sufficientiam:

Rectum perquirere, dando sententiam.

Index ut recte iudicet, debet causam prius dili-
genter inuestigare & examinare, ut recte co-
gnoscat quam sententiam ferre debeat, ideo dici-
tur: *Causam quam nesciebam diligenter inuestigabam,*
Joan. 29. Deus quem nillatere potest, ut de hoc iu-
dicibus exemplum demonstraret, descendit vide-
re ciuitatem quam superædificauerunt filij Adam,
antequam eos puniret diuisione linguarum in Ba-
bylonia. *Genes. 11.* Noluit Dominus de Sodomitis
iudicare antequam diceret: *Descendam, & videbo*
utrum clamorem qui venit ad me opere compleuerit.
Gen. 19. Salomon utiliter, subtiliter & diligenter
inuestigauit causam illarum duarum mulierum, &
scilicet iustum iudicium indicauit, ut patet *3. Reg. 3.* Di-
ligenter & distincte examinauit Daniel duos senes
de falso crimine in Susannam. *Dan. 13.* Noluit Fe-
stus Præses subito Paulum iudicare, sed dixit: Non
est consuetudo Romanis aliquem iudicare ante-
quam accusatus fuerit: Præses autem accusatores
locumque defendendi ad obiecta crimina det, ut
scilicet, melius valeat inuestigare, *Act. 25.* Index ut re-
cte iu-

Et iudicet, non debet stare suo proprio sensui, sed in quibus est aliquod dubiū, consulere debet consilium diuinum pariter & humanum. Sic Moyses cōsilio Iethro acquieuit, vt Dei populum salubriter iudicaret. *Exod. 28.* Ob hanc causam constituit Moyses maiores iudices & minores, vt simul haberent consilium. *Exod. 18.* Cōsultuit Moyses propter causam filiarum Saphat, & respondit Dominus: *Cum mortuus fuerit vir absq; filio, ad filiam eius transibit hereditas. Numer. 27.* Iudex vt recte iudicet, post inuestigationem & consilium habitum, debet rectam habere sententiam, & nec prece, nec amore, nec odio deuiare à tramite veritatis. Sic Moyses de duodecim bobus, & sex plaustris nulum iudicauit esse filiorum Carith, licet essent ipsi propinquiore. *Numer. 7.* Recte iudicauit Moyses quod filij Ruben & cæteri qui petebant terram iam acquisitam, armati alios ad bella præcederent, donec esset alia terra acquisita, vt clare habetur. *Numer. 32.* Antiochus licet esset malus, recte iudicauit Andronicum, qui iniuste occiderat Oniam. *2. Machab. 4.*

CAPVT LXXIII.

De Indicijs hominum falsis.

Iudicium iniustum est cum interrumpitur vana gloria & pigritia.

Quando corrumpitur ex auaritia:

Quando prorumpitur ira nequitia:

Quan-

Quando dirumpitur ex amicitia.

Iudex tunc inique & iniuste iudicat quādo causam non diligenter examinat, sed signis & relationibus cito credit. Sic Iudas male iudicauit Thamar comburendam, audiens quod esset fornicata cum alio, & non prius examinans veritatem. *Genes. 38.* Dominus Ioseph nimis cito credidit verbis coniugis, Ioseph false accusantis, & ipsum sine examine, aliquo tempore carceri mancipauit, *Genes. 39.* Iudicat iudex iniuste per auaritiam corruptus pecunia, quæ peruertit tunc iudicium. Sicut dicitur de filiis Samuelis: *Declinauerunt post auaritiam, & peruerterunt iudicium. 1. Regum 8.* Iniuste protulit Dauid sententiam Miphiboseph, propter munera quæ dedit ei Siba. *2. Regum 15.* Postquam autem cognouit sententiæ huius veritatem, noluit eam immutare. *2. Regum 19.* De iudiciis nostri temporis dici potest, quod dicitur de iudiciis & principibus Israel; *Principes tui infideles socii, furum omnes diligunt munera, aurum sequuntur, ut dicitur Esaie 1.* Menelaus culpabilis propter pecuniam est absolutus ab Antiocho. Et accusatores eius innocentes sunt ab eodem iniqua morte damnati. *2. Machab. 4.* Iudicat iudex non recte qui iudicat cum ira & furore. Nam ira impedit animū ne possit cernere verum. Sic Nabuchodonosor male iudicauit, quando in furore & ira præcepit, ut omnes sapientes Babylonis interficerentur, quia eius somnium ignorabant, *Dan. 2.* Herodes in

igne

quando cau-
is & rela-
auit Thia-
fornicata
tem. Ge-
didit ver-
osum sine
pauit, Ge-
m corru-
m. Sicut
ost auari-
Iniuste
propter
ostquam
m, no-
ibus no-
le iudici-
fideles so-
untur, vt
propter pe-
cculato-
a morte
recte qui
it animū
donosor
recepit,
erentur,
odes in
igne

igne iudicium protulit, quando iratus est valde,
& mittens, occidit omnes pueros qui erant in
Hierusalem & in omnibus finibus eius. *Math. 2.*
Iudex non recte iudicat, quando ad petitionem
aliquorum amore vel timore à via veritatis de-
uiat. Sic male iudicauit Sedechias de Ieremia, &
ad petitionem principum, eum sine causa terribi-
liter incarcerationi. *Hierem. 37.* Licet Darius rex
Persarum sciret Danielelem innocentem, tamen ad
petitionem Satraparum fecit eum mitti in lacum
leonum, vt ibi à leonibus deuoraretur. *Dan. 6.*
Ad petitionem Babyloniorum rex timore cor-
ruptus, Danielelem pœnæ simili adiudicauit, *Dan. 14.*
Ad vnius saltatricis petitionem iussit Herodes
Joannem iustissimum decollari. *Math. 14. Marc. 6.*
Iniquum iudicium dedit Pilatus, qui ad peti-
tionem Iudæorum, volens eis placere, Barnabam
feditiosum dimisit, & Iesum innocentem tradidit
morti crucis. *Math. 27.* Peruersum iudicium
dederunt magistratus, qui Paulum, qui puellam
liberauerat à dæmonio, ad petitionem quæstua-
riorum fecerunt virgis diuersimode flagellari, vt
habetur *Actor. 6.*

CAPVT LXXIV.

De Iuramento hominum.

Iurant homines promissiones fidelitatis:

Conuentiones societatis:

Affertiones vernaculæ:

N

Puni-

*Punitio iniquitatis,
Perversiones temeritatis.*

IVrare possunt homines licite servare promissam, cum firma fiducia. Sic Abraham iuravit Abimelech ad requisitionem eius, quod non noceret ei. *Genes. 22.* Flente David mortem Abialon, iuravit ei Ioab, quod si non desisteret à fletu, ipse & omnis populus relinqueret eum. Hæc promissit, ut eum ad consolationem reduceret. 2. *Regum 19.* David Bersabeæ matri Salomonis quod Salomon regnaret post eum, 3. *Regum 1.* Iurant homines licite conventiones societatum, matrimoniorū, & amicitiarum firmas servare. Sic Jacob & Laban iuraverunt fœdus simul. *Genes. 31.* Moyses iuravit ut habitaret cum Iethro, & acciperet filiam eius in uxorem. *Exod. 2.* Pie iuravit Heliseus non derelinquere Heliam, donec posset secum esse. 4. *Reg. 2.* Pepigit fœdus amicitiae Ionathas cum David, & iuraverunt ambo. 1. *Regum 20.* Iurant homines asserendo veritatem, ut fides magis adhibeatur. Sic Christus in pluribus locis veritatem affirmans, dicebat: *Amen, amen. Matth. 5.* Item Paulus propter hanc causam multotiens in suis epistolis iurasse legitur, dicens: *Deus & Pater Domini mei IESU CHRISTI scit, quia non mentior. Ad Galat 1* Et alibi: *Testis est mihi Deus, cui servio. Rom. 1.* item 2. *Corinth. 11.* Ecce coram Deo, quia non mentior. Propter hanc causam consueverunt mendaces sua mendacia iuramento firmare, ut scilicet maior

ior fides adhibeatur eisdem, quibus quātum plus iurauerint, fides minor est adhibenda; siciuravit Petrus mētiendo se Christum nullatenus cognovisse. *Matth. 26.* Mendaciter & cum fraude iuravit Antiochus se pacem tenere, vt crederent. *1. Machab. 6.* Iurant aliquando homines siue iudices & Principes, malefactores punire, humana vel diuina sententia. Sic Rex Salomon audita petitione pessima Adoniae, scilicet. quod volebat vxorem patris ducere, iuravit quod occideret eum. *3. Reg. 2.* Dixit Helias ad Achab regem pessime operantem; *Vivit Dominus in cuius conspectu sto: Si erit annis his ros vel pluvia, nisi iuxta verbum meum. 3. Regum 17.* Audita parabola David de homine, qui tulit ovem pauperis, iuravit quod ovem in quadruplum redderet, & filius mortis esset. *2. Reg. 12.* Iurant aliqui temerē aliquid facere, quorum iuramentum peruersum & peruersissimum est observare. Sic iuravit David destruere Nabal & omnia quae habebat. *1. Reg. 25.* Benadab rex Syriae indignatus ad reprehensionem iuravit, si sufficeret, &c. *3. Reg. 20.* Simile iuramentum fecit Iezabel, quod occideret Heliam *3. Reg. 19.* Nabuchodonosor iuravit per thronum suum, quod vindicaret se de filiis Israel. *Iudith. 1.* Male iuravit & pessime servavit iuramentum Herodes, dare saltatrici quicquid volebat, & concessit ei caput sanctissimi Iohannis Baptistae. *Marc. 6. Matth. 14.*

thai 14.

CAPVT LXXV.

De Iustitia & Æquitate.

Iustitia recta est : si promerentibus singula reddantur:

Si bona consequentia bene diuidantur:

Si aliquando indigentibus, precijs emanantur:

Si delinquentibus, æque mensurantur.

Iustitia & Æquitate redditur unicuique quod suum est : & hoc initium habet à Deo, secundum Psalm. *Reddet unicuique secundum opera sua.* & secundum Ambros. *Iustitia communis est virtus reddens unicuique quod suum est.* Ideo dixit Iacob ad Laban: *Respondebit mihi cras iustitia mea.* Genes. 30. Testimonia Dei instanter petierunt filia Salphar, quorum de iure erat hæreditas, cum in hæreditate paterna Moyfi succedere petierant. Numer. 27. Dixit David Saul: *Dominus retribuet unicuique iustitiam suam.* 1. Reg. 26. Iustitia seruari debet in diuidendo communia, & communicando diuisa: in diuidendo, maior debet diuidere, & minor debet eligere. Sic Abraham volens se separare à Loth, dedit ei optionem vt eligeret vnâ partem quam veller. Genes. 13. Constituit David, & quasi habitum est pro lege, quod æqua esset portio euntyum a' bellum, & remanentium ad sarcinas 1. Regum 30. Iustitia exigit; vt qui indiget, aliena non faciat, nec violenter accipiat, sed congruenti

enti
gratis
pretio
Audie
ne fur
buaru
ipfi ali
pereat
nes. 28
summ
Regib
ris fec
eius. r
eoden
chaz
cisi si
Heste
enti
sunt.
occid
niel. x
derat
chab
abieci
tioch
inter
m

enti pretio emat. Sic David noluit accipere aream gratis quam volebat à Iebuseo, sed ipsam iusto pretio comparauit. 1. Paralip. 21. & 2. Regum 24. Audiens Tobias hædum balantem, dixit: *Videte ne furtum sit.* Tob. 2. Iustitia exigit vt malis retribuatur eadem mensura, etiam in præsentem, quæ & ipsi alijs retribuerunt. Et ideo iustum est, vt non pereat iustus cum impio, vt Abraham dixit. Genes. 28. Adonibozeth iuste amputatae sunt manuum summitates, sicut ipse amputauerat septuaginta Regibus, vt habetur *Judic. 1.* Agag qui sine liberis fecerat mulieres, remansit sine liberis mater eius. 1. Regum 15. Superbus Amnon suspensus est in eodem patibulo quod ipse parauerat Mardocheo. *Hester. 7.* Hostes Iudæorum eadem die occisi sunt qua ipsi Iudæos occidere decreuerant. *Hester. 9.* Viri qui Daniele fecerunt mitti in lacum leonum: missi sunt in eundem & deuorati sunt. *Daniel. 14.* Duo Senes qui voluerunt iniuste occidere Sulannam, à populo interfecti sunt. *Daniel. 13.* In eodem loco in quo Andronicus occiderat Oniam, fecit eum eunuchus occidi. 2. *Machab. 4.* Iason qui multos interfectos insepultos abiecerat insepultus abiectus est. 2. *Mach. 5.* Antiochus blasphemus & homicida pessimo vlcere interfectus est. 2. *Machab. 9.* A seruo nequam qui noluit conseruo dimittere repetijt Dominus debitum iam dimissum.

Matth. 18.

N 3 CA.

CAPVT LXXVI.

De iustis inter peccatores latentibus.

*Iusti inter peccatores inueniuntur caste viuentes
cum luxuriantibus,*

Fide feruentes, cum idololatrantibus,

Innocentes cum malignantibus,

Viri clementes cum iniuriantibus.

Iusti inuēti sunt inter luxuriosos caste & honeste viuentes; quod magnum est: Nam quando omnis caro corruperat viam suam, dixit Deus ad Noe; *Te enim vidi iustum coram me. Genes. 6.* Loth castus & continens tunc habitauit in medio Sodomorum luxuriæ deditorum. *Genes. 19.* Ioseph in Aegypto castam duxit vitam cum muliere adultera & lasciua. *Genes. 39.* Susanna iuuenis fuit in Babylone castissima, vbi senes inuenti sunt impudici. *Daniel. 13.* Iusti inuenti sunt fideles & Deicultores inter infideles & idololatræ. Sic in terra Madian infidelium paganorum apparuit Dominus Moyse fideli cum oues pasceret in deserto. *Exod. 3.* Credebat Helias solū esse se fideli inter idololatræ, & tamen audiuit à Domino: *Reliqui viri septem millemilli qui non curauerunt genua sua ante Baal. 3. Reg. 19.* Mardocheus solus alijs adorantibus Amon, ei diuinos honores impendere recusabat. *Hester. 3.* Ezechieli dixit Deus: *Increduli & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habi-*

12. Ezech. 2. Daniel & socij eius habitauerunt inter idololatrias Chaldæorum, adorantes Dominum Deum suum. *Dan. 3.* Matathias cum filijs & cum paucis suis alijs tēpore Antiochi inuēti sunt fideles. *1. Machab. cap. 2.* De fide centurionis dixit Christus: *Non inueni tantam fidem in Israel.* *Matth. 8.* Nicodemus inter Iudæos incredulos venit ad Iesum nocte, & credens dixit: *Scimus, quia à Deo venisti, magister.* *Ioan. 3.* Iusti inuenti sunt innocentes in medio impiorum. Sic Samuel cum pessimis filijs Heli nutritus, sanctus & innocens permansit vsque ad finem vitæ suæ, vt dicitur *1. Regum 2.* Tobias de tribu Nephtalim sub regno Samariæ, inter pessimos innocentiam seruauit. *Tob. 1.* Job de Elau & gentibus natus dicebat: *Frater draconum & socius strutionum.* *Iob. 30.* Hieremias inter populum peccatorem & impium seruauit innocentiam suam. *Hierem. 42.* Iusti inuenti sunt pij & misericordes inter infideles & immisericordes, qui Christum erucifixerant, Nicodemus portauit aromata. *Ioan. 19.* Alijs petentibus crudeliter vt Christus crucifigeretur, Ioseph pie petijt vt Christus sepeliretur. *Matth. 27.* Gamaliel Legisdoctor inter Phariseos, pium dedit consilium pro Apostolis. *Actor. 5.* Cornelius erat in Cæsarea cum omni domo sua inter crudeles religiosus & timens Deum & faciens eleemosynas. *Actor. 10.*

CAPVT LXXVII.

De Lachryma & Fletu.

*Lachrymantur & plorant homines pro dolorum
demonstratione:*

Gaudiorum promulgatione:

Cupitorum expellatone:

Propriorum auscultatione:

Miserorum ex compassione:

Peccatorum obstinatione:

Flagellorum supportatione:

Pentorum in oratione:

Amicorum separatione:

Inuidiarum indignatione:

Lachrymantur & plorant aliquando homines
Lex tristitia & dolore, de morte carorum ami-
corum, beneficorum & propinquorum. Sic fleuit
Agar nolens videre filium suum morientem. *Ge-
nes* 21. Venit Abraham vt plāgeret Saram vxorem
sram iam defunctam. *Genes* 23. Planxit Iacob,
multo tempore credens Ioseph filium suum à be-
stijs deuoratum. *Genes* 37. Planxit Dauid super
mortem Saul & Ionathæ, & aliorum occisorum
in bello. 2. *Regum* 1. Dauid & omnis populus plan-
xit super Abner, quem Ioab proditoriè occiderat.
2. *Regum* 3. Fleuit Dauid super mortem Absalon
filij sui, licet se fuerit grauiter persecutus. 2. *Re-
gum* 18. In mortè Mathatiae & Iudæ Machabæi &
Jona-

Jonath
& 13.
Iud: V
Rachel
gunt al
quod l
cob, co
viden
rat, lac
Com
Benia
seph v
suam
ster qu
lone l
tus vi
omni
uit. M
lachry
Tob. 7
tes, &
chry
derio
pro b
cater
quod
rio fl
uit, di
quan
muis

Jonathas, factus est fletus magnus. 1. *Machab.* 2. 9, & 13. Occisis pueris ab Herode, impletum est illud: *Vox in Rama audita, est ploratus & ululatus Rachel.* & c. *Matth.* 2. Lachrymas fundunt & plangunt aliquando homines è conuerso, præ gaudio quod habent de aliquo. Sic eleuata voce fleuit Iacob, cognita Rachel consobrina sua. *Genes.* 29. Esau videns fratrem suum Iacob quem diu non viderat, lachrymas non potuit continere. *Genes. cap. 33.* Commota sunt viscera Ioseph super fratre suo Benjamin, & lachrymæ eiumpelbant. *Genes.* 43. Ioseph ut cognosceretur à fratribus, eleuauit vocem suam cum fletu, dicens: *Ego sum Ioseph frater vester quem vendidistis.* *Genes.* 45. In reditu de Babylone Iudæis ædificantibus, voces latantium, fletus videbantur. 1. *Esdr.* 3. Legente Jdra verba legis, omnis populus præ gaudio & exultatione plorauit. *Nem.* 8. Raguel recognoscens Tobiam cum lachrymis osculatus est eum, similiter & Gabelus. *Tob.* 7. 8 & 9. Tobia redeunte occurrunt parentes, & ambo præ gaudio plorauerunt. *Tob.* 11. Lachrymantur & flent aliquando homines ex desiderio rei quam habere desiderant. Sic fleuit Esau pro benedictione paterna quam desiderabat præ cæteris obtinere. *Genes.* 27. Vulgus promiscuum quod descenderat de Aegypto, ex carnum desiderio fleuit. *Numer.* 11. Vociferans omnis turba fleuit, dicens: *Vtinam mortui essemus in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnum, & comedebamus in saturitate.* hoc ex desiderio carnum proce-

N S debat

debat. *Numer. 14.* Moram faciente Tobia, mater eius, eū vidit desiderans, & irremediabilibus lachrymis flebat, dicens: *Fili mi, ut quid te misimus peregrinari. Tob. 10.* Pro desiderio cœlestis patriæ dicebat David: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desid. &c. Psalm. 41.* Pater filij lunatici, filij salutem desiderans, oravit cum lachrymis, dicens, *Domine, &c. Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9.* Lachrymantur aliquando homines & flent audientes pia verba, moti quadam deuotione. Sic fleuit Ioseph, fratribus eum rogantibus vt obliuisceretur iniuriæ ab eis receptæ. *Genes. 50.* Saul audita voce David multum pie loquentis, fleuit, dimissa iracundia. *1. Regum 24.* Auditis piis verbis Naemi, ambę nurus eius non valentes lachrymas continere, leuantes voces suas vberime flere cæperunt. *Ruth. 1.* Lacrymantur aliquando homines ex compassione quam habent ad alienas misericordias. Sic fleuit omnis populus videns in morte Moyfi & Aaron Dei populum acephalum remansisse. *Deut. 34.* Planxerunt filij Israel ex compassione super filios Benjamin, quos ipsi ijdem interficerent, propter scelus commissum in vxorem *Leuitæ. Iud. 21.* Audita obsidione Iabes, filij Israel compatiētes eleuauerunt voces & fleuerunt. *1. Reg. 11.* Iugebat Samuel Saulem; quia Deum pœnitebat quod constituerat eum regem. *1. Reg. 15.* Manducauit Tobias panem cum lachrymis super mortuum quem sepelire volebat. *Tob. 2.* Compatiens Iob afflictis dicebat: *Flebam super eum qui*
affli-

afflictus
bat: Qu
tem lac
populi n
videren
prolatu
chus a
flexus
datus o
habeb
passion
Lazaru
gnam
Christi
an. 20.
trition
lus Do
cia, &
rant,
fleuer
audiss
bro L
ment:
vt hab
pulus
inter
dra g
Lana
meum
fecit

obia, mater
 bilibus la-
 te misimus
 estis patriæ
 ceruus ad
 Pater filij
 it cum la-
 . Marc. 9.
 es & flent
 otione. Sic
 us vt obli-
 . 50. Saul
 tis, fleuit,
 piis verbis
 lachrymas
 e flere cæ-
 o homines
 as miseri-
 as in mor-
 thalium re-
 el ex com-
 ijdem in-
 in vxorem
 filij Israel
 uerunt. 1.
 Deum pec-
 1. Reg. 15.
 rymsis su-
 b. 2. Com-
 er eum qui
 affli-

afflictus erat. *Iob. 30.* Hieremias compatiens dice-
 bat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fon-
 tem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos
 populi mei. Hierem. 9.* Flebant amici Susannæ cum
 viderent presbyteros aduersus eam testimonium
 proluturos. *Daniel. cap. 13.* Contristatus est Antio-
 chus animo propter iniquam mortem Oniæ, &
 flexus ad misericordiam lachrymas fudit, recor-
 datus defuncti sobrietatem & modestiam quam
 habebat, vt dicitur 2. *Machabeor. cap. 4.* Ex com-
 passionem fleuit CHRISTVS & Magdalena super
 Lazarum defunctum. *Ioan. cap. 11.* Propter ma-
 gnam compassionem quam habebat Maria ad
 Christum, stabat ad monumentum plorans. *Jo-
 an. 20.* Lachrymantur & flent homines ex con-
 tritione peccatorum suorum. Sic quando ange-
 lus Domini improperauit filiis Israel Dei benefi-
 cia, & eorum peccata, quæ coram Deo commise-
 rant, clamauerunt voce magna vnanimiter, &
 fleuerunt, vt clare habetur *Iudicum cap. 2.* Cum
 audisset Iosias Rex comminationes scriptas in li-
 bro Legis Domini; propter peccata scidit vesti-
 menta sua, & fleuit: quod Deo multum placuit,
 vt habetur 4. *Regum cap. 22.* Fleuit Esdras & po-
 pulus propter commixtionem populi Iudaici
 inter gentes, earum exemplo peccantis. 1. *Es-
 dra 9.* Pro peccatis suis fleuit Dauid, dicens:
*Lanabo per singulas noctes, id est, culpas, lectum
 meum. Psalm. 6.* Non solum Dauid de lachrymis
 fecit lauacrum propter peccata sua, sed & propter
 cibum

cibum & panem: ait enim; *Fuerunt mihi lachrymæ mea panes die ac nocte, dum dicitur, &c. Psalm. 41.* Magdalena pro contritione peccatorum sic fleuit, quod Christi pedes lachrymis rigauit. *Luc. 7.* Petrus postquam trinam negationem fecit, recognita culpa lua, egressus, fleuit amarè. *Luc. 22.* Lachrymas fundunt & ploratus audientes grania mala quæ oportet eos pati in præsentia, vel vident alios esse passuros. Sic videns David ciuitatem Sicelech succensam & habitatores ductos captiuos, planxerunt ipse & populus, *1. Regum 30.* Helisæus videns coram se Azadem, cepit flere, propter mala quæ ille facturus Israel erat, cum ipse esset futurus Rex Syriæ, sicut ei prophetico spiritu fuerat demonstratum. *4. Regum 8.* Cum audisset Mardocheus iniquam sententiam contra Iudæos prolata, scidit vestimēta sua, & cum eiulatu plorans, animi sui amaritudinem ostendebat. *Hester 4.* Videns Elaias amaritudinem populi sui, dicebat: *Descendite a me, amarè flebo, Esa. 22.* Fleuit Sufanna inspiciens cælum, timens iniustæ mortis sententiam. *Dan. 13.* Cum Antiochus faceret cædi homines in Hierusalem, factus est planctus magnus. *1. Machab. 1.* Videns Iesus ciuitatem, fleuit super illam, quoniam à Romanis erat funditus destruenda. *Luc. 19.* Lachrymantur & plorant amici, & tenerrimè, ex quadam tenitudine cordis, quando ab inuicem separantur. Sic David & Ionathas, facta amicitia, cum ab inuicem discederēt; lachrymas vberes effuderunt. *1. Regum 20.* Cum disce-

disced
mariss
cens f
chrym
rant h
Sic filij
ram De
gite r
ra. 1. Re
oraret
4. Reg
misera
minun
cæcus
cupera
tur Tol
loferni
exorau
nide li
Holof
propiti
orans
lachrym
Iudith
uit ei c
cum hi
magnu
20. C
adoran
bat, ve

discederet Tobias à parentibus, parentes eius amarissime flere cæperunt. *Tob. 5.* Paulus valedicens fratribus ait: *Vos scitis quod cum multis lachrymis seruierim. Act. 20.* Lachrymantur & plorant homines in oratione ex quadam deuotione. Sic filij Israel pugnaturo cum filiis Benjamin, coram Domino fleuerunt. *Iudic. 2.* Anna fleuit largiter coram Domino pro filio quem erat petitura. *1. Regum 2.* Fleuit Ezechias fletu magno, cum oraret ut leuaret Dominus sententiam mortis. *4. Regum 20.* Et *Esaia 8.* Audiens Neemias statum miserabilem ciuitatis, pro eius recuperatione Dominum cum lachrymis exorauit. *Nem. 1.* Tobias cæcus audito improprio ab uxore, Deum pro recuperatione visus lachrymans postulauit, ut dicitur *Tob. 2.* Populus de Bethulia auditis verbis Holofernis ab Achior qui referebat ea, Dominum exorauerunt cum lachrymis ut eos ab eius tyrannide liberaret. *Iudith. 6.* Fleuit Iudith ante lectum Holofernis, cum lachrymis orans ut Deus suum propitiaret cogitatum. *Iudith. 13.* Dauid dicebat, orans *Exaudi Deus orationem meam auribus percipe lachrymas meas, &c. Psalm. 38.* Et exclamans dixit Iudith: Conforta me Domine & statim amputauit ei caput. *Iudith. 13.* Paulus positus genibus suis, cum his quibus loquebatur, orauit Dominum; magnus autem fletus factus est omnium. *Act. 20.* Circumdederunt viduæ Petrum flentes & adorantes pro Dorca, quæ illas continue reformabat, ut dicitur *Act. 9.* Lachrymantur & plorant aliquan-

206 DE LIBERALITATE ET CURIALI.

do homines inuidi de aliena felicitate, ex quadam amaritudine animi, videntes quod quibus inuidet nocere non possunt. Nam postquam Amon vidit Mardocheum tam magnifice honoratum, festinauit lugens, & operto capite ingressus est in domum suam, vt habetur *Hester 5.*

C A P V T LXXVIII.

De Liberalitate & Curialitate.

*Liberalis, largus ES misericors debet esse homo,
In largiendo cum beneuolentia,
In reuerendo dignos reuerentia,
In defendendo passos violentia,
Subueniendo templis ad decencia:
Distribuendo, si est indigentia,
Restituendo sine negligentia,
In exhibendo sponsis complacentia,
In relinquendo nos allicentia,
Pro acquirendo, cum respondentia.*

Liberalis largus & misericors debet esse homo in respondendo, & donando siue communicando sua, cum beatius sit dare quam accipere. Sic valde liberalis fuit Rebecca in verbis & in factis, plus offerens quam seruus Abraham peteret. *Genes. 24.* Grata libertas & liberalitas tempore necessitatis. Sic Dauid gratum habuit quando Bercellai & exercitui eius necessaria detulerat. *2. Regum 19.* Obten-
ta victoria de Amalechitis, Dauid liberali-

ter misit dona senioribus Iuda, vt dicitur *I. Regum* 30. Largus donator & remunerator est Christus, relinquenti temporalia promittens æterna, tribuens centuplum in præsentia, & vitæ æternæ gloriâ tribuens in futuro. *Math. 19.* Non debet liberalis procrastinare; quia qui cito dat bis dat. Sic Christus non dixit latroni, Cras mecum eris in paradiso, sed, Hodie. *Luc. 23.* Liberalis debet esse homo ad honorandum homines dignos honore, & maxime ad suum hospitium venientes. Sic honorauit Moyses Iethro venientem ad se. *Exod. 18.* Rex Salomon multum honorauit Bersabee venientem ad se, quando surrexit de solio; & solium fecit ipsi parari iuxta se, & quicquid peteret se facturum promisit. *2. Reg. 2.* Rex Assuerus liberaliter & magnifice honorauit Mardocheum, quando fecit eum indui vestibus regijs, & poni super equum de sella sua. *Hester. 6.* Quia Simon non recepit honorifice Christum in domo sua, Christus reprehendit eum, in comparatione ad Magdalenam, dicens: *Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti. Luc. 7.* Liberalis debet esse homo ad defendendum illos quos videt iniuriam pati verbis vel factis. Sic liberaliter egit Moyses, filiam Iethro à pastoribus defendendo. *Exod. 2.* Liberalem epistolam scripsit Artaxerxes pro defensione populi Iudæorum Esdra Sacerdoti. *Esd. 7.* Christus liberaliter defendit publicanos & peccatores appropinquantés sibi, à murmurationibus Scribarum & Phariseorum. *Luc. 15.*

Libe-

208 DE LIBERALITATE ET CVRIAL.

Liberaliter defendebat discipulos à detractio-
 bus Iudæorum & Pharisæorum. *Matth. 12.* Mariam
 Magdalenam defendit à sorore conquerente. *Lu-
 ca 1.* Phariseo murmurante. *Luc. 2.* Et Iuda, pro ef-
 fusione vnguenti eam prodigam appellante. *Mat-
 thei 26. Ioan. 12.* Miræ liberalitatis fuit Paulus, qui
 seruos Philomenis fugitiuos liberauit à pœna,
 scribens epistolas miræ liberalitatis. *ad Philo. 1.* Li-
 berales debent esse homines ad Ecclesias, Eccle-
 siastica seruitia, & Ecclesiasticos seruitores, bona
 distribuendo, quia spiritualia recipiant in eis-
 dem. Sic liberales erant filij Israel, qui mente prō-
 ptissima obtulerunt ad faciendum opus taberna-
 culi *Numer. 7.* Sic liberales fuerunt filij Israel ad
 ædificiū, vt plus obtulerint quam necesse fuerit.
Exod. 36. Præcepit rex Darius reædificari tem-
 plum, & dari sumptus de arca regis. *1. Esdr. 10.* Ad
 sacrificia Ecclesiæ debemus esse liberales. Sic Iu-
 das pro interfectis in bello præstitit sumptus ad
 sacrificia. *2. Machab. 12.* In paupere maior virtus
 reputatur liberalitas quā diuite. Nam duo minuta
 paupercul e viduæ imposta Gazophylacio mune-
 ribus diuitum à Domino præferuntur. *Luc. 21.*
Marc. 12. Liberalis debet esse homo pauperibus &
 egenis eis pro Christi amore eleemosynas largi-
 endo. Nobilibus autem depauperatis præ vere-
 cundia mendicare nolentibus magis pium esse
 largum. Sic David præcepit Miphiboseh qui fue-
 rat nepos regis quod in mēsa sua comederet sem-
 per secum. *2. Regum 9.* Quidam boni viri Jirael
 capti-

captiuos vestierunt Iudæos, & qui ambulare non poterant ex magna liberalitate imposuerunt iumentis. 2. *Paral.* 28. Iob liberalis fuit ad pauperes, qui ait; Cor viduæ cōsolatus sum pater eram pauperum. *Iob.* 29. Liberaliter Magi Christo pauperi pānis inuoluto in præsepio stabuli reclinato munera obtulerunt. *Matth.* 2. Saluator liberaliter paup̄em turbam; quia non habebat quod manducaret, vt habetur *Matth.* 13. *Marc.* 8. Multum largus erat Zachæus, qui dicebat; Dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus, & si quem defraudauit reddo quadruplum. *Luc.* 19. Religiosis & prædicatoribus qui sunt pauperes Christi debent ipsi homines esse liberales, sicut Lidda purpurissā liberalis fuit Paulo prædicanti. *Actor.* 16. Audiant hæc diuites & magnates: naufragijs & periculo iactatis Paulo & socijs Barbari humanitatem maximam præstiterunt. Accensa enim pirā reficiebant eos omnes propter imbrem qui imminabat & frigus, vt habetur *Actor.* 28. Liberales debent esse homines non aliena auferendo, sed restituendo ablata, & remittendo quæ de iure sua sunt. Ideo dixit Moyses regi Edom. Liceat nobis transire per terram tuam, non ibimus per agros nec per vineas: nec bibemus aquam de puteis. *Numer.* 20 Rex Cyrus remisit in Hierusalem vasa aurea quæ tulerat Nabuchodonosor pater eius 1. *Esdr.* 1. Tobias multum fuit liberalis Raphaeli quem hominem reputauit, offerens omnia quæ adduxerat, *Tob.* 11. Zachæus in hoc ma-

O

gnant

gnam ostendit liberalitatem, qui dicebat : *Si alium quem defraudavi, reddo quadruplum, &c. Luc. 19.* Magna liberalitas apparuit in similitudine de servo nequam, cui omnia sunt dimissa. *Matth. 18.* Liberalis debet esse homo in matrimoniis & nuptijs, tam ex parte dantis quam recipientis uxorem. Talis fuit Raguels liberalitas, quæ dando Tobia filiam suam in uxorem, dimidium suæ substantiæ dedit pro dote. *Tob. 7. & 8.* Rex Assuerus fecit magnum & liberale convivium in nuptijs Hester, quando eam sibi desponsavit in uxorem. *Hester. 2.* Vni etiam debent esse liberales vxoribus suis. Ideo dicit rex Assuerus ad Hester : *Si dimidium regni mei, &c. Hest. 5.* Magnam liberalitatem ostendit Christus in nuptijs, quando deficiente vino, aquam in vinum convertit. *Ioan. 2.* Valde liberalis fuit ille rex qui nuptias fecit filio suo, & misit vocare invitatos ad nuptias, donec mensæ discumbentium implerentur discumbentibus. *Matth. 22.* Liberales debent esse Religiosi quando iurant religionem, ad mittendum pauperibus omnia; & nihil sibi penitus reservare. Sic enim Christus consuluit iuveni volenti esse perfecto, dicens: *Vade, & vende omnia que habes, & da pauperibus. & veni & sequere me, si vis esse perfectus. Matth. 19.* Barnabas intrans religionem vendidit agrum, & posuit ante pedes discipulorum, ut clare habetur *Actor. 4.* Male successit Anania & Saphira præfatam religionem intransibus, qui partem pretij sibi retinuerunt, & partem discipulis attulerunt, ut habetur

tur

tur *Actor. 5.* Liberalis debet esse homo, si attendat remunerationem liberalitatis, & punitionem tenacitatis, etiam in præsentis. Sic Dauid de filiis Berscellai, à quibus prius beneficia receperat, fecit. Nam dicit Berscellai: *Veni, ut requiescas securus mecum in Hierusalem. 2. Regum 19.* Regina Saba multa attulit Salomoni, & Salomon dedit ei omnia quæ petijt *3. Regum 10.* Iulius liberaliter recepit Paulum & socios eius, & Paulus uxorem eius ægram restituit sanitati. *Actor. 27.* Quia viri Sochot & Phaniel non fuerunt liberales Gedeoni, ab eo grauitè sunt puniti. *Iudicum 8.* Nabal in maximo propter tenacitatem suam fuit periculo, nisi largitas Abigail suppleuisset. *1. Reg 25.*

CAPVT LXXIX.

De Loquacitate mulierum.

Loquuntur mulieres stulte in petitionibus & respondendo:

Persuasionibus, male consulendo:

Secreta, sermonibus exprimendo:

In rixationibus, iurgia sequendo:

Et petitionibus, vane respondendo.

Loquuntur mulieres aliquando stulte, petendo. Nā Sara interrogata cur risisset, stulte respondit, dicens: *Non risi. Genes. cap. 18.* Stulte loquendo petunt mulieres aliquando impossibilia fieri, Sicut Rachel dicebat Iacob: *Da*
mihi

mibi liberos, quasi esset in potestate ipsius. *Gen. 29.* Stulta fuit petitio matris filiorum Zebedæi: & ideo fuit à Domino reprobata, quia pro eis petebat quietem ante laborem, brauium ante cursum, coronam ante victoriam. *Matth. 20.* Importuna petitio ancillæ & stulta fecit Petrum negare Christum. *Matth. 26.* Multa verba stulta petendo & respondendo antequam Christum cognosceret, dixit illi mulier Samaritana. *Iohn. 4.* Loquuntur mulieres valde stulte aliquando in consilijs, per se nescientes, nec à prudentibus volentes addiscere, sed solo proprio appetitui credere, & stultis aliorum consilijs assentire. Ideo Eva stulte locuta est, consulendo viro vt de fructu vetito manducaret: quia prius legitur locuta fuisse cum serpente in suggestionem, quam cum Deo in oratione vel cum viro instructuente, vt ab eo reciperet documentum. *Genes. 3.* Vxor Amon audiens questionem fieri de Mardocheo, stultum dedit ei consilium, & ille stultus credidit, quando excellam trabem parari iussit. *Hester. 5.* De hac materia require plura de consilijs malis 132. Loquuntur aliquando mulieres stulte, reuelando secreta eis imposita, quæ continere non possunt. Ideo stultum est eis viros reuelare secreta & occulta. Nam vxor Samsonis statim quod propositum didicit à marito, in damnum eius alijs reuelauit. *Judic. 4.* Dalila sciens vbererat secreta fortitudo Samsonis, retulit inimicis. *Jnd. 16.* Loquuntur mulieres stulte, rixando cum vicinis, bonum aliquando cōuertendo in malū, Nam quia

quia David sanctus ex magna deuotione saltauerat coram arca, vxor eius ironice conuiciando dixit: *Quam gloriosus factus est rex.* 2. *Regum* 6. Turpiter & cum conuicijs rixabantur duæ mulieres coram Salomone pro filio viuo & mortuo. 3. *Regum* 3. Ancilla Saræ iuste reprehensa, rixando dixit: *Amplius non videam,* &c. *Tob.* 3. Vxor Tobix cum rixa ei responderet: *Vana facta est spes tua.* *Tob.* 2. Vxor Iob conuiciando dicebat, *Benedic Deum & morere.* Cui Job ait: *quasi stulta locuta es.* *Iob.* 2.

CAPVT LXXX.

De Luxuria & Incontinentia.

Luxuria & incontinentia multis causa extitit homicidiorum,

Raro ipsi restitit quispiam bonorum,

Hanc sectanti sit cumulus malorum,

Et in fine prestitit pœnam commissorum.

Luxuria causa vel occasio fuit, vel est homicidiorum & effusionis sanguinis. Nam propter violationem Dynæ Sichem & Amon cum habitatoribus ciuitatis sunt occisi. *Genes.* 34. Occasione vxoris Lenitæ incredibili vexatæ luxuria, multi fuerunt homines interfecti. *Iud.* 20. Amon propter violationem sororis suæ Thamar ab Absalomine in conuiuio fuit occisus. 2. *Regum* 13. David pulchritudine Bersabeæ captus, cum prodicione homicidium, perpetravit. 2. *Regum* 11. Quia Isbofet h

reprehendit Abner, quod fuerat ad concubinas patris eius ingressus, facta est indignatio inter eos, & ambo post modicum tempus sunt occisi. 2. *Regum* 3. Propter luxuriam Herodis & Herodiadis fuit Ioannes Baptista nequiter decollatus in carcere. *Matth.* 6. *Marci.* 14. Luxuria nulli parcat, domesticus & familiaris hostis est; ideo multum timeri debet. Nam virtuositate delicit potentes; sic deiecit Samsonem Dalila. *Judic.* 16. Deprimit sanctitate virentes, sic depressit Dauid Bersabea, quam lauare perspexit. 2. *Regum* 11. Decipit sagacitate prudentes. Sic decepit Salomonem per mulieres quibus adhæsit. 3. *Regum* 11. Diminuit probitate pollentes. Sic diminuit Holofernem propter Iudith quam concupiuit. *Iudith.* 12. & 13. Destruit honestate & ætate senescentes. Sic destruxit duos senes, propter Susannam, eius pulchritudinem aspicientes. *Daniel.* 13. Luxuriam sequuntur multa mala, & multa incongrua, propter quæ luxuriæ vitium ab omnibus hominibus, præsertim Christi famulis, detestandum est. De quibus ponimus quinque. Primum est, diuina indignatio cum seueritate. Nam causa diluuii videtur esse vel fuisse luxuria; quia omnis caro corruerat viam suam. Ideo dixit Deus ad Noe: Delebo hominem. *Genes.* 6. Secundum est, diabolica inhabitatio cum impietate. Anima quæ libidini vacat, habent super eam potestatem dæmonia. Ob hanc causam petierunt dæmonia intrare in porcos, id est luxuriosos. *Matth.* 8. Tertium est, cælestis gloriæ pri-

uatio ex iniquitate. Nam si vxorem quærentes seu ducentes non fuerunt digni cœna Dei, quid erit de adulteris & fornicarijs. & aliis generibus lasciuorum? *Luc. 14.* Luxuriosi grauitè puniuntur in legibus à Deo. Ideo cum relatum fuit Judæ quod Thamar ex adulterio concepisset, ait: *Ducite eam ad comburendum. Genes. 38.* Duo senes luxuriosi volentes Susānnam opprimere, à populo sunt lapidati. *Daniel. 13.* Grauitè puniuntur qui fornicantur in sacris. Nam tempore Antiochi templum fuit luxuriæ plenum, quod summo Deo displicuit, & eos graui acerbitate puniuit, vt habetur, *2. Machab. 6.* Mulier in adulterio deprehensa mandabatur à Moyse lapidari. *Leuit. 20.*

CAPVT LXXXI.

De maledictione qua Deus maledicit.

Maledicit Deus homini;

Præuis peccatoribus, laici tenoris;

Malis sermonibus, clericalis moris.

Tardus in furoribus, est more pastorum.

MAledicit Deus laicos peccantes & alios ad peccatum inducentes. In cuius figura serpens quæ ad peccandum Euam induxerat, legitur à Domino maledicta. *Genes. 3.* Sic detestatus est Deus peccatum, quod non solum peccatores, sed & alias creaturas in eorum opere maledixit. Ideo dixit Adæ post peccatum: *Maledicta sit terra in*

opere tuo. Genes. 3. Et iterum: terra es & in terram re-
uerteris. Et iterum: In sudore vultus tui vesceris pane
tuo. Ecce quantam maledictionem. Peccatum ho-
mucidij & effusionem innocentis sanguinis sic
Deus abhorret, ut eis specialiter maledicat. Sic
maledixit Cain & terram quæ suscepit sanguinem
fratris sui. Genes. 4. Ociosis in opere & verbosis in
lingua Deus singulariter maledixit. In cuius fi-
gura maledixit ficulneam, cum foliis scilicet verbo-
rum sine fructu. Matth. 21. Terribilis erit illa
maledictio in die iudicij, quando Dominus dicet:
Discedite a me maledicti in ignem eternum, &c. Mat-
thæi 25. Maledicit Deus Clericis & Sacerdotibus
male operantibus. Et eorum maledictio peior est
maledictionibus secularium. Ideo lamentans Hie-
remias dixit: Repulit Dominus altare suum, maledi-
xit sacrificioni suæ. Threnor. 2. Sacerdotibus male
loquentibus loquitur Dominus per Malachiam
dicens: Maledicam maledicentibus vobis. Malach. 2.
Maledictionem tardat Deus tanquam misericors,
sæpe expectans reconciliationem vel conuersio-
nem peccatoris: benedictionem autem festinè &
liberaliter donat. Ideo de maledictione dixit Da-
niel, ostendens tarditatem eius: Stillavit super nos
maledictio. Daniel. 9. Quam autem largus sit ad
benedicendum, sapiens ostendit in Ecclesia-
stico dicens: Benedictio illius quasi flu-
uius inundabit. Eccl. 39.

CAPVT LXXXII.

De maledictione qua homo maledicit homini.

Maledictiones hominum,

Vna fugienda est, qua est progenitorum,

Alia cauenda est, qua est filiorum,

Tertia timenda est, si sit Prælatorum,

Quarta deridenda est, hominum malorum

Quinta ferenda est cum sorte punitorum.

MAledictio patris vel matris multum timenda est. Quia sicut benedictio firmat domos filiorum, sic maledictio eradicat fundamenta. Ideo timere debent filij parentes offendere, ne maledicantur ab eis. Nā offenderat Cham Noe, ostēdens eius nuditatem & deridens: vnde ipse & filij, & filij filiorum maledictionem acerbissimam incurrerunt, cum dixit Noe: *Maledictus Cham*, &c. Gen. 9. Per locum à contrarijs, videri potest quantum timebant Iacob & Esau maledictionem patris, qui ita erant pro benedictione solliciti. Vnde & Iacob dixit matri: *Timeo ne pater meus putet me sibi voluisse illudere, & inducat super me maledictionem pro benedictione.* Gen. 27. Quia Simeon & Leui contra voluntatem patris occiderunt viros Sichem, dixit Iacob pater eorum: *Maledictus sit furor eorum, quia pertinax; & indignatio eorum, quia dura.* Genes. 49. Maledicere non debent filij patri-

bus vel matribus carnalibus, nec subditi spiritua-
libus Patribus vel Prælati: quia, vt dicitur: *Qui ma-*
ledixerit patri vel matri, morte moriatur: quod non
solum de carnali patre vel matre accipitur, sed et-
iam de Prælato & matre Ecclesia exponitur. *Le-*
uit 20. Arguebant Iudæi Paulum, dicentes; sum-
mum Sacerdotem Dei maledicis, sed excusauit se,
eis dicens: *Nesciebam, fratres, quod Princeps esset*
Sacerdotum, vt habetur *Actor*. 23. Maledictio Præ-
latorum & excommunicatio mala est & timenda,
sine iusta sine iniusta, etiam si illi sint mali. Nam
maledictus erat quem Balaam maledicebat. *Nu-*
mer. 22. Seruare debemus mandata Dei & Eccle-
siæ, ne maledictionem vel excommunicationem
Dei incurramus. Nam multas maledictiones de-
dit, Moyses transgressoribus mandatorum. *Deut*.
27. Iosue capta Iericho dixit; *Maledictus sit ille qui æ-*
dificat Iericho. *Iosue* 6. Saul volens persequi Phi-
listæos imprecatus est, dicens: *Maledictus vir qui*
comederit panem usque ad vesperras, donec ulciscar me-
de inimicis meis. *1. Regum* 14. Instruendi sunt pueri
ne derideant Senes & Prælatos. Nam pueris deri-
dentibus Heliseum, ipse maledixit; & duo vrsi de
saltu exierunt & deuorauerunt eos. *4. Regum* 2.
Maledictio male viuentium, quibus ex officio
non incumbit, timenda & cauenda non est. Sic
Sichemita inter epulas maledicebant Abime-
lech *Judicum* 9. Multi obstinati quando plura pe-
ricula patiuntur, plus maledicunt, quorum male-
dictio timenda non est. Nam obsessi in terra à la-
dama-

da maledicebant ei. 2. Machab. 10. Non fuit timēda, sed deridenda maledictio illa quam Pharifæi illuminato à Domino dederunt, cum maledicentes dixerunt; Tu discipulus eius es; quæ maledictio Dei descendat super vos & maneat semper. Ioan. 9. Maledicentes aliis sine causa, maledictionibus & aliis pœnis grauib. puniuntur. Ideo dicebat Iacob benedicendo filium; *Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus*, vt patet Genes. 27. Goliath qui maledixit Dauid in diis suis, est occisus ab eo. 1. Regum 17. Sichemita maledicentes Abimelech, sunt ab eo similiter interfecti. Iudicum 9. Semei qui maledixit Dauid fugientem, à Salomone est occisus. 3. Regum 2.

CAPVT LXXXIII.

De Matrimonio.

Matrimonio iuncti debent iuris habere aequalitatem:

Vterq; inhere ad bonitatem:

Vnus cauere pluralitatem:

Ritus fouere identitatem:

Frolis tenere causam:

His honor vere dat dignitatem:

Scire fugere carnalitatem.

Matrimonio iuncti vir & mulier seu vxor, debent inter se habere aequalitatem. Debet enim

enim vxor viri esse socia, non domina, nec ancilla.
 Ad quod designandum Dominus formauit Euam
 de costa viri, quæ est in medio; non de capite, nec
 de pede; ita vt eam diligat sicut cor suum. *Genes. 2.*
 Quilibet tamen coniugum licet æquales sint, de-
 bet alterum reuereri & obedire; nam Sara obedie-
 bat Abrahæ, vocans eum Dominum; & ipse con-
 descendebat Saræ in omnibus quibus eum roga-
 uerat. *Genes. 18. & 21.* Propter hanc causam scilicet
 æqualitatem, ad matrimonium requiritur con-
 sensus vtriusque partis. Ideo dixerunt parentes
 Rebeccæ: *Queramus voluntatem puella. Genes. 24.*
 Et nota, quod ista æqualitas non est in sapientia
 animi. Nec in corporis pulchritudine, sed in æ-
 quatione voluntatum ad bonum. Ideo aliquan-
 do expedit vt vir stultus ducat vxorem sapientem;
 quia per eam dirigitur & saluatur, vt patet in Na-
 bal stulto & Abigail sapiente. *1. Regum 25.* Paren-
 tes ipsius Saræ matrimonialem regulam ei dan-
 tes, docuerunt eam *diligere maritum*; quia dilectio
 communis actus est, non dixerunt, *timere*; quod
 est seruile *Tob. 10.* Quantum ad actum coniuga-
 lem, iudicat Apostolus æquales virum & vxorem,
 dicens: *Mulier non habet potestatem sui corporis, sed*
vir. Similiter & vir non habet potestatem sui corporis,
sed vxor. 1. Corin. 7. Matrimonio iuncti licet in
 multis debeant esse æquales, in agendis tamen &
 in consulendis vir debet esse caput, & mulier vi-
 rum sequi: hoc autem volens ostendere Deus, fe-
 cit virum prius, & mulierem de viro formauit.

Genes.

Genes. 2. Ob hanc causam mariti debent vxores, tanquam caput membra, dirigere: sed secreta quæ ad se pertinent, quæ nec alijs vult pandere, hæc vxori caueat reuelare, eo quod mulieres non sunt bonæ secretariæ. Nam quia Samson reuelauit secreta vxori quæ parentibus noluit reuelare, ipsa in damnū ipsius alijs reuelauit. *Iudic. 14.* Sicut caput præualet omnibus membris; sic vir, quantum ad vxorem, præualet omnibus filiis & consanguineis alijs; ideo dixit Helcana Anna vxori suæ: *Melior sum tibi decem filiis. 1. Reg. 1.* Sicut membra seruant fidelitatem capiti; sic vxor viro seruare debet. Sic Susanna vt fidem thori seruaret, exposuit se morti. *Dan. 13.* Vtinam sic facerent nostræ modernæ mulieres. Matrimonio iuncti debent esse vnici: vir enim vnā solam debet habere; & e-conuerso. Ideo dixit Deus: *Erunt duo in carne vna. Genes. 2.* Ante diluuium solus Lamech duas vxores habuit, qui duplex postea homicidium perpetravit. *Genes. 4.* In arca Noe tot viros quot vxores iussit Dominus reseruari, vt esset vnica vnici. *Genes. 7.* Quærentibus à Christo discipulis, si liceret vxorem dimittere propter aliquam causam, & ducere aliam, Respondit, *quod Deus coniunxit, homo non separat. Matth. 19.* Matrimonio coniuncti non debent esse diuersi ritus vel sectæ; quia vnus alium ad malum cito faceret declinare. Nam ideo Ioram fecit malum & ambulauit in vijs Achab, quia filiam eius duxerat in vxorem. Ex quo apparet quod multum debent respicere ad parētes puellæ

ellæ qui ducunt uxorem, vt habetur 4. Reg. 8. Propter hanc causam Neemias increpauit ducentes uxores alienigenas, & verberauit. *Neem. 13.* Si autem alter coniugum vult facere malum, vel diuersum ritum sequendo, vel mala alia committendo, non debet alter sequi. Ideo male se excusabant mulieres translatae in Ægyptum de idololatria, quia sic videbant facere viros suos. Ideo filii transmigrationis dimiserunt filias alienigenas quas habebant. 1. *Esd. 10.* Matrimonium debent contrahere viri & mulieres, non ad satietatem libidinis, sed ad Dei laudem, & ad multiplicationem prolis. Sic fecit Sara filia Raguelis, dicens: *Virum cum timore tuo & non cum libidine, Domine, consensu suscipere. Tob. 3.* Dicit angelus Tobiae, in illis qui uxores accipiunt, vt Deum à se excludant, & libidini vacent, semper habet super eos potestatem dæmonium. *Tob. 6.* Honestissimam causam ducendi uxorem exposuit angelus dicens: Accipies uxorem cum timore Dei & amore filiorum magis, quam amore libidinis, vt habetur *Tob. 6.* Propter hanc causam noui coniugati prius deberent vacare diuino operi, quam operi coniugali. Sicut Tobias qui prima nocte, secunda & tertia docuit uxorem orare antequam coniungerentur. *Tob. 8.* Ille qui se excusauit à cœna qui uxorem duxerat, non dixit, habeas me excusatum, sicut fecerunt alij, quia status eorum qui ducunt uxores, vt libidini vacent, ita fortiter eos allicit vt eos saepe retrahat à diuinis. *Luca cap. 14.* Matrimonium in nouo Testamento

mento & veteri Deus multipliciter honorauit. Nam ordinem matrimonialem in Paradiso constituit, quando mulierem homini sociauit, vt haberetur *Genes. cap. 2.* Destruente Domino mundum per aquas diluuii, solos matrimonio coniunctos saluauit, scilicet Noe & vxorem eius, & tres filios eius cum vxoribus eorundem. *Genes. 7.* Matrem suam virginē voluit desponsari, vt hæreticos, qui damnant matrimonium, dicentes ipsum esse à diabolo constitutum, damnet, & sic matrimonium commendaret. *Matth. 1.* Matrimonialibus nuptiis CHRISTVS cum matre & discipulis voluit interesse, & ibi primum manifestum miraculum operari, vt ipsum matrimonium honoraret. *Joan. 2.* Cœleste & spirituale conuiuium matrimonialibus nuptiis à Domino assimilatur. *Luc. 14.* Matrimonio repugnat adulterium, quod est maximum vitium & grauitèr punitur à Domino, & propter ipsum mala innumèrabilia committuntur. Ideo Ægyptii magis detestantur adulterium quam homicidium. Nam Abraham timebat occidi propter Saram, ne scilicet cum esset sine viro, Pharaon cognosceret eam. *Genes. 12.* Propter Saram vxorem Abraham flagellauit Deus Pharaonem, plagis maximis. *Genes. 12.* Et Abimelech per somnium exterruit comminando. *Genes. 20.* Ex adulterio nati vt plurimū sunt mali, qui male nutriuntur. Nam qui primus blasphemasse Deum legitur fuit spurius; qui postea iubente Domino fuit lapidatus *Len. 14.* Dauid propter

pter adulterium , homicidium & prodicionem
perpetrauit. Ideo filium abstulit ei Deus. 2. Reg. 12.
Herodias vt liberius cum Herode adulterio va-
caret, Ioannem Baptistam , qui eum de hoc vitio
arguebat; nequiter decollauit, vt habetur Marc. 6.
& Matth. cap 14.

CAPVT LXXXIV.

De Mendacio.

*Mendaces solent grauiter committere transgressio-
nem:*

*Sape pramittere deceptionem,
Mortis pramittere occasionem.
Menti immittere prodicionem,
Bonum omittere relationem,
Falsam admittere assertionem,
Culpa submittere conuersionem,
Et hinc admittere tribulationem.*

Mendacium est peccatum grauissimum, eo
quod veritati; imo Deo qui est veritas &
vita, opponitur. Ita namq; graue est mentiri, quod
Iudas grauius æstimabat mentiri quam fornicari.
Ideo de Thamar cum qua ex pacto fuerat forni-
catus, mittens ei hædum, ream non inueniens, di-
xit: Mendacii non potest nos arguere. Genes. cap. 38.
Propter grauitatem mendacii, non licet alicui ex
quacunque causa mentiri, licet aliquando liceat
& expediat veritatem tacere. Sic fecit Samuel di-
cens,

tionem
Reg. 12.
rio va-
oc virio
Marc. 6.

gressio-

m, eo
itas &
quod
nicari.
forni-
ens, di-
cap. 38.
cui ex
liceat
uel di-
cens,

cens; *Ad immolandum Domino veni*: & tamen aliud facere principaliter venerat, & nihilominus non proponebat 1. *Regum* 16. Mendaces quærun-
decipere audientes. Ideo primum mendacium
fuit à diabolo persequente prolatum, scil. nequa-
quam moriemini, vt hominem decipiendo trahe-
ret ad peccatum; quod & fecit, *Genes.* 3. Gabaonitæ
callide cogitantes, Iosue mendacio voluerunt de-
cipere; sed ille bono vsus consilio pactum initum
non fregit, sed eos vt meruerant, in seruitutem
redegit. *Iosue* 9. Vir Dei qui prædixerat Ieroboam
destructionem altaris, à falso propheta mendacio
est deceptus. 3. *Regum* 13. Mendaces homines suis
mendaciis hominem ducunt ad mortem, vt patet
in præcedenti historia; vbi vir Dei deceptus men-
dacio fuit à leone occisus. 3. *Regum* 13. Prophetæ
mendaces sualerunt Achab vt iret ad pugnam, v-
bi ad mortem vulneratus fuit, vt habetur 3. *Regum*
22. Verba quæ dixit Iudith Holoferni, duxerunt
eum ad mortem, licet ipsa Iudith propter bonam
intentionem quam habuit, excusetur. *Iudith.* 13.
Pessimum mendacium inuenit Amon, vt posset
interficere Mardocheum. *Hester.* 3. Mendaces
multum sunt homines ad proditiones, qui vt pro-
ditiones suas valeant adimplere, pallio mendacij
eas tegunt. Sic Antiochus post mendacia verba &
pacifica ciuitatem plaga percussit, 1. *Mach.* 1. Ru-
pit Antiochus iuramentum & mandauit destitui
murum. 1. *Mach.* 6. Alcimus proditorie volens esse
Summus Sacerdos, Iudæ medaciter detrahebat. 1.

P

Mach.

Machab. 7. Bacchides & Alcimus loquentes mendaciter, factum aliter peruerterunt. 1. *Machab.* 7. Promisit Demetrius Ionathæ multa si liberatus esset, qui se postea alienauit ab eo. 1. *Machab.* 11. proditoriè Triphon mentitus est Simoni quando argentum & obsides pro Ionathæ liberatione recepit, qui postea Jonathan & filios eius interfecit. 1. *Machab.* 13. Mendaces vt plurimum sunt accusatores aliorum, & relatores nonorum qui semper addunt ad referenda. Sicut occiso Amnon ab Absolone fama venit quod Absolon omnes filios Regis interfecit. 2. *Reg.* 13. Ab accusatoribus Pauli fuerunt multotiens multa dicta mendacia, scilicet à quæstuarijs *Act.* 16. Item à quibusdam Atheniensibus. *Act.* 17. Mendaces pessimi sunt testes falsi, qui suis mendacijs & assertionibus falsissimos proditoriè & iniuste faciunt condemnari Sic duo falsi testes producti contra Naboth, eum iniuste lapidari fecerunt, eum blasphemasse Deum mendaciter asserentes. 3. *Reg.* 21. Contra Susannâ falsum testimonium proferentes detestabile mendacium protulerunt duo iniqui senes & falsi Iudices. *Daniel.* 13. Duo falsi testes qui locuti sunt contra Beatum Stephanum iniuste eum lapidari fecerunt, vt clarè patet *Act.* 7. *Capit.* Mendaces sunt aliquando & specialiter mulieres, excusando se à malis operibus, de quibus aliquando arguuntur. Sic excusauit se Sara vxor Abraham timore perterrita, dicens. *Non risi.* & mentita est. *Genes.* 18. Multa mendacia dixit Pharaon Moyli se excusando

sando nè dimitteret populū. *Exo. 8. & 10.* Os illius qui mentitur occidit animā, & etiam aliquando corpus. Sicut Anania & Saphira excusantes se mendaciter corā Petro diræ mortis sententiā incurrerūt. *Act. 5.* Mendaciū officiosum remuneratum est in presenti non in futuro. Sic mendacium obstrictrices dixerunt Pharaoni vt filios Israel paruulos non necaret. *Exod. 1.* Temporaliter remunerata est Raab, quæ mentita est officiosè vt exploratores Israel liberaret. *Iosue. 2.* Officiosè mentitus est Chusi pro saluatione Dauid, dicens Absoloni: *Sicut fui cum patre, ita ero tecum, 2 Reg. 16.* Mentita est officiosè illa mulier, quæ nuncios Dauid sub velamine abscondendo celauit, vt habetur *Regum cap. 17.*

CAPVT LXXXV.

De Miraculis Diuinę potentię.

Miracula fecit Deus in cælo cum corporibus ibi contentorum.

In Angelis minoribus, more ministrorum.

In igneis ardoribus, sæpè passionum.

Aere, tenoribus perditis vaporum.

Aqua, quæ liquoribus ius dat humidorum.

Terra, quæ cultoribus fructum dat laborum.

Bastiarum, morsibus atq; uimentorum.

Ex progenitoribus, ortu vitiorum.

Hominum saporibus deditis ciborum.

*Hominum erroribus, incorrigendorum,
Hominum terroribus ex ira bellorum
Hominum doloribus carnis aegrotorum,
Hominum saporibus morti deditorum.*

Miracula facit Deus in cœlo & cœlestibus corporibus; inter quæ miracula præcipuū fuit prima creatio, quando Deus cœlum creauit in principio, & postea quarto die Solem, & Lunam, & stellas, & signa & tempora mirabiliter ordinauit. *Genes. 1.* Ita fuit mirabilis mundi creatio, quæ eius notitia non potuit, nisi per reuelationem haberi. Vnde Gregorius super Ezechielem homil. 1. *De præteritis prophetauit Moyses, dicens, In principio creauit, &c. Non quod prædixerat futura, sed quod prædixit occulta* Hæc Gregorius. Stetit Sol ad vocem Iosue dicentis: *Sol contra Gabaon non mouearis, Ios. 10.* Valde fuit mirabile, quod ad petitionem Ezechiel Sol decem lineis retrocessit. *4. Regum. 20.* Stella quæ mirabiliter in Oriente apparuit, Magos ad Christum adorandum adduxit. *Matth. 2.* In passione Christi factæ sunt tenebræ, Sole mirabiliter obscurato. Quod miraculum Dionysius videns dixit: Aut Deus naturæ patitur aut mundi machina dissoluetur. *Matth. 27.* In ascensione, corpus Domini est in cœlum mirabiliter eleuatum. *Actor. 1.* Hora tertia factus est repente de cœlo sonus, & spiritus vehemens de cœlo Apostolos illustrauit. *Actor. 2.* Paulum miraculose lux de cœlo circumfulsit, & ipse voci cœlesti cele-

celeriter obediuit. *Actor. 9.* Miracula fecit Deus in Angelis & cœlestibus spiritibus, quos tanquam ministros nostros pluries in nostro seruitio deputauit. Vnde angeli Loth de Sodomis mirabiliter eruerunt. *Genes. 19.* Angelus ad locum flentium veniens, filios Israel ad pœnitentiam excitauit. *Iudicum 2.* Helix fatigato in itinere angelus aquam & panem subcinericium ministravit. *3. Reg. 19.* Puero territo ostendit Helix currus auxiliantium angelorum. *4. Reg. 6.* Resurgente Christo angelus Domini de cœlo descendens sepulchrum custodientes exterruit. *Matth. 28.* Apostolos in carcere sub publica custodia positos nocte angelus Domini liberauit. *e. Act. 5.* Liberauit miraculose angelus Petrum vinctum catenis duabus & à sedecim militibus custoditum. *e. Actor. 12.* de hac materia quære plura de Angelis bonis. *Cap. 11.* per tot Miracula multa fecit Deus in quatuor elementis: & vt facilius à legentibus miracula prædicta valeant ordinare perquiri de quolibet elemento distincte & singulariter percurramur. Primo namque Deus miracula operatus est in elemento *Ignis*, quando filios Israel in columna ignis per noctem de Ægyptiaca seruitute perduxit, vt habetur *Exod. 14.* Helias ignem consumentem holocaustum miraculose à Domino impetravit. *3. Reg. 17.* Ad vocem Helix descendit ignis de cœlo & duos quinquagenarios deuorauit. *3. Regum 1.* Ignis egressus à Domino super Sodomam & Gomorram, ciuitates & homines submergendo,

deuastauit. *Gen. 41.* De thuribulo impiorum ignis egressus multos incredulos concremauit. *Numer. 16.* Dignum memoria fuit illud, quod tres pueri in camino ignis ardentis ludentes & benedicentes Deum, illasi & incolumes persistebant. *Daniel. cap. 3.*

Miracula multa fecit Deus in Aere, & vaporibus existentibus in eodem. Nam egressos filios Israel de Ægypto, Dominus in columna nubis per diem protegendo præcessit. *Exod. 14.* Leuauit Moyses manum in aere, & facta est grando qualis nunquam fuit in terra Ægypti. *Exod. 9.* Pugnanti- bus quinque Regibus contra Iosue, facta est gran- do sicut lapides corruerunt super eos. *Ios. 10.* Orā- te Helia, annis tribus & mensibus sex aer pluuiā non emisit. *3. Regum 17.* Iterum eo orante, venit ex aere pluuia super terram. *3. Regum 18.* Pulchrum miraculū ostendit Deus tribus discipulis in trans-figuratione sua, quando loquente Domino, eos nubes lucida obumbravit. *Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9.* Miracula multa fecit in elemento Aquæ quan- do Firmamentum fecit in medio aquarum, supe- riores ab inferioribus diuidens, & postmodum ex aqua reptilia & volatilia produciens, pisces in aqua, aues in aere collocauit. *Genes. 1.* Cum Deus aquis diluuij tangeret omnem terram, Noe cum fi- lijs & vxoribus in arca super aquas miraculose sal- uauit. *Genes. 7.* Satis fuit magnū miraculum, quod Dominus aquas Ægypti conuertit in sanguinem. *Exod. 7.* Magna valde miracula operatus est quan- do ma-

do mare diuisit, & aquæ steterunt pro muris à dextris & à sinistris . donec filij Israel libere transierunt, vt habetur *Exod. 14.* Per lignum ostensum sibi à Domino, Moyſes amaras aquas subito dulcorauit. *Exod. 15.* Aquam de petra durissima siti. enti populo Deus miraculosè produxit. *Exod. 17.* Ingredi filij in Iordanè, & aquæ superiores steterunt, interiores vero in mare mortuum descendunt, & sic ipsi per arentem alueum transierunt. *Ios. 3.* Helias suo pallio tangens aquas Iordanis & ipsas diuidens, libere pertransiuit. *3. Reg. 2.* Heliseus Dei potentia fecit illud idem miraculum, aquas Iordanis similiter diuidendo *3. Reg. 2.* Fecit idem Heliseus natare ferrum grauissimum super aquas *4. Reg. 6.* Tempestate in mari Domino dormiente, ad eius imperium mare quieuit, vt habetur *Matth. 8.* Ad præceptum Domini discipuli remittentes in mare, plenum magnis piscibus extraxerunt. *Ioan. 21. Luc. 5.*

Miracula multa operatus est, Deus in elemento Terræ, quando animalia produxit ex ea, & hominem de eius limo. *Genes. 1. & 2.* Grande & terribile miraculum fuit, quando terra se aperuit, & Dathan, & Abiron murmurantes subito deglutiuit. *Numer. 16.* Non fuit paruum miraculum quando illi de Nazareth ira repleti, præcipitare Dominum voluerunt, cum inter eos ambulans, se abscondit: & secundum Bedam, terra & lapides cedentes corpori, eius imaginem tulerunt impressam. *Luc. 4.* In passione Domini terra mota

est, & Petræ scissæ sunt, & aperta sunt lapidea monumenta. *Matth. cap. 27.* Resurgente Domino, factus est terræ motus, cuius timore exterriti sunt custodes. *Matth. 28.* Paulus & Silas dum essent in carcere, terræmotus factus est, & vincula sunt soluta, vt habetur *Actor. 16.*

Miracula fecit Deus in animalibus ferocibus, sylvestribus, & alijs pluribus, contra naturam ipsorum mirabilia operando. Nam Balaam cum iret ad maledicendum populo Dei, fuit ab asina quam stimulo feriebat redargutus. *Numer. 22.* Ad Heliam profugum à facie Iezabelis, corui panes & carnes quotidie deferebant. *3. Regum 19.* Danieli posito in lacu leonum, leones miram mansuetudinem ostenderunt *Dani. 6. & 14.* Piscis qui Ionam eiectum deuorauit, post triduum reseruauit, incolumem ipsum euomendo. *Jon. 2.*

Miracula multa Deus operatus est in hominibus & hoc multipliciter secundum multiplicem statum hominum, in quibus est miracula operatus.

Et primò in natiuitatibus, miraculosè homines produciens. Sic miraculosè natus est Isaac, per re-promissionem à Domino reuelatam. *Gen. 18. & 21.* Samson miraculosè concipitur, dum eius Conceptus parentibus ab Angelo nunciatur. *Iudic. 13.* Filius mulieris Sunamitis fuit à Domino per Eli-seum precibus impetratus. *4. Regum 4.* Angelus Domini qui apparuit Zachariæ Ioannem nasciturum miraculosè nunciauit. *Luc. 1.*

Mirum

Mirum & dulce valdè miraculum, quod Christus & Deus & homo est conceptus & natus de Virgine. ad quod quidem miraculum annuncian- dum Ioannes in utero matris exultauit, vt clarè habetur. *Luc. 1.* Miracula fecit Deus in hominibus eos cibis & potibus nutriendo, & alia quæ ad vi- tam corporis pertinent largiendo. Ideo enim De- us vniuersorum lignorum fructus homini in pa- radiso tradidit ad velcendum, & lignum vitæ in medio, vt pomum vitæ derelinquens, & fru- ctum comedens ligni vitæ, viueret in æternum. *Genes. 1.* Dedit Dominus populo coturnices & manna ad manducandum, & aquam similiter ad bibendum. *Exod. 16. & 17.* Misit Deus carnes in abundantia carnes petentibus in deserto. *Numer. 11.* Quadraginta annis duxit Deus filios Israel per desertum, & non sunt attrita vestimenta eorum, nec calceamenta eorum vetustate consumpta. *Deut. 8.* Preparauit Dominus cibum esurienti He- bræ per viduam Sareptanam, cui farina hydriæ nõ defecit, nec olei est diminutus. *3. Regum 17.* Per Heliseum augmentauit Dominus oleum mulieri debitis obligatæ. *4. Regum 4.* Deficiente vino in nuptijs, aquam in vinum conuertens, pri- mum miraculum est Dominus operatus. *Ioan. 2.* De paucis panibus & piscibus Saluator multa mi- lia populi duabus vicibus satiauit, & multas fragmentorum reliquias, quæ superauerant, A- postolici collegerunt. *Matth. 14. Marc. 6. Ioan. 6. Luc. 9.*

Miracula multa operatus est Dominus in omnibus peccatoribus, eos diuinis miraculis corrigendo & puniendo. Nam quia omnis caro corrumperat viam suam, homines aqua & diluuij inundatione purgauit. *Gen. 2.* Peccatum superbiæ turrim ædificantium Deus linguarum confusione puniuit. *Genes. 11* Propter punitionem Chore & complicum eius fuerunt multa mirabilia perpetrata. *Numer. 16. & 17.* Propter arcam captam puniens Dominus Philistæos multa est miracula operatus, *1. Regum 4. 5. & 6.* Exercitum regis Syriæ nequiter operantem Dominus cæcitate percussit, *4. Regum 6.* Heliodorus volens spoliare templum, miraculosè fuit acriter verberatus, *2. Machab 3.* In figura hominum, sine fructu bonorum operum, maledixit Dominus siculneæ, & fuit subito arefacta. *Matthæi 21.* Elimam magum resistentem Apostolis, Paulus priuauit lumine oculorum, *Actor. 13.* Cum quidam in nomine Domini & Pauli deriuise dæmonem adiurarent, ipse insiliit contra eos, *Actor. cap. 19.*

Miracula plura fecit Deus hominibus, bellis & terroribus vexatis ab alijs, eos defendendo, & alios opprimendo. Nam post septem circuitus muri Hiericho funditus corruerunt, *Ios. 6.* Ionathas & armiger eius percusserunt tot homines quod factum est miraculum, & turbata sunt castra, *1. Reg. 14.* Magnum fuit mirum quod Dauid Philistæum infundat & lapide superauit, vt habetur *1. Reg. 17.* Obtidente Hierusalem rege Senacherib, centum-

octoginta

octoginta quinque millia hominum sunt percussa
4. Reg. 19. Aduersarii Iosaphat in seipso conuersi,
 mutuis se vulneribus conciderunt. *2. Paralip. 20.*
 Propter auxilium datum à Domino, 120000. ho-
 minum perierunt, qui omnes à Iuda Machabæo &
 eius fratribus fuerunt in bello interempti. *2. Ma-
 chab. 8.* Miracula fecit Deus in hominibus dolen-
 tibus & infirmis, quacunque fuerint infirmitate
 detenti. In cuius figura percussi sunt filij Israel à
 serpentibus, & per serpentem æneum (qui Chri-
 stum sine veneno peccati peccatoribus similem fi-
 gurabat) à doloribus liberati. *Numer. 21.* Heliseus
 Naaman leprosum in Iordanis flumine septena
 lotionibus saluauit, *4. Reg. 5.* Tobias quatuor annis cæ-
 cus felle piscis miraculosè est per angelum libe-
 ratus, *Tob. 11.* Christus multos ægros sanauit va-
 rijs & diuersis languoribus. Nam duos leprosos
 curauit: vnum dæmoniacum: decem leprosos, cum
 ingrederetur quoddam castellum, de quibus vnus
 solus reuersus dedit laudē Deo, *Luc. 17.* Dæmonia-
 cos Christus liberauit, de quorū vno patet *Matth.*
9. de altero *Matth. 12.* *Luc. 11.* de vno alio, *Matth. 17.*
Marc. 9. De alio scilicet cæco secus viā, habetur *Marc.*
10. Luc. 4. De infirmis in genere, inter quos cæci
Matth. 15. De Magdalena legitur eiecisse septem
 dæmonia, id est, septem peccata mortalia. *Marc.*
16. singulariter vndecim infirmos sanauit, scilicet Iocū
 Petri à febribus. *Matth. 8.* Paralyticum per rectum
 demissum. *Matth. 9.* Hydropicum, *Luc. 14.* Ili centē
 manum aridam, *Marc. 3.* Languidum ad piscinam,
Ioan.

236 DE MIRAC. DIVINÆ POTENT.

Joan. 5. Incuruatam mulierem, *Luc. 13.* Seruum centurionis, *Matth. 8.* Filium reguli qui incipiebat mori, *Joan. 4.* Mulierem fluxum sanguinis patientem, *Matth. 9.* *Marc. 5.* Et Malchum seruum principis Sacerdotum, cui Petrus auriculam amputauit, *Luc. 22.* Petrus sanauit Claudum, *Actor. 3.* Et paralyticum iacentem in lecto, vt habetur *Actor. 9.* Vmbra Petri sanauit infirmos, *Actor. 5.* Et Philippo prædicante multi sanati sunt, *Actor. 8.* In ciuitate Listris Paulus claudum ex vtero matris sanauit, *Actor. 14.* Puellam à spiritu Pythónico liberauit, *Actor. 16.* Sudaria & vestes Pauli languores curabant, vt habetur *Actor. 19.* Miracula facta sunt virtute diuina super hominibus mortuis, eos suscitando. Sic Helias filium mulieris matrisfamilias, suæ hospitæ à mortuis suscitauit. *3. Regum 17.* Heliseus filium Sunamitis suscitauit à mortuis, quem ei suis precibus impetrauit. *4. Regum 4.* Ossa defuncti, Helisei tangens defunctus, protinus, exurrexit, *4. Regum. 13.* Saluator noster tres mortuos, suscitauit, scilicet filiam Archisynagogi in domo patris *Matth. 9.* *Marc. 5.* Filium viduæ extra portam delatum. *Luc. 7.* Et Lazarum quadriduanum mortuum & foetidum. *Ioan. 11.* In passione Domini inter alia signa miraculorum multa corpora Sanctorum surrexerunt. *Matth. 27.* Ipse etiam Saluator mirabiliter surrexit à mortuis, ianuis clausis discipulis apparendo. *Joan. 20.* Petrus vocauit Thabitam mortuam, & illa aperuit oculos, & respondit, vt habetur *Act.*

9. Cum

9. Cum
tij ce
ad qu
mini

M
V
Se
Q

M
cura
ben
cor
pec
cun
gre
ga v
uo
me
ten
bet
me
ter
me
no

9. Cum Paulus prædicaret, cecidit de fenestratertij cenaculi adolescens, & subleuatus est mortuus, ad quem descendens Paulus, eum in nomine Domini nostri Iesu Christi suscitauit. *Actor. 20.*

CAPVT LXXXVI.

De Morte in communi.

*Mortis euentus ex peccato orbem introiuit,
Vita carnis deditus, timet homo dum uiuit,
Sed virtute pradius, ipsum acquisiuit,
Quem pressura deditus, valde concupiuit.*

Mortis sententiam homo per peccatum incurrit, quod diabolus motus inuidia procurauit. Inuidia enim diaboli mors introiuit orbem terrarum. *Sapient. 2.* Non solum secundum corpus, sed & secundum animam homo moritur per peccatum. Nam dictum fuit homini à Deo; *Quacumque hora comederitis*, id est, mandatum transgressi fueritis, *morte moriemini. Genes. 2.* Ideo longa vita videbatur esse custodia legis. vnde longo uiuetis tempore. *Deuter. 5.* Ob hanc causam, ob memoriā quod patres nostri peccauerunt & mortem incurrerunt, post destructionem vitæ cuiuslibet ante diluuium mortuus est. *Genes. 5.* Mors timenda est secundum carnem, cum sit finis omnium terribilium. Non enim patres antiqui mortem timebant ex ratione horribilitatis eius, tamen quia non potuerunt cælum ascendere donec Saluator

veni-

veniret, & qui aperiret ianuam paradisi. Ideo Loth timuit montem ascendere, ne forte apprehenderet eum malum & moreretur. *Genes. 19.* Quamvis Moyses servus Domini vellet Domino in omnibus obedire, tamen videtur quam libenter diutius vixisset si Dominus voluisset. Vnde dicitur: *Iratus est Dominus contra Moysen, &c.* Vnde ait Moyses: *Ecce moriar in hac humo. Deuter. 4.* Ezechias bonus & iustus, audita mortis sententia ab Esaia Propheeta, lachrymabili oratione prolongationem vitæ à Domino exoravit. *Esa. 38.* Hieremias Ezechiam rogavit, ne eum occideret, & similiter ne in carcere moreretur. *Hierem. 38.* Ante aduentum Spiritus sancti, Apostoli mortem timebant. Nam omnes fugerunt, *Matth. 26.* Ideo quilibet Christi fidelis naturalem mortem timere debet, propter aliqua accidentia in morte. Mors bona & in bono statu hominis appetenda est. Vnde aliquando mali desiderant bene mori, sicut ait Balaam: *moriatur anima mea morte iustorum. Num. 23.* Tobias iustus desiderabat mortem, dicens: *Præcipe in pace deponi spiritum meum. Tob. 3.* Apostoli sic sunt post aduentum Spiritus sancti confirmati, vt mortem & verbera non timerent. Vnde legitur in Act. *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilii, quoniā dñi habuit sunt pro nomine Iesu contumelias pati, &c. Act. 5.* Deliderabat Paulus mortē cum dicebat: *Non solum ligari, sed & mori. Act. 21.* Et; *Cupio dissolui, & esse cum Christo. Ad Phil.* Mortem deliderāt homines cum aliquas graues sustinent passionēs, vt ab eis citius eruantur.

Sic

Sic
tur
cont
Dom
bia 3
it, o
gen
iusti
vita
per
furo
litat

N
fra
fec
G

Sic Elias sedens sub Iunipero quem persequebatur Iesabel, petijt vt moreretur. 3. Reg. 29. Post contumeliā ab ancilla receptam Sara dixit. *Peto Domine vt de vinculo improprio huius eripias me. Tobia 3.* Post mortem crucis quam Saluator sustinuit, ostendit quod non solum mortem sed omne genus tribulationis & mortis christianus debet sustinere libenter. *Matth. 27.* Quamuis Paulus vitaret insidias & de ciuitate in ciuitatem fugeret persequentem non timore mortis hoc fecit, sed furori cedens, vt exemplum præberet, & sic se utilitati plurimorum reseruauit. *Act. per totum.*

CAPVT LXXXVII.

De Morte horrenda malorum & Homicidarum.

Morte horribili moriuntur homicidæ, rancorosi, sanguinem fundentes.

Tyranni malitiosi bonos deprimentes:

Homines luxuriosi & lasciuientes:

Et sacra lege exosi, bona rapientes:

Patri non exequiosi, nec obediētes:

Virg. perniciosi, mala suadētes:

Morte Horrenda moriuntur homicidæ aliorum sanguinem fundentes. Sic Cain, qui fratrem suum occidit, fuit à Lamech postea interfectus, & miserabiliter mortuus est, vt habetur *Genes. cap. 4.* Pharaon qui submergiserat pueros

Hebræ

Hebræorum in mari cum exercitu suo est submersus. *Exod. 14.* Adoniboseth qui manuum summities & pedum præciderat alijs, similiter ipse est præcisus. *Judic. 1.* Zebee & Salmãna, qui fratres occiderant Gedeonis à Gedeone similiter sunt occisi. *Judic. 8.* Abymelech qui septuaginta fratres occiderat super lapidem, fuit à fœmina percussus & occisus. *Judi. 9.* Adolefcens qui se dixerat Saul occidisse fuit David iussionibus interfectus. *2. Reg. 4.* Latrones qui occiderunt Isboseth fuerunt à David interempti cui crediderunt placere. *Reg. 4.* Ioab, qui duos viros proditoriè occiderat, fuit Salomonis imperio interfectus. *3. Reg. 2.* Zambri qui occidit Helam Regem suum post septem dies in proprio palatio se combussit. *3. Reg. 16.* Achab qui iniuste fecit lapidari Naboth canes eius sanguinem potauerunt. *3. Reg. 22.* Iesabel homicidam Iehu mandauit præcipitari, & equorum pedibus conculcari. *4. Reg. 9.* Athalia quæ omne semen Regium extirpauit, & ipsa valdè turpiter est extincta. *4. Reg. 11.*

Andronicus eodem loco occubuit occisus vbi Oniam fecerat trucidari. *2. Macha. 4.* Morte horrenda moriuntur qui alios opprimere delectantur iniuste. nam Sisara tyrannus crudelis per manum fœminæ clauo & malleo est confossus, vt dicitur. *Judi. 4.* Saul qui sic iniquè persecutus est David, se ipsum proprio gladio interfecit. *1. Reg. 31.* impius Benadab à seruo suo Azabele fuit Dei iudicio iugulatus. *3. Reg. 20.* Ioas tyrannus ingratus qui

qui fecerat Zachariam lapidari. 2. *Para*, 24. fuit à
 seruis proprijs interemptus. 4. *Reg.* 12. Holofer-
 nes qui multa vastauerat, fuit per manum fæmi-
 næ capite detruncatus. *Judith.* 13. Superbus tyran-
 nus Amon qui se fecerat adorari, fuit suspensus pa-
 tribulo quod fecerat Mardocheo, vt habetur *Hest.*
 7. Antiochus, qui multorum viscera euulsi, est
 dolore viscerum interemptus. 2. *Mach.* 9. Iason
 qui fratrem Iudæ captiuauerat & multos expule-
 rat peregrè est mortuus & non sepultus. 2. *Mach.*
 5. Morte horrenda moriuntur luxuriosi, & max-
 imè qui deseruiunt horrendæ Luxuriæ. nam quia
 omnis caro in luxuria corruperat viam suam, mis-
 sæ sunt aquæ diluuij, quibus sunt mortui omnes
 homines super terram. *Genes.* 7. super Sodomam
 pluit Dominus sulphur & ignem, & subuertit ne-
 farias ciuitates. *Genes.* 19. Filij Benjamin qui vxo-
 rem Leuitæ turpiter deluserunt, etiam crudeliter
 sunt destructi. *Judic.* 20. Amon qui sororem suam
 oppresserat, ab Abolone in conuiuio est occisus
 2. *Reg.* 13. De hac materia require *Caput De luxuria*
 79. Morte turpissima moriuntur qui Deum offen-
 dunt nequiter. nam Nadab & Abiu ignem alie-
 num contra Dei voluntatem offerentes, sunt ab
 ignis incendio cremati. *Leuit.* 10. Blasphemus qui
 nomen Domini blasphemauit, à populo lapidatus
 est. *Leuit.* 24. Chore, Dathan & Abyron, qui con-
 tra Deum & Moysen insurgebant, absorbuit terra
 viuos. *Numer.* 17. Goliath superbum & Deum blas-
 phemantem, Dauid puer proprio gladio interfecit.

3. *Reg.* 17. Senacherib blasphemus in Deum, post
 fugā à proprijs filijs occisus est. 4. *Reg.* 19. Sede-
 chias rebellis Deo, vidit occidi filios suos ante se,
 & ipse malo exitu clausit vitā suam. 4. *Reg.* 22. Al-
 cimus Dei aduersarius, percussus & grauiſſimo
 est mortuus tormento. 1. *Mach.* 9. Herodes qui
 diuinas affectauit laudes, percussus à vermibus ex-
 spirauit. *Mt.* 12. Morte horrenda moriuntur sa-
 crilegi & Raptores. nam Achior qui tulit de ana-
 themate Iericho, Diuino iudicio fuit lapidatus à
 populo. *Iosue.* 7. Lyſimachus sacrilegus dignè iux-
 ta oratorium est occisus. 2. *Machab.* 4. Sacrilegis
 Menelaus de turri altissima fuit præcipitatus. 2.
Mach. 13. Anania & Saphira fraudantes de precio
 agri, quod iā erat Deo dedicatum aut deditum, Dei
 iudicio morte lubitanea sunt perempti. *Actor.* 5.
 Morte horrenda moriuntur parentes qui nō cor-
 rigunt filios suos delinquentes, & filij parentibus
 ſpiritualibus nō obediētes vel eos in ſuis ſene-
 ctutibus deridentes. Nā quia Heli non correxit
 filios de eorum ſceleribus, de ſella cecidit &
 fractis ceruicibus expirauit. 1. *Reg.* 2 & 4. Abſolon
 non ſolum non obediens ſed perſequens patrem
 ſuum Dauid, capillis adhærens quercui, fuit lancea
 perforatus. 2. *Reg.* 18. Pueri male nutriti qui deri-
 ſerunt Helifeum, ab uſis ſunt Dei iudicio deuor-
 ati. 4. *Reg.* 2. Balthaſar qui non fuit Exemplo pa-
 tris correptus, poſt manus ſcribentis ad parietē
 fuit eadem nocte interfectus. *Dan.* 5. Morte hor-
 rendā moriuntur conſiliarij male ſuadentes mala
 & fal-

& falſa
 uid de
 dit. 2. *Reg.*
 Dauid
 20. Fa
 deuor
 ero D
 Dani

M
 In
 Pa
 Su
 Sa

M
 riner
 inter
 Zach
 runt
 temp
 bus
 Ele
 2. *M*
 tre
 que

& falsa testificantes nam Achitofel qui contra Dauid dedit malum consilium laqueo seipsum suspendit. 2. Reg. 17 Siba qui commouit populum contra Dauid fugiens in Abela fuit decapitatus. 2. Reg. 20. Falsi accusatores Danielis fuerunt à leonibus deuorati Dan. 6. & 14. testes falsi deprehensi à puero Daniele, iuste à populo sunt occisi, vt habetur Daniel. 13.

CAPVT LXXXVIII.

De Morte pretiosa iustorum.

Morte preciosa moriuntur:

Innocentes moriuntur pro fide vel Iustitia:

Patienter sustinentes & sine tristitia:

Sic decenter conuincentes absq. malitia:

Sapienter Instruentes cum recta peritia:

Morte preciosa moriuntur martyres, qui pro innocentia vel pro Iustitia vel fide sustinent passionem. Sic Abel innocens est à Cain interfectus. Genes. 4. Miserunt impij lapides in Zachariam filium Ioiadæ, & eum martyrem fecerunt. 2. Paralip. 24. Ait Iudas. Si appropinquauit tempus nostrum, moriamur nos in veritate pro fratribus nostris. 1. Mach 9. Post tormenta mortuus est Eleazarus, exemplum confortationis derelinquens. 2. Machab. 6. Septem fratres cum pia eorum matre morientes pro legibus, exempla similiter reliquerunt. 2. Mach. 7.

Q

Pro

Pro veritate & honestate fuit Ioannes Baptista propter Herodiadem decollatus. *Marc. 6. Matth. 14.* Stephanus plenus Spiritu Sancto Iesum vidit, quando fuit à persecutoribus lapidatus. *Act. 7.* De hac morte loquitur Sanctus Augustinus *Libro 4. De Cui. Dei* dicens: quod Deus tãtam fidei contulit gratiam, vt mors quæ vitæ cõtraria est instrumentum fieret, per quod transiretur ad vitam æternam. Morte preciosa moriuntur homines tribulati, suas tribulationes patienter & sine murmure tolerantes. Ideo Iob qui in ablatione rerum, perditione filiorum, & infirmitate corporis, sic omnia pertulit patienter vt in his omnibus non peccaret, post flagella centum quadraginta annis vixit & vidit filios suos & filios filiorum vsquẽ in quartam generationem, & mortuus est senex. *Iob 42 vel ultimo.* Lazarus pauper & plenus vlceribus mortuus, in sinu Abrahæ ab angelis est portatus. *Luc. 16.* Qualitercumque vixerit latro, qui pependit à dextris, quia pœnam crucis patienter sustinuit, dicens: *Digna factis recipimus*, est feliciter mortuus. *Luc. 23.* Saluator noster post multas tribulationes moriens patri feliciter commendauit spiritum. *Joana. 19.* Et oportuit pati Christum & ita in gloriam introire. *Luc. 24.* Morte preciosa moriuntur homines qui in mundo bene vixerunt. nam ille non potest feliciter mori nisi qui feliciter vixit. quia secundum Augustinũ, *Mala mors non est putanda, quam bona vita precessit.* sic ambulauit Enoch cum Deo: sic & tulit eum Deus.

Deus. *Gen. 5.* Abraham mortuus est in senectute bona, prouectæque ætatis *Gen. 25.* completi sunt dies Isaac, 120. annis, qui consumptus ætate mortuus est. *Gen. 35.* Aaron cum expoliasset se, vestem induit Eleazar, & obiit *Num. 70.* mortuus est seruus Domini moyses, iubente Deo, & eum Dominus sepeliuit. *Deuteron. 34. & ultimo.* Currus & equi ignei diuiserunt Eliam ab Heliseo, Eliam feliciter assumptus. *4. Reg. 2.* morte preciosa moriuntur homines qui cum bona cognitione decedunt, suas familias instruentes. Sicut Iacob finita instructione filiorum, collegit pedes supra lectum, & obiit *Genes. 49.* Cum instruxisset Ioseph fratres ut eius ossa deportarent quando egrederentur de Ægypto ad terram promissionis, mortuus est in pace. *Genes. 50.* Dauid post instructionem filij & facta oratione, in bona obiit senectute. *1. Para. 29. & 3. Reg. 2.* post admonitionem filij nepotum dixit Tobias: *Prope est interitus meus. Tob. 14.* Matathias post benedictionem filiorum suorum. appositus est ad patres suos. *1 Mach. 2.*

CAPVT LXXXIX.

De Multitudine malorum.

Multo plures sunt peccatores & damnati quam saluati.

Aduersantes castitati verè continentibus.

Iuncti infidelitati firmiter credentibus.

Datiq; hostilitati iustè se tuentibus:

Multo plures sunt damnati & filij Diaboli, quam filij Dei, in cuius figura plures fuerunt filij Ismaelis quam filij Isaac, *Genes. 25*. Sexcenta tria millia quinquaginta quinque virorum numerati sunt. *Num. 1*. de quibus soli duo Caleph & Iosue terram promissionis intrauerunt. In cuius figura, maior pars filiorum Israel erat Samaritæ quia decem tribus, minor autè in regno Hierusalém scilic. solæ Duæ, 3. *Reg. 12*. Multò plures sunt luxuriosi & carnales quam honesti & casti. Nam tempore diluuij solum 8. inuenti sunt honesti, scilic. Noe & vxor eius, & tres filij & vxores filiorum eius. omnis alia caro corruerat viam suam, *Genes. 6*. In cuius figura Abraham plures filios habuit de Zethura quam de Sara, *Genes. 2. & 5*. In quinque ciuitatibus Sodomorum non sunt inuenti decem viri boni, qui carnis vitio contaminati non essent cum esset luxuriosorum maxima multitudo. *Genes. 18*. Multo plures sunt homines infideles quam fideles Deo, in temporalibus dominis, & prælatis, fratribus, & amicis. Nam inter fratres Ioseph, qui erant vndecim, duo fuerunt eum liberare volentes, ceteri procurantes eius mortem. *Genes. 37*. Moyse misit exploratores duodecim ad terram promissionis, sed tantum duo Iosue & Caleph fideliter egerunt. *Num. 13*. Plures erant cum Absolone Regnum patris vsurpante, quam cum Dauid iustè & rationabiliter regnare debente. 2. *Regum 15*. Cum in Hierusalem esset maxima multi-

multitudo, quæ clamaret dimitti Barnabam & Dominum crucifigi, non est inuentus vnus fidelis qui peteret Dominum relaxari & dimitti. *Ioan.* 19. Quidam Romani dixerunt Romæ Paulo: *Notum est nobis quod vbiq; Christianorum secta contradicitur. Actor.* 28. Multo plures sunt homines bellantes contra iustitiam pro tyrannis, quam bellantes secundum iustitiam, defendentes oppressos. Nam tantus erat bellator Syriæ contra Israel Exercitus, quod puluis Samariæ non sufficeret. *3. Regum* 20. Tantus erat exercitus Holofernis, vt sicut locustæ terram cooperuerint. *Judith.* 2. Non remanserunt cum Iuda nisi octingenti viri, & in exercitu Bachidis & Alcimi proditoris erant viginti millia hominum pugnatorum. *1. Mach.* 9.

CAPVT XC.

De Obedientia & Subiectione.

*Obedire debet homo Deo,
Non gentibus ei oppositis,
Et presidentibus sibi prepositis,
Suis parentibus pactis oppositis,
Factis patentibus atq; compositis,
Non deferentibus modis propositis,
Magna iubentibus sibi repositis,
Non obsequentibus malis expositis.*

Obedire debemus Deo magis quam hominibus, qui nobis præcipiunt contraria ad

238 DE OBEDIENTIA ET SVBIECT.

salutem. Vndè Matathias dixit nuncio Regi Antiochi: *Et si omnes obediunt Regi Antiocho, ego & filii mei obediemus Deo.* 1. Mach. 2. Vnus illorum septem fratrum, qui noluerunt obedire Regi vi carnes contra præceptum Domini comederent, dixit. *Parati sumus mori priusquam transgredi legem Dei, ut dicitur 2. Mach. 7.* Petrus & Ioânes principibus sacerdotum præcipientibus nè in nomine Iesu loquerentur, taliter Responderunt, dicentes. *Si iustum est vos potius audire quam Deum, indicate.* Act. 4. deinde cum argueretur à principibus dixerunt oportet ob edire Deo magis quam hominibus. Act. 5. obedire oportet Prælati siue ipsi sint boni, siue mali, dummodo ipsi bona præcipiunt, Ideo dixit Christus. *Super cathedram Moysi sedebunt Scribæ & Pharisei omnia quacumq; dixerint vobis facite.* Matth. 23. Item Cornelius dixit Beato Petro quem Deus Prælatum reliquerat: *Omnes nos in conspectu tuo sumus parati obedire quacumq; præcepta sunt tibi à Domino.* Act. 10. Paulus electus in socium Barnabæ, perambulabat confirmans omnes Ecclesias, & præcipiens obedire præceptis Apostolorum. Act. 15. Obedire debet homo parentibus, si non præcipiant quæ impediunt salutem. ideo dicit Paulus: *Obedite filiis parentibus vestris in Domino.* Ad Ephes. 6. ad Colo. 2. Sic Ioseph obediuit patri, mittenti eum ad fratres suos quamuis prius accusasset eos: ex quo timere eos poterat. Gen. 37. Sic David vnctus in Regem obediuit patri, fratribus victualia portans. 1. Reg 17. Tobias iunior dixit patri: *Omnia quæ præ-*

præcepisti faciã Pater. Tob. 5. Hester obediuit in omnibus Mardocheo, sicut quãdo eam paruulam nutriebat. Hest. 2. Descendit puer Iesus cū Maria & Ioseph in Nazareth, & erat sub illis. Luc. 2. Obedire debet homo non solum lingua, sed opere. Nam magnam obedientiam promiserunt filij Israel dicētes. Omnia quæ præcipit nobis Deus faciemus & erimus obediētes, & statim postea contraria facientes: Exod. 24. de obediētibz verbo & non facto, siue verbo plus quam facto, proponit Saluator exemplum duorum filiorum, quorum vnus dixit se iturum & operaturum in vinea, & non iuit: alius negauit & iuit. Matth. 21. Obediendum est promptē, & non procrastinandum. Sic Noe spōte obediuit Domino in omnibus quæ præcepit. Gen. 6. in fine. Ad prælationes tamen assumpti debent quantum possunt, renuere, ex humilitate, sed ad voluntatem maioris postmodum obedire, exemplo Moyse, qui quinq̃ies se excusauit de ducatu populi, & tamen postea hmiliter obediuit. Exo. 34. Filij Israel ad præceptum Domini promptē erigebant tentoria, & ad eius imperium festinē & sollicitē respondebant. Num. 9. Citò & p̃fectē obedierunt illi Apostoli, qui statim relictis retribus secuti sunt Saluatorem. Matth. 3. Simile etiam legitur de Mattheo qui relictis omnibus secutus est eum. Matth. 9. Luc. 5. Paulus audiens vocem Iesu, promptē respondit, dicens: Domine quid vis facere. vt patet quia correctio & castigatio facit hominem esse obediētem ad omnia mandata.

Act. 11. Obedire debet homo quantumcumque mandetur sibi difficile. Nam Abraham mandatū circumcisionis, licet esset difficile non distulit adimplere. *Genes. 17.* Graue erat Abraham de filij immolatione præceptū, quod tamē nisi Deus, aliter ordinasset sine mora voluit adimplere. Ecce quāta obedientia *Genes. 22.* Hanc admonitionem fecerunt serui Naaman dicentes: *Si rem grandem dixisset tibi propheta, certē facere debuisses.* Vbi patet, quod confortatio valet ad obediendum. *4. Reg. 5.* Mirabilem & difficilem obedientiam impleuerūt Rechabitzæ, non bibere vinum donec ædificent domum in sempiternum, sicut à Patre fuit imperatum, vt habetur *Hiere. 35.* Prædixerat Dominus Salomoni quod si eius præcepta seruaret, in sempiternum super Israel thronus eius esset, *3. Regum 8. Et Paral. 7.* Præceptum circumcisionis licet esset difficile, tamē Saluator noster in se voluit adimplere. *Luc. 2.* Obedientes, ad plenum victoriam tentationum in mundo pro mercede recipiunt, & exultationem in cælo. Ideo dicit Salomon: *Vir obediens loquitur victoriam. Prouerb. 21.* In cuius figura quādoque filij Israel ex mandato Domini pugnaverunt, pauci de multis victoriam habuerunt. *Numer. 31.* Propter hanc causam exemplum obedientiæ in Salvatore nostro proponit Apostolus, dicens: *Factus est obediens patri vsque ad mortem Crucis.* Et ponit fructum obedientiæ sequentem, dicens: *Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen.*

Ad

Ad *Philip. 2.* Obedire nolentes seu inobedientes grauitèr puniuntur. Nam prima præcepti transgressio in primis parentibus grauib. maledictionibus est punita. *Genes. 3.* Filij Israel cum contra mandatum Dei in terram promissionis conarentur ascendere, & contra mandatum Domini euntes ad bellū, fuerūt debellati. *Num. 14.* Quia mandatum Iosue transgressus est Achior, idèd fuit à populo lapidatus, & Iosue & populus ex illa inobedientia in bello fuerat superatus. *Ios. 7.* Saul qui contra præceptum Samuelis sacrificium obtulit, & Agag regi in pinguib. contra præceptum Domini parcere voluit, fuit à Domino reprobatus, vt habetur. *1. Regum 15. & 16.* Dixit Dominus Salomoni, quod si non custodiret mandata Dei, deleret de terræ superficie thronum eius, vt habetur *2. Paral. 7.* Vir Dei contra præceptum Domini cū Prophetam manducans, à leone est interfectus. *3. Regum 13.* Similiter percellus est à leone ille qui de mandato Domini percutere noluit vnum de filijs Prophetarum: vbi ostenditur, quod obedientia debetur interdum etiam in his, quæ videntur sine ratione mandati. *3. Regum 20.* Ionas qui refugiebat Domino obedire, præcipienti vt in Ninie verbum Dei prædicaret, in mari fuit Domino disponente submersus, *Iona*

cap. 2.

CA.

CAPVT XCI.

De Operante quem Deus attendit.

*Operantem Respicit Deus:**Si Perfectus sit Operatione:**Si sit rectus Intentione:**Si electus executione:*

OPerantem diligit Deus: Primò, si sit bonus & Deo gratus. nam si personā nō acceptauerit, seruitium non acceptat. Licet enim in politicis homo faciendo iustē, ostendatur iustus, in gratuitis tamen non: quia qui facit iusta, est iustus, sed iusta facit, quia iustus est, secundum Chrysostomū. Non quia oculus videt acutē: sed acutē videt quia acutus est. Prius enim Deus respicit operantem, si est bonus, antequam acceptet eius opus. Cain namquē malus & Abel bonus munera ambo obtulerunt, sed Deus respexit ad Abel & ad eius munera, sed ad Cain & ad eius munera non respexit. *Genes. 4.* Mirabilia fecerunt in Ægypto Moyses & Aaron, siuimiliter &, malefici Phraonis, sed priorum, non vltimorum miracula Deo placuerunt. *Exod. 7.* Bethzamitæ viderunt & sacrificium Deo obtulerunt, & tamen percussit eos Dominus graui plaga, quia propter peccata eorum videre arcam Domini non debebant. *1. Reg. 6.* Reprobabat Dominus sacrificium quod iusserat fieri & hoc propter offerentium prauitatem. *Esai. 1.* Operantem

rantem acceptat Deus ex intentione quam habet in operando, magis quam in opere. Cum enim opus laudabile perueri possit ex praua intentione, vt dare eleemolinā, ieiunare, & orare propter fauorē vel quēstū malum etiam benē fieri posset ex bona intentione; vt hominem iustitia exigente occidere nam oportet operantem, & opus esse ordinatum, recta intentione. Nam secundum Ambrosium. Intentio tua operi tuo finem ponit. nā promisso à Domino Abrahæ filio, nascituro de Sara, risit Abraham, & risit Sara sed risus Abrahæ non fuit à Domino reprehensus, quia risit ex lætitia repromissionis. sed risus Saræ ex diffidentia promissionis, vt dicitur *Genes. 17. & 18.* Talia thuribula & fortē nobiliora habuit Chore & Complices, qualia habuit Aaron, & tamen incensionem Aaron propter bonam intentionem habuit Deus gratam. Illorum verò propter intentionem pessimam, reprobauit. *Numer. 16.* Prætulit Deus duo minuta viduæ muneribus dititum, quia puriore intentione donabat. *Lu. 16.* Desiderabat Zachæus videre Iesum pura intentione bonitatis, Ided fuit à Domino consolatus. *Luc. 19.* Desiderabat etiam Herodes videre Iesum, & eo viso gauisus est: sed praua intentione curiositatis; Ided de eius visione fructum quem vñlebat nullatenus reportauit, *Luc. 23.* Operantem attendit, si opus quod fecit, ex officio sibi incumbit alioquin si sibi usurpat quod suum non est, non placet Deo sed displicet, nec acceptat sed reprobatur tale opus. Nā

Saul

Saul expoliavit se, & tunc inter prophetas prophetare cœpit, sed parum ei profuit, quia non erat ipsius officij prophetare 1. Reg. 10. Oza extendit manum & tetigit Arcam ne caderet de plauastro, sed fuit percussus à Domino: quia tangere Arcam erat solum officium Leuitarum 2. Reg. 6. Licet offerre sacrificium, sit bonum, tamen non nisi Sacerdotibus convenit. Ideo Ozias percussus est lepra, quia more presbyteri incensum voluit adolere. 2. Paralip. 26.

CAPUT XCII.

De Operatione bona.

Opus bonum,

Dominus amplificat magnis documentis,

Placet si adificat locum Sacramentis,

Homines malos vivificat cum impedimentis,

Homines qualificat suis incrementis,

Homines magnificat magnis donamentis,

Quem hic non letificat manet in tormentis.

Opus bonum placet Deo, & in quolibet statu illud præcipit, consulit: & hortatur. Ideo in statu innocentiae posuit Deus hominem in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illud. Genes. 2. Similiter post peccatum misit Deus hominem de Paradiso ut operaretur terram. Gen. 3. Laudabilia opera patrum præcepit Dominus imitari, dicēs: *Si filii Abraha estis, opera Abraha facite.* Ioan. 8

Pro-

Propter hanc causam dicitur: in omnigente qui-
met & operatur iustitiam acceptus est illi. *Act. 16.*
Vt Domino placeret, Paulus mansit cum aquila.
Act. 18. Opus bonum & valde Deo acceptum est æ-
dificare Ecclesias: cui Deus dat bonam perfectio-
nem. Nam Salomon in modico tempore opus té-
pli maximi consummauit, *3. Reg. 7.* Filij Israel cæpe-
runt ædificare templum antequam alia opera seu
domus inchoarentur, *Neem. 2. vsq. ad 7.* Præcepit
Darius vt ædificaretur domus Dei in Hierusalem,
& darentur sumptus de arca regis ne impediretur
opus, *1. Esd. 6.* Opus enim bonū habet multos im-
peditores. Nam opera quæ filij transmigrationis
faciebāt in reditu ex Babylone, fuerūt sæpe ab im-
predientibus molestata. *1. Esd. 4.* Illud opus pium
quod Magdalena exercuit in vngendo caput & pe-
des Domini Iudas cū aliis discipulis voluit impe-
dire. *Marc. 14.*

Opus bonum manifestat hominē, sicut fructus
manifestat arborē. Ideo dixit Saluator: *Attendite à*
falsis prophetis, &c. sequitur; à fructibus eorum cogno-
scetis eos. Matth. 7. Ipse enim dicebat de seipso: *Ope-*
ra qua ego facio in nomine patris mei facio, & illa testi-
moniū perhibent de me. Et paucis interpositis: *Si mi-*
hi non creditis, operibus credite. Ioan. 10. Duo discipuli
nō cognouerunt Dñm seu Iesum, dum fuerūt cum
ipso conuersati in verbis, & postmodum cognoue-
runt eum in fractione panis, *Luc. 24.* Opus bo-
num largiter remuneratur. Quia nullum bonum
irremuneratum dimittit Deus, vt dicit *S. Augustin.*
Ideo

Ideo Ezechias quifecit bonum coram Domino, valdè prosperatus est 2. Paralipom. 31. Meretur enim opus bonum per remunerationem indulgentiam peccatorum. Nam vidit Deus opera Niniuitarum & misertus est eis Jona. 3. Serui qui acceperunt talenta & operati sunt in eis remunerati sunt in duplo Matth. 25. Propter hanc causam Apost. comparat bona opera semini, de quo fructus plurimus expectatur, dicens: *Qui parcè seminat parcè & metet.* 2. Corinth. 9. 7 habita propter bona quæ agebat, meruit à Petro misericorditer suscitari Act. 10. Operari nolentes, sed vacantes ociositati, graua facinora perpetrant, & ideo reprehenduntur & grauiter & acriter puniuntur ac corriguntur. Nam tempore quo solebant Reges ad bella consurgere, Dauid vacans ocio, adulterium & homicidium perpetravit. 2. Reg. 11. Arguuntur à domino ociosi, quando vocantur operarij ad mercedem. Matth. 20. Seruus qui in vno talento noluit operari, turpiter fuit à Domino reprobatus. Matth. 25. Paulus reprehendit grauiter ociosos dicens: *Qui non vult operari non manducet.* 2. Thes. salom. cap. 3.

CAPVT XCIII.

De Oppressionem bonorum & maiorum.

*Opprimunt mali bonos:
Illis inuidentes de felicitate:*

Et.

Et lasciuientes in carnalitate;

illos persequentes ex malitia:

illos audientes, dicta veritate:

Opprimunt mali bonos, aliquando ex sola inuidia, quia vident illos feliciter prosperari. Sic Cain ex inuidia præualuit in Abel, & eum nequiter & inuidiose opprimendo occidit. *Gen. 4.* Esau inuidus, quia Iacob patris benedictionem usurpauit, voluit eum occidere: propter quod Iacob compellus est fugere ad Laban. *Genes 28.* Aegyptij inuidentes filiis Israel, quia crescebant, oderant eos, & grauiter oppresserunt. *Exod. 1.* Saul ex sola inuidia persecutus est Dauid, eo quod ipsi victoria Goliath erat ascripta. Dicebant enim. *Percussit Saul mille, & Dauid decem milia. 1. Reg. 18.* Saluator noster ex inuidia fuit damnatus ab Anna & Caiapha & Iudæis. *Matth. 26.* opprimunt mali bonos propter suam luxuriam, quam bonis impediens exercere non possunt. vel quia eos de luxurie vitio reprehenderunt. Sic Domina cui seruiebat Ioseph quia suam concupiscentiam exercere non potuit eum opprimere falso voluit. *Genes 39.* Sodomitarum propter luxuriam, Loth, multipliciter ei inferendo violentiam, vexarunt. *Genes 19.* Duo luxuriosi presbyteri Susannam propter eorum luxuriam nequiter opprimebant. *Daniel. 13.* Herodes propter luxuriam ad petitionem meretricis Ioannem Baptistam in carcere decollauit. *Marci. 5.* *Matt. 14.* Opprimunt mali bonos propter eorum

R

super.

Et

superbiam & ambitionem dominij. Sic Abimelech ambiens principatum, fratres suos nequiter interfecit. *Iudi. 9.* Ablolon ambiens regnum patris, ipsum est acriter persecutus. *2. Reg. 15.* Amon ex superbia procurauit Mardocheum occidere & Iudæos, sed Deus aliter ordinauit. *Hester. 3.* Propter superbiam, Nabuchodonosor fecit statuam auream, pueros verò non adorantes eam, fecit proieci in fornacem, & Danielem in lacum leonũ. *Daniel. 3. & 6.* Triphon ob regni cupiditatem Dominum suum Antiochum adolescentem occidit proditoriè. *1. Macab. 13.* Opprimunt mali bonos ex sola cordis nequitia & deprauatione mentis. Sic impia Iesabel opprimebat Eliam Prophetam. *3. Reg. 19.* Rex Ioram audiens famem esse in terra, caput Helisei præcepit amputari. *4. Reg. 6.* Nequissimus Holofernes voluit Iudæos opprimere, nuper de captiuitate reuersos. *Iudith. 2. & sequentibus.* Propter suam nequitiam Antiochus in Hierusalem hominum eadem fecit. *1. Machab. 1.* Ex magna nequitia cordis Herodes persecutus est Christum, & pueros interfecit, vt habetur. *Matth. 2.* Similiter Herodes Agrippa occidit Iacobum, & Petrum incarcerationi. *Act. 12.* Opprimunt etiam mali bonos qui veritatem loquuntur, quam ipsi mali habent odio. Sic ab impio Ioas lapidatus est Zacharias, qui ipsum verissimè instruebat. *2. Para. 44.* Sic Ieremias fuit à Rege missus in carcerem, qui nunciauerat veritatem, *Ierem. 20.* Sic Ananias falsus propheta mendacio voluit cõfundere Hieremiam.

temiam prophetam/verissimum. Hierem. 28 Prin-
cipes sacerdotum incarcerationem Apostolos,
quod veritatem Dei loquebantur. Act. 5. Iudæi
lapidauerunt Stephanum, quia non poterant resi-
stere, spiritui qui loquebatur, Act. 7. Paulus qui
prædicabat publicè veritatem, multas oppressi-
ones sustinuit à Judæis. Act. 13. 14. & 16.

CAPVT XCIV.

De Oratione & Deprecatione.

*Orare volentes, debent attendere pro quibus inquæ-
ritur, & qui deprecatur:*

Tempus quod exquiritur his qui exorantur:

Modus qui requiritur his qui postulantur:

Causam qua perquiritur his qui exaudiuntur:

Finis qui acquiritur & qua dona dantur.

ORare volentes debent attendere, primò qui
sint illi qui debent orare, & pro quibus fa-
ciant suas orationes. vbi notandum est, quod o-
rare debent præsidentes singulariter pro suis sub-
ditis vel subiectis; eligentes specialiter pro suis
electis; omnes gentes generaliter pro viciis ab-
iectis. Orare primò debent Prælati pro suis sub-
ditis: quia ipsorum officium est, vt suis orationi-
bus à populo iram Dei auertant. Sic cum post
adorationem vituli Deus populum vellet destru-
ere, Moyses eorum prælatus pro eis feruenter o-
rauit, & veniam meruit à Domino inuenire.

Exod. 32. Propter orationem Moyſi abſorptus eſt ignis qui deuorabat caſtra murmurantium præ labore *Num. 11.* Maria propter peccatum ſuum facta eſt leproſa, ſed Moyſes prælatus eius, orauit ad Dominũ, & reſtituta eſt priſtinæ ſanitati. *Num. 12.* Pro afflicto populo ignitis ſerpentibus orauit Moyſes, & ſalubre remedium habuerunt. *Num. 27.* Samuel dixit ad populum: *Absit à me hoc peccatum; vt ceſſem orare pro vobis.* oſtendens grauiter peccare prælatos qui pro ſuo populo non orant: *1. Regũ 12.* Bonus Prælatus erat Paulus, qui dicebat Timotheo ſibi ſubdito: *Sine intermiſſione habeo tui memoriam in orationibus meis.* *2. ad Timo. 1.* Orare debent electores cum ad electionem alicuius Prælati conueniunt, vt Deus illis prouideat de Prælato idoneo, qui populum ſibi ſubditum benè regat. In cuius figura ipſe Dominus ad hoc volens tales inducere, ait: *Regate Dominum meſis vt mittat operarios in vineam ſuam.* *Matth. 9. Luc. 10.* Apoſtoli volentes eligere in Apoſtolatu vnã de Diſcipulis, præmiſſa oratione dixerunt: *Tu Domine qui noſti corda hominum, oſtende nobis quẽ elegeris ex his.* *Act. 1.* Cum dixiſſet Dominus: *Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus ad quod aſſumpſi eos.* ſcilicet in Apoſtolatu, ſequitur: *Erant in oratione & imponentes eis manus diuiſerunt eos. vt habetur Act. 13.* Orare debent omnes homines pro peccatoribus & inimicis, vel quod per ſe apti nõ ſunt ad orandum. Sic deuotè orauit Abraham Deum vt parceret Sodomitis. *Genes. 18.* Moyſes multo-

tiens

riens exorauit vt Deus plagā auerteret ab Ægypto & licet Ægyptij essent mali, fuit tamen à Domino pluries exauditus. *Exod.* 8. 9. & 10. Saluator noster pro inimicis orare docuit, *Math.* 5. Et ipse pro crucifixoribus suis exorauit. *Luc.* 23. Feruentius orauit Stephanus pro suis persecutoribus quam pro se ipso, quia pro se orans stetit, sed orans pro suis persecutoribus genua flexit. *Act.* 7. Apostolus Paulus pro persecutoribus orabat, vt Deus eos ad pœnitentiam vocaret. Ideo dicebat: *Oramus pro vobis vt dignetur vos Deus vocare*, vt dicitur: *2 ad Thessal.* 1. Orare volentes debent attendere tempus, scilicet quando est orandum. vbi nota quod orandum est in omni tempore, sed maxime & principaliter quando iter agentibus ire disponitur, loqui volentibus verbum proponitur, cœnam quærentibus cibus apponitur, cum patientibus mundus opponitur. Orare igitur primo debemus cum ad aliquem locum pergere volumus vt Dominus in viam pacis dirigat pedes nostros, vt custodiat nos Angelus Domini. euntes commorantes, & redeuntes, *Iudith.* 13. Propter hanc causam dicitur: *Oramus Dominum pro incepto itinere, & secure euenit nobis & prospere.* *Esd.* 8. Multum confidebat Iudith in oratione, quando debebat ire ad Holofernem, cum dicebat: *Nihil aliud fiat pro me nisi oratio.* *Iudith.* 8. Recedens Paulus à fratribus de Achaia post pulchros sermones diutius orauit. *Act.* 28. Item Paulus dicebat Romanis, obsecrans si quomodo prosperum iter ha-

beam. *Ad Rom. 1.* Orare debet homo cum debet aliqua verba proponere vel ad interrogata respondere, vt Dominus tangat & mundet labia sua, vt dignè verba pronunciet: qui labia Esaiæ calculo mundauit ignito. *Esaï. 6.* Neemias rogauit Dominum cæli, cum deberet ad interrogata respondere. *Neem. 2.* Hester locutura ad Regem Assyriorum, Rogauit Mardochæum vt congregaret Iudæos qui erant in Susis, vt ipse, & ipsi Dominum pro ea deprecarentur. *Hester 4* Paulus Apostolus ista desiderans, dicebat Colossen. *Fratres Orant.es pro vobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis.* vnde fortè sumpsit originem, quod prædicatores in principio sermonis petunt orationem fieri vt dignè proferant verbum Dei. *Colos. 4.* Orare debet homo tripliciter. Primò cum debet cibum assumere, & cū acceperit, gratias referendo, largo modo sumendo orationem. Sic Neemias orauit dum daret Regi bibere, *Neem 2.* Saluator noster cum discumbere faceret multa millia hominum quos de paucis panibus satiauit, priusquam comederet, orauit, in cælum oculis leuatis. *Ioann. 6.* In cenacum Christus factum corpus sanctissimum consecrauit, quando de mensa cum discipulis surgeret, gratias reddiderunt, & hymno dicto exierunt ad montem Oliueti, ad locum passionis, *Matth. 26.* Orare debet homo omni tēpore, vt mundo se nobis opponente recurremus, qui nos de aduersitatibus liberet. Sic Tobias cæcus vxoris improperijs tribulatus confugit ad orationis

tionis remediū. *Tob. 3* Filij Israel tribulati ab Holoferne, orantes ad Dominū clamauerunt. *Iudub. 4*. Tribulatus & afflictus Mardocheus pro se & populo Dominum exorauit. *Hester. 4*. Azarias & socij eius in tribulatione fornacis ad orationis remedium confugerunt. *Daniel. 3*. Ionas afflictus in ventre ceti orauit, & saluus à Domino est educus. *Ion. 2* Iudæi in tribulatione positi, orauerunt & fuerunt à Domino exauditi. *2 Mach. 3*. Paulus ad terram prostratus & cæcatus, veniens Damascum, orauit & fuit liberatus. *Act. 9* Quando Petrus lernabatur in carcere tribulatus, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, *Act. 12*. Orare volentes debent attendere modū orandi, scilicet qualis debet esse oratio. circa quod sciendum est quod dignè orare volentes debent orare cum sollicitudine ociositatis, certitudine lachrymositatis, cum promptitudine veræ unitatis, cum certitudine suæ vilitatis, cum sollicitudine assiduitatis. Oratio primò debet esse solitaria & separata à tumultu & occupatione humanæ solitudinis. Nam Iacob deuotè orare desiderans, se ab vxoribus & alia familia sequestrauit. *Genes. 32*. Oratio si sit solitaria & mentalis, clamat in aures Dei. Sicut patet de Moyse mentaliter & solitarie deprecanti, cui dixit Deus: *Quid clamas ad me? Exod. 14*.

Deprecaturus David Dominum pro paruulo, ingressus seorsū iacuit in terra. *2. Reg. 12*. Dimissa turba ascendit Dominus in montem & solus orauit

nos similiter orare instruendo. *Matth. 14.* Ascendit Petrus orare in superiora domus, vt posset orare diutius ab alijs separatus *Aët. 10.* Oratio debet esse secundo lachrymosa tenerrimæ deuotionis Ideò Ezechias conuertit se ad dominum, & orans cum lachrymis, fuit à Domino exauditus. *4. Regum 20. & Esaiæ 38.* Item idem Ezechias conuertit se & orauit cum lachrymis. Ideò dixit ei dominus *Audui orationes tuas & vidi lachrymas tuas.* vt habetur: *4. Reg. 30. & Esai. 38.* Flens Susanna aspexit in cælum, & orauit ad Dominum. & eius oratio exaudita est. *Dan. 13.* Magdalena in sua conuersione non legitur orasse vocaliter, sed credendum est eam orasse mentaliter, & fleuisse, cū lachrimis pedes domini rigauit *Luc. 7.* Oratio tertio debet esse vnita in multitudine hominum vinculo charitatis. Multum enim placet Deo oratio alicuius multitudinis vel societatis eorum qui sūt in charitate coniuncti. Ideo sacerdotes & viri religiosi vnanimis vno ore & corde charitatiuè, Deū orare debent. Nam sacerdotes & viri vnanimis cum mulieribus resolutis crinibus dominum orauerunt, & extensis manibus Dominum deprecabantur: *2. Mach. 3.* Iudas & qui cum illo erant, simul Dominum deprecabantur vt eriperet eos ab impio Nicanore, vt dicitur. *2. Mach. 15.* Saluator dicit: *Si duo ex vobis consenserint, de quacunq; re peterint fiet eis.* vt patet *Matth. 18.* Post ascensionē erant omnes discipuli Domini in oratione cum mulieribus, perseuerantes vnanimiter cum Maria matre

matre Iesu. *Act. 1.* Omnes fideles in præmitiua Ecclesia erant vnanimis in oratione & doctrina Apostolorum. *Act. 2. & 5.* Cum orassent discipuli vnanimiter vna voce motus est locus, in quo erāt cōgregati, & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia. *Act. 7.* Oratio Quartò debet esse humilis & sui status recognitiua. Nam miro modo fuit humilis oratio Manasse, vt patet intuenti. *2. Paral. ultimo.* Daniel intelligens opus captiuitatis completum esse, humiliter Dominum exorauit. *Dan. 9.* Breuem & humilem modum habuit leprosus, qui genu flexo orauit Dominum, dicens: *Domine si vis potes me mundare. Matth. 8. Marci 1.* Humiliter orauit Cæturio pro paralytico seruo indignum se reputans præsentia Iesu. Christi *Matth. 8.* Ad orandum nos humiliter inducit exemplum de humili publicano. *Luc. 8.* qui breuibus verbis meruit remissionē omnium peccatorum, dicens: *Deus propitijs esto mihi peccatori.* vt habetur *Luc. cap. præallegato.* Oratio quinto debet esse assidua siue continua, vt si statim cum petit homo, non obtinet, nihilominus adhuc orare debeat. Nam orans Helias pro pluuia, cum puerum mitteret ad videndum vsque ad septem vices, nil penitus apparebat. Quo modo orationis instantia mirabiliter commendatur. *3. Regum 18.* Non dimisit Daniel propter decretum (*Daniel. 3.*) quin oraret ter in die flexis genibus, sicut ante consueuerat facere. *Daniel. 6.* Ad hoc idem hortatur nos Dominus, dicens: *Oportet*

vos semper orare & nunquam deficere, vt clarè habetur. *Luc. 18.* Ad orationis instantiam etiam ipse Dominus nos inducit exemplo viduæ, quæ Iudicem cum importunitate Iudicare petebat. Et exemplo amici qui panes instanter sibi petijt, cōmodari, vt habetur *Luc. 18.* Paulus qui sine intermissione monebat Theſſalonicenses, hoc ipsum sollicitè faciebat dicens: *Sine intermissione memorians vestri facio in orationibus meis*, vt euidentissimè habetur ad *Theſſalonicenses 1. Cap.* Orare volentes debent attendere causas & modos quibus exaudiantur. vbi sciendum est quod sunt quidam qui secundum appetitum suum audiuntur. Quidam non licita petunt, & non exaudiuntur. Quidam bonum concupitum præsens allequuntur. Quidam magis expetitum adipiscuntur. Orare volentes primò quidem exaudiuntur secundum eorum appetitum & placitum, licet non ad vtilitatem eorum. Nam petijt populus in deserto carnes, & Dominus iratus concessit eis. Propter quod patet quod non semper exauditio orationis est signum diuinæ dilectionis. *Num. 11.* Non placuit Domino quia filij Israel petierunt sibi Regem & tamen eos exaudiuit ad votum. *1. Reg. 8.* Orant quidam & non exaudiuntur, quia non petunt sibi bona & licita, & quia mali sunt & indigni qui petunt. Sic Dominus David orantem pro populo, licet valde deuotè orauerit, non exaudiuit, quia non erat tunc dignus exaudiri. *2. Regum 12.* Magnæ reprobationis erat oratio Hieremiæ, quando di-

do dicebat ei Dominus: *Noli orare pro populo isto, nec sumas pro eis laudem vel orationem, quia non exaudiam eos.* Hier. 11. Iacobus dicit: *Petitis, & non accipitis, eò quod malè petatis.* Iacob. 4. Populo indigno & malo dixit Dominus: *Cum multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam vos: quia manus vestra sanguine plena sunt.* Esai. 1. Orantes etiam aliquando exaudiuntur ad votum & ad vtilitatem, quia oratio eorum bona est, & sibi expedientia petunt. Sic exaudiuit Dominus Niniuitas clamantes & orantes ad Dominum, & peccata dimittentes à subuersione ciuitatis liberati sunt *Ione* 3. Sic etiam exaudiuit Susannam cum eam à morte & infamia liberauit. *Dan.* 13. Hoc modo exaudiuit omnes: *Quare infra de effectu orationis Cap. 5.* Orantem aliquando exaudit Deus non ad votum, sed ad vtilitatem: quia secundum sententiam sanctissimi Doctoris Augustini: *Prouidet Deus meliora quam petunt.* Quod manifestè patet in Paulo, qui patiens stimulum carnis vt admoneretur, ter Dominum orauit, quem non amouit: sed melius ipsi concessit, scilicet gratiam sperandi, dicens: *sufficit tibi gratia mea, Nam virtus in infirmitate perficitur* 2. *Corinth.* 12. Orare volentes, debent attendere orationis effectum vel fructum, qui effectus ex oratione acquiritur, scientes quod digne orantes à Domino recipiunt peccatorum remissionem gloriosam, filiorum adoptionem gaudiosâ, aduersorum depressionem ruinosam, tentationum repulsionem virtuosâ, & signorum correctionem fructuosâ.

Oratio

Oratio primo quidem impetrat remissionem peccatorum. Sic per orationem Moyſi dicentis, *Dimitte eis Domine noxam hanc, aut dele me de libro in quo me ſcripſiſti*: Dominus populo ſuo peccatum dimiſit. *Exod.* 32. Propter hanc cauſam docuit nos Saluator, vt debitorū, i.e. peccatorum remiſſionē in oratione dominica peteremus, dicentes: *Dimitte nobis debita noſtra. Matth.* 6. & *Luc.* 11. In cuius figura dimiſit rex omne debitum ſeruo qui eum rogauerat, licet poſtea ex ſua nequitia ſint ei quæ fuerunt dimiſſa, repetita. *Matth.* 18. Oratio his ſecundo impetrat filios, qui non poterant ex ſua ſterilitate filios naturaliter procreare. Nam Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſterili, & filios meruit obtinere. *Genes.* 25. Anna ſimiliter deuote Deum orauit cum lachrymis, & filium à Domino cum precibus impetrauit, vt habetur *1. Reg.* 1. Helifæus hoſpitæ ſuæ ſterili impetrauit à Domino filium: quem ſimiliter ſuis orationibus reſuscitaui. *4. Reg.* 4. Zachariæ & Eliſabeth non erat filius, eo quod eſſet Eliſabeth ſterilis, & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis: angelus autem apparuit Zachariæ, dicens: *Exaudita eſt oratio tua, vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannes*, vt patet *Luc.* 1. Oratio tertio tribuit victoriam de aduerſarijs & iniurijs. Nam in bello filiorum Iſrael contra Amalech plus fecit oratio Moyſi, vel Moyſes orando, quam Iofue pugnando. *Exod.* 17. Ideo pugnaturi filii Iſrael contra Philiftæos, rogauerūt Samuelem orare pro eis, vt victoriam obtinerent, vt ha-

ut habetur 1. *Reg.* 7. Iosaphat rex Iuda, timore perterritus propter multitudinem quæ venerat contra eum, totum se contulit ad orandum ut victoriâ impetraret, ut habetur 2. *Paral.* 20. Iudith quando decapitare voluit Holofernem, Dominum pro victoria exoravit. *Indub.* 8. Commissurus Iudas bellum contra Gorgiam oravit, & extitit victor belli. 1. *Machab.* 4. Quia Iudas in bello contra Antiochum, non oravit, non vicit, sed divertit, 2. *Machab.* 5. Item quia non oravit in exercitu contra Bacchidem, ipse fuit occisus & exercitus debellatus. 1. *Machab.* 9. Iudas & qui cum eo erant, inuocato Domino, congressi sunt contra exercitum Nicanoris, & manu quidem pugnantes, sed cordibus orantes, belli victoriâ obtinuerunt. 2. *Machab.* 15. Dicebat Paulus: *Obsecro vos ut inuocetis me in orationibus, ut liberet me ab infidelibus, Roman.* 3. Oratio quarto expellit diabolum & eius tentationes; ideo Raphael monuit Tobiam, ut se tribus diebus abstinere ab uxore, & tam ipse quam ipsa orarent continue, ne diabolus haberet in eis potestatem: *Tob.* 6. Propter assiduam orationem Chananeæ filia eius à dæmonio liberatur, ut habetur *Matth.* 15. Dum discipuli quoddam dæmonium non possent eicere, & mirarentur, Dominus dixit eis: *Hoc genus demoniorum non eicitur nisi in oratione & ieiunio, ut patet Matth.* 17. Cum Paulus iret ad orationem obuiauit puellæ habenti spiritum Pythonem, quem expulit orando in nomine Domini nostri Iesu Christi, *Actor.* 16. Oratio, quinto, facit operari mira-

miracula. Nam per orationem Helix clausum est
 celum ne plueret, & per orationem eius ad plu-
 uiam est apertum. 3. Reg. 18. Ad orationem de-
 uotam Helix puer qui erat iam mortuus suscita-
 tur. 3. Reg. 17. Martha & Maria Dominum oraue-
 runt, & impetrauerunt Lazarum suscitari. Ioan. 11.
 Decem leprosi orantes ad Dominum, meruerunt
 recipere sanitatem, vt clarè habetur Luc. 17 cap.
 Petrus & Ioannes ascendentes ad orationem, li-
 berauerunt claudum ex utero matris suæ. vt patet
 Act. 3. Similiter Petrus & Ioannes orauerunt pro
 illis de Samaria, & imponebant manus super illos
 & Spiritum sanctum accipere faciebant, vt clarè
 patet. Act. 8. Patrem Publij febribus & dysente-
 ria laborantem Paulus sua oratione sanauit, vt
 pater Actorum 28.

CAPVT XCV.

De Ornato Mulierum.

Ornatus mulierum est

Ad personarum deprecationem:

Ad perfectorum reprehensionem:

ORnatus mulierum sæpè fit ad deceptionem
 hominum, licet aliquandò fiat vt ipsæ viris
 placeant quibus ornare se dicunt. Nam Thamar
 volens de Iuda socero suo concipere, vestibus vi-
 duitatis depositis, ornauit se, concubinarum pati-
 ens ab eodem, vt habetur Genesi 38. cap. Iulabel
 audito

audito aduentu Iehu, depinxit oculos stibio & ornauit se. Nota historiam 4. Reg. 9. Propter ornamenta quæ Iudith assumpfit, potentem Holofernem decepit. *Iudith. 10. cap.* Occurrit mulier iuuenis ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas, vt habetur *Prouerb. 7.* Non sine causa dicitur, *Auerte faciē tuam a muliere compta:* quia sic excitat te ad peccandum, vt patet intuenti Salomonem in *Ecclesiast. 9.* Ornari non debent mulieres bonæ & honestæ, quæ soli Deo placere desiderant. Ided Hester quando debuit introire ad Regem, non quæsiuit cultum muliebrem sicut quærebant aliæ mulieres, vt habetur *Hester 2.* Comminando dicitur, *In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum; & lunulas & torques, vt clarè habetur Esai. 3.* Mulierum non sit extrinseca capillatura, vel circumdario auri vel vestium cultus, vt patet *Prima Petri 3.*

CAPVT XCVI.

De Patientia & Mansuetudine.

*Patientes ferre debent**Attinentes, propinquorum offensiones;**Sernientes, Dominorum correptiones;**Patientes, tormentorum afflictiones;**Renuentes, receptorum illationes;**Audientes, Benignorum responsiones;**Attendentes, exemplorum ostensiones;*

Primo

Primo patienter ferre debent iniurias consanguinei & coniuncti, si aliquando vnus ab altero offenditur, verberetur, vel corrigatur. Sic patienter tulit Isaac & sine murmure, quando Abraham pater eius eum voluit immolare. *Genes. 22.* Ioseph patienter tulit iniuriam quam ei fratres proprii intulerunt, eisque postea illatam ab eisdem præfatam iniuriam clementer indulgit, vt dicitur *Genes. 37. ibidem 4. & 5.* Cito orauit Moyses pro Maria sorore sua, quæ eum offenderat murmurando. *Numer. 12.* Dauid persecutionem sustinuit, quam ei proprius filius inferebat. *2. Regum 15.* Tobias patienter tulit cōsanguineorum impropria pariter & vxoris, vt habetur *Tob. 2.* Patienter sustinere debent serui & subditi, si aliquas molestias recipiant à Dominis & Prælati. Domini & Prælati patienter sustineant, si etiam aliquando à subditis offenduntur. Nam Miphiboset patienter tulit iniquam sententiam quam Dauid tulit contra eum, *2. Regum 16. & 19.* Quia mulier in adulterio deprehensa Scribarum & Phariseorum accusationem patienter sustinuit, & accusata nihil respondit, Dominus eam ne lapidaretur misericorditer liberauit. *Ioan. 8.* Similiter Prælati & Domini debent esse patientes, si etiam aliquando offendantur à subditis. Nam Moyses de murmure populi se non turbauit, sed patienter sustinuit & misit Aaron intercedere pro eis. *Num. 17.* Sara patienter sustinuit contumeliam ab ancilla sua sibi vituperose illatam *Tob. 3.* Patienter debet homo tribulationes &

nes & pœnas à Deo inflictas vel pro eo vel pro eius fide susceptas ferre. Sic Tobias excæcatus patienter sustinuit cæcitatem, *Tob. cap. 2.* Iob fuit patiens perdendo sua, filios, & quasi se ipsum, per grauem infirmitatem quam habuit. *Iob. 1. & sequentibus.* Ab vxore & amicis plus inferentibus sibi desolationis quam consolationis. *Iob per totum 1. & 2.* Alacrem patientiam habuerunt tres pueri in fornace, qui noluerunt Idolis immolare, vt habetur *Dan. 3.* Eleazarus duos sustinuit patienter pro legum obleruatiâ cruciatus, *2. Mach. 6.* Septē fratres cū pia eorum matre in eorū tormētis mirabilē patientiā habuerunt. *2. Machab. 7.* Patienter ferentes iniurias non debent quærere ultionem de offēsis, licet ipsi valeant vindicare. Nam Saul noluit sustinere quod viri qui ei detraxerunt occiderentur, in detractionis vindicta. *1. Reg. 11.* Helisæus etiam non permisit quod occiderentur viri qui eum capere venerunt, sed ipsos plene reficiens, libere abire permisit. *4. Reg. 6.* Non solum vindictam non debet homo quærere de offēsa, sed offēdenti debet dimittere ex corde, non solum semel sed pluries. nam Petro quærenti quoties demitteret proximo, respondit Christus: *Non solum septies, sed septuagies septies. Matth. 18.* Ad patienter portandum, & multotiēs iniurias dimittendum adducit & inducit nos Christus exemplo serui nequam, cui dimissa fuerant decem millia talenta, vt patet *Matth. 18.* Patientiam confert homini humilis & benigna responsio.

responsio. Sic e contra dura & aspera suscitatur furor.
 Quia responsio mollis frangit iram, sermo
 durus suscitatur furorem. *Proverb. 15.* Dauid qui ad
 duram responsionem Nabal fuerat perturbatus,
 ad humilem responsionem Abigail e contra mira-
 biliter est placatus. *1. Regum 25.* Filij Ephraim iur-
 gantes contra Gedeonem, sedati sunt propter eius
 humilem responsionem. *Judic. 8.* Sic Roboam si
 iuxta consiliū senum humilem responsionem
 populo dedisset, impatientiam & indignationem
 populi non incurrisset. *3. Reg. 12.* Patientiæ exem-
 plum habemus à Christo, maxime ut cedamus fu-
 rori. Nam Christus qui pati venerat à Iudæis, plu-
 ries declinauit. *Luc. 4. Ioan. 8.* Exemplum etiam pa-
 tientiæ habemus à Christo tempore passionis,
 quia patientiam conseruauit in verbis detracto-
 rijs, contradictorijs, & contumeliosis, in factis, &
 illusionibus, & verberibus, crucifixionibus, blas-
 phemijs & morte. *Matth. 26. Marc. 14.*

CAPVT XCVII.

De Paupertate & Inopia.

Pauperes spiritu debent

Possessionum proprietates despicere:

Refectiōem sobrietatis perficere:

Exemplum mendicitatis aspicere:

Dilationem sublimitatis inspicere.

Pau-

PAupertas spiritualis siue pauperes spiritu nihil debent proprium possidere. In cuius figura Iacob Patriarcha fugiens & ad Laban vadens, nec animal, nec famulum habuit, sed in baculo Jordannem transiuit, & volens requiescere, lectum non habuit, sed supponens lapidem capiti, sic dormiuit. *Genes. 28.* Moyses pascebat oves Iethro, quia proprias non habuit. *Exod. 3.* Filij Rechabitarum domos non habitabant, vinum & vineas non habebant, nec tabernacula faciebant. *Ierem. 35.* Adolescenti dixit Dominus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* *Matth. 19.* In primitiua Ecclesia omnia dabantur, & tanquam communia ab Apostolis Domini habebantur. *Act. 4.* Paulus dixit fratribus; *Argentum, aurum & vestes non cõcupini.* *Act. 20.* Petrus vero pauper dixit claudo: *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do,* vt patet *Act. 3.* Pauperes spiritu parcè viuere debent, & modico victu contentari. Nam satis parcè viuebat Ruth, qui colligebat spicas post terga merentium. *Ruth 2.* Multum parcè & cum magna penuria viuebat Helias quando petebat buccellam panis & paululum aquæ à Sareptana vidua sibi dari. *3. Regum 17.* Filij Prophetarum satis temperate viuebant, quia parum de pane & Pulmetium insipidum comedebant, nobis in exemplum, vt habetur *4. Regum 4.* Paupertatis exemplum habemus à Christo, qui est de paupere matre natus, à paupere fabro nutritus in paupere loco reclinatus pannis pauperibus inuolutus,

pauperum oblatione in templo, scilicet turture vel columba redemptus, duodecennis in templo solus sine familia est repertus. Hæc omnia nobis in exemplum paupertatis patienter sustinuit. *Luc. 2.* Ad pauperes nuptias ubi vinum defecit accessit, & aquam in vinum mutauit. *Ioann. 2.* Caput ubi reclinaret in cruce non habuit. *Luc. 9.* Pauperem familiam omnibus diebus habuit, *Matt. 4.* In cruce patiens nudus pepēdit, & mortuus, in sepulchro alieno iacuit. *Luc. 23.* *Math. 27.* Pauperes spiritu vel paupertatem patienter ferentes exaltantur, dicantur, & remunerantur à Domino in præsentī & in futuro. Nam Saul, qui vno seruo contentus, longè quærebat alias Patris sui, non equos, & cuius familia minima, fuit vnctus in Regem. *1. Reg. 10.* David existens in pascuis, & quali pro nihilo reputatus, fuit per Samuelem vnctus in Regem, quem etiam misit pater ad fratres victualibus oneratum. *1. Reg. 16. & 17.* In cuius figura Nabuchodonosor pauperes dimisit, & diuites interfecit, vel captiuos duxit, & significat Dominum, qui pauperes dimisit vel dimittit, & diuites in infernum deducit. *Hierem. 39.* Inter beatitudines quas posuit Dominus, prima est paupertatis. *Marc. 5.* Miram remunerationem promittit Christus diuitias relinquentibus propter eum. *Luc. 14.* *Matt. 17.* Lazarus pauper in sinum Abraham ab Angelis est portatus. *Luc. 16.* Ob hanc causam pauperes & debiles ad magnam cenam per Regis nuncios introducti sunt. *Lu 14*

CAPVT XCVIII.

De Pace & Concordia.

*Pax & concordia & unitas inter homine,
Approbatur ex complacencia fraterna charita-
tis:*

*Comprobatur experientia externa quaſtionis:
Roboratur ex beneuolentia Paterna dilectionis:
Periurbatur ex aſiſtentia interna corruptionis:
Conſummatur in excellentia ſuperna dominatio-
nis.*

PAX, concordia & unitas inter homines super omnia alia opera Deo placet. In cuius ſignum omnia alia animalia præter hominem fecit duplicia, ſcilicet marem & ſceminam; hominem verò vnum, vt unitatem pacis & cōcordiæ commendaret. *Genef. 1.* Quamuis Dauid eſſet ſanctus, noluit tamen Deus vt ædificaret ei domum, quia fuerat bellicoſus, ſed Salomon qui interpretatur pacificus, vt oſtenderet ſolum pacificorū accepta ſeruitia reputare. *3. Reg. 5.* Diligit Deus corda pacifica, & in eis habitat. In cuius figura oſenſum eſt Eliæ quod Dominus non erat in commotione nec in grandine, ſed in ſibilo auræ tenuis, id eſt in loco quieto. *3. Reg. 19.* Quod Deus pacem ſic diligat, patet ex his: quia in eius natiuitate Angeli pacem annunciauerunt. *Luc. 2.* Pacem præcepit diſcipulis ſuis inter ſe habere. *Ioann. 14.* Pacem commiſit Apoſtoliſ prædicare. *Luc. 10. Matth. 10.* Pacem in teſtamento reliquit. *Ioann. 14.* Et poſt reſur-

rectionem suam pacem discipulis suis nuntiavit, ut habetur *Luc. 24* *Joan. 20*. Pacem debent querere qui prius fuerunt inimici, & maxime qui habent inimicos potentes. Ideo Abimelech pacificus est cum Isaac quem prosperare videbat, ut habetur *Genes. 26*. Sabaonitæ audientes ea quæ fecerat Iosue potentissimus, in Hiericho venerunt secum facere pacem. *Ios. 19*. Misit Ionathas legatos ad Bacchidem, ut componeret pacem cum eo, & Bacchides tamen fuerat dux exercitus, in quo Iudas oecubuit & frater eius, ut habetur *1. Mach. 9*. Rex Demetrius misit ad Ionathan epistolam, rogans pacem. *1 Mach. 11*. Pacem inducunt inter homines, furori cedere, vel respondere humiliter. Furori enim malorum cedendum est. Sic fecit Iacob recedens ab Esau. *Gen. 27*. Phinees & cæteri legati ad filios Ruben missi, in excusationem illorû benigna humilitate dulciter sunt placati. *Ios. 13*. De hac materia quære in præcedenti cap. de Patientia, &c. Pacem perturbant & destruunt multa Nam aliquando pacem perturbat inuidia. Nam fratres Ioseph invidentes ei, non poterant ipsi quicquam pacifice loqui, ut clare habetur *Genes. 37*. Avaritia seu copia temporalium rerum causa sunturbationis pacis, & fomentum discordiæ & iurgiorum, ut patet in pastoribus Ioth & Abraham. *Gen. 13* Simile habetur de Isaac & pastoribus Geraræ, propter causam prædictam. *Genes. 26*. Ambitio & superbia dominandi pacem perturbant, & discordias suscitant inter propinquos, ut patet in David &

Abiq.

Abfolone. 2. *Regum* 15. Ficta etiam pax perturbat & impedit pacem bonam & veram. Ideo Ionathas noluit recipere pacem Demetrii, quia fide pacificare quærebat, vt habetur 1. *Machab.* 11. Pacis bonum ex gratia & dono Dei procedit. Vnde bonitas gratiosi prælati, & gratia & bonitas subditorum causa existit aliquando magnæ pacis, vt patet de Onia & populo Iudæorum. 2. *Machab.* 3. Propter hanc causam Paulus in suis epistolis paci præponit gratiam, dicens: *Gratia vobis & pax.* Dans intelligere, quod sine gratia non potest esse pax. Nam non est pax impiis, dicit Dominus, *Esaiæ* 57. De magno dono gratiæ diuinæ procedit pax, quando ille qui recepit iniuriam vel offensam, offendentem parcit ex animo, & pacem eius qui eum offenderat concupiscit. Sic Dauid licet ab Absalone persecutus, quærebat pacem, dicens: *Est ne pax puero Absalone?* vt patet 2. *Reg.* 18.

CAPVT XCIX.

De Peccato & eius effectibus.

Peccatum nocet homini,
Ab interiori, deprauando naturam:
Ab exteriori, procurando iacturam:
A superiori, exclamando pressuram:
Ab inferiori, deuastando figuram.

Peccatum ex sua turpitudine nocet homini ab intrinseco, quia humanam naturam de-

prauat & exterminat, tollit enim homini audaciam & caulat erubesceniam. Nam primi parentes qui in statu innocentiae nudi non erubescabant, post peccatum erubescences, se perizomatibus cōtexerunt. *Genes. 3.* Item aufert homini sensum, & infatuat eum. Vnde Adam qui ante peccatum tāta sciētia polluit quod rebus omnibus imposuit nomina secundum proprietates ipsorum, post peccatum sic infatuatus est, quod à facie Domini cui nuda & aperta sunt omnia, abscondere se volebat. *Genes. 3.* Salomonem etiam sapientissimum peccatum infatuauit, maculans eius famam. *3. Reg. 11.* Generatio peccantiū odiosa. *Eccl. 27.* Itē, facit hominem timidum, auferendo securitatem. Nam Adam qui ante peccatū pluries audiuit vocē Domini, nihil timens, post peccatū cū vocaretur à Domino ait; *Domine audiui auditum tuum & timui. Gen. 3.* Item tollit quietē intrinsecam, hominē nō sinens quiescere, quia labor stultorum affliget eos. *Eccles. 10.* Similiter percussit Dñs cor Dau id postquā peccauit populum numerando, dicēs, *peccauit. 2. Reg. 24.* Peccatum nocet homini ab intrinseco quia multotiens pœna corporali puniuntur, vt patet in Adam & Eua expulsis de paradyso, cum maledictionibus & pœnis suis. Pœna viri fuit simplex, quia dixit Dominus Adā: *In labore & sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Pœna autem mulieris fuit duplex, dixit enim ei; *In labore paries filios & sub viri potestate eris.* huius duplicationis causa fuit, quia ipsa virum induxerat ad peccandum.

Genes.

Genes. 3. Sodomitæ etiam pœna ignis & sulphuris sunt puniti. *Gen. 29.* Vxor etiam Loth, quæ peccauit contra præceptum Domini se vertendo, in statuam salis est conuersa. *Genes. 19.* Pharaon etiam propter peccatum cognouit se flagellari, dicēs: *Peccavi in Deum verum. Exod. 10.* Quia filij Israel multotiens Deum offenderunt peccando, fuerunt ab eo sæpius flagellati. *Num. Indi. Josue. Regum. Iudith. & per totum quasi verus testamentum. &c.* Deserta est Hierusalem & omnis vrbs Iuda, propter malitiam quam fecerunt, vt patet: *Hiere. 44.* Peccatum nocet hominī à superiori, quia clamat vindictam, & specialiter peccatum enorme quodcunque. sicut illud de quo dixit Dominus ad Cain: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Genes. 4.* Similiter dixit Dominus Abræ: *Clamor Sodomorum & Gomorreorum venit ad me. Genes. 18.* Clamor peccatorum vestrorum in aures Dei Sabaoth introiuit. *Iacobi 5.* Peccatum nocet hominī ab inferiori, rectam eius figurā ad multa incommoda incuruando, & specialiter recidiuatio in peccatum, quod multum debilitat hominem, sicut recidiuatio in ægritudinem, debilitat corpus plus, ipsum in plura pericula inducendo. vnde in huius figura dicitur, quod postquam ambulauit Ioram in vijs pessimis, sic debilitatus est quod recessit ab Edom, & noluit ei soluere tributa. *4. Reg. 8.* Seruus Salomonis aulus est insurgere contra eum propter peccata sua. *3. Reg. 11.* Ad hoc facit Christi parabola, *Cum immundus spiritus exierit*

ab homine. Matth. 12. Luc. 11. Ob hanc causam dixit Dominus languido curato *Vade, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.* Et idem dixit mulieri in adulterio deprehensa. *Ioan. 8.* Et ideo ad nostrum propositum possemus prædicta tria capitula concludere cum quadam authoritate sanctissimi Doctoris Augustini, ubi dicit, quod peccatum est difformitas, quam Deus detestatur, iniquitas quam dæmon amplectatur; infirmitas, qua totus mundus dissipatur.

CAPVT C.

De Pœnitentia peccatorum.

Pœnitentia debet fieri

Cum acceleratione, omni tarditate deposita:

Vera contritione, lachrymositate supposita:

Pura confessione, nuditate apposita:

Cum satisfactione & austeritate imposita:

Iustificatione atq; sanctitate composita:

Sic receptione & benignitate proposita.

POENITENTIA debet fieri celeriter, & non differri vsque ad senectutem vel mortem. Non enim est tutum ire per desertum huius vitæ sine amaritudine pœnitentiæ. In cuius figura quamdiu permansit Maria soror Moyfi extra castra, non processerunt filii Israel per desertum. *Num. 12.* Hoc est etiã consiliũ Sapientis: *Ne tardes venire ad Dominũ, & ne differas de die in diẽ. vt Dñs ad pœnitentiã festinã indu-*

induceret homines, dixit exemplum de quibusdā
super quos cecidit turris. Et subdit: *Nisi pœnitentiā,
feceritis omnes simul peribitis. Luc. 13.* Ad hoc idē
facit parabola de seruis vigilantibus, scilicet in
pœnitentia, & expectantibus Dominum suum
quando reuertatur: quia diem & horam mortis
penitus ignoramus. Nam secundum Gregorium:
Nihil certius morte, nihil incertius hora mortis. Vnde
dixit quidam poeta: *Hoc scio quod morior, ubi quo-
modo, nescio quando.* Quærentibus quibusdam Iu-
dæis quid facturi essent, respondit Petrus: *Pœni-
tentiam agite. Act. 2.* Dixerunt fideles: ergo Deus
pœnitentibus pœnitentiam dedit ad vitam in vita
exercendam. *Act. 11.* Ergo pœnitentia in hac vita
ab hominibus differri non debet, sed potius cum
celeritate fieri. Ob hanc causam dixit Silo magister
Vniuersitatis Parisiensis istos versus: *Linguo coax-
ranis, croch cornis, vanaq, vanis.* Ad logicam pergo,
que mortis non timet Ergo. Pœnitentia debet
esse cum contritione cordis: cuius signum sunt
lachrimæ fluentes ab oculis. Ideo audiens Do-
minus populum, iratus est propter murmur
eorum. *Luxit populus nimis, & in mane plus
quam Deus præceperat facere voluerunt. Numer.*
14. Ad vocem angeli populum increpantis leua-
uerunt vocem pariter & fleuerunt, vt habetur *Iu-
dicum cap. 2.* Lamentante Esdra pro pecca-
tis, dictum est ei: *Si est pœnitentia in Israel,
percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, &c.*
vt habetur *Esdræ 10.* Peccatrix mulier pœnitens
sic

sic lachrymis abundauit, quod eis pedes Domini lauit. *Luc. 7. cap.* Quia Dominus vidit magnā in muliere contritionem in adulterio deprehensa, leuem & breuem ei pœnitentiam dedit, dicens: *Vade, amplius noli peccare. Ioann. 8.* Homo volens in pœnitentia contritionem habere, debet à turba recedere. In cuius signum Petrus qui peccauit in atrio, foras exiens fleuit amarè. *Matt. 26.* Pœnitentia post contritionem requirit nudam & apertam confessionem, propter quod Dominus transtulit peccatum à Dauid, quia ad reprehensionem Nathan se humiliter accusauit, dicens se peccatū commisisse. *2. Reg. 12.* Post peccatum numerationis populi confessus est etiam, dicens: *Ego sum qui peccaui. 2. Reg. 24.* Ideo dicebat Iob: *Si iustificare me volueris, os meum condemnabit me, Job. 9.* Vnde Dauid dixit: *Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino. Et tu remisisti. Ec. Psalmo 31.* In cuius figura Dominus decem leprosis pœnitentibus dixit: *Ite & ostendite vos sacerdotibus. & sequitur: Dum autem irent, mundati sunt. Luc. 17.* De hac materia quære in *cap. de confessione 128.* Pœnitentia post confessionem requirit integram satisfactionem, quæ consistit in asperitate ieiuniorum, & deuotione orationis, & largitione Eleemosynarum, vt per asperitatem & ieiunium satisfaciamus pro his quæ commisimus in nos ipsos, per orationem his quæ in Deum, per Eleemolynam his quæ in proximum fuimus operati. Ideo Achab antè sceleratissimus, operuit carnem suam cilicio, iei-

cio, ieiunauit & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite, & Dominus temperauit pœnam, quam ei inflixerat pro peccato commissio, vt dicitur 3. *Reg. 21* Sacerdotes induerant se cilicijs, & ieiunauerunt, à timore Holofernis, id est diaboli. *Iudith. 4.* Viri Niniuitæ fecerunt pœnitentiam, induti sunt sacco, & ieiunauerunt, & Deus indul- sit. *Ion. 3.* Machabæus & qui cum eo erant deprecabantur Dominum, capita cinere aspergentes, & lumbos accincti cilicijs, ad crepitudinem prouoluti. 1. *Machab. 3.* Pœnitentiam etiam debent facere viri iusti, quantumcūquē sint amici Dei, quia ex hoc eorum merita augmentantur. Idēd Iob, quamuis esset vir sanctus, dicebat: *Ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Iob ultimo.* Ioannes Baptista sanctificatus in vtero fugit ab annis teneris in desertum, vbi tam asperē vixit, & tantam pœnitentiā egit, quod dicebatur de eo, *Non manducans neq; bibens Matth. 11.* Saluator noster qui peccatū non fecit, in deserto quadraginta diebus & quadraginta noctibus ieiunauit. *Matth. 4.* Pœnitentes Deus benigne recipit, eorum pœnitentiam acceptando. Nam Manassē Rex Iuda, qui propter peccata ductus fuerat in Babylonem, quando pœnituit, Deus benignē recepit. & eum ad gaudium pristinū collocauit. 2. *Paral. ultimo.* Vnde August. *Tanta est enim Dei misericordia, vt Deus pœnitentem in tantum diligat sicut illum qui nunquam peccauit.* Libenter enim Deus recipit peccatores ad pœnitentiam, quia prædicationem à pœnitentia dicitur incoe-

incoepisse *Matth. 4.* Magdalenam benignè recepit & magnam familiaritatem ostendens ei, eā multipliciter commendauit, vt habetur *Luc. 7.* Ad hoc idem facit exemplum de filio prodigo, qui benignè fuit receptus à patre. *Luc. 15.* Sic alacriter Deus recepit pœnitentes, vt dicit: *Gaudium est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente magis, quam super nonagintanonem iustos. Luc. 15. Matth. 18.* Libenter recepit Christus pœnitentiam Iudæ, si quando fuit pœnitentia ductus, non desperasset, non se ipsum laqueo suspendisset, vt habetur *Matth. 27.*

CAPVT CI.

De Peregrinis, & Hospitibus.

*Peregrini recipiendi sunt
Cum hilaritate Dei militas:
Hospitantes liberalitate:
Pias delicias ministrantes:
De utilitate, nouas letitias expectantes:
Sed in paucitate veras diuitias pramonstrantes.*

Peregrinos debet recipere homo hilariter, quia frequenter recipit Christum & Angelos in suum hospitium recipiendo eos. Nam Abraham celeriter recepit Christum & angelos in hospitio quos credebatur esse homines peregrinos. *Genes. 18.* Loth reputans homines esse angelos & peregrinos

nos transeuntes suscepit hospitio, & defendit vt
 potuit à Sodomitis eis nefandam violentiam
 volentibus irrogare. *Gen. 19.* In discipulis se ipsum
 asserit recipi & contemni, cum dicit: *Qui vos reci-
 pit, me recipit: & qui vos spernit, me spernit, vt habetur*
Matth. 10. Luc. 10. Paulus ait: *Hospitalitatem nolite*
obluisci, per hanc enim placuerunt quidā Angelis ho-
spitio receptus. Hebr. ult. Peregrinos debet homo
 recipere libeter lætā facie, necessaria ministrando.
 Sic liberalis & prouida videbatur esse Rebecca,
 quandò seruo Abrahæ dixit: *Ingredere benedicite:*
cur foris stas preparavi domum & locum camelis tuis.
Genes. 24. Sine magna prece & libenter Moyse
 à Iethro receptus est hospitio, ex quo postea eius
 filia & nepotes fuerunt magnificè honorati, sicut
 ipse vellet lætanter & libenter recipi. Ided dixit
 Moyse: *Dominus amat peregrinum & dat ei victum,*
amictum, vestitum, & vos debetis amare peregrinos,
quia ipsi fuistis aduena. vt patet Dent. 10. Explora-
 tores quos miserat Iosue, Raab libenter recepit.
Iosue. 2. Liberalis hospitalarius fuit Iob qui dice-
 bat: *Foris non remansit peregrinus, ostium meum aper-*
tum remansit viatori. Iob. 31. Ambulans Iesus per
 mundum non habebat vbi caput suum reclinaret
 sed Martha eum libenter suscepit hospitio *Luc. 10.*
 Sic libenter debent recipi peregrini, vt sint cogē-
 di intrare hospitium, exemplo duorum discipu-
 lorum euntium in Emaus, qui Christum peregrini-
 um coegerunt, vt patet *Luc. 24.* Peregrinos re-
 cipientes multas à Deo recipiunt gratias & multa
 miracu-

miracula. Nam Helias Peregrinus suscitauit filiū mulieris apud quam est hospitio receptus. 3. *Reg.* 17. Mulieri Sunamitidi filium non habenti, Helizæus ab ea receptus hospitio, & filium impetrauit, & ipsum mortuum postea suscitauit. 4. *Regum* 4. Gaudens recepit Zachæus in suo hospitio Saluatorem, & ipse ei gaudium duplicauit quādo salutem eius domui nunciauit. *Luc.* 19. Publius princeps Paulum cum socijs de contracta nauī euadentes, suscepit hospitio. Paulus autem liberauit patrem eius à febribus & dysenteria. *Act.* 28. Peregrinos recipiūt hospitio pauperes & artifices magis quam nobiles & diuites abundantes. Nam in Gabaa Benjamin non inuenit Leuita qui eum hospitio receptaret nisi senem de opere reuertentem. *Iudicum* 13. Helias in Sarepta Sidoniæ solum à vidua paupercula hospitio est receptus. 3. *Reg.* 17. Petrus Apostolus est apud quendam Simonem coriarium hospitatus, vt patet *Act.* 10. cap. Paulus manebat apud Priscam & Aquilam qui erant eiusdem artis. *Act.* 18. Lidda purpurissā rogauit Paulum & socios suos secum hospitio habitare, vt patet *Actorum* 16.

CAPVT CII.

De Permissione Diuina.

Permittit Deus aliquando nos flagellari, addens consolationem.

Electos

*Electos tentari, subiungens deprauationem:
Malos debellari, iniungens consolationem.*

Permitit Deus bonos affligi ad tempus eos postea mirabiliter exaltando. Sic permisit Iacob pati ab Esau, qui postea repatriauit ditatus abundantissimè *Genes. 27.* Tobiam excacari permisit, quem postea illuminatum gaudio ampliauit, vt clarè habetur *Tob. 2.* Iob grauiter affligi & depauperari permisit cui postea omnia duplicauit. *Iob per totum.* Dauid longo tempore permisit pati persecutionem Saulis, quem in regem Postea sublimauit *1. Reg. 18. & sequentibus.* Filios Israel affligi per Holofernem permisit, quibus postea victoriam magnam dedit. *Iudith. 13. per totum de victoria.* De hac materia require plura, *De iudiciis Dei occultis cap. decimo septimo.* Permittit Deus aliquando bonos homines cadere in peccata graua, vt non glorientur de sua sanctitate, nec confidant de sua constantia, vt alijs sciant compati quando peccant. Sic permisit cadere Samson fortissimum. *Iudic. 16.* Dauid sanctissimum. *2. Reg. 11.* Petrum promptissimū. *Matth. 26.* De hac materia quære plura *De iudiciis Dei occultis, sup. cap. 17.* Permittit aliquando Deus populum flagellari propter peccata prælatorum malorum, Sic Deus permisit quod filij Israel debellarent filios Beniamin, propter eorum scelus & peccata. *Iudic. 20.* Sic etiam propter peccata populi & filiorum Heli permisit à Philistæis Israel debellari. *1. Reg. 4.* De hac ma-

T

teria

teria quare plura *De iudiciis Dei occultis ubi supra.*
c. 17. & 14. Plures etiā diuisiones & exempla que-
re *ibidem.* quia verè eadem est materia vtriusque
capitis.

CAPVT CIII.

De Permissione Humana.

*Permittunt boni aliqua fieri non libenter, vt exiten-
tur eminentes defectus.*

Vt consolentur subiacentes affectus.

Permittunt aliquandò boni viri aliqua fieri, non
tamen libenter, & hoc ad vitandum malum
quod posset accidere. Sic permisit Iacob Benia-
min prædilectum ire cum fratribus in Ægyptum,
ne Simeon remaneret in vinculis & ceteri filij se-
cum fame & inopia morerentur. vt patet: *Genes.*
53. Sic permisit Abraham vt Loth separaretur ab
eo timens pastorum iurgium; ne homicidium se-
queretur *Genes.* 11. Moyles permisit vxori dari li-
bellum repudij, ne vxoricidium exercerent. *Dent.*
24. Permittunt boni homines aliquando fieri
aliqua non libenter, vt socios seu subditos con-
tentos reddant, & consolentur. Sic Dauid permi-
sit non iri ad bellum, Postquam vidit quod erat
populo gratum, & ait: *Quid videtur vobis rectum
hoc faciam.* vt patet 2. *Reg.* 18. Helyseus vt con-
sultarentur filij Prophetarum qui certificari vo-
lebant de Helia, permisit eos ire ad querendum
cum

eum quem ipse sciebat assumptum. 4. Reg. 2. Simō cognouit quod Triphon peteret cum dolo duos filios Ionathæ & talenta argenti, & tamen permittit dari, vt populum contentaret, & ne populus crederet quod fratrem suum negligeret liberare. vt pater 1. Machab. 13.]

CAPVT CIV.

De Peruersitate Quorundam.

Peruersitas hominum consistit in extollentia sublimitatis, superbiendo:

In affluentia cupiditatis, in possidendo:

In exigentia Gulositatis, in comedendo:

In concupiscentia carnalitatis, lasciuendo:

In patientia ferocitatis, in detrahendo:

In negligentia sedulitatis, in exercendo.

PERUERFOS facit homines superbia & ambitio dominandi. Nam vocati Dathan & Abyron à Moyse, quia dominari volebant & non poterant, peruersè responderunt, dicentes: *Nunquid parū est tibi, quod deduxisti nos de terra fluēt lac & mel.* Num. 16. Superbi & vanè gloriosi sunt sic peruersi, quia cauēt à minimis, & maxima scelera perpetrant. Sic Christus dicit: *excolantes culicē, & deglutientes camelum.* Matth. 23. Tales sunt similes Balaam, qui voluit, maledicere populo Dei, & dedit cōsiliū quod à mulieribus populus est seductus. Num. 23. 24. & Ita peruersi sunt superbi, vt si aliquē offēdāt se-

mel non pacificentur nisi peius faciant. Tales similes sunt regi filiorum Amon. qui videns quod iniuriam fecisset Dauid, adhuc eum voluit impagnare, cum eum potius placare debuisset. 2. Reg. 10. Sic etiam peruersi sunt superbi, qui non timent mala committere, vt videantur aliquid noui facere & si arguantur, interficiunt arguentes, Similes sunt Hierobam, qui sublimatus in regem, populum à cultu Dei deuare fecit, & capi fecit prophetam qui eum super hoc scelere arguebat. 2. Reg. 12. 13. Idololatria, homicidia, & diuersa scelera Manassè inflarunt. 4. Reg. 21. 2. Paralip. 36. Solus Mardocheus non adorabat Amon, & tamen ipse omnes Judæos conatus est occidere. Hester. 30. De hac materia quære plura exempla *De superbia capite* 125. *per totum vsq; ad finem.* Peruersos facit homines peccatum Auaritiæ. Nam auari ditant filios malos de spolijs bonorum oppositi Deo, qui ditauit Hebræos de spolijs Ægyptiorum. Exod. 12. Magna peruersitas fuit Iudæ proditoris, qui propter avaritiam & cupiditatem tradidit Christum, à quo beneficia immensa receperat. Math. 26. quomodo auari sint peruersi & dyscoli, quære exempla pulchra *De avaritia quod est caput* 17. Quomodo autem peruertant iudicium, quære *ibidem.* Peruersos facit homines tertium vitium scilicet Gula. Nam prima mulier ordinem naturæ peruertit, quæ pomum vetitum comedere viro dedit, cum vir debuisset ei imponere quid deberet comedere vel vitare. Genes. 3. Filij Israel in deserto gula per-

la peruerſitate commoti, memorabant ollas car-
 nium de Aegypto, ſcilicet de ſeruitute grauiffima,
 de qua virtute Domini fuerant liberati, non faci-
 ebant aliquam mentionem. *Num. 11.* Hac eadem
 peruerſitate idem populus laborabat, quãdo dice-
 bat: *Recordamur piſcium quos comedimus*, ſed de
 Manna etſa Angelica non curabant. *Exod. 16.*
 Quomodo vitium gulæ peruertat hominem, de-
 ornet & dementet, quære ſupra *De Gula. Cap. 45.*
 Peruerſos facit homines Quartum vitium, ſcilicet
 Luxuria. Nam Amon peruerſitate ductus luxuriæ
 Thamar ſororem ſuam expelli fecit, quam prius
 oppreſſerat violenter. *2. Reg. 13.* Sic igitur peruer-
 ſum eſt ingredi ad ſororem vt præſatum oſtendit
 exemplum. Sic peruerſum eſt etiam lectum patris
 polluere. Ideo Iacob attendens peruerſitatem filij
 ſui Ruben qui ingreſſus fuerat ad Balaam concu-
 binam patris ſui. *Genef. 32.* Ad mortem veniens,
 dixit ei: *Non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui.*
Genef. 49. Abſolon valdè peruerſus fuit, quando
 ad concubinas patris patenter intrauit: & fuit ma-
 ior peruerſitas quam ſi ad eas clam introiſſet. *2.*
Reg. 16. Duo ſenes, vndè debebant honorare Su-
 ſannam, quia noluit fidem frangere viro ſuo, eis
 conſentiendo, eam damnauerunt ad mortẽ. *Dan.*
13. De multis peruerſitatibus & malis, quæ facit
 luxuria quære exempla plura *De luxuria cap. 69.*
per totum. Peruerſos facit homines Quintum vitiũ,
 ſcilicet Ira. Sic enim peruerſi ſunt iracundi, vt nõ
 parcant benefactoribus, innocentibus & propin-

quis. Similes sunt Sauli, qui cum David ei servi-
ens ut eum lætificaret, psalleret coram eo, agitatus
ira, ipsum in pariete cōfingere procuravit. *1. Reg.*
18. Antiochus per suam culpam fugatus, iratus
culpam suam in Iudæos volebat retorquere. *2.*
Machab. 9. Herodes peruersus, iratus de Natiui-
tate Christi, in innocentes paruulos iram conuer-
tit. *Matth. 2.* De peruersitate iracundorum quære
exempla plura *De ira in omnibus diuisionibus eius,*
cap. 69. Peruersos facit homines sextum vitium,
scilicet inuidia. Sic enim peruersus est inuidus, ut
de eo quod sibi non nocet, alijs prodesse non ve-
lit. Similes sunt regi Edom & Seon, Regi Amor-
ræorum, qui noluerunt ut filij Israel per terram
eorum sine læsione transirent. Sic iuste eis acci-
dit, ut qui noluerunt concedere modica sine dam-
no, multa cum suo dispendio perdiderint, ut ha-
betur *Num. 20.* Inuidi peruersiores sunt, sicuti fu-
it Balaam, qui voluit maledicere populo quem
credebat benedictum à Deo. Sed ipsi plura mala
dicunt de bonis & iustis, quam de peccatoribus &
malis. *Num. 22.* Saulus peruersus voluit percutere
Jonathan, quia excusabat David, cui ipse nequi-
ter inuidebat. ut clarè habetur *1. Reg. 20.* Princi-
pes Persarum incusauerunt Daniele solum ex
inuidia, quod tribus temporibus adoraret, ut ha-
betur *Danielis Sexto capite.* Inuidi sic peruersè
agunt, ut compatriotas, quos rationaliter de-
berent diligere, eo plus oderint & diffament. Si-
miles sunt Alcimo, qui cum esset de gente
Iudæo-

Iudæo-
dere,
Mach
uersi
perue
dicit
tendo
es Si
quiert
pria,
tua, a
ris ga
dicit
Hæc
Ioan
cario
11. Si
uidi
princi
11. D
per to
cit h
Nan
fi eis
non
Israe
in A
stina
luert
deur

Iudæorum, & Iudam & Iudæos deberet defendere, eos peruersè & nequiter accusauit, *secundo Machabeorum decimo quarto*. Inuidi enim sic peruersi sunt, vt nihil possit fieri quod ipsi non peruertant & conuertant in malum. Nam sicut dicit Bernardus: Inuidus omnia opera peruerendo diffamat. Nam si ieiunas, dicit: Hypocrita es Si comedas, voracem te dicit. Si ambules, inquietum, Si quiescis pigrum, si erogas tua propria, dicit te esse vanæ gloriæ cupidum; si tenes tua, auarum; si taces, inscium & ignarum, si loqueris garrulum; si gaudes, dissolutum, si maturescis, dicit te melancholicum: si sapiens, superbum. Hæc Bernardus. Similes sunt isti Iudæis secundū Ioannem, quos nec austeritas victus, nec manducatio decens Saluatoris potuit contentare. *Matth. 11.* Similiter Iesu eiiciente dæmonia, Pharisei inuidi miracula peruerrebant, dicentes: *In Belcebut principe demoniorum eiicit dæmonia. Matth. 12. Luc. 11.* De hac materia quære plura *De inuidia cap. 65. per totum de detractione supra cap. 39.* Peruersos facit homines septimum vitium, scilicet Acedia. Nam acidiosi inconstantes & peruersi sunt: nam si eis aliquid iniungitur operari nolunt. Si autem non iniungitur, conqueruntur. Similes sunt filijs Israel, qui auditis exploratoribus nunc volebant in Ægyptum redire, nunc contravoluntatem festinare. *Numerorum 11.* Filij Ephraim rogati, noluerunt ire cum Iephthe ad bellum, sed ipso redeunte cum victoria, iurgati sunt contra eum,

quasi non essent vocati *Iudic.* 12. De hac materia
quare supra *De Acedia. cap. 3. per totum.*

CAPVT CV.

De Perseuerantia in Proposito.

Perseuerare debet homo

In bonitate, operando feruenter.

In castitate, seruando decenter.

Virilitate praeliando valenter.

Pœnalitate, tolerando patienter.

Gravitate, collaudando frequenter.

A Vanitate declinando, prudenter.

PERSEVERANDVM est in bono opere incoepto, licet multa habeat homo impedimenta, scilicet est operandum frequenter & continuè. In cuius figura Neemias licet multa impedimenta haberet, non cessauit ab opere, donec muri Hierusalem totaliter complerentur. *Neem.* 4. & 6. Si autem desistat homo ab opere iam incoepto, accidit exemplum de homine deridendo qui cœpit ædificare, & non potuit consummare. *Luc.* 14. Non debet homo dimittere opus bonum, licet contingat cum tribulationem incurrere. Nam Tobias remansit in timore Domini, licet plaga cæcitatatis euenisset ei. *Tob.* 2. Tales sic perseuerantes exaudiuntur à Domino. Ideò dixit Eliachim ad populum: *Exaudiet Dominus preces vestras, si in orationibus & ieiuniis perseueraueritis Iudub.* 4. Non dimisit Daniel propter præceptum Darij & decret-

decret
Dan
ochen
Acl.
& firm
interi
debet
emplo
buit st
lestare
castita
restiti
eis, vt
tis inf
violau
tum c
confe
non e
propo
rum,
supra
autem
& cle
tinere
dum c
quia
qui le
Si vos
certan
sus à

decretum, quin Dominum vt cœperat, adoraret. *Dan. 6.* Hoc est quod Barnabas hortabatur Antiochenos in bono cordis proposito remanere. *Act. 13.* Perseuerandum est inmaximè in proposito & firmitate castitatis. Nam licet homo stimuletur interius à carne, & sollicitetur exterius, semper debet firmum propositum castitatis retinere. Exemplo Ioseph adolescentis, quem caro plus debuit stimulare, & tamen quamuis quotidie molestaretur à Domina, firmum seruauit propositum castitatis vt habetur *Genes. 39.* Constanter Susanna restitit duobus senibus, licet ipsa esset sola cum eis, vt ipsi essent iudices, & maiores minas mortis inferrent, nec tamen thesaurum matrimonij violauit. *Dan. 13.* Maria firmum tenebat propositum castitatis, quæ in conceptione tanti filij, non consensit, donec audiuit quod eius conceptio non esset humana sed diuina. *Luc. 1.* Quomodo propositum castitatis seruetur in societate bonorum, & perdatur in societate malorum, quære supra *De castitate plura exempli cap. 26.* Quomodo autem sit castitas diligenda, & qualiter religiosi & clerici & viduæ debeant eius propositum retinere, quære *ibidem cap. 3. & 4. 5.* Perseuerandum est in prælijs temporalibus & spiritualibus, quia secundum Apostolum: *Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit.* & secundum Gregorium: *Si vos delectat magnitudo præmiorum, non terreat certamen laborum.* In cuius figura Dauid reprehensus à fratre suo, & dissuasus à Saule rationibus

non destitit ab incepto, sed cum Philistæo viriliter pugnavit, quem & vicit. *1. Reg. 17.* Quia Ioab perseveravit in obsidione ciuitatis Rabat, Ideo eius munitiones obtinuit. Et quia perseveravit in bello contra Absolon, victoriam habuit. Et nota quod Ioab ab incepto non destitit, quamvis esset Absolon debellatus, sed persecutus est eum donec herentem quercui perfodit eum tribus lanceis & occidit. *2. Reg. 12. & 18.* Sic perseveravit idem contra Siba, in obsidione Abelæ, nec destitit donec abscissum cerneret caput eius. *2. Reg. 20.* Perseuerandum est, tolerando perseveranter aduersa, siue à Deo, siue ab hominibus sint inflicta. Nam constanter & perseveranter perseveravit Iob, sustinendo ablationem rerum, mortem subitam filiorum, & proprii corporis durissimas plagas, quando in his omnibus non peccauit. *Iob. 1.* Perseuerandum est multum in toleratione tormentorum pro nomine Iesu Christi, & defensione fidei Christianæ. Exemplo Eleazari, qui omnia tormenta perseveranter sustinuit, ne faceret contra legem. *2. Machab. 6.* Septem illi fratres cum pia eorum matre magnum exemplum constantiæ & perseverantiæ ostenderunt nobis pro fide Christiana seruanda, qui tot & tanta sustinuerunt passionum genera, ne paternas traditiones & leges transgredi cogerentur. *2. Machab. 7.* Stephanus firmiter perseveravit, dueros ictus lapidum acriter sustinendo, donec Christo, pro cuius patiebatur amore, moriens spiritum commendaret. *Act. 7.*

Quare

quare
tionu

Per
mini p
laudan
ries in
in lau
culi co
9. In
ne cui
tanto
7. Ap
ueran
1. Qu
prione
deiect
rum, &
ciboru
cap. 8.
operu
endur
rum,
gressi
tuam.
cet sci
tame
mane
tur H
perseu
Nabu

quare autē perseverandum sit in patientia tribulationum, *inf. de tribulationibus quare cap. 133. per tot.*

Perseuerandum est in virtute gratitudinis domini pro receptis beneficiis, sine intermissione laudando Deum. Sic cæcus natus, à Domino pluries interrogatus, ut in laude Dei deficeret, semper in laude Dei & confessione & publicatione miraculi constanter & sine timore perseverauit. *Joan. 9.* In liberatione surdi & muti præcipiebat Iesus ne cui dicerent; quanto autem magis præcipiebat, tanto magis clamabāt & amplius laudabant. *Marc. 7.* Apostoli post Christi ascensionem erant perseverantes in laudibus, cum Maria matre Iesu. *Act. 1.* Qualiter autem laudandus sit Deus pro receptione beneficiorum, & euasione periculorum, & deiectione inimicorum, & ad operationem filiorum, & sanationē infirmorum, & in assumptione ciborum, quare exempla plura *de Gratiis agendis. cap. 8. 12. 34. & 54.* Perseuerandum est in malorum operum declinatione & detestatione, nec respiciendum est retro post egressum de societate malorum, ne accidat homini sicut uxori Loth post egressum de Sodomis, quæ retro aspiciens, in statuum salis est conuersa. *Genes. 19.* Mardocheus licet sciret Amon esse magnum in conspectu regis, tamen propter timorē eius non dimisit quin permaneret in proposito non adorandi eum, ut habetur *Hest. 3.* Socij Danielis multum constantes & perseverantes fuerunt ne statuum, quam erexerat Nabuchodonosor, adorarent. *Dan 3.*

CAPVT CVI.

De Pietate Mulierum.

Pietatem exemplo mulierum habere debemus.

Ergo agentes necessitate constrictos:

Parum potentes ex paruitate relictos:

Et attinentes, consanguinitate astrictos:

Patientes, & pœnalitate afflictos:

Famam perdentes, ex impietate coniunctos:

Et viuentes, disciplinis astrictos.

Pietatem mulierum ad hæc scripta veteris Testamenti & noui commemorant, vt homines duos ad pietatem inducat. Pio igitur exemplo earum nos ducet ad pauperes & egenos, & maxime peregrinos. In cuius exemplo Rebecca videns seruum Abrahæ peregrinum & aduenam, bibere postulantem, pietate commota non solum ipsi bibere tribuit, sed ad aquauit camelos, & ille ipsi etiam plura repromisit. *Genes. cap. 24.* Vidua Sareprana pietatem ostendit, quæ paut Heli- am aduenam & inopem & peregrinum, *3. Reg. 17.* Tantam pietatem ad Heliseum peregrinum habuit mulier Sunamitis, vt virum suum induceret vt ipse aptum locum faceret ad manducandum. *4. Reg. 4.* Magna apparet humilitas pietatis Beatæ Mariæ Virginis ad pauperes, quia ad pauperes ire nuptias voluit, vt deficiente vino verecundorum pauperum coram filio fieret aduocata. *Ioannis 2.* Larga etiam pietas Beatæ Mariæ perpenditur, quæ cū

quæ cum in die Epiphaniæ aurum & dona à magis reciperet, postmodum in sui purificationem non potuit emere agnum quem offerret pro filio sed obtulit oblationem pauperum, scilicet par turturum, aut duos pullos columbarum: quia illa munera erant iam per ipsam pauperibus erogata. *Matth. 2.* Saluatori nostro pauperi & peregrino Martha præparauit hospitium, & ei necessaria ministravit. *Luc. 10.* Multum piæ fuerunt istæ mulieres, quas Lucas dicit ministrasse Domino prædicante. *Luc. 8.* Hanc pietatem habet pauperculæ mulieres plus quam diuites, & multò magis merentur. Ideo Deus præfert duo minuta pauperis viduæ oblationibus diuitum. *Luc. 21.* Lidda purpuraria magnam pietatem ad Paulum & ad socios eius habuit. *Act. 16.* Qualiter pietas debet haberi ad peregrinos, quære supra *Cap. 5.* Qualiter autè pij simus ad pauperes, quære *supra de liberalitate cap. 55 & 77.* Pietas mulierum à quibus sumere debemus exemplum, est, ad pueros paruulos qui se ipsos iuuare non possunt, vnde est quasi pietas infirmorum. Sic piæ fuerunt obstetrices Ægyptiæ, quæ pietate motæ, contra Pharaonis præceptum pueros paruulos seruauerunt. *Exod. 1.* Filia Pharaonis vidēs puerum Moysen paruulum in fiscella lachrimabiliter vagientem, ipsius miserta, in proprium sibi filium adoptando, mulieri tradidit ad nutriendum. *Exod. 20.* Cum Athalia occideret omne semen Regium Iosaphat, miseratus Ioas pueri paruuli, tulit ipsum, & ne cum alijs interficeretur,

ceretur, abscondit & nutriuit. 4. *Reg. 11.* Pietatem exemplo piarum mulierum habere debet homo ad filios & sibi carne & fide coniunctos. Sic Aaron videns suos spirituales filios ab ignis incendio deuastari, currit ad medium multitudinis, deprecans Deum vt plaga cessaret. *Numer. 17.* Vna illarum duarum mulierum cor habuit valde pium, cuius viscera super proprio filio quem Salomon diuidi per medium iusserat, sunt commota. 3. *Reg. 3.* Mulier Chananæa tantam pietatem habuit erga filiam quæ vexabatur à dæmone, quod illius vexationem propriam reputabat, dicens: *Domine miserere mei. Matth. 15.* Mater filiorum Zebedæi pia erat ad filios, pro quibus sic sollicitè Dominū deprecabatur. *Matth. 20.* Multum fuit pia mater Iesu ad filium Christum; quem cum perditum credidit sic sollicita & cum dolore requisivit. *Luc. 2.* Maximam pietatem autem omnium mulierum habuit beatissima virgo & mater Maria circa Saluatorem, quando discipulis fugientibus ipsa, si eum iuuare posset, in aliquo loco iuxta crucem filii sui ex maxima compassione & pietate stetit. *Iohan. 19.* Pietatem exemplo mulierum debet homo habere ad positos in tribulatione & mortis periculo, siue extranei fuerint siue propinqui. Sic Laab videns exploratores Israel ad mortem, miserta eorum abscondit eos, & quærentes eos subtiliter delusit. *Ios. 2.* Sic pia fuit illa mulier viri cuius dant in Bahurim, quæ nuncios Dauid quos Absolon quærebat ad mortem, pie abscondit in puteo, os

putei

putei
17.
Mard
berar
pia,
& sec
crucer
22. *Ios.*
guent
Luc. 2
quem
mater
titudo
Iudæ
mo, ex
piter
sando
bus co
precia
extoll
qui te
CHR
faman
stam e
comu
disse,
teria
cap. 7
Pie
corpo

putei velamine superposito contegendo. 2. *Regum*
 17. In magno periculo posuit se Hester pia vt
 Mardochæum & populum à mortis sententia li-
 beraret. *Hester. 4.* Mulieres illæ multum fuerunt
 piæ, quæ Christo patienti personaliter astiterunt,
 & secutæ sunt eum plangentes, dum duceretur ad
 crucem, quando eum Apostoli reliquerunt. *Luc.*
 22. *Ioan. 19.* Ipso etiam posito in sepulchro, vn-
 guenta portantes, pietatem ostendere voluerunt.
Luc. 24. Marc. 16. Petrum eductum de carcere,
 quem Herodes decreuerat decollare, Maria pia
 mater Ioannis pie recepit hospitio, vbi erat mul-
 tudo credentium abscondita propter metum
 Iudæorum. *Act. 12.* Pietatem debet habere ho-
 mo, exemplo mulierum, ad eos quos audiunt tur-
 piter diffamari publice vel occulte, eos pie excu-
 sando, &, si possunt veridice, eos de bonis operi-
 bus commendando. Sic blasphemantibus & de-
 preciantibus Iudæis Christi miracula, pia mulier
 extollens vocem de turba dixit illi; *Beatus venter*
qui te portauit, &c. Luc. 11. Accusantibus Iudæis
 CHRISTVM, & eum coram Pilato pluribus dif-
 famantibus vxor Pilati Christo compatiens, iniu-
 stam eius mortem voluit impedire, de iustitia eum
 commendando, quod de nullo viro legitur acci-
 disse, vt habetur *Matth. cap. 27.* De hac ma-
 teria quære plura exempla. *supra De Liberalitate*
cap. 77.

Pietatem habentes exemplo SS. mulierũ, vitam
 corporalem & spiritualem impetrantes cõseruant
 sibi

sibi & suis, sicut manifestè apparet in Abigail, cuius virū propter eius crudelitatem David & socij eius volebant occidere, ipsa propter pietatem quam habuit ad David, se & virum suum à mortis periculo liberavit. 1. Reg. 25. Propter pietatem quam exercebat Martha Dominum hospitando, voluit Christus eius fratrem Lazarum suscitare mortuum & iam quatrIduanum. Joann. 11. Thabitam propter opera pietatis Petrus Apostolus suscitavit à morte, cum à viduis & pauperibus quas ipsa piè alebat deuotis precibus rogeretur. Act. 9. Simile est hoc miraculum illi quod de Drusiana legitur in legenda Ioannis Euangelistæ.

C A P V T C V I I.

De Populi Mobilitate.

Populus cito mouetur, propria malitia & peruersitate.

Modica tristitia & pœnalitate.

Nesciens seruitia, facta largitate.

Si arcentur vitia, cum acerbitate.

Signis & nequitia, viens bonitate.

Populus citò mouetur ex propria malitia & peruersitate in varias voluptates & varia verba contradicentes pluries sibi ipsis in operibus & verbis. Nam filij Israel quando habebant manna, petebant carnes, ex eadem peruersitate capras pèpones & cucumeres postulabant. Exod. 16. Nū.

11. Ma-

n. Ma
monst
eorum
rur. Na
ita quap
abesset,
tes, vt ha
prædica
suscepe
finibus
Lystra
vt deos
tantes.
dixerat
ciemus.
misi. H
obuiam
dies dix
ge eum
facili in
dicas t
gyptun
eos del
sunt. S
sunt de
ribus
tra Ho
runt, s
sunt co
et Don

II. Malitiosus populus in præsentia dominorum monstrat se subiectum & obedire paratum, sed in eorum absentia inobedientes & rebelles efficiuntur. Nam in præsentia Moyſi dixit populus: *Cuncta quæ præcepit Dominus faciemus*. Et cum Moyſes abeſſet, receſſerunt, vitulum conſtatilem adorantes, vt habetur *Exod. 24. & 32*. Audientes gentes prædicationem Pauli & Barnabæ, eos cum gaudio ſuſceperunt, ſed peruerſi eos poſtmodum de ſuis finibus expulerunt. *Actor. 13*. Homines de ciuitate Lyſtra Paulum & Barnabam voluerunt adorare vt deos, & poſtea lapidauerunt eos, occidiſſe putantes. *Actor. 14*. Idem populus qui ad Hieremiam dixerat: *Omne verbum ad quod miſit te Dominus faciemus*, poſt decem dies dixerunt: *Dominus te non miſit. Hierem. 42. & 43*. Similiter idem populus qui obuiam Saluatori clamabat *Oſanna*, poſt quinque dies dixerunt clamantes magnis vocibus, *Crucifige eum*, vt habetur *Luc. 23*. Populus mouetur de facili in voluntates diuerſas, propter aliquas modicas tribulationes. Nam rediens Moyſes in Ægyptum, narrauit populo verba Domini, quomodo eos deſcenderet liberare, & crediderunt & lætati ſunt. Sed cito contra Moyſen ira moti, conqueſti ſunt de eo & Aaron, cum affligerentur ab exactoribus Pharaonis. *Exod. 5*. Similiter filij Iſrael contra Holofernem ſe viriliter & vnanimiter paraauerunt, ſed poſt modicum aliquoſ tribulati, verſi ſunt contra Oziam pontificem & dixerunt: *Iudicet Dominus inter te & nos. Iudith. 7*. Populus ideo

mouetur de facili; quia de acceptis beneficiis est ingratus. Nam cum Gedeon populum de manu Madian liberaſſet, dixerunt; *Dominare tu nobis, etiam filii tui*: quo mortuo, patris beneficia obliti, de eius ſeptuaginta filiis nullum eorum in Dominum eligere voluerunt. *Iudic. cap. 9.* Samuel recuperatis vrbibus de manu Philistinorum, populum liberauit, & tamen ipſi ingrati contra voluntatem Dei & Samuelis, Regem ſibi tribui petierunt, ut habetur *1. Regum 8.* Licet Dauid bene rexerat populum, habitis multis victoriis, tamen ipſi omnium beneficiorum obliti, cum Abſalone eius aduerſario contra eum inſurrexerunt. *2. Regum 15.* Quando Chriſtus pauperat multiplicando panes, volunt eum regem conſtituere ſuper ſe; ſed ſtatim beneficiorum obliti, ſigna ab eo fieri poſtulabant. *Joan. 6.* Populus mouetur de facili, aliquando propter correctiones & increpationes; vel propter verba aſpera dominorum. Nam populus Iſrael ſub Salamone honore & abundantia abundauit; & tamen ad vnũ verbum durum quod Roboam eius filius dixit, indignati vehementer, pro maiori parte ab eius dominio reſceſſerunt. *3. Regum 12.* Iudaïſatis bono animo dicebant Chriſto, quod in Nazareth ciuitate ſua operaretur miracula: & tamen poſt increpationem eis factam à Domino, præcipitare eum de montis ſapercilio voluerunt. *Luc. 4.* Populus mouetur aliquando de malo in bonum, licet raro. Et hoc propter miracula quæ aliquando vident. Naſu cum apprehenderet populus Hiерemiam-

inia
dixe
pop
bus
viſo
uerſ
eam
13.
Egy
Aaro
mare
Dom
14.
diſſer
ſed
ſioni
Ad

Pro
Ex
Ex
Sec
Ac
A
A

iniam, dicens: *morte moriatur*; postea visis signis dixerunt; *Non est dignus morte. Hierem. 26.* Quia populus nimis cito lenibus Susannam accusantibus credidit, condemnauerunt eam morte. Sed viso quod suscitauerat Deus spiritum Danielis, reuersus est populus cum festinatione, & liberauit eam, & senes ipsos occiderunt, vt habetur *Daniel. 13.* Filii Israel, qui ditati & armati exiuerant de Aegypto, videntes Aegyptios, contra Moysen & Aaron murmurare cœperunt. Sed postquam Deus mare miraculose diuisit & Pharaonem submersit, Domino & Moyfi crediderunt, vt habetur *Exod. 14. & 15.* Cum vipera manum Pauli apprehendisset, omnes eum esse homicidam crediderunt; sed cum eam excussisset in ignem, & nihil læsionis sentiret, quilibet eum asseruit seruum Dei. *Actor. 28.*

CAPVT CVIII.

De Præceptis Dei.

*Præcepta Dei seruanda sunt,
Ex lenitate inunctionis mandatorum:
Ex fidelitate conditionis subditorum:
Sedulitate ostensionis exemplorum:
Acerbitate punitionis transgressorum:
Auctoritate impletionis Prælatorum:
Amanitate saluationis seruatorum.*

PRæcepta Domini seruanda sunt; quia leuia, & possunt faciliter adimpleri. Nam breue præceptum ad obseruandum, & breue ad memoriter retinendum dedit Dominus Adæ, scilicet ne de pommo ligni vetiti manducaret, *Genes. 2.* Vt filij Israel leuia præcepta Domini obseruarent, iussit eos Dominus sanctificari, cum ea deberent accipere, vt leues ab oneribus peccatorum, possent eis præceptis leuius conformari. *Exod. 19.* Quia omnia leuia tendunt fursum, præcepit Dominus filiis Israel vt vittas hyacinthinas poneret in augulis palliorum, vt haberent memoriam cœlestium mandatorum, *Numer. 15.* Ob hanc causam conqueritur Dominus, quod filij Rechab præcepta patris eorum, quæ erant valde graua, (scilicet non bibere vinum, & non habere domos) seruabant; sed populus Dei præcepta leuia contemnebant, vt habetur *Hierem. 35.* Præcepta Dei seruanda sunt: quia serui & subditi eius sumus. Ideo ea vsque ad mortem seruare debemus. Propter quod Balam, licet malus, dicit regi Moab: *Dixit tibi quod facerem quicquid præciperet mihi Dominus*, vt habetur *Numer. 22.* Susanna melius iudicauit in manus hominum cadere quam delinquere legem mandatorum Dei, infamiae & mortis periculo se exponens, vt habetur *Dan. 13.* Cum trucidarentur sub Antiocho legis obseruatores, multi de populo noluerunt infringere legem Dei, sed elegerunt potius trucidari. *1. Mach. 2.* Duæ mulieres delatae sunt filios circumcidisse iuxta Dei præceptum, quæ publice circum-

ductæ

ductæ
sunt
nex
legis
pia
cruci
Præ
eis,
cepti
rasser
vt pe
petra
betu
cepti
mun
statin
Dom
carne
bant
pit, &
Luc.
posui
tus pr
gene
alios
mori
dato
ordin
regn
ficere

ductæ per muros, infantibus suspensis ad vbera, sunt prolectæ, vt habetur 2. *Mach* 6. Eleazarus senex duos cruciatus sustinuit ne præcepta diuinæ legis infringeret. Et illud idem septem fratres cum pia matre eorum fecerunt, inaudita tormenta & cruciamina sustinentes, vt habetur 2. *Mach* 6. & 7. Præcepta Dei adimplenda sunt & obediendum est eis, exemplo aliarum creaturarum. Nameius præceptis obediunt angeli boni. Quia cum numerasset Dauid populum, præcepit Dominus angelo vt percuteret populum, & percussit, & postea impetrauit desinere, & cessauit plaga, vt clarissime habetur 2. *Reg* 24. 1. *Paral* 21. Mali etiam angeli præceptis Dei obediunt. Nam præcepit Dominus immundo spiritui vt exiret ab homine. Et sequitur: *statim damonia exierunt. Luc* 8. Coruis præcepit Dominus, vt pascere Heliam Prophetam, qui ei carnes & panem mane semper & vespere deferebant. 3. *Regum* 17. Similiter ventis & mari præcepit, & obediendo ventus & mare siluit & quieuit. *Luc* 8. *Matth* 8. Generaliter dicitur: *Præceptum posuit & non præteribit, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum. Psalm* 148. Præcepta Dei debent generaliter obseruari à Prælatis, & iidem debent alios postea facere obseruare. Ideo specialem memoriam fecit Dominus Iosue de obseruantia mandatorum, quoniam ipsum principem sui populi ordinauit. *Ios* 1. Rex Dauid instituens Salomonem regnaturum post se, instruxit eum dicens: *Tunc proficere poteris, si custodieris mandata quæ præcepit Do-*

minus observari. 1. Paralip. 28 & 3. Regum 2. Ex ordinatione Ioiadæ Pontificis imposuerunt filio regis Diadema, dederuntque in manu eius tenendam legem, & regem super populum statuerunt. 2. Paralip. 23. Rex Persarum monarcha totius mundi, non verecundabatur dicere; *Præcepit mihi Deus cœli ut adificem sibi domum in Hierusalem.* 1. Esdr. 1. Pater Ioannis Baptistæ qui erat Pontifex, Prælatum, & vxor eius Elisabeth, erant sine querela, in mandatis Domini, & Dei iustificationibus incedentes. Luc. 1. Præcepta Dei seruanda sunt timore pœnæ & maledictionum quæ transgressoribus sunt paratæ. Nam dicitur in Psalmo: *Maledicti qui declinant à mandatis tuis Domine.* Grauitèr punitus est Adam, qui præceptum Domini non seruauit, cum ipse fuit de paradiso expulsum, & ad mortem ipse eiusque posteritas condemnati sunt. Genes. 3. Vir Dei, qui contra præceptum Domini panem comedit, fuit à leone occisus, vt habetur 3. Regum 13. De hac materia quære plura exempla *De Obedientia cap. 89.* Præcepta Dei adimplenda sunt, propter remunerationem, quæ datur obseruantibus & custodientibus ea. Quia, vt dicitur in Psalmo: *In custodiendis illis, scilicet mandatis, retributio multa.* Quia Noe fecit omnia quæ præcepit ei Deus, sic fuit remuneratus à Domino quod fuit saluatus ab aquis cum tota sua familia, consumpta omni creatura, quæ contra Dei præceptum corruerat viam suam. Genes. 7. Adolescenti querenti à Domino quomodo posset fieri saluus, respondit Christus: *Si ad*

vitam

vitam eternam vis ingredi, serua mandata, Matth. 19.
 De hac materia quare plura exempla *De Obedien-*
tia. cap. 89. Quomodo autem diuinis mandatis
 obediendum sit magis quam præceptis hominū,
 non solum lingua sed opere, velociter atq; prom-
 pte, quare ubi supra.

CAPVT CIX.

De Prælati & Principibus bonis.

Prælatus bonus & Princeps debet esse

Præamator subditorum:

Persecrator secretorum:

Defensator commissorum:

Doctrinator insciorum:

Ordinator agendorum:

Confortator timidorum:

Liberator oppressorum:

Consolator afflictorum:

Excitator tepidorum:

Sustentator egenorum:

Refrenator superborum:

Visitator orphanorum:

Verberator transgressorum:

Extirpator peruersorum:

Exhortator petendorum:

Dispensator credendorum.

PRÆLATVS debet primo subditos suos di-
 ligere, siue spiritualis, siue temporalis Præ-
 latus vel Princeps. Ideo Moyſes sic popu-

lum sibi commissum amavit, & respuit maiorem
populum, quam sibi Dominus promittebat, suo
cōtentus populo quem amabat. *Exod. 30.* Signum
prælati erga subditum amoris, est quod ipse dili-
gebat honorem cuiuslibet subditi sicut suum. Hoc
signum habuit Moyses, quando desiderabat quod
omnes de suo populo prophetarent, licet ex hoc
eius honor & fama diminui videretur. *Numer. 11.*
Voluit Dominus delere populum post reditum
exploratorum, & super maiorem populum ei re-
gimen tribuere, sed Moyses recusavit. *Numer. 14.*
Sic docuit Dominus bonum pastorem diligere
populum suum, vt animam suam ponat pro oui-
bus suis quæ ipsi à Domino committuntur. *Ioan. 10.*
Exemplo etiam suo hoc idem nos Dominus
docuit, qui cum dilexisset suos, in finem dilexit
eos. *Ioan. 13.* Sic amabat Paulus suos subditos quod
dicebat: Ego libenter impendam & super impen-
dam pro animabus vestris licet plus vos diligens
minus diligar. *2. Corinth. 12.* Prælati & Principes
debet esse scrutator secretorum, per scientiam quā
debet habere. Sic enim instruuntur Prælati: *Dilige-
te lumen sapientia omnes qui præstis populo. Sapient. 6.*
Talis princeps fuit Salomon, qui sua sapientia &
scientia perscrutatus est vtrius duarum mulierum
esset filius ille de quo mulieres cōtendebant: pro-
pter quod audiuit populus quod iuste iudicasset
rex, & timuerunt eum, videntes in eo sapientiam
Dei esse. *3. Reg. 3.* Signum est quod Dominus diligit
populum, quando eis dat sapientem Principem
vel

vel Prælatum. Ideo dixit Regina Saba Salomoni:
Diligit Dominus Israel, quia te Dominus Regem con-
stituit super eum. vera enim sunt, qua audini de virtu-
tibus & sapientia tua, vt patet 2. Paralip. 9. & 3. Reg.
10. Hanc sapientiam Paulus habuit, quando vsque
 ad tertium cælum raptus fuit, vbi audiuit arcana
 verba quæ non licet homini loqui. *2. Corinth. 12.*
 Ideo de diuinis & arcanis atque humanis scientiis
 lac, potum & escam subditis suis dedit, vt patet *1.*
Corinth. 3. Prælatus debet esse defensor sibi com-
 missi gregis, vt sit verus pastor, non mercenarius,
 qui amissis ouibus, quando lupum aspicit venien-
 tem, fugit. *Ioan. 10.* Talis Prælatus extitit Moyses,
 qui defendit Hebræum iniuriam ab Ægyptio pa-
 tientem. *Exod. 2.* Bonus Princeps fuit Gedeon, qui
 de manu Madian commissum sibi populum defen-
 dit viriliter & prudenter. *Iudicum 6.* Sic Christus
 defendit Magdalenam à Simone, de ipsa in sua cõ-
 uersione nequiter & diabolice cogitantem, *Luc. 7.*
 Sic Petrus defendit discipulos à Iudæis, dicenti-
 bus eos musto esse repletos ipsos rationibus &
 auctoritatibus defendendo. *Actor. 2.* Prælatus de-
 bet esse doctor nescientium & imperitorum, eos
 in necessarijs & vtilibus instruendo. Tales pro-
 mittebantur nobis à Domino, cum dicebat: *Dabo*
vobis pastores iuxta cor meum, & pascunt vos in scien-
tia & doctrina. Hierem. 3. Ideo Artaxerxes monuit
 Esdram & Principes verbis legis instruere imperi-
 tos. *1. Esdr. 7.* Ideo Iosue populum sibi commissum
 instruxit, quod cunctis diebus quibus ipse vixit

populus eius non destitit seruire vero Deo, vt habetur *Iof. 24.* Quia Paulus verbo docuit, scripto & exemplo, ideo merito Doctor gentium nominatur. *1. Tim. 2.* Ipse etiam Saluator cum ascendisset in montem, congregatis discipulis, docuit eos, vt clare habetur *Matth. 5.* Et turbæ irruerunt in eum. *Luc. 5.* Sedens docebat de nauicula turbas. *Luc. 5.* Prælati debet ordinare omnia officia exercenda à subditis, vt omnia fiant secundum ordinem & honeste, Sicut Moyſes, qui consilio Iethro ordinauit quinquagenarios & decanos. *Exod. 18.* Ipse etiam Moyſes in populo suo sic ordinauit officia, vt Iosue tanquam Princeps temporalis iret ad pugnam, & ipse tanquam Prælati spiritualis, pro victoria exoraret. *Exod. 17.* Quando Prælatus aliquando absentari contingit, in suis subditis debet ordinari Vicarius, exemplo Moyſi, qui cum se absentaret à populo, Aaron ordinauit in Vicarium, dicens: Habetis Aaron vobiscum; referatis ad eum si quid motum fuerit quæstionis. *Exod. 24.* Apostolus dicit ad Titum: Quæ desunt corrigas, per ciuitates presbyteros ordinando. *Ad Titum 1.* Prælatus vel Princeps debet populum timidum confortare in temporalibus & spiritualibus bellis. Sic Moyſes oratoriis verbis populum pusillanimum confortauit, dicens: Nolite timere, quia Dominus pugnabit pro vobis. *Exod. 14.* Similiter audita magna potentia Holofernis, Eliachim sacerdos magnus aduniuit omnem populum, & eos mirabiliter confortauit. *Iudith. 4.* Apostolus Paulus timidum

dum & pusillanimum populum in suis epistolis plurimum confortauit, dicens: Confortamini in Domino & in potentia virtutis eius. *Ephes. cap. 6.* Prælatus debet, quantum est possibile, librare oppressos. talis prælatus extitit Moyses, qui nunquam cessauit, ad multa se exponens pericula coram Pharaone, vt oppressum populum liberaret, ostendens quod eos volebat tam per se quam per alios liberare, vt patet *Numer. 6. & infra.* Ideo mandauit Dominus per Prophetam, vt Rex Israel inciperet prælari, vt populum in Samaria oppressum ab oppressione Regis Syria liberaret, vt habetur *3. Regum cap. 20.* Helisæus consolatus est mulierem debitam obligatam, cum augmentando, & Sunamitam tribulatam de filio mortuo, quando eum suscitauit à mortuis, vt patet *4. Regum 4.* Saluator noster consolatus est viduam, cuius filius efferebatur mortuus extra portam, dicens: *Noli flere, cui reddidit filium suscitatum. Luca 7.* Mulierem in adulterio deprehensam Saluator noster pie & misericorditer fuit consolatus. *Ioan. 8.*

Prælatus bonus debet subditos excitare & incitare ad bonum, sicut Patriarcha Iacob, qui audiens quod alimenta vendebantur in Ægypto, pigritantes filios excitauit, & incitauit cos, dicens: *Quare negligitis? Genes. 42.* Quamdiu vixit Ioiada Propheta vel pontifex, quia Ioas Principem incitabat ad bonum, bonus fuit ipse Ioas, qui mortuo Ioiada, carens excitatore, pessimus est effectus, *4.*

Regum

Regum 12. Talis Prælatum erat Paulus Apostolus, qui in suis Epistolis pigrantes filios excitauit & subditos, dicens: *Hora est iam nos de somno surgere, quia propior est nostra salus quam cum credidimus, dies appropinquauit. Roman.* 12. In huius figura angelus (qui Prælatum significat, qui debet angelicam ducere vitam) Petrum vinctum catenis & dormientem in carcere liberauit. *Actor.* 12. Prælatum bonus debet pascere & sustentare pauperes & egenos spirituali & temporali subsidio refouendo, ut sit alter Ioseph, qui fame pereuntibus, in Ægypto manu larga apparuit horrea Pharaonis. *Genes.* 41. Talis prælatum extitit Helisæus, qui panes fecit distribui filiis Prophetarum. *4. Regum* 4. Saluator noster videns multitudinem deficientem ieiuniis, ne in via deficerent eos, multiplicatis panibus & piscibus pluries reficiens, satiauit, ut patet *Matth.* 14. *Ioan.* 6. Quando Christus Petrum instituit Prælatum, dicit ei ter: *Pasce oues meas.* Non; *comede vel occide:* quia Prælatum non debet occidere oues, eis lanam, id est, temporalia bona, & carnes, & sudorem, & sanguinem pauperum auferendo, & nequitiose consumendo; sed potius debet oues pascere tripliciter, scilicet verbo diuino, exemplo bono, & temporali subsidio. Et talis pastor congrue est vicarius Christi. *Ioan.* 21. Paulus Apostolus sic desiderabat pauperem sustentare, quod quando non habebat de suo ut tribueret aliis; ab aliis acquirebat, ut patet de collectis. *1. ad Corinth.* 16. Hic introducitur execrabilis abusus malo-

malorum Prælatorum, qui non habent vnde pauperes sustentare possent, id est, carent eloquentia & sapientia, eò quod sunt inscii & ignari. non igitur capiunt ab aliis inquirere, sed potius oues fame perire permittunt. tales merito magis Mercenarii quam Pastores vocantur. *Joan. 10.* Prælatus bonus debet verbis & factis refrenare & domare superbos. Talis fuit Moyse, qui refrenauit superbiam Chore, Dathan, & Abyron, dicens: *Quare erigimini filii Leui. Numer. 16.* Ezechias rex volens refrenare superbiam, facit excelsa destrui, ne superbus populus idolis immolaret. *4. Regum 18.* Samuel Prælatus perfectus Saulum superbum increpauit refrenando, quia inobediens fuit præceptis quæ præceperat ei Deus. *1. Regum 15.* Summus Pontifex Onias superbo Heliodoro restitit, qui templum Domini exspoliare volebat, & auferre deposita viduarum. *2. Machab. 3.* De hoc instruxit Apostolus Timotheum, dicens: *Diuitibus præcipe superba non sapere. 1. Timoth. ultimo.* Prælatus bonus debet sæpe suos subditos qui longe sunt positi & dispersi, visitare, vt bonos confortet in bono, & malos corrigat puniendo. Propter quod dixit Iacob ad Ioseph, quam ad fratres suos vt Prælatum & Principem adorare debebant: *Vade, visita fratres tuos si recte agunt; & renuncia mihi quid agatur. Genes. 37.* Talis Prælatus visitans fuit Samuel, qui circumibat ciuitates & loca, vt qui eo in aliquo indigeret posset, ad eum facilius haberet recursum. *1. Regum 7.* Quando autem Prælatus non potest
per

per seipsum visitare absentes, debet alios mittere visitantes. Sic Ezechias mittebat cursores per vniuersum Israel, vt reuenteretur ad Dominum. 2. *Paralip.* 30. Ipse etiam Iesus circumibat ciuitates & castra. Et vbi adesse personaliter non potuit, illuc discipulos suos ante faciem suam mittere satagebat. *Luc.* 8. Prælati bonus debet transgressores corrigere & punire. Sic Moyses, qui populum puniuit acerbe, quando conflatilem vitulum adorauit. *Exod.* 32. Saluator noster nunquam legitur fuisse seuerus, nisi contra delinquentes, vendendo & emendo in templo, quos facto flagello de funiculis, & mensas numulariorum euertens, de templo tanquam excommunicatos eiecit. *Ioan.* 2. Ideo Prælati per Prophetam dicitur: *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Psalm.* 2. Talis Prælati Paulus, qui dicebat: *Arma militia nostra non sunt carnalia, sed potentia Dei. In virga enim ferrea veniam ad vos*, vt patet in *Prologo super libros Moyse*. Prælati bonus debet extirpare peruersos, & rebelles, & contumaces, ne ouis morbida alias præsumat inficere. Et secundum Augustinum in *Regula*: Non fit crudeliter sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. Sic Moyses Chore proteruum & complices, scilicet Dathan & Abiron, ne populum inficerent, extirpauit. *Numer.* 16. Iudas Machabæus extirpauit ex suo populo peruersos, sed eo mortuo exorti sunt qui operabantur iniuriam. 1. *Machab.* 9. Paulus Apostolus consuluit & mandauit Corinthiis de peruerso ho-

mine, qui vxorem patris sui tenebat, expelli de medio, eo quod ipse adiudicauerat cum Sathanæ in interitu carnis suæ. *1 Corinth. 5.* Sic Petrus Ananiam & Saphiram dura extirpauit sententia, ne discipulialij discerent mentiri Spiritui sancto, & de agtorum precio defraudare. *Actor. 5.* Prælati debet orare pro se simul & pro subditis ea quæ sunt necessaria ad salutem, & maxime pro redemptione culparum. Sic Moyses Prælati perfectus, deuote & perfecte pro populo qui peccauerat exorauit. *Exod. 32.* Samuel dicebat ad populū: Absit à me hoc peccatum vt cessem orare pro vobis. *1. Regum cap. 12.* Videns Dauid Angelum percutientem populū, rogauit vt punitio reuertetetur in eum. *2. Regum 24.* Orans Prælati inducit populū ad orandum. Nam orante Esdra, fleuit eius populus & orauit. *1. Esdr. 9. & 10.* De hac materia quære plura *De Oratione, cap. 93.*

Prælati bonus debet distribuere beneficia, quæ tradere debet, non respectu carnis & sanguinis, sed respectu meriti & virtutis. Exemplo Moysi, qui distribuēs plaustra Leuitis, nullum dedit consanguineis. *Numer. 7.*

Moriendo Moyses nullum de consanguineis vicarium reliquit, sed rogauit Deum fideliter & deuote, vt de bono duce populo fideliter prouideret. *Numer. 27.*

Christus Saluator noster nullum de consanguineis, quos habebat Apostolos, humanogeneti Vicarium reliquit, sed Petrum solummodo, di-

do, dicens: *Simon Petre, diligis me plus his?* Et tunc eum pastorem ad paicendum populum dereliquit. *Joann. cap. 21.*

CAPVT CX.

De Prælatiſ & Principibus malis.

Prælati mali ſunt conſentientes in ſubditorum erroribus, non corrigendo:

Impedientes operatorum labores, in ſeducendo:

Non attendentes excuſatorum dolores, ore fremendo:

Et deſtruentes inferiorum labores, in ſua conuertendo:

Simoniam ſequentes, prædicatorum tenores vitæ ſpernendo:

Distribuētes concedendorum honores, lucra volendo:

Non ſuſtinentium tormentorum horrores, puniendo.

PRælati & præcipue mali ſunt illi qui conſentiunt malis operibus & perpetratis, non corrigendo, ſed eorum peruerſæ voluntati & operationi præbendo conſenſum. Talis fuit tunc Aaron quando ad populi voluntatem fecit vitulum aureum quem populus adoravit. Ideo dixit Moyſes: *Quid fecit tibi populus iſt ut induceres ſuper eum peccatum?* *Exod. 32.* Heli dicitur conſenſiſſe filiorum peccatis, quia eos non correxit ut debuit; & tamen legitur

legitur, quod eos corripuit solo verbo, ut habetur
 1. *Regum* 2. Malus princeps extitit Sedechias, qui
 misit Hieremiam principibus vexandum. *Hierem.*
 38. Sciebat Pilatus quod Iudæi propter invidiam
 tradidissent Iesum, & tamen eis propter populi fa-
 uorem consensit, & ipsum crucifigendum tradidit.
Ioan. 19. Prælati mali bona nolentes agere nitun-
 tur ad peccatum inducere. Sic Roboam, qui fecit
 vitulos aureos, eos fecit populum adorare. 3. *Reg.*
 12. Manassès eduxit Iudam & habitatores Hieru-
 salem ad operandum mala: ideo particeps fuit
 omnium malorum quæ fecerunt, 2. *Paral.* 33. Ma-
 li fuerunt Prælati principes Sacerdotum, qui cœ-
 cum à natiuitate à Deo liberatum ab eius laudibus
 volebant retrahere, eius loquelam similiter impe-
 dire *Ioan.* 9. Similiter principes Sacerdotum impe-
 diebant Petrum & Ioannem, ne verbum prædica-
 tionibus seminarent in populo, mandantes eis ne
 in nomine Domini loquerentur. *Actor.* 4. Simili-
 ter Apostolis omnibus post ascensionem & carce-
 rationem impedimentum intulerunt. *Actor.* 5.
 Prælati mali excusationes subditorum, qui nō sunt
 culpabiles audire nolunt, sed eis asperere & per-
 uerso ore frementes loquuntur, minas terribiles
 inferentes. Ideo sæpe faciunt subditos esse rebel-
 les. Talis fuit Hieroboam, qui vocem excusantis
 & lamentantis populi audire noluit; ideo fecit
 eos à suo dominio deficere. 3. *Regum* 12. Magistra-
 tus sine acceptione excusationis Paulum & Silam
 furiosè fecerunt carcerari. *Actor.* 16. Ad primum
 X verbum

verbum Pauli princeps Sacerdotum fecit eum acrius verberari. *Actor. 23.* Felix & Festus Pætides & Prælati excusationem Pauli noluerunt recipere, propter quod Paulus ad Cæsarem appellauit. *Actor. 25.* Prælati mali bona subditorum rapiunt, & furantur, & destruunt, non proximorum salutē, sed suam propriam vtilitatem quærentes. De talibus dicitur: *Omnes diligunt munera, & infideles socii furum. Esa. 1.* De Nabuchodonosor Principe dicitur: *Terram totam disperdidisti & populum occidisti. Esa. 14.* Per Ezechiam dicitur malis Prophetis, Prælati & Principibus, qui non pascunt gregem sibi commissum, sed deuorant; *lac comedebatis, & lana operiebamini. Ezechiel 34.* Prælati etiam mali beneficia & dignitates sibi similibus tribuunt, non attendentes ad merita, vel ad virtutes, & hoc propter pecuniam, vel propter alia lucra. Talis fuit Demetrius, qui Summum Sacerdotem constituit Alcimum. *1. Machab. 7.* Bacchides similiter elegit duos alios viros impios, & constituit eos dominos. *1. Machab. 9.* Iason qui summum Sacerdotium emit ab Antiocho, fecit ritum gentium, & ideo Simonia hæresis nuncupatur. *2. Machab. 4.* De hac materia quære plura exempla supra *De Acceptatione munerum. cap. 2.* Item alia exempla *De Auidia. cap. 17.* Prælati & Principes mali habendi sunt in reuerentia, & eis deferendus est honor, ratione Prælationis, non ratione vitæ: & tenēda est eorum bona doctrina, licet sit eorum vita spernēda. Nam David percussit cor suum, quia præciderat oram chla.

chlamidis Saul, nec ei fecerat quicquam mali. *1. Regum 24.* Eorum vitam pessimam non sequendam, sed non spernenda verba, docet nos Christus, cum ait; *Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei, omnia quae vobis dixerint facite.* Sequitur; *opera autem illorum nolite facere. Matth. 24.* Prælati & Principes mali grauius à Domino puniuntur etiam in præfenti. Sic præcepit Deus Moysi suspendere omnes Principes contra solem, quia consenserant populo in peccatis. *Numer. 25.* Quia Saul fuerat malus princeps, permisit Dominus quod totum pondus belli irrueret super eum. *1. Regum 33.* Rex Syriæ dixit seruis suis quod solum contra Regem Israel pugnarent, quoniam erat malus, unde quidam eum inter pulmonem & stomachum traiecit sagitta, & miserrime occidit. *3. Regum 17.* Sobna præpositus templi, qui diu credebatur vivere & gaudere, audiuit à Domino: *Quid tu hic?* &c. sequitur: expellam te de statione tua, ut habetur *Esai. 22.* Illi etiam mali & luxuriosi presbyteri, qui contra Susannam innocentem tulerunt sententiam, diuino iudicio fuerunt lapidati *Daniel 13.* Non solum Prælatos & Principes punit Deus, sed aliquando flagellat populum propter malum Principem & Prælatum. Nam quia Dauid contra voluntatem Domini populum numerauit graui plagam populus percussus est.

2. Reg 24. /

CAPVT CXI.

De Proditione & Proditoribus.

*Proditor in sua proditione**Beneficientibus nescit amicari.**Carne attinentibus quarit aduersari,**Signis fraudulentis credit occultari**Ambitiosis & potentibus credit dominari:**Pacem credentibus vult insidiari,**Pœnis torquentibus debet mancipari.*

PRODITORES non profunt suis benefactoribus, nec eis recta amicitia coniunguntur, inuidia vel aliquo vitio stimulat. Sic cum Dauid coram Saule, quem ab opprobrio Goliath Philistæi liberaret, psalleret, vt dæmonis vexationem minueret, Saul visus est eum lancea perforare. 1. *Regum* 18. Saluauit Dauid habitatores Ceilæ: & tamen ipsi proditores eum ad mortem tradere voluerunt. 1. *Regum* 23. Multum fideliter faciebat Vrias relationem belli, in conspectu Dauid, & tamen fecit eum portare litteras mortis. 2. *Regum* 11. Proditores, conseruationibus prauis, aduersantur consanguineis & carne vnitis. Nam Cain exiuit contra fratrem proditiose in agrum, quem postea per inuidiam interfecit. *Genes.* 4. Sic licet diuina dispensatione sit factum, Iacob pro benedictione paterna Elau supplantauit. *Genes.* 27. Amon vocauit Thamar sororē suam, quasi accepturus cibum de manu eius, quam postea violenter oppressit. Ideo mulieres

lieres non debent verbis fallacibus hominum credere, quacumq; consanguinitate iungantur, ne decipiantur. 2. *Regum* 13. Absalon fratrem suum proditiose ad conuiuium inuitauit, quem postea temulentum ex eius præcepto pueri nequiter & proditiose occiderunt. 2. *Regum* 13.

Proditores signis fallacibus suas prodiciones palliare nituntur; aliquando falsis promissionibus: aliquando fraudulentis osculis: aliquando falsis & simulatis lachrymis. Nam Saul promisit Dauid filiam suam, vt à Philistæis occideretur, 1. *Regum* 18. Promisit Saul Ionathæ quod amplius non persequeretur Dauid, quem postea coram ipso statim interficere conabatur. 1. *Regum* 9. Palliatur aliquando proditio lachrymis. Nam postquam Saul fleuisset, quasi doleret pro persecutione Dauid, & iurauit eum non persequi amplius, persecutus est eum postea sicut prius. 1. *Regum* 24. Vxor Samsonis Dalila fundebat multas lachrymas apud eam, & eum postea decepit. *Iudicum* 16. Salutatione, & osculis, & verbis, aliquando suas nequitias palliant deceptores & proditores: nam cum salutasset Ioab Amasa, & quasi osculari volens, apprehenderet metum eius, & diceret: *Aue frater*, eum percussit gladio in inguine & occidit. 2. *Regum* 20. Illa nefanda proditio Saluatoris, quam Iudas pessimus pro triginta denariis perpetravit, fuit salutatione præmissa & fraudulento osculo palliata. *Matth.* 36. Iudei Paulo parauerant insidias, & tamen aliud prætendebant. *Actor.* 33 Proditores propter ambitionem

316 DE PRODITIONE ET PRODIT.

dominij prodiciones exercent, cupientes ex hoc alijs dominari. Sic Zambri propter appetitum dominij Elam suum Dominum interfecit. 3. *Reg.* 16. Sellum filius Iabes concitauit Azariam dominum suum, & interfecit eum: & regnauit post eum tantummodo vno mense. 4. *Reg.* 20. Cum Senacherib in domo domini sui adoraret, duo eius filij eum propter ambitionem dominij occiderunt, licet neuter eorum regnauerit, vt credebant 4. *Reg.* 19. Triphon cum ambularet cum Antiocho domino suo, eum dolose & proditiose occidit, & quod ille habuerat sibi vsurpauit. 1. *Mach.* 13. Proditores sub nomine pacis alios decipiunt & occidunt. Sic quidam inimici Neemiæ cum ipso voluerunt amicitiam facere, vt eum proditiose fraudarent. *Neem.* 6. Ismael filius Nathaniæ & alii cum eo, cum Golia in signum pacis & amicitiae comederunt, & post prandium eum cum multis aliis occiderunt. *Hierem.* 41. Antiochus pacem simulans, pacem promisit, & muros Hierusalem postea dissipauit. 1. *Mach.* 6. Pacificus fuit Princeps tributorum locutus, qui percussit postea ciuitatem. 1. *Machab.* 1. Triphon sub nomine pacis Jonathan comprehendit, quem proditorie cum filijs suis interfecit. 1. *Mach.* 12. & 13. Apollonius in Hierusalem simulans pacem, venit, & vsq; ad diem Sabbathi requieuit, sed postea ex Iudæis festum celebrantibus maximam multitudinem interfecit. 2. *Mach.* 5. Proditores statim & grauitè puniuntur à Deo, & sunt inter alia genera peccatorum grauitè ab omnibus homi-

hominibus puniendi. Sicut fuit punitus Zambri
qui post prodicionem regnavit tantummodo septē
diebus, & postea incendio se peremit. 3. Reg. 30. Sic
ianitores Allueri, qui contra eum voluerunt insur-
gere, in patibulo sunt suspensi. *Hester* 2. Iudas Ma-
chabæus illos qui per pecuniam inimicos permi-
serunt recedere, tanquam proditores & fratrum
venditores occidit. 2. *Machab.* 10. Iudas qui Chri-
stum tradidit, post modicum abiens, laqueo se su-
spendit. *Math.* 26.

CAPVT CXII.

De Prosperitate mundana.

Prosperitas mundana

Est in deliciis, causa delictorum, male terminabilis,

Est in divitiis, laqueus stultorum, ultio damnabi-

lis.
Tenet in vitiis, dignitas honorum, parum perdura-

bilis:
Gaudet latitius, belli triumphorum, brevis mora la-

Sed in amicitis, globum dat multorum, dum spera-
tar stabilis.

PROSPERITAS mundana, quæ est in deliciis corpo-
ris, causa est multorum peccatorum carnalium,
& male terminatur. Exemplum in Sodomis, quorū
culpæ fuit causa abundantia, panes & ocij, propter
quod nefanda scelera commiserūt. *Gen.* 19. *Ez.* 16.

Filij Iambri facientibus nuptias, venerunt Iudæi cum Ionatha, multitudinem occidentes, & cōuersæ sunt nuptiæ in lamentum, & sonitus mulicorum in luctum, & gaudium in mœrorem. 1. *Machab. 9.* Filiis & filiabus Iob vefcentibus in domo primogeniti fratris, domus super eos cecidit, opprimens singulos, & occidens. *Ioan. 1.* Finis deliciarum est mors & odium Dei, sicut Neemias dicebat expresse: *Manducauerunt, & saturati sunt, abundauerunt delitiis, & ad iracundiā prouocantes. Neem. 9.* Ille epulo qui epulabatur quotidie splendide in breui portatus est ad inferos & torquebatur in lingua. *Luc. 16.* Prosperitas mundana quæ est in diuitiis, hominem infatuatum ad damnationem æternam inducit. Nam argentum tempore Salomonis non erat alicuius valoris, quia tanta erat in Hierusalem copia argenti quanta & lapidum. Vnde *Ecclesiast. 47.* Collegisti quasi aurichalcum aurum, & ut plumbum complesti argentum. Sed plus nocuit Salomoni tanta rerum abundantia quam tanta sapientia profuisset. 3. *Reg. 11.* Abundantiam rerum temporalium despiciendam ostendit exemplum, quod dominus posuit de diuite, cuius ager vberrimos fructus auferibat. *Luc. 12.* Adolescens qui erat diues tristis recessit à Domino, quando audiuit ab eo, quod oportebat eum pauperem fieri, si esse vellet de numero perfectorum. *Matth. 19.* Diues ille qui tot abundabat diuitiis vt bysso semper & purpura vestiretur, ad tantam venit inopiam quod guttam aquæ petens, non potuit obtinere, neque

obtri-

obtinebit æternaliter. *Luc. 16* Prosperitas mundana quæ est in honoribus & dignitatibus, hominem ligat vinculis vitiorum, sed parum durat. Nam Saul antequam esset in regia dignitate, fuit bonitate decoratus: qui accepto regno, cuncta præcepta Domini præteriiit. *1. Regum 20.* David propter multitudinem subditorum superbiendo, populum numerauit. *2. Regum 24.* Ieroboam antequam esset rex puer bonæ indolis fuisse legitur qui habito regno, vitulos adorauit, & alios adorare fecit *3. Regum 12.* Cum corroboratus esset Ozias, eleuatum est cor eius, & voluit adolere incensum: & quia reprehensus à Sacerdotibus desistere noluit, meruit incurrere plagam lepræ. *2. Paralip. 26.* Manassès fuit pessimus tempore regis dignitatis, sed angustiat & vinctus in Babylone, agens pœnitentiam, fuit bonus. *2. Paralip. 33.* Modicum durant honores & dignitates, & male plurimum terminantur. Nam Amon qui erat secundus à rege, & adorabatur ab omnibus, post modicum tempus est turpiter suspensus. *Hester. 7.* Statuam quam vidit Nabuchodonosor percussam à lapide & in fauillam redactam, indicat prosperitatem mundanam in dignitatibus & honoribus nihil esse. *Daniel. 2.* Magnum fecerunt honorem Iudæi Domino viuenti: sed velperiis reuersus est in Bethaniam, quia in Hierusalem non inuenit hospitium: & post dies paucissimos est ab ipsis turpiter crucifixus & occisus. *Joan. 19.* Cum populus laudes diuinas acclamasset Herodi, ipse Herodes ab angelo est percus-

sus. *Actor. 12.* Prosperitas mundana quæ est in victoriis & triumphis, de quibus homines cōsueverunt lætari, frequenter est occasio peccatorum, cito labitur, & in tristitiam commutatur. Nam Gedeon excutiens frumentum in area fuit bonus, ita quod ei angelus voluit apparere; qui postea obtenta magna victoria, fuit malus. Dauid primo fuit sanctus; post multas victorias gloriosus, adulterium & homicidium perpetravit. Ptolomæus debellato Alexandro, & habito eius capite, tribus diebus tantummodo vixit. *1. Machab. 11.* Prosperitas mundana in prædictis omnibus hoc solum habet quod cōgregat homini multitudinem amicorum, qui tribulationis & angustię tempore disperguntur, iuxta illud Poeticum:

*Dum zephyri flabunt, multi comitantur amici,
At mox hos aquilo turbine flante fugat.*

Hoc patet in Tobia, qui quando erat pauper, &c. *Tob. 2.* *Nota hystoriam:* tunc enim non legimus ab aliquo consanguineo visitatum, sed postquam fuit illuminatus & diues factus, venerunt ad eum consanguinei congaudentes, *Tob. 11.* Iob quamdiu fuit afflictus, non habuit amicum sibi seruientem, sed consolatores habuit onerosos: sed postquam Deus dedit ei duplicia, venerunt ad eum, fratres ipsius ferentes, &c. *Iob. ultimo.*

C A P V T CXIII.

De Prudentia & Sagacitate.

Prudentis officium:

Verba

*Verba aliquando fingere, & simulare:
 Discordes restringere, eosq; placare:
 Fram non impingere, sed absentare:
 Falsas artes restringere, atq; reprobare:
 Ordinare depingere, ordinata dare:
 Antequam attingere, opera probare:
 Verbis multa fingere, paucaque monstrare:
 Roburg, accingere, & dissimulare.*

PRudentia magna est simulare & fingere verba,
 & vnum aliquando ostendere pro alio: Nam
 Abraham veniens in Ægyptum celauit veritatem
 & vxorem dixit esse sororem. *Genes. 12.* Simile fecit
 Abraham quando venit ad Abimelech regem. *Genes. 20.* Magna sagacitate vsus est Iolue, simulando
 fugam in obsidione vrbis Hay. *Ios. 8.* Callide cogi-
 tauerunt Gabaonitæ simulantes se venire de lon-
 ginq; *Ios. 9.* Ayoth simulans se portare pecu-
 niam vel munera, Elgon astute decepit, vt habe-
 tur *Iudicum cap. 3.* David coram Achis simulauit
 se fatuum, vt posset ab eo fugere. *1. Reg. 21.* Iehu
 se finxit honorare Prophetas Baal, quos postea
 occidit. *4. Regum 10.* Simulauit villicus pietatem
 erga debitores, cuius prudentiam Dominus com-
 mendauit. *Luc. 16.* Prudentis officium est per
 verba dulcia placare iratos & discordes. Sic pru-
 denter placauit Abraham Loth, & sedauit iur-
 gium inter vtriusque pastores. *Genes. 14.* Nuncij
 missi ad filios Ruben, prudenter locuti sunt, & il-
 li prudenter placarunt eos. *Ios. cap. 22.* Abigail
 pru-

322 DE PRUDENT. ET SAGACIT.

prudenter placauit Dauid iratum contra Nabal virum suum. *1. Regum 25.* Verba mulieris prudentis fecerunt reuocare Ablalonem ad Dauid, contra eum iratum. *2. Regum 14.* Sapiens mulier de Abe-la, fecit Ioab ab obsidione recedere. *2. Regum 20.* Filii Israel simulantes fugam caute debellauerunt tribu Benjamin. *Judicum 20.* Prudentia est, cedere furori. Nam postquam Rebecca contuluit filio suo Iacob vt obtineret benedictionem, consuluit vt absentaret se ab ira fratris sui. *Genes. 27.* Exploratores quos misit Iosue, prudenter egerunt vt cederent furori. *Ios. 2.* Discrete prohibuit Ezechias ne populus responderet nuncijs regis Assyriorum, loquentibus blasphemias; quia non expediebat Iudæos contra linguaces infideles litigare. *4. Reg. 18.* Prudentes cognoscuntur in verbis, siue futura præconiecturando, siue præcongruètes parabolas assumendo, vel discrete loquendo, vel bonum consilium dando. Nam Ioseph coram Pharaone somnia prudenter exposuit, & vt sapiens bonum consilium ipsi dedit. *Genes. 41.* Discretum & prudens consilium dedit Ietro Moyse, vt Prælatum eligeret in populo. *Exod. 18.* Similitudinem prudentem accepit Nathan, arguendo Dauid de peccato suo, vt habetur *2. Regum 12.* Roboam fuit imprudens, qui senum prudens consilium non adimpleuit, sed inueniunt, vt habetur *3. Regum 12.* Filius Prophetæ prudentem similitudinem dedit, quando Achab reprecendit & Iosaphat commendauit. *3. Regum 22.* Magnæ prudentiæ verbum dicit Zorobabel de
forti-

fortitudine mulierum & veritatis. 3. *Esd.* 4. Inter prudentia documenta Tobia fuit, quod consilium à sapiente quærebat. *Tob.* 4. Visionem Nabuchodonosor Daniel prudenter exposuit. *Dan.* 2. & 3. Mira prudētia & discretionis fuerunt verba Maria ad angelum & ad Elisabeth. *Luc.* 1. Prudentia signum est dissimulare iniurias, licet cognoscat quid sit. Nam Saul dissimulabat prudenter non audire male de se loquentes, vt patet 1. *Reg.* 10. *in fin.* Cognouit Iudas dolum Nicanoris, & se prudenter extraxit. 2. *Machab.* 8. Simon cognouit dolum triphonis, & tamen fecit quod petijt, vt scandalum vitaret. 1. *Machab.* 13. Volens Paulus ire in Syriam, cognoscens paratas infidias, caute declinauit. *Act.* 17. Paulus prudenter aduertens fraudem volentiū eum ducere in Hierusalem, Cæsarem appellauit. *Act.* 25.

CAPVT CXIV.

De Pueris bonæ indolis.

Pueri boni male agentibus sunt dissidentes:

Suis parentibus sunt obedientes:

Rebus decentibus sunt se exercentes,

PVeri bonæ indolis sunt obedientes parētibus, nec murmurant quando aliquid eis præcipitur. Nam Isaac non legitur murmurasse, quando pater eum voluit immolare & occidere. *Genes.* 22. Quando Dauid debebat vngi in regem, erat puer, & pa-

324 DE PVERIS BONÆ INDOLIS.

scens oues, tanquam patri obediens. 1. *Reg.* 16. Pueri boni cognoscuntur, si vitia & malas societates oderunt. Nam Ioseph crimen odiens, accusauit fratres suos de crimine pessimo. *Genes.* 37. Tobias cum esset iunior, sic puerilia vitia oderat, vt nihil puerile gesserit. *Tob.* 1. Septem fratribus adolescentibus sic erat odio sacrilegium, vt crudeles sustinerent pœnas. 2. *Mach.* 7. Pueri boni se ad bona excitât, & Ecclesias & loca sancta frequentant. Nam Samuel adhuc puer, minister erat in conspectu Domini, vt patet 1. *Reg.* 2. & 1. *Machab.* 3. Ioas erat septem annorum cum regnare cœpisset, & fecit bonum coram Domino. 4. *Reg.* 12. Daniel & socij eius sine magistro legem seruantes, sobrie & sancte inter pueros gentiles vixerunt, vt clare habetur *Daniel.* 1. Ioannes Baptista confortabatur spiritu, & crescebat, & erat in deserto vsque ad diem ostensionis suæ. *Luc.* 2. Iesus puer duodecennis inuentus est in templo inter Doctores, & descendit cum parentibus suis, subditus illis: omnibus pueris in exemplum. *Luc.* 2.

C A P V T CXV.

De Punitione delinquentium.

*Punit Deus delinquentes propter peccatum transgressionis obedientia non sequendo:
Monstrationis incontinentia lasciuendo:
Elationis & excellentia superbiendo:*

Rebel-

*Rebellionis sua potentia, vana colendo:
 Turbationis impatientia iram sequendo:
 Detractionis & inuidentia murmur ferendo.
 Exarsionis & affluentia in appetendo.
 Repletionis & corpulentia in comedendo:
 Presumptionis irreuerentia in deridendo.
 Offensionis & preferentia se proferendo.
 Omisionis & negligentia non exercendo.*

Punit Deus peccatum inobedientiae. Nam primi parentes grauiter puniti sunt propter peccatum inobedientiae, quod credebant non grauiter puniri. *Genes. 3.* Colligans ligna in Sabbatho contra Dei praeceptum, fuit de Dei nutu à populo lapidatus. *Numer. 15.* Quia Saul fuit inobediens Deo in caede Amalech, reprobatus est à regno. *1. Regum 15.* Vir Dei qui contra voluntatem Domini comedit panem in domo Prophetæ, fuit à leone occisus. *3. Regum 13.* Ciuitatem Sanctam permisit Deus destrui & populum captiuari, propter inobedientiam. *4. Regum 25.* Punit peccatum luxuriæ. Nam originali mundo non pepercit, sed penè totum aquis diluuii deleuit: quia omnis caro corruerat viam suam luxuriose viuendo. *Genes. 6. & 7.* Quinque ciuitates fetenti sulphure & igni deletæ sunt, propter peccatum contra naturam. *Genes. 19.* Propter peccatum commissum in uxorem Leuitæ, quasi tota tribus Benjamin fuit destructa, vt clare habetur. *Iudic. cap. 2.* Punit Deus peccatum superbiæ. Nam Pharaon cum Aegyptijs sub-

326 DE PVNITIONE DELINQVENT.

submersi sunt propter superbiam. *Exod.* 14. Septuaginta millia hominum mortui sunt, propter superbiam Dauid, qui fecerat numerari populum. *2. Regum* 24. Antiochus superbus fuit graui plaga percussus, ita vt vermibus scaturiret, vt patet *2. Machab.* 9. Herodes superbus, cui populus acclamabat honores diuinos, percussus ab angelo à vermibus est commestus. *Actor.* 12. Punit Deus peccatum idololatriæ. Nam propter idolum quod adorauerunt idololatræ, ceciderunt vna die vigintria millia hominum. *Exod.* 32. Egressus est ignis & deuorauit Nadab & Abiu, quia obtulerunt ignem alienum. *Leuit.* 10. Punit Deus peccatum iræ. Nam blasphemus qui blasphemauerat Dominum, lapidatus est à populo. *Leuit.* 24. Seruus nequam qui noluit dimittere proximo suo, missus est in carcerem donec redderet vniuersum debitum. *Matth.* 18. Punit Deus peccatum murmurationis. Nam murmurante populo, egressus est ignis, & deuorauit castra, vt patet *Numer.* 11. Maria percussa est lepra, quia contra Moysen murmurauit. *Numer.* 12. Serpentes ignitos misit Dominus in populum murmurantem. Punit Deus peccatum Auaritiæ. Nam Achior cum supellectili sua periit, quia de anathemate per auaritiam tulit. *Ios.* 7. Grauius punitus est Giezi, qui munera à Naaman propter auaritiam acceperat. *4. Reg.* 5. Heliodorus fuit male flagellatus, quia thesaurum viduæ spoliare voluit. *2. Machab.* 3. Auaritia Ananiæ & Saphyræ fuit propter peccatum graui punitione punita. *Actor.* 5.

Punit

Punit Deus peccatum gulæ, vt patet in primis parentibus, comedentibus pomum vetitum. *Genes. 3.* Filij Heli, qui violenter tulerant carnes crudas vt lautius pararent, quos pater eorum non corripuerat sicut debuit, grauiter cum patre sunt puniti à Domino, vt bene patet *1. Regum 4.* Punit Deus peccatum irreuerentiæ ad Deum & ad homines. Nam Ozias irreuerenter tangentem arcam Domini, vt iuuaret, percussus est à Domino, & mirabiliter mortuus est, vt patet *2. Reg. 6.* Quadraginta duo pueri ab vrsis lacerati; quia irreuerenter Heleum deridebant, *4. Regum 2.* Ozias quia ad modum Sacerdotum voluit adolere, non exhibens sacrificio reuerentiam, est factus leprosus. *2. Paralip. 26.* Punit Deus peccatum vanæ gloriæ. Nam Ezechias qui ostendit thesauros suos nunciis regis Babylonix, omnes Dei sententia amisit, vt patet *4. Regum 20.* Quia eleuatæ sunt filix Sion, erit pro suaui odore fœtor. *Esa. 3.* Punit Deus peccatum Acediæ. Nam seruum inutilem qui talentum sibi commissum multiplicare non studuit, præcepit Dominus in tenebras mitti exteriores & acriter puniri, vt patet *Matth. 15.* De hac materia quære plura exempla *de Acedia, videlicet cap. 3.*

CAPVT CXVI.

De Pusillanimitate.

Pusillanimes & timidi,

Parua timentes magna sortiuntur.

Y

PRANE

Praue mordentes, murmura sequuntur:

Cuncta pauentes, timidi feruntur.

Bella gerentes, sapens vincuntur.

Pvsillanimes dum timent minas, vincuntur & ruunt in magna pericula. Nam Loth qui debuit saluari in monte, cecidit postea in incestum & stuprum filiarum. *Genes. 19.* Sedechias dum timuit displicere principibus, in mortem Hieremiae consentit. *Hierem. 38.* Darius rex Persarum timens contradicere sapientis, misit Danielem in lacum leonum. *Daniel. 6. & 14.* Dum Petrus timuit vocem mulieris, Christum negavit, ut habetur *Matth. 26.* Pusillanimes murmurare solent; sicut filij Israel quando viderunt Aegyptios venientes post se, non attendentes miracula Dei, timētes murmurare ceperunt. *Exod. 14.* Perlato ab exploratoribus, terrae promissionis cultores esse fortissimos, murmuravit populus. *Numer. 14.* Pusillanimes omnia timent, etiam non timenda. Nam filij Israel audientes vocem Domini dixerunt, timentes, Moyse: *Non loquetur nobis Dominus, loquere tu nobis. Exod. 20.* Balaach timens Israel, misit ad Balaam, plus confidens in verbis quam in armis. *Numer. 22.* Gabaonitae dixerunt ad Iosue, ad eum venientes, & fecerunt pacta quae ipse voluit. *Ios. 9.* Videns Petrus ventum validum, timuit, quando super mare ad Dominum ambulabat. *Matth. 13.* Timuisse videtur Nicodemus, qui venit ad Iesum nocte, quasi non audiens venire die. *Iohan. 3.* Arguit Dominus discipulos, qui ipso praesente

sente in mari fluctuantes timebant. *Matth 8.* Discipuli timentes, Christum reliquerunt, & adolescens sindone nudus aufugit. *Marc. 14.* Cæci nati parentes timidi responderunt: quia timebant extra synagogam fieri, vt habetur *Ioan 9.* Pusillanimes esse in præliis periculosum est. Nam postquam filii Hay fugauerunt filios Israel, & mortui sunt triginta sex homines, expanit cor populi, & adinstar aquæ liquefactus est, *Iosue cap. 7.* Gedeon pugnaturus dixit exercitui suo: *Qui formidolosus est reuertatur: & reuerta sunt duodecim millia. Iudicum cap. 7.* Israelitæ audientes Goliath, timuerunt nimis, & fugierunt præ timore. *1. Regum 17.* Saul videns castra Philistinorum, timuit, & expanit cor eius, & ibi occubuit, vt optime apparet, *1. Regum 28.* Roboam rudis & corde pauido, non potuit resistere exercitui Ieroboam, vt clare habetur *2. Paralip. 13.* Mortuo Holoferne ipsius exercitus est solo timore fugatus. *Iudith 14.* Videns Iudas Machabæus quod defluxit exercitus eius, & bellum vrgeret contra eum, fractus est corde, & in bello cecidit, nec alibi legitur timuisse, vt habetur *1. Machab. 9.*

CAPVT CXVII.

De Sabbati obseruatione.

*Sabbathi & festiuis diebus debent homines:
Quiescentes nihil operari vanitatis.*

Delinquentes, male tormentari pro peccatis.

At. e. dentes, verba predicare veritatis.

Omnes gentes, rebus occupari sanctitatis.

Sabbathum interpretatur *quies*, quia in Sabbathis seu Festis debet homo quiescere ab omni opere seruii, & Festa custodire. Quia requieuit Dominus die septimo ab omni opere suo quod patrarat. *Genes. 1.* Ob hanc causam filii Israel colligebant, Manna die festo in duplo, vt Sabbatho feriantur. Inter praecepta decalogi, solius mandati de obseruantia Sabbathi causa redditur. *Exod. 20.* Ita Iudaei custodiebant Sabbathum, quod nolabant se defendere ab impugnatoribus. *1. Mach. 1.* Mulieres sanctae parauerunt aromata ad vngendum Christum, sed Sabbatho siluerunt, vt habetur *Marc. 16.* In huius figura requieuit Dominus die Sabbatho in sepulchro. *Luc. 23.* Sabbathum non obseruantes debent corripiri & puniri Nam colligans ligna in Sabbatho, iussu Domini fuit lapidatus. *Numer. 15.* Arguit Neemias calcantes torcularia & portantes onera in die Sabbathi. *Neem. 13.* Sabbathi & Festorum nunciatio debet populo nunciari, & in Festis Verbum Dei praedicari. Ideo hoc praeceptum de custodia Sabbathi frequenter repetitur. *Exod. 20.* Nicanorem volentem praeliari die Sabbathi, Iudaei sequentes eum instruxerunt, Sabbathum obseruare. *2. Mach. 15.* Ob hanc causam dicit Iacobus: Ignorantes voces Prophetarum, quae per omne Sabbathum leguntur

guntur. Moyses enim à temporibus antiquis habet in singulis ſciuitatibus, qui eum prædicent in ſynagogis, vbi per omne Sabbathum ſacra Scripta leguntur. *Actor. 15.* Dicitur etiam quod Apoſtoli loquebantur cum mulieribus quæ conue- rant die Sabbathorum. *Actor. 16.* Sabbatho vel feſtis diebus debet homo multa bona facere, vel plura, quam ferialibus diebus. Nam die Sabbathi offerebantur duo agni, & aliis diebus vnus, vt patet *Numer. 28.* Populus Iſrael videns quod hoſtes die Sabbathi eos impugnarent, melius cogita- runt ſe defendere; vt ostendatur quod iſtis diebus magis reſiſtendum ſit tentationibus vel impugna- tionibus. *1. Machab 2.* Chriſtus multa miracula fe- cit in Sabbatho, vt patet per omnia Euangelia. Eſt enim ratio prima, vt ſe oſtenderet Dominum Sab- bati, quod filius hominis eſt etiam Dominus Sab- bati. *Matth. 12.* Secunda ratio eſt, vt intelligeretur, quod à malo ſemper ceſſandum ſit, non à bono, ſed Sabbatho liceat etiam benefacere. *Matth. 12. Lu- cæ 14.* Tertia ratio eſt, vt plures adificarentur ex viſione miraculi, vt patet in ſanatione inclinatæ ſceminæ. *Luc. 13.*

CAPVT CXVIII.

De Sapientia mulieris.

*Sapientes debent eſſe mulieres,
Filialem inducentes exhortationem,*

Coniugalem exercentes operationem:

Viduaalem sustinentes desolationem:

Virginalem offerentes illibationem:

Corporalem impediunt violationem.

Sapientes mulieres sunt, quæ filios suos instruunt, & eos bene corrigunt. Nam Sara prudenter procurans, intellexit ludum Ismaelis cum filio suo Isaac non esse bonum, & voluit Dominus, quod Abraham acquiesceret voluntati eius. *Genes. 21.* Rebecca fuit valde argumentosa ad instruendum Iacob: ut haberet benedictionem, *Genes. 27.* Caute etiam docuit ipsa Iacob, ut absconderet se ab ira patris sui, *Genes. 28.* Bersabee mater Salomonis sapienter verba proposuit, ut filius eius regnaret, *3. Reg. 1.* Vna illarum duarum meretricum sapienter allegavit Salomoni, ut filius eius non occideretur. *3. Regum 3.* Mulier Sunamitis libenter voluit propter Giezi dimittere Heliseum, ut filium suscicaret, *4. Regum 4.* Sapientes debent esse mulieres coniugatae, & prudenter viris & aliis respondere. Nam Delbora vxor Lapidoth sapienter docuit Barach populum liberare de inimicis, *Iudicum 4.* Anna vxor Helcanæ sapienter se excusauit coram Heli sacerdote. *1. Regum 1.* Abigail vxor Nabal per sapientem eloquentiam suam, liberauit virum suum à morte, *1. Regum 22.* Holda vxor Sellum sapienter confortauit Iosiam, & populo mala ventura prædixit, *4. Regum 22.* Hester vxor Assueri Regis, cum sapienti cautela fecit petitionem suam Regi.

Hester.

Hester.

gnouit

1. Vxo

egisset

bet ess

stuta fu

alienig

li & po

Thecu

solon

quæ p

entiam

prude

pulun

dub 8

nes in

Sarav

uit vt

cendo

isse v

pauci

rendo

do fie

rum:

nam

salut

beth

Mag

Teru

do e

Hester. 7. Elizabeth vxor Zacharie sapienter cognouit aduentum matris Dei filii, vt habetur *Luc. 1.* Vxor Pilati sapienter locuta est, & prudenter egisset si ei credidisset, *Matth. 27.* Sapientia debet esse in viduis ad instruendum abas. Nam astuta fuit Noemi vidua, docens Ruth nurum suam alienigenam quomodo nubere posset Booz nobili & potenti, vt habetur *Ruth cap. 30.* Mulier vidua Thecutes sapienter induxit Dauid, vt filium Absolon reuocaret exilem, *2. Regum 14.* Regina Saba quæ post mortem viri regnabat, venit videre sapientiam Salomonis & discere, *3. Regum 10.* Miram prudentiam & constantiam ostendit Iudith, populum docendo, & Holofernem occidendo. *Judith 8. & 13.* Sapientes multum oportet esse virgines in orando, loquendo, & conuersando. Nam Sara virgo filia Raguelis, sapienter Dominum orauit vt eam de opprobrio liberaret. *Teb 3.* Tam terendo quam loquendo pater beatam Mariam fuisse virginem prudentem. Nam parum & cum paucis locuta est; Primo cum angelo, discrete querendo, & discretius acquiescendo, dicens: *Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco.* & iterum: *Ecce ancilla Domini. Fiat mihi secundum verbum tuum.* *Luc. 1.* Secundo locuta est cū Elisabeth, ipsam salutando. Et nota quod post magnas laudes Elisabeth, nihil ei respondit, sed Deum laudauit, dicens: *Magnifica tantum mea Dominum,* vt habetur *Luc. 1.* Tercio locuta est cum filio, dulciter interrogando eum, dicens: *Fili quid fecisti nobis sic: quia ego*

Et pater tuus, dolentes querebamus te. Luc. 2. Quarto locuta est cum eodem filio, dulciter intercedendo pro verecundis & pauperibus sponsis, dicens ex compalsione: *Fili, vinum non habent. Ioan. 2.* Quinto locuta est cum ministris, eos instruendo, dicēs: *Quodcunq; dixerit vobis facite. Ioan. 2.* Sapientes sunt aliquando peccatrices. Nam Raab meretrix nuncios Iosue prudenter abscondit. *Ios. 2.* Maria Magdalena semper ad pedes Christi stetit; quia ibi primo remissionem inuenit, secundo exhibuit Christo debitam & deuotam reuerentiam lauando, tergendo, vngendo pedes Saluatoris. *Luc. 7.* Tertio audiuit diuinam sapientiam: quia stabat ad pedes Domini, & audiebat verbum illius. *Luc. 10.* Quarto obtinuit fratris sui Lazari resurrectionem & vitam. *Ioan. 11.*

CAPVT CXIX.

De Sacra Scriptura.

*Sacra Scriptura continet,
Testamentum vetustatis contentinum figurarum,
Sacramentum nouitatis, expressum doctrina-
rum,*

Sacra Scriptura diuiditur in Vetus & Nouum Testamentum. Vetus autem Testamentum, diuiditur in quatuor partes, secundum quatuor quæ pertinent ad vitam spiritualem, in qua per scriptu-

ram reformemur. Ideo quatuor sunt partes Scripturæ Veteris Testamenti, scilicet,

Lex Præceptorum.

Historia exemplorum.

Sapientia monitionum.

Prophetia prædicationum.

Vita namque spiritualis

In præceptis instruitur.

In exemplis ostenditur.

In monitionibus promouetur.

In prædicationibus perficitur.

Lex igitur præceptorum continet quinque libros, secundum quinque quæ requiruntur in præceptis. Primo quinque præcepta traduntur. Ideo primo ponitur liber, ubi legem recipientium generatio scribitur, scil. *Genes. 5.* Secundo quo præcepta traduntur: ideo ponitur secundus liber, ubi præcepta legis traduntur, scil. *Exod. 20.* Tertio, qui sunt obseruantia promotores: ubi ponitur tertius liber, ubi ministri Ecclesiæ statuuntur, scilicet *Leuiticus.* Quarto, qui sunt idonei executores: ideo ponitur quartus liber, ubi infirma à fortibus distinguuntur, scilicet *Numeri.* Quinto, qui sunt dubiorum declaratores: ideo ponitur quintus liber, ubi per Moysen declarantur dubia, scilicet *Deuteronomion.* Scripturæ sacre Veteris Testamenti pars secunda, scilicet historia exemplorum diuiditur: quia quædam sunt exempla Prælatorum; & quædam Subditorum. Prælatorum exempla sunt sex. Nam debent primo, subditos in finem dirigere;

Y 5 quod

quod ostenditur per *Iosue*, qui populum direxit in terram promissionis, *Ios. 2*. Secundo, lites dissolvere; ideo diuersi iudices diuersis temporibus ordinantur, *sub libro Iudicum per tot*. Tertio, subditos instruere. Ideo Noemi instruxit Ruth, quomodo nuberet: quod totum ostenditur *in libro Ruth. cap. 3*. Quarto subditos defendere, ideo à bellis temporalibus Reges subditos, protegunt: quod ostenditur *in libris Regum*, & à pluribus, scilicet ab his qui legem defendunt, vt *Mach*. De quibus dicitur *in libris Machabeorū*. Quanto destructa reficere; ideo Neemias reedificabat muros Hierusalem, vt patet in *Neemia*. Et Esdras reedificabat templū quod erat ab hostibus prophanatum, vt patet *1. Esd. 3*. Sexto debent finaliter Deo adhærere; ideo *Iob* adhæsit Deo in prosperis & aduersis. *In libro Iob*. Exempla vero Subditorum ostenduntur in tribus. Nam debent subditi primo, seruare patientiam in aduersis. Quod docemur per *Tobiam*, qui excœcatus sustinuit patienter cœcitatem, vt patet *Tob. 2*. Secundo debent habere constantiam in aduersis. Ideo *Judith*, ponens se in periculis, constanter hostes deiecit. *Judith. 13*. Tertio debent habere beneuolentiam in prosperis. Ideo *Hester* sublimis, populo beneuola fuit, *Hest. 4. & infra*.

Scripturæ sacræ tertia pars est Sapientiæ monitionum, quæ diuiditur. Quia quædam est admonitio generalis, qua monentur vnuerſi cuiuscunque conditionis existant, vt habetur *in libro Ecclesiast.* Alia est admonitio specialis, & hæc est aliquā-

do Præ-

do Præ
hoc e
Et ho
admo
dum
ma ef
gens
Prom
osten
profi
clesia
Etus i
Et ho
quart
cantu
prædi
conci
Ecce
Et hi
eius a
rum v
sanct
creab
Qui
ti fun
Aut
duo
Prop
tur:
verb

do Prælatorum, qui debent seruare iustitiam: & hoc ostendit *Salomon*, dicens: *Diligite iustitiā, &c.* Et hoc totum continetur in libro *Sapientie*. Alia est admonitio subditorum, & hæc est triplex, secundum triplicem differentiam subditorum. Nā prima est incipientium. Et hoc ponit *Salomon*, dirigens sermones suos ad paruulos, vt patet in libro *Proverbiorum*. Secunda est proficientium, in qua ostenditur vanitas temporalium, quam dimittunt proficientes. Et hoc totum continetur. in libro *Ecclesiastic*. Tertia est perfectorum, in qua vir perfectus in contemplationibus eruditur multis modis. Et hoc in libro *Canticorum*. Scripturæ sacræ pars quarta, scilicet *Prophetia*, diuiditur: quia aut prædicantur opera Christi, quæ est prima prophetia, quæ prædicat eius incarnationem, dicens: *Ecce virgo concipiet*. Et hic *Esaias*. & eius passionem, dicens: *Ecce quasi agnus mactatus qui portatur ad victimas*. Et hic est *Hieremias*. Tertius Propheta prædicat eius ascensionem: *Aquila grandis alarum magnarum venit, &c.* Et hic est *Ezechiel*. Quartus, Spiritus sancti missionem, dicens: *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, &c.* Et hic est *Dauid* in libro *Psal'morum*. Quintus finalis iudicii retributionem, dicens: *Aperiti sunt caeli, & iudicati sunt mortui*. Hic est *Daniel*. Aut prædicantur opera filiorū Christi. Ideo opera duodecim tribuum filiorum prædicantur in lib. 12. *Prophetarum*. Scriptura S. Noui Testamenti diuiditur: quia in Euangeliiis continetur opera Christi & verba. Quia primus describit eius humanitatem, dicens:

dicens: *Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham Abraham autem genuit Isaac, &c.* Hic est *Matthæus*. Secundus prædicat eius predicationem dicens: *Vox clamantis in deserto. Parate viam Domini.* Hic est *Marcus*. Tertius sacrificii passionem, dicens: *Fuit in diebus Herodis regis, &c.* Hic est *Lucas*: Quartus eius diuinitatem, dicens: *In principio erat Verbum: & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, &c.* Et hic est *Joannes*. Opera vero Apostolorum recitantur in libro quem fecit *Lucas* post Christi passionem. Et hic est *Actus Apostolorum*. Verba Apostolorum continentur in *epistolis Pauli* & in *Canonicis*, ubi fideles omnimode instruantur. Futura pericula & annunciationes eorum in septem visionibus *Ioannis*. Et hæc est *Apocalypsis*. Et hæc est sufficientia totius Sacræ Scripturæ & omnium eius librorum. Nam cum Christus tentaretur à diabolo, tribus verbis Sacræ Scripturæ se defendit. *Matth. 4.*

CAPVT CXX.

De Sepultura.

Sepultura tempore mortis est eligenda voluntate, loco venerabili:

Exercenda pietate, opere laudabili:

Negligenda equitate, viro indomabili:

Exhibenda charitate parente laudabili.

Sepulturam debet homo eligere in loco sancto & honorabili, & diligenter ante mortem de ea
cogi-

cogitare. Ideo Abraham cum diligentia emit agrū,
 vt mulierem ibi sepeliret. *Genes. 23.* Nolu-
 it sepeliri cum malis, sed dixit ad Ioseph, vt eum
 cum patribus sepeliret. *Genes. 49.* Hoc ipsum petit
 instante morte Ioseph à fratribus suis & filiis suis,
Genes. 5. dicens: *Visitabit vos Deus virtutum, ex porta-
 re ossa mea hinc vobiscum.* Hoc Moyles impleuit,
 quando exiens de Ægypto tulit ossa Ioseph. *Exod.
 13.* Apparet Dominum de sepultura cuiuslibet quan-
 do dixit Iudæ: *Sine illam, vt in diem sepultura me-
 seruet illud. Ioan. 12.* Vnde Tobias senior dixit Deo:
*Nunc & Domine fac, & præcipe in pace deponi spiri-
 tum meum. Tob. 3.* Sepelire mortuos opus pietatis
 & commendabile est, & opus misericordiæ; ideo
 Dauid commendauit viros labes, qui fecerunt mi-
 sericordiam cum Saul & filiis, sepeliendo eos, vt
 habetur *1. Regum 31. & 2. Regum 2.* Commendatur
 Tobias, quia libenter sepeliebat occisos in bello.
Tob. 1. & 2. Erga sepulturam mortuorum impii Me-
 nelai, Iudæi multum liberales fuerunt. *2. Mach. 4.*
 Post prælium contra Gorgiam, pie venit Iudas, vt
 defunctorum corpora sepeliret. *2. Machab. 12.* Io-
 seph & Nicodemus qui sepelierunt Iesum in mo-
 numento exciso de petra. *Matth. 27.* Viri timorati
 sepelierunt Stephanum, & fecerunt planctum ma-
 gnum super eum. *Actor. 8.* Sepultura indigni sunt
 rebelles & inobedientes fidei. Ideo vir Dei caruit
 sepultura, vt habetur *3. Regum 13.* Sepulturam de-
 bent filii cum sollicitudine parentibus exhibere.
 Nam inter monita quæ Tobias dedit filio suo, fuit
 hoc

hoc, ubi dixit: *Cum acceperit Deus animam meam, Corpus meum sepeli.* Tob. 4. Ideo spirituales filij, scilicet discipuli Ioannis, sepelierunt corpus eius. *Matth. 14. & Marci 6.*

CAPUT CXXI.

De Silentio & eius operatione.

*Silere debent specialiter mulieres obloquentes, non
cam fugiendo;*

Intima non ostendentes, secreta tenendo

Et convitia tenentes, his non respondendo

*Clericaliter viuentes, sacris assistendo, hominesq, sapi-
pientes in tempore tacendo.*

Silencium tenere debent mulieres, quia earum loquacitas periculosa est; ideo dedit Dominus præceptum Adæ & Euz, ut mulier minus loquendi materiam haberet, sed à viro discendi. His igitur prætermiſſis, Eva garriendo & sapissime serpenti respondendo, per nimiam loquacitatem paradisu perdit. *Genes. 3.* Vxor Iob stulte locuta est, quando Iob fuit à Deo percussus; ideo Iob reprehendit eam. *Iob 2.* Silere debent homines secreta sua & aliorum, nec ea reuelare, maxime mulieribus: quia nesciunt secreta tacere. Nam quia Samson reuelauit vxori secretum, ipsa in eius damnum manifestauit. *Iudicum 14.* Item quia ipse indicauit suæ secretum fortitudinis, ipsa prodente, fortitudinem & vitam

& vitam amisit. *Iudicum* 16. Silere debet quilibet ad opprobria, tacendo nec ad dicta respondendo. Nam quia Cham opprobrium patris fratribus nunciavit, à patre maledictus fuit. *Genes.* 9. Ob hanc causam fielebat Saul & dissimulabat se audire male loquentes Deo, eo vt non responderet eis. *1. Reg.* 10. *in fin.* Tobias auditis verbis iniurijs ab vxore, non ei respondit, vt non litigaret. *Tob.* 2. Cum ancilla Saræ dixisset opprobrium, ipsa tacuit & cessit. *Tob.* 3. Mandauit Ezechias vt non responderet aliquis Rapsaci comminanti, & filuerunt omnes. *Esa.* 36. Fallis criminibus Susanna non respondit, sed flens in cœlum aspexit: & ideo liberata fuit. *Daniel.* 13. Maria peccatrix in domo Simonis tacuit. Ideo Dominus ipsam commendauit Simonis quenti. *Luc.* 7. Conquerenti sorori nihil respondit Magdalena: ideo Christus eius aduocatus fuit, vt haberetur. *Luc.* 10. Discipulis in eam fementibus propter effusionem vnguenti, etiam siluit, & Christus eam defendit. *Marc.* 14. Mulier in adulterio deprehensa, accusantibus non respondit. Ideo Christus eam absoluit, vt haberetur. *Joan.* 8.

Silentium obseruare debent Religiosi & Clerici, & viri spirituales. Et maxime & præcipue in Ecclesia. Vnde postquam locutus est Dominus ad Moysem, impeditioris & tardioris linguæ fuit. *Exod.* cap. 4. Anna mater Samuelis in templo loquebatur. *1. Regum* 1. Iob sanctus reprehendit se de locutione, dicens: *Inspienter locutus sum, quod utinam tacuissem*

tacuiſſem Job ultimo. Hieremias in vtero ſanctificatus, excuſabat ſe, dicens: *Nefcio loqui, quia puer ego ſum.* Ierem. I. Locuturus Paulus in ſynagoga, ſilentium indixit, vbi non eſt auditus, non debet oſtēdi ſermo. *Actor. 13.* Silere debent ſapientes uſque ad tempus congruum. Nam cum Abigail placuiſſet Dauid, non indicauit viro ſuo verbum, ſed ſiluit vique mene, cum digeſſiſſet vinum. *1. Regum 25.* Diu tacuit Heſter, non loquendo de populo ſuo, ne ſuſpecta fieret regi, ſed ſuo tempore eſt locuta. *Heſt. 5. 6 & 7.* Beata virgo Maria, audita ſalutatione, prius tacuit & cogitauit, poſtea modeſte reſpondit, *Luc. 1.*

CAPVT CXXII.

De Societate bonorum.

*Societas bona habet ab imminentibus iam liberatos
efficere:*

Conuenientibus locupletatos reſiſtere:

Sanctè viuuntibus aſſociatos perficere.

SOCIETAS bonorum liberat homines à periculis. Nam ſi fuiſſent inuenti decem iuſti in quinque ciuitatibus Sodomorū, peperciſſet Deus vniuerſis, & eualiſſent. *Genes. 18.* Homines de Lachis occiſi fuerunt, quia non habebant ſocietatem cum aliquo bono. *Iudic. 18.* Raphaelis ſocietas quā habuit Tobias, ipſum de multis periculis liberauit. *Tob. 5.* & *infra,* Occaſione Danielis boni & prudentis

dentis Nabuchodonosor ariolis & sapientibus Babylonis, vt patet *Daniel. 2.* Propter societatem Pauli omnes de naui in naufragio sunt saluati. *Act. 27.* Societas bona causa est abundantiae. Nam ditatus est Laban propter societatem Iacob. *Genes. 30.* Benedixit Dominus domui Aegypti propter Ioseph, & multiplicauit substantiam. *Genes. 39.* Propter Iosaphat bonum impetrauit Heliseus aquam exercitui *4. Reg. 3.* In huius figura super discipulos congregatos Spiritus sanctus abundanter descendit. *Act. 2.* Societas bonorum bonos facit homines. Nam Saul cum Prophetis prophetare cœpit. *1. Reg. 10.* Ideo homines Deum timentes volebat secum habere Tobias, vt patet *Tobia 2.* Illi septem fratres cum bona matre iuncti, inuicem se hortabantur ad bonum, *2. Mach. 7. c.* Quamdiu fuit Petrus cum discipulis, bonus erat, sed cum fuit Iudæis associatus, Christum negauit. *Mat. 26.* Cæcus illuminatus à Christo, è synagoga eiectus fuit inter fideles à Christo receptus. *Ioan. 10.* Paulus post suam conuersionem tentabat se iungere Apostolis vt fieret melior. *Act. 9.*

CAPVT CXXIII.

De malorum Societate.

Societas malorum est effectus tentationum humanarum.

Distrahitur consolacionum diuinarum.

Z

Ilatina

Illatina turbationum mundanarum.

Causatiua perturbationum illatarum.

Inductiua detestationum & culparum.

Destructiua faderationum perfectarum.

SOcietas malorum vitanda est: ne homo cum
eis malus efficiatur. Ideo salubriter exiuit A-
braham de Chaldea, vbi erant homines idololatræ
Gen. 12. Non solum corpore, sed mente debet quis
vitare malam societatem. Ideo dixit Dominus A-
braam cum iam exisset corpore: *Egrede de terra*
tua. & nota ibidem promissiones, *Gen. 12.* Noluit
Iacob ambulare cum fratre malo, licet esset placa-
tus & signa dilectionis ostenderet. *Gen. 33.* Ho-
stes filiorum Israel voluerunt cum eis ædificare:
sed ipsi bono vñ consilio, noluerunt. *1. Esdr. 3.* Cum
irent omnes ad simulacra Tobias fugiebat solus in
Hierusalem vitans eorum consortia *Tob. 1.* Societas
mala causa est perdendi consolationes diuinas.
Nam donec Abraam fuit inter Chaldaeos, non le-
gitur illas consolationes habuisse; sed illis relictis
habuit plures. *Genes. 12. 15. 17. c.* Fugientem Iacob
malum fratrem Dominus multipliciter conforta-
uit. *Gen. 28.* Societas malorum ducit homines ad
multa pericula. Nam propter societatem & habi-
tationem quam Loth habuit cum illis de Sodo-
mæ debellatus est, & captus, & plura sustinuit.
Genesis 14. Ideo præcepit Moyses populo recedere
de tabernaculis impiorum, ne cum eis perirent.
Numer. 16. Occasione Achior qui tulit de anathe-

mate

mate, fuit' populus in prælio superatus. *Iosue* 7.
 Propter quosdam qui comiserunt facinus, fuerunt
 quasi omnes filij Benjamin destructi. *Iud.* 20. Pro-
 pter quosdam malos de domo Saul, facta est fa-
 mes in terra donec occisi sunt. 2. *Reg.* 21. Iosaphat
 fuit fere occisus, vadens cum filio Achab ad præ-
 lium. 4. *Reg.* 3. Homo Dei dixit ad Amasum, quod
 debellaretur si iret cum Israel, qui tunc erat ma-
 lus. 2. *Paralip.* 20. Quoniam Judas Machabæus
 fuit sociatus Romanis, tunc, & non prius debella-
 tus fuit. 1. *Machabæo.* 19. Societas malorum causa
 est multarum iniuriarum. Nam Loth multas ini-
 urias & iacturas sustinuit à Sodomis, cum quibus
 habitabat, vt patet *Genes.* 49. Quidam mali sic con-
 citauerunt bonos, vt Paulum facerent sine causa
 lapidari. *Actuum* 14. Demetrius argentarius in E-
 pheso omnes homines bonos & deuotos malitio-
 se turbauit. *Actuum* 19. Societas mala causa est
 peccatorum multorum, nam amicitia quam ha-
 buit Amnō cum *Ioab*, dedit ei viam, vt opprimeret
 Thamar sororem suam. *Nota historiam* 2. *Regum.* 13.
 Multi prius nescientes rebellionem, postquam
 adhæserunt Absalon, regi suo rebellauerunt. 2. *Reg.*
 15. Ozias fecit malum coram Domino, quia erat
 gener & socius domus Achab pessimi. 2. *Paralip.*
 26. Amicitia duorum malorum senum fuit causa
 falsi impositi criminis Susannæ. *Dan.* 13. Petrus quan-
 do fuit cum ministris Iudæorum, Christū negauit:
 sed quando fuit cum discipulis est confessus. *Mat.*
 26. Helymas magus quærebat auertere procon-

Iulem à fide: ideo ei associabat. *Act. 13.* Societas maiorum facit eos concordēs in malo, vt noceant bonis. nam Balaach & Balaam concordauerunt se ad maledicendum populo Dei: vt habetur *Nu. 22.* Adomiboseth & quatuor reges concordēs fuerunt contra Sabaonitas qui fecerunt pacem cum Josue. *Josue 10. c.* Iabin rex & alij reges contra Josue & filios Israel pugnauerunt, qui omnes ab eis percussī sunt, & numerātur triginta & vnus, qui perierunt *Josue 12. c.* Madian & Amalech & cæteri orientales contra populum Domini. *Iudic 9.* In passione Domini maledicti homines, scilicet Herodes & Pilatus facti sunt amici, Vt optime patet *Luce 23. capite.*

CAPVT CXXIV.

De Spe & Longanimitate.

*Sperare debent homines petitorum promissiones
quamuis differantur.*

Aduersorum consolationes quando tribulantur.

Triumphorum coronationes. quando præliantur.

Sperare debet homo bonum repromissum, licet differatur. Nam multis annis expectauit Abraham filium, quia centenarius erat quando natus est ei Isaac. *Gene. 21.* Ad promissionem factam Abraham vique ad ingressum seminis sui in terram promissionis fluxerunt anni, 460. *Gen. 15.* Erat Simeon in Hierusalem, expectans consolationem
Israel,

Israel, id est, aduentum Christi. *Luc. 2.* Ascensurus Christus in cœlum præcepit Apostolis ne discederent, sed expectarent promissum patris. *Act. 1.* Sperare debent homines tribulati, recipere consolationem. Nam promisit Deus Israel flagellari longo tempore in Ægypto & in deserto, antequam veniret ad terram promissionis, quæ erat patribus repromissa, ut patet *Exod. per totum. & Num. per totum.* Afflictus corpore, spoliatus rebus, orbatus filiis sic dicebat Iob: *Si occiderit me, in ipso sperabo. Iob. 13. c.* Parentibus Tobie irridentibus, eum & dicentibus: *Vbi est spes tua?* respondit *Filius sanctorum sumus, & vitam illam expectamus quam daturus est dominus his qui fidem non mutauerunt. Tobie 2.* Cum Susanna esset morti condemnata, erat cor eius in domino fiduciam habens. *Dan. 13.* Vnus illorum septem fratrum cruciatus à tyranno ait: De cælo membra ista possideo, scilicet propter legem Dei ipsa despicio, quia ipsa me recepturum spero 2. *Machab. 7.* Sperare debet homo victoriã cum est in bello. nã filij Israel contra tribum Benjamin præliantes debellati sunt, sed tandem sperantes in Domino victoriam habuerunt. *Iudicum 20.* Dixit Dauid Philistæo *tu venis ad me cum gladio & hasta: ego autem venio ad te, in nomine Domini.* sperabat enim firmiter per Deum victoriam obtinere, & sic factum est ut haberetur 1. *Reg. 17. unde psal. Melius est sperare in Domino, quam sperare in principibus.*

CAPVT CXXV.

De stragibus hominum diuersis.

Strages facta sunt multa.

De delinquentibus, pro maleficiis, vt puniantur.

De non credentibus veris iudiciis, vt confundantur.

De innocentibus, dei iudiciis quae ignorantur.

STrages hominum concedit Deus fieri propter peccatum; nam terribilis strages hominum & animalium facta est tempore diluuij, quoniā solum octo animae remanserunt rationales, vt patet *Gen. 7.* Quia homines perierunt diuersis plagis in Aegypto & in mari rubro, *quare supra, de 100.* milibus hominū bellatorū viginti annis & supra numeratis. *Num. 2.* Non intrauerunt terram promissionis, nisi duo, scilicet Caleph & Iosue; sed alij omnes perierunt in deserto, propter peccata eorum, *Num. 14.* Occisione vxoris Lenitae 15. millia hominum, praeter mulieres & paruulos sunt occisi *Iudicum 20.* Propter superbiam numerationis populi Dauid, ceciderunt 72. millia hominum 2. *Regum. 18. id est, ultimo.* Strages magna facta est in infidelibus à fidelibus, adiuuante Deo. nam magnam caedem fecerunt filij Israel de Madianitis, quod patet in praeda quam fecerunt, quae fuit 32. millia virginum; omnes autem mulieres corruptae, & viri fuerunt occisi. *Num. 31.* Tempore Iosue fuerunt occisi infiniti homines infideles tam

in

in ciuitatibus quā in castris. *Iosue per totum.* Tempo-
ribus Delboræ Gedeonis & Iephre multi fuerunt
occisi vt, patet *Iudicum 4. 7. 11.* Interfecto Goliath
multi Philistæi fuerunt occisi. *1. Reg. 17.* Aduersus
Gorgiam, sex millia hominum peremerunt viginti
millia, per auxilium eis datum à Deo *2. Machab. 8.*
Propter prælia quæ commisit Iudas Machabeus
contra Apollonium & Seron principem exerci-
tus eius multi perierunt, de quibus habetur *1. Ma-
chabao. 2.* Legitur duodecim habuisse victoria.
*Iudas ab 8. cap. Machabao. 2. usque ad finem, in quibus
multa millia hominū perierunt.* In primis ceciderunt
de his qui erant cum Licanore nouem millia. *2.
Machab. 8.* Postea de his qui erant cum Timo-
theo & Bacchide duodecim millia. Consequen-
ter qui cur Timotheo, *21.* millia. Deinde
de Iudæis vigintiquinque millia. Item Lysia,
duodecim millia, postea in quodam præsidio Ti-
mothei decem millia. Item cum Antiocho trede-
cim millia. Item in Carnon fortissima ciuitate
duodecim, Item in Ephon vigintiquinque millia.
Item cum Nicanore vigintiquinque millia. I-
tem in castris Antiochi imperatoris quatuor mil-
lia. Numerus occisorum, *221.* millia. Strages homi-
num aliquando facta est iusto Dei iudicio, & oc-
culto aliquando, de bonis. Nam magnæ strages
fuerunt quando illi quatuor reges Sodomitas de-
bellauerunt, & Loth ceperunt, licet eo-
rum numerus non ponatur. *Genesis decimo
quarto.* In diebus Hely quando fuit capta arca,

DE STRAGIBVS HOMINVM

ceciderunt de Israel triginta millia pugnatorum. *1. Reg 4.* Asa rex Iuda habuit in exercitu suo 580. millia pugnatorum, Æthiopes verò decies centena millia: & venerunt Æthiopes ad interitum, *2. Paralipo 14. capit.* Phacee filius Romeliæ occidit vna die de Iuda 120. millia bellatorum. *2. Paralip. 28. capit.* Tempore superbi Amon ceciderunt in regno Assueri 70. millia de hostibus Iudæorum *Hester 9.* Quando Antiochus cepit Hierusalem, in triduo fuerunt interfecti octoginta millia, & quadraginta millia vincti, & venditi. *2. Machabeorum 5.* Occisus est Judas cum multis & reliqui fugierunt. *1. Machabeorum 9.*

C A P V T CXXVI.

De superbia & iactantia.

Superbi & vane gloriosi sunt.

Suis maioribus inobedientes:

A superioribus cito descendentes:

Summis in honoribus gloriam quarentes:

Multis facinoribus causam inducentes:

Dedignantis animi moribus resistentes.

Superbi sunt inobedientes Deo & suis maioribus. Nam Eva, propter excellentiam quā appetiuit, cum audisset: *Eritis sicut dii*, de ligno vetito comedit, & ideo inobediēs fuit. *Gen. 3.* Agar vidēs se cōcepisse spreuit dominam suam &c. *Gen 16.* Pharao super-

superbus nolens Deo obedire dixit : *Nescio dominum, & Israel non dimittam.* *Exod. 5.* Rebellio & inobedientia Chore & complicum eius ex superbia magna processit. *Num. 16.* Superbia & humiliatio ducunt hominem ad locum sibi deputatum. Nam qui se humiliat exaltabitur. *Mat. 23. Luc. 18. & eiusdem 14.* Ideo volentes superædificare turrum, habuerunt diuisionem linguarum. *Gen. 11.* Grauitur fuit punitum peccatum elationis Dauid, quando populum numerauit. *2. Regum 24.* Amon qui volebat ab omnibus honorari, fuit in patibulo suspensus. *Hester. 7. c.* Nabuchodonosor per superbiam depositus est de solio, & gloria ipsius ablata est. *Dan. 4. cap.* Balthasar per superbiam interfectus est, & Darius successit ei. *Dan. 5.* Nycanor ita erat superbus quod vendebat Iudæos antequam eos in cæpo vinceret; & tamē fuit debellatus. *1. Mach. 7. & 2. Mach. 15.* Fugatus turpiter Antiochus, de perfidia superbe locutus est: sed Deus percussit eū insanabili plaga. *2. Machab. 19.* Herodes superbe induratus, cum populus ei acclamaret laudes diuinas, ab Angelo est percussus. *Act. 12.* Superbi desiderant gloriam & honores. Nam Saul petijt coram Samuele, populis, & senioribus honorari. *1. Reg. 15.* Positi ad custodiam turris dixerunt: *faciemus nobis grande, &c. 1. Mach. 5.* Cōtra gloriantes de primo genitura valet, quod Cain natus est ante Abel. *Gen. 4.* Esau ante Iacob. *Gen. 27.* Manasses filius Ioseph antequam Efraim, qui tamen habuit benedictionem dextræ. *Gen. 48.* Dauid fuit minimus inter fra-

tres. 1. *Reg.* 16. Adonias natus est ante Salomonem; & tamen Salomon regnavit. 2. *Reg.* 3. Superbia est causa multorum peccatorum. Nam voluntas dominandi quam habuit Ieroboam timens, ne populus rediret ad Dominum, fecit eum idololatre. 3. *Reg.* 12. post victoriam habitam de Arphaxat, Nabuchodonosoris cor eleuatum est, & multas gentes & regna destruxit. *Iudith.* 1. Antiochus superbus intrauit in Sancta Sanctorum cum superbia, & accepit altare aureum, ut habetur 1. *Mach.* 1. Alcimus superbe & falso accutauit Iudam & populum Iudæorum, 1. *Mach.* 7. Discipuli cum gloriarentur, dicentes: *Etiā demonia subiiciuntur nobis*, Christus respondit: *Videbam Sathanam quasi fulgur de cælo cadentem*, scilicet, ut vos ad peccata traheret, ut clare habetur *Luc.* 10. Superbi sunt dedignantis naturæ. Nam Abimelech percussus à muliere, vocauit armigerum, dicens: Percute me, ne dicatur quod à femina sum occisus. *Iudic.* 9. Nicanor Iudæis dicentibus: *Est Deus in cælo qui iussit agi diem septimum*, indignatus respondit: *Et ego potens in terra qui impero*, id est, iubeo negotia regis impleri, 2. *Machab.* 15.

CAPVT CXXVII.

De Suspicionē & falsa Crudelitate.

Suspiciosi sunt vxorum zelatores, mala cogitantes.

Fal-

Falforum creditores, atq; approbantes:

Bonorum perueriores, prave comitantes.

Suspiciosi zelotypi de suis vxoribus. Nam cogitauit Abraham quod non erat timor in Gerara & quod occideretur ob vxorem suam. *Genes. 21.* Postquam turbatus est Assuerus contra Amon, & ille iaceret super lectum Hester, rogans eum pro salute sua, dixit Rex quod reginam volebat opprimere. *Hester. 7.* Suspiciosi vt plurimum sunt falsa credentes. Nam suspicatus Laban, quod Iacob furatus esset deos suos, scrutatus est supellectilem eius; & tamen erat rectum. *Genes. 31.* Iacob videns tunicam tinctā sanguine, credidit Ioseph esse mortuum. *Genes. 37.* Fratres Ioseph ducti ad comedendum, crediderunt, quod vellet eos subiugare seruituti. *Genes. 43.* Cum iuisset Samson in domum patris sui, parentes illius crediderunt quod odio repudiasset eam, & tradiderunt eam alteri. *Iudic. 14.* Videntes discipuli ambulantem Dominum supra mare, putauerunt eum esse phantasma: *Matth. 14.* Discipuli timebant Saulo adhærere, suspicantes eum non esse conuersum. *Actor. 9.* Suspiciosi omnia bona conuertunt in malum. Nam Heli videns Annam verbum non efferentem, æstimauit eam ebriam esse. *1. Reg. 1.* Misit David nuncios ad consolandum regem Amon, super mortem patris: Principes autem suspicati sunt quod causa explorandi venisset. *2. Regum 10.* Cum Ieremias iret ad Beniamin, custos portæ Ierias ei imposuit, quod ad Chaldaeos iret, vt habetur *Hierem. cap. 37.*

Pha-

Fal-

35 DE TENTAT. ET PROBAT.

Pharisæus qui Christum inuitauerat, videns mulierem flentem, ex suspitione murmurauit. *Luc. 7.* Alius Pharisæus videns publicanum orantem suspicatus est & credidit de eo malum. *Lu. 18.* De Apostolis varijs linguis loquentibus dicebant Iudæi quod essent ebrij musto potato *Act. 2.* Barbari videntes viperam pendentem ad manum Pauli sine læsione, crediderunt eum esse homicidam & magum. *Act. 28.*

C A P Y T CXXVIII.

De Tentatione & Probatione hominum.

Tentat Deus homines.

Sic in voluntate sint obsequentes, ei credendo.

In prosperitatibus se corrigentes, bene viuendo.

In aduersitatibus sint patientes, non conquerendo.

TENTAT Deus aliquando hominem, vt probet illum an sit ipsi obediens vel ipsi credat. Sic tentauit Abraham & dixit ei: *Tolle filium tuum quem diligis, & offer illum.* *Gen. 22.* Dixit Dominus ad Philippum: *Vnde ememus panes vt manducent hi?* hoc autem dicebat tentans eum, ipse vero sciebat quid esset factururus *Joh. 6.* Tentat Deus homines in prosperitatibus temporalibus & spiritualibus, vt bonum faciant. Sic tentauit populum in deserto dicens. Ego pluam vobis panē de cælo. colliget quisque

que quantum sufficere possit : &c. *Exod. 16.*
 Loquente Moyse populo , cunctus populus au-
 diebat voces, videbat lampades ardentes & montē
 fumigantem tūc dixit Moyſes: *ut probaret nos venit*
Deus, ne peccaretis. Exod. 20. Tentat Deus homines
 seu probat tribulationibus , vtrum patientiam &
 virtutem habeant. Ideo non deleuit penitus ho-
 mines de terra promissionis, vt probaret per ipsos
 Israel an ſeruarent eius mandata. *Iudicium 2.* Dere-
 liquit Deus Ezechiam vt tentaret , & non fierent
 omnia quæ erant in corde eius quando venerunt
 nuncij regis Babylonis ad eum 4. *Reg. 20.* Postquā
 Tobias fuit cæcatus ſuſtinuit tentationem. Ideo
 permisit Deus euenire illi vt poſteris exemplum
 eius patientiæ daretur, *Tobia 2.* Iudith dixit tem-
 pore obſidionis: *Memores eſſe debetis, quomodo tēta-*
ti ſunt patres, vt probarentur ſi vere colerent Deum. Iud.
 8. Iob propter multas tribulationes dicebat : *Pro-*
bauit me Dominus quaſi aurum quod per ignem tranſit
Iob. 23. capit. Tentauit Deus Petrum ambulantem
 ſupra mare , per ventum validum ſcilicet tribula-
 tionem. *Matt. 14.*

CAPVT. CXXIX.

De Tentatione à Deo.

Tentare non debet homo Deum.

Se exponendo ad magna pericula cum deſperatis.

Semper perdendo temporis curricula cum obſtinatis.

TEntare non debet homo Deum exponendo
 ſe peri-

se periculis cum desperatione, dicens: Si Deus nō permiserit non nocebunt mihi. Ideo Abraham ingrediens Ægyptum prudenter tacuit Saram esse suam vxorem, ne se & illam in discrimen poneret. *Genes. 12.* Simile fecit idem Abraham, vt habetur *Genes. 20.* Et Isaac fecit illud idem, *Genes. 26.* Nisi enim sic fecissent, Deum quodammodo tentassent, vt dicit sanctus Augustinus *super Genesim*; Quia semel superares filii Israhel iterum se periculis exposuerunt, tentantes Deum, & ducentes arcam Domini, fuit arca capta, & ipsi debellati, vt patet *1. Regum 4.* Sciebat Dauid se regnaturum post Saul, quia vnctus erat à Samuele: non tamen mittebat se discrimini, sed custodiebat se vt debebat. *1. Regum 26.* Cum piscis inuassisset Tobiam, non expectauit vt angelus eum eriperet, sed implemet se iuuat, & branchiam apprehendens, tenuit piscem, cum tamen angelus eum cito liberare potuisset, vt habetur *Tob. 6.* Saluator tentatus vt se de pinnaculo præcipitaret, respōdit diabolo: *Non tentabis Dominum Deum tuum, &c.* Scriptum est enim: *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis.* potuisset enim aliter descendere, & non exponere se periculo, vt habetur *Matth. 4.* *Luc. 4.* Paulus cum posset expectare & miraculose euadere, voluit tamen per sportam submitti de muro. *Actor. 9.* Item cum tribunus vellet eum facere torqueri, dixit se esse ciuem Romanum. *Actor. 22.* Item cum haberet iniquum iudicem Cæsarem appellauit, vt habetur *Actor. 25.* Tentat Deus ob-

stinat

stinatos & peccatores, tempus eorum perdentes, sicut populus Israel multotiens tentauit Deum in deserto, *Numer. 8.* Oziam qui statuit populo terminum, reprehendit Iudith, dicens: *Qui estis vos, qui tentatis Deum. Iudith 8.* Iudæis quærentibus, si liceret censum dare Cæsari, vt Iesum caperent in sermone, reprehendit eos Iesus, dicens: *Quid me tentatis hypocrita? Ostendite mihi nūmisma census.* cognouerat enim eorum nequitiam, vt patet *Matth. cap. 22.* Cum eiecisset Iesus dæmonium, & locutus est mutus, quidam tentantes eum, quærebant signum de cœlo. *Matth. 16.* Petrus increpans dure dixit Saphyræ vxori Ananiæ: *Quid conuenit vos tentare Spiritum sanctum, vt patet Act. 5.*

CAPVT CXXX.

De Tentatione diaboli.

Tentationi diaboli

Non est credendum: quia sagaciter cum fraudulencia habet offerre,

Non est credendum: quia mendaciter verba latentia habet proferre

Non est obsequendum: quia tenaciter cum violentia habet inferre,

Sed resistendum pertinaciter, cum prudentia illa perferre.

TENTAT diabolus sagaciter & cum fraudulentia. nam in serpente callide humanum

genus tentans, incepit à parte debiliori, scilicet muliere. *Gen. 3.* Item explorando à longe incipit & non ex abrupto comedere pomum suavit, *Gen. 3.* Item non tentauit mulierem de peccatis ad quod nullam haberet inclinationem, sed de esu pomum suavit, vt de curiositate sciendi bonum & malum de dignitate maiori. Vt patet *Gen. 3.* Sagaciter excurrexit Sathan contra Israel, cum incitauit Deum vt faceret populum, numerari *1. Paral. 21. & 2. Regum 24.* Sagaciter procurauit Diabolus mortem Christi cum misit in cor Iudas, vt traderet eum. Tentat etiam Diabolus mentiendo, & pro alio ostendendo, nam negauit poenam transgressionis, dicens: *Nequaquam moriemini* & promisit bona ex transgressionem, & subiunxit: *sed eritis sicut angelus, Gen. 3.* Saluatori etiam ostendit regna mundi dicens omnia mentiendo: *Hac omnia dabo tibi si cadens adoraueris me Mat. 4. Luc. 4.* Ob hanc causam dixit Petrus Ananias: Cur tentauit vos Sathanas mentiri Spiritui sancto Act. 5. Tentat etiam Diabolus tentationes inferendo, sicut petijt tentari Iob. in rebus, filijs, & persona Iob *1. 2. 3.* instante passione dixit Iesus Petro: *Sathanas expetuit vt vos cribraret sicut triticum Luc. 22.* Tentationes volentes vitare, sapientia vti debent in resistendo: & non debent alicui reuelare homini, quem credant de eodem vel simili vel maiori esse tentatum, sed alicui discreto vel sancto viro, qui confortet eos in bono. Nam illi duo senes tentationem sibi inuicem reuelantes, ad peius prouocati sunt

tus in sua tentatione quando fuit tentatus à
s, scilicet Gula, Superbia, & Auaritia, ad quæ
omnes aliæ tentationes reduci, ipse osten-
dit per potentiam, sed sapientiam, & Scriptu-
ra, vicit, & vincere nos docuit. *Matth. 4.*

CAPVT CXXXI.

De Timore Domini.

Timore debet homo Deum:

1° possit subsistere in perfectione, ne decipiat.

2° possit desistere ab offensione, ne illaqueatur,

3° possit persistere in perfectione, ut lex impleatur,

4° possit resistere, ne punitione graui puniatur.

Timere debet homo semper Deum, quia vsque
ad beatitudinem confirmatus non potest esse
homo securus; nam angeli in cælo & primi paren-
tes in terrestri paradiso peccauerunt, ut patet *Ge-
nes. 3. & Esa. 4.* Loth qui inter pessimos peccatores
fuit bonus, tamen postquam exiuit, inebriatus cū
filibus peccauit. *Genes. 19.* Timor Domini facit
hominem à peccato desistere, & peccata cauere.
Ideo credidit Abraham, quod Abimelech faceret
eum occidi propter Saram, dicens: *Cogitauit quod
non esset timor Dei in loco, 1°. Genes. 20.* Obstetrices
Deum timuerunt, ideo non necauerunt filios He-
braeorum, *Exod. 1.* Iunior Tobias qui exercebat
negotium, cum timore Dei, non intrauit ad uxorem
suam ad diem tertium. *Tob. 8.* Eleazarus noluit ve-

titamanducare, led tormentatus ait: *Domine propter
 timorem tuum libenter hæc patior. 2. Machab. 6.*
 Timor Domini causa est quod homo bene opere-
 tur, & diligat Deum; ideo voluit Dominus filijs Is-
 tael timorem incutere & legem cum tonitruis &
 igne dare. *Exod. 20.* Abdias dispensator domus A-
 chab, quia timebat Dominum, abscondit Prophe-
 tas, & pavit eos, cum J. zabel volebat eos occide-
 re. *3. Reg. 18.* Iosaphat decuit iudices, vt timor Do-
 mini esset inter eos, si bene vellent regere popu-
 lum, dicens: Consule obsecro in presentiarum
 sermonem Domini. *2. Par. 18. & 3. Reg. 13.* Plus ti-
 mens Tobias Dominum quam Regem, rapiebat
 corpora occisorum, & sepeliebat eos, vt patet *Tob.*
2. Iudith vidua, quia timebat Dominum, sic opera-
 batur vt nullus loqueretur de ea malum verbum,
Iudith. per tot. Item aliqua de quibus commenda-
 tur Iob, quod esset bonus, iustus & timens Deum.
Iob. 1. Viri timorati se elierunt Stephanum, quod
 est opus misericordiae, *Act. 8.* De conversione Cor-
 nelij dixit Petrus: *In omni gente, qui timeant Deum
 operantur iustitiam. Act. 10.* Timorem Domini non
 habentes grauitur puniuntur. Nam omnes quos
 misit rex Babylonis ad inhabitandam Samariam,
 non timuerunt Deum: & misit Deus leones qui
 interficerent eos, *4. Reg. 17.* Ionas qui Deum non
 timuit, tempestatem meruit: quod nauæ videntes
 timuerunt Deum, *Ion. 1.* Ob hanc causam dixit Do-
 minus: *Timeate eum qui potest corpus & animam per-
 dere in gehennam, &c. Matth. 10.* Si tam grauitur
 puni-

C A P V T CXXX

punitus est seruus, qui non multiplicauit talentum; quid fiet de illis qui omnia bona sua viuendo luxuriose dissipant, vt patet *Matth. 25*, Valde grauitur puniuntur illi qui opera iniquitatis perpetrarunt, Deum non timentes: quomodo ergo punientur qui opera pietatis & misericordiæ non exercent, *Matth. cap. 25*.

C A P V T CXXXII.

Timor malorum de bonis,

Timent mali bonos,

Scientes adesse pugnatoris praesentiam,

Videntes inesse punitionis sententiam.

Timent mali bonos, quia sciunt Deum esse cū eis, & pro eis pugnare; ideo dixit Abimelech ad Abraham: *Dominus tecum est in cunctis, quæ agis, iura ne noceas mihi. Gen. 21.* Egyptii insequentes filios Israel, dixerūt: Fugiamus Israel quia Dominus pro eis pugnat cōtra nos. *Exod. 14.* Vidēs Saul quod Dominus esset cū Dauid, cœpit timere eū. *1. Reg. 18.* Herodes timebat eū, sc. Joannem, sciens eum esse iustum & sanctū, & amicum Dei. *Matth. 14. Marc. 6.* Timent mali bonos, propter vindictas & ultiones quas vident fieri ipsis, vel à Deo pro eis. Nam princeps quadragenarius, qui tertio venit ad Eliam, reuerenter locutus est ei: quod quia non fecerunt alij duo, fuerunt ab igne consumpti, vt habetur *4. Reg. 1.* Cum cōpletus esset murus in Hierusalem, timuerunt omnes gentes per circuitum, *Neem. 6.* Cecidit timor Iudæ & fratrum eius propter

264 DE TYRANNORVM NEQVITIA

eorum victorias super omnes gentes, & peruenit ad regem, 1. Mach. 3. Audierunt aduersarii quę opus erat Ionathas in bello, & timuerunt, vt patet 1. Reg. 4. Postquam Lysias fuit debellatus a Iu, voluit cum eo pacem facere, promittens omnia facturum, vt patet 2. Mach. 11. Post mortem terribilem Ananiz & Saphire, erant discipuli in portu Salomonis, ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis, sed honorabat eos populus. Actor. 5. Facto terramotu Paulo & Sila existentibus in carcere, custos carceris tremefactus cecidit. Actor. 16.

C A P V T CXX XIII.

De Tyrannorum nequitia.

*Tyrannorum nequitia apparet,
Cum nituntur extirpare excellentes, eos deprin-
dendo,
Mentiuntur se amare subiacentes, multa pro-
tendo,
Moliuntur lacerare impotentes, eos occidendo,
Persequuntur eos dure corrigentes, poenas inferendo.
Amplectuntur valde chare delinquentes, iustos arguendo,
Illabuntur tormentari innocentes, malis comulcando.*

Tyrannorum nequitia est: quia nituntur omnes quos regnare & prosperare timeant opprimere. Ideo Pharaon varias vias inuenit vt periret

CAPVT CXXXIII.

anguere filios Israel, homines affligendos, & filios eorum submergēdo, vt patet *Exod.* Oimelech filios Gedeonis, vt solus dominare-
occidit septuaginta fratres suos, *Judith. 9.* Post
beneficia à Dauid percepta Saul quarebat
ad mortem, & occasione ipsius occidit 85 Sa-
lotes, *1 Reg. 22.* Tyranni delectantur in crude-
litate. Nam septem reges amputatis manuum &
summitatibus, faciebat Adoniboleth col-
le sub mensa reliquias. *Judic. 1.* Manasses Rex
effudit sanguinem innocentum; & impleuit
Ierusalem cruore occisorum innocentum. *4. Reg.*
Quamuis habitatores vrbium exirent honora-
tulofernem, ferocitatem tamen eius non mu-
erunt. *Judic. 3.* Amon magis crudeliter procu-
at omnes Iudæos occidere, quam soli Maïdo-
o parcere. *Hest. 3.* Nabuchodonosor fecit cru-
ter socios Danielis mitti in fornacem. *Dan. 3.*
fiones sanguinis & multa alia & crudelia le-
tur de Antiocho, *1. Mach. 1.* Comprehēfos An-
tuchum & Lyfiam Demetrius noluit videre, sed
iussit occidi. *1. Mach. 6.* Nimiam crudelitatem fece-
runt tyranni missi ab Antiocho in Eleazarum &
septem fratres. *2. Mach. 6. & 7.* Tyranni prodito-
res sunt, & quæ promittunt non seruant: Nam
Pharao multa nequiter Moyfi promisit, quæ post-
ea non seruauit, sed in contrarium vertit. *Exod. 6.*
8. Nequiter ex proditione Tryphon occidit Jo-
nathan cum duobus filiis *1. Mach. 13.* Herodes si-
mularat se velle adorare Christum, sed eum volebat

266 DE TYRANNORVM NEQVITIA

occidere, & occasione ipsius occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus eius, vt clare patet *Matth. 2.* Tyrannorum iniquitas est exercere sauitiam in reprehēdentes & corrigentes eorum vitia. Nam pręcepit Ieroboam cōprehendi virum, qui arguebat eum *3. Reg. 13.* Occidit Baasa Rex Iſrael Iehu prophetam arguentem eum, sicut factum erat ei verbum à Domino, vt optime patet *3. Regum 16.* Salmanasar percussus plaga propter superbiam suam & blasphemiam, iratus multos occidit, vt optime habetur *Tob. 1.* Tyranni bonos opprimunt, & malos absoluunt. Nā Iezabel fecit Heliam quęri ad mortem, & Prophetas Baal fecit saluare, quos tamen Helias occidit, *3. Reg. 19.* Naboth bonus mortuus fuit, procurante Iezabel, sed non falsi testes, qui fuerunt contra eum, *3. Regum 21.* Antiochus Menelaum sacrilegii accusatum abscondit & accusatores occidit *2. Mach. 4.* Tyranni ad petitionem Principū innocentes occidunt & opprimunt, sicut pręcepit Sedechias Hieremiam incarcerationi. *Hierem. 38.* Andronicus rogatus & appreciatus à Menelao, occidit Oniam summum Sacerdotem, vt patet *2. Mach. 4.* Herodes Ioannem iustum ad petitionem saltatricis in carcere decollari pręcepit, quod & factum est. *Matth. 14. Marc. 6.* Pilatus in Christo causam non inueniens mortis, ad petitionem Sacerdotum illum flagellauit & occidit, *Matth. 27.* occidit Herodes Iacobum & videns quod placeret Iudæis, incarcerationi Petrum, *Actor. 12.* Ad petitionem

tionem quæstuariorum magistratus fecerunt
Paulum & Silam flagellari, *Act. 16.*

CAPVT CXXXIV.

De Tribulationibus & earum effe-
ctibus.

*Tribulationum effectus sunt,
Patientes confortare, adducendo consolationes,
Delinquentes demonstrare, ostendēdo deuotionem,
Pœnitentes animare, inducendo contritionem
Sustinentes exorare, remouendo indignationem
Promerentes coronare, conferendo præmiationem.*

TRibulationem libenter & patienter portātes
sequitur consolatio & prosperitas. Nā Ioseph
plus creuit & prosperatus est in exilio, quam si
fuiſſet inter fratres suos in domo. *Gen. 41.* Quanto
magis Pharaō filios Iſrael affligebat, tanto plus
multiplicabantur & creſcebant. *Exod. 1.* Heliā per-
ſecutum à Iezabel angelus confortauit, & panem
& aquam ei attulit, *3. Reg. 19.* Execratum & deri-
ſum Iobiam Dominus multipliciter conſolatus
eſt. *Iob. 2. & 10.* Iob ſuſtinuit tribulationes in re-
bus, in filiis, & in proprio ſuo corpore. Nam rebus
fuit ſpoliatus, filius fuit orbatus, in perſona vel in
corpore fuit à diabolo flagellatus, in anima, verbis
uxoris & amicorum iniuriatus: & quia hæc omnia
patienter portauit multas inde conſolationes diui-
nas & temporales recepit, ut patet *Iob. per tot.* Eze-
chiel in medio captiuorum vidit mirabiles viſio-

nes, vbi fuit multipliciter latus. *Ezech. 1.* Pueri in camino receperunt angelicam consolationem, cum quibus Nabuchodonosor vidit similem filio Dei, *Dan. 3.* Vade per Pālmā istam dicit Dominus: *Cum ipso sum in tribulatione. &c.* Tribulationes veniunt propter peccata hominum. Ideo fratres Ioseph dixerunt: *Merito haec patimur. Genes. 42.* Quia post obitum Iudae Machabaei, surrexerunt iniqui & peccatores, facta est fames magna. *1. Machab. 9.* Tribulationes inducunt homines ad poenitentiam & contritionem. Nam filij Israel afflicti à serpentibus dixant: *Peccauimus. Numer. 21.* Videns Dauid contritionem propter peccatum elationis suae, humiliter cognouit culpam suam, & egit poenitentiam, *2. Reg. 24.* Nabuchodonosor commutatus in bestia recuperavit sensum, & poenitens laudauit Deum quē ante blasphemauerat. *Dan. 4.* Antiochus dum esset sanus, fuit homicida, sed percussus, poenituit & Deum laudauit. *2. Mach. 11.* Tribulationum remedium est oratio. Nam in tempore tribulationis clamauerunt ad te, & exaudisti eos, *Numer. 9.* Susanna in damnatione mortis posita, non habens recursum ad humanum adiutorium, flens orauit & suspexit in cælum; sicut auis à canibus circumdata & in terra posita non habet refugium, nisi eleuet se in altum, & volet versus cælū, *Dan. 11.* Tribulationes permittit Deus sustinere bonos à malis, vt magis mereantur. Nam pro veritate quam Hieremias populo prædicabat, fuit percussus & incarceratus. *Hierem. 32. & 38.* Decre-

tum

tum iniquum erat factum ab impiis, vt omnes cruciarentur, qui sacrificare volebant, 2 Mach. 6. Natus in mundo Dominus, cito est passus pressuram ab impiis, quando compulsus est fugere in Ægyptum, *Matth. 2*. Lapidato Stephano, facta est persecutio in Apostolis, & dispersi sunt per mundum ad prædicandum. *Act. 8*. Post suam conversionem Paulus passus est multas tribulationes à Iudæis, & submissus est in sporta per murum. *Act. 9. 2. Cor. 11. in fin.* Item Paulus & Barnabas eiekti sunt de sinibus Persidis, excusso pulvere de pedibus, *Act. 13*. In ciuitate Lystris cum aate hilariter receptus esset, postea lapidatus est Paulus, *Act. 14*. Occasione puellæ curatæ Paulus & Silas sunt cæsi & incarcerati, *Act. 16*. Multas tribulationes alias & persecutiones eius require in *Act. apostolorum usq; ad fin.* Ab aduentu Spiritus sancti vsque ad persecutionem Ioannis sub Domitiano, fluxerunt multi anni. Et illo tempore Ioannes non habuit tot & tantas rebelliones & tribulationes, nec tantum Ecclesiæ profuit quantum quando fuit in exilio in Pathmum relegatus, *Apoc. per tot.*

CAPVT CXXXV.

De Veritate, quæ odium parit.

Veritas parit odium,

Si de odientibus quis bona loquatur,

Si de delinquentibus quisquam corrigitur.

Si peruersis gentibus quis commisceatur.

IAm primo veritas parit odium, quando quis bonus dicit bonum de inimico illius cui loquitur. Nam Balaath rex Moab multum dolebat quando Balaam benedicebat populo Israel licet hoc verum esset, nec tantum eum honorauit quantum decreuerat honorare, vt patet *Numer. 24.* Iratus est Saul contra Ionathan, quia veritatem dicebat excutendo Dauid, *1 Reg. 20.* Cum veritatem dixisset Achior de populo Israel, indignatus Holofernes voluit eum occidere. *Jud. 5.* Veritas parit odium, quando reprehenduntur & corriguntur mali. Ideo Ionathan filius Gedeonis fuit interfectus ab Abimelech, quando dixit veritatem, arguendo eum, *Jud. 9.* Cum propheta increpasset Regem Asa, iratus rex iussit eum mitti in neruum. *2 Paral. 16.* Sedechias incarcerationi Hieremiam, qui arguebat eum, & prædicabat veritatem. *Hierem. 38.* Quia Ioannes Baptista arguebat Herodem, ideo pro veritate iussus est decollari. *Matth. 14. Marc. 6.* Oderant Pharisei veritatem Christi loquentis & reprehendentis hypocritas. *Luc. 14. Matth. 23.* Veritas parit odium in malis hominibus, propter eorum peruersitatem. Nam quando Hieremias prædicabat veritatem, missus est a peruersis in lacum vbi non erat aqua. *Hierem. 38.* Pro eo quod Daniel ostendit Bel & dracones non esse deos, missus est à peruersis inter leones. *Dan. 14.* Ex verbis veris Eleazari in iram versi sunt impii, qui in eum fuerat iniutores, *Mach. 6.* Principes Sacerdotum denunciau-

ciauerunt Apostolis, ne in nomine Iesu veritatem loquerentur. *Act. 5.* Audientes Pharisei & Iudæi verba Stephani dissecabantur cordibus, & stridebant dentibus in eum. *Act. 6.* Multos aduersarios habuit Paulus pro veritate, quã prædicabat. *Act. 9.*

CAPVT CXXXVI.

De Vnitate, Concordia, & communi Consensu.

Vnitas & Concordia,

Est Deo placabilis atq; gratiosa;

Malis est odibilis, bonis preciosa;

In bella terribilis, & victoriosa,

Si quis eligibilis, nec est fructuosa;

Vita perfectibilis & religiosa.

VNitas multum placet Deo & ipsi plurimum grata est; ideo ex vno homine voluit humanũ genus exire: ad ostendendum quantum gratum sit ei vnitas in pluribus. Vnde dicit *Aug.* Creare voluit vnã: vnde multitudo propagaretur vt hac mutatione vnitas in multis seruaretur. *Gen. 1.* Vniti debent esse homines ad bonũ, & non ad malũ. Vnde populus Israel vnitus fuit ad recipiendam legem. *Exod. 9.* Auditis à Moysè verbis legis, respondis cunctus populus vna voce: *Cũ illa que locutus est Dominus, faciemus. Exod. 24.* Ad faciendum templum & vestes sacras mysteriorum, obtulit populus vniuersim nimir necellaria *Exo. 36.* Cõgregatus est ordo Israel quasi vir vnus ad plateam, & dixerunt I

vt afferrat librum legis, *Ncem. 8.* Cum expulsiſſet Achior verba Holoforni, omnis populus eorum locutione & lamentatione & fletu Domino preces, effundebat. *Judith. 6.* Vniti & non diuifi ſunt homines in bello temporali & ſpiritali. Nā congregatus eſt omnis Iſrael quaſi vir vnus, ad ſuccurrendum & prællandum & vindicandum ſuæ uxoris Leuitæ. *Iud. 20.* Egreſſi ſunt omnes Iſrael quaſi vir vnus, ad ſuccurrendum fratribus in Iam & Galath, *1. Reg. 1.* Vniti debent eſſe clerici & ſeculares in electione. Ideo venerūt vniverſe tribus Iſrael ad Dauid in Ebron, vt vngerent eum ſuum Iſrael regem, *2. Reg. 5.* Poſt mortem Iudæ congregati ſunt omnes vnanimiter, & dixerunt Ionathas. *Te elegimus nobis hodie in principem 1. Mach. 9.* Vniti & vnanimi debent eſſe Clerici, & Apoſtoli viri; ideo poſt aſcenſionem Domini erāt omnes diſcipuli in oratione: & ſic inuenit eos Spiritus Intrauit corda eorum. *Act. 1.* Omnes qui crederant omnes ſimul pariter & habebant omnia communia. *Act. 2. & 4.* Punitis Anania & Saphira & tuſ eſt timor in Eccleſia, & erant vnanimi poſtea Salomonis. *Act. 5.*

CAPVT CXXXVII.

De Voto & eius conſenſu.

Votum & eius obſervantia,

Repletio tormentorum habet reficere,

Diſcre-

*vouendorum habet afficere,
missorum habet proficere.*

omne debent in tribulationibus op-
erari, & à tribulationibus liberentur. *Num.*
31. s. persecutionem votum vouit, dicitur.
Genes. 28. Debellato Israel & abbe-
lato, votum vouit Israel Deo, & postea victor
Num. 21. & *Iudith.* 20. Viri qui erant in naui cū
à tempore tempestatis timentes immolauerunt
ias, & vouerunt votū Domino. *Jon.* 1. Antio-
s postquam percussus est à Domino insanabili
a, vouit se mirabilia facturum. 2. *Mach.* 9. Votū
seretum non debet homo facere, & si facere
debet seruare, Tale votum fecit Iephtha quā-
romisit imolare, quod primo ipsi occurreret.
11. Pro indiscreta & mala causa vouit Abialon.
ns rebellare patri. 2. *Reg.* 15. Crudele votum
um fecerunt Iudæi dicentes. *Denotio* *voti*
nos nihil gustare, donec occidamus Paulum.
ū facientes debent votum reddere; ideo Anna
vouit pro filio obtinendo, statim cū obtinuit
adimpleuit votum quod vouerat. 1. *Reg.* 1. Læ-
s est populus, cum votum spōte promitteret:
quæ toto corde, quæ vouerant Deo offerebant.
1. Paral. 16. Aza rex Iuda quæ vouerat pater suus
in domum Domini aurum & argentum
fundatur quod vota patrum debēt reddere
heredes, 2. *Paral.* 1. Rex Artaxerxes præcepit
ux & populo vt facerent munera, quæ præ-
stari Domino. 1. *Esd.* 7. & 8. Omnis populus post

DE ZELO BONO

...oriam venit in I Hierusalem, & tu...
...ia & vota sua. *Induth. 16.* Heliodeus...
... & per orationem sanatus hostias...
...tis reddidit. *2. Mach. 3.*

C A P V T CXXXVIII

De Zelo bono contra peccatores.

*Zelus bonus est, acriter arguere palam delinquentes,
Graniter irruere in transgredientes.*

Zelus bonus est, arguere acriter publicè de-
linquentes. Nam videns Neemias onera por-
tantes & vxores ducentes alienigenas, obiurga-
uit & acriter arguit. *Neem. 13.* Confidenter ar-
guit Helias errantem populum, & Prophetas Baal
occidi. *3. Regum 18.* Onias Sacerdos viriliter
arguit & restituit Simoni volenti aliquid in ciui-
bus moliri. *2. Mach. 3.* Miro zelo feruebat Ioannes
Baptista, dicens: *Gemmina viperarum. Matth. 3. Luc.*
Et etiam arguendo Herodem dicens: *Non licet
tibi fratris tui uxorem, &c. Matth. 14. Marc. 6* Dure
increpauit Dominus Scribas & Phariseos dicens:
Va vobis Scribae & Pharisei. Matth. 23. Et ardenti
zelo Stephanus arguebat Iudæos dicens: *Dura cer-
uice, &c. Act. 7.* Paulus cum feruore reprehendit
Elymam, quando dixit: *O plene omni dolo & omni
fallacia. Act. 13.* Zelus bonus est etiam vlcisci &
punire acriter in iniuriam Dei delinquentes; ideo
feruebant filij Iacob obstupram Dinæ oppressæ,
acriter Sichem & oppressores punierunt. *Gen.*

[~~Typodotus~~ 2. 12. 17; 12: 122512Y]
(ad B. VII 12)

BIBLIA AVREA,

Scu

LOCI COM-
MVNES E VETERI ET
NOVO TESTAMENTO SECVN-
dum ordinem Alphabeticum
congesti.

OPVSCVLVM

*Ex vetustatē eternum, summa diligentia revisum, &
omnium Theologia studiosorum, maxima
CONCIONATORVM commodū
inseruere iussu.*

A

FR. ANTONIO AMPIGOLLO, Ord. Augustiniani,
ante centam & amplius annos
concinnatum.

COLONIE AGRIPPINÆ

Sumptibus PETRI à BRACHEL.

Anno M. DC. XXVIII.

(https://vd17.gbv.de/vd17_image_full_view?zuid=99aeb2-45df-b859-057187cf0205)

*Admodum Reverendo, Religioſo patri &
caroſſimo ſtudenti D.*

D. VVOLTHERO
HENRICO STREVE-
DORFFIO, SS. THEOLOGIAE
DOCTORI COLONIENſI, ORDINA-

rio ſubdem Profeſſori, & Ordinis Eremit.

*S. Aurelij Auguſtini Praeſti, & per
inferiorem Germaniam Vi-*
ſitationi, &c.

VVñ nuper in libel-
lum hunc, ante annos
centum & quod ex-
currit, excuſum, inci-
diſſem, cumq; doctis viris inſpici-
endum dediſſem, autores illi mihi
ſecrunt, ut ruruſcuſcundem prelo

ſub-

K. Sym. 2

(ed. ſect. 11)

Biem. B. VII, 12

(<https://www.gbv.de>)

/durl/61332e03-36bb-4372-8b51-fdf8672d8f39?width=400)

